

Աստծո ժողովների

ԺԱՐԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ

ՆՎԻՐՎԱԾ

ԱՍՏԾՈ ԺՈՂՈՎՆԵՐԻ

100

-ԱՄՅԱ

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ

2014

Համար 34

«Ֆլաուեր» Հոգեգալստական Ժառանգության կենտրոն

Պահպանել և փոխանցել մեր ժառանգությունը

ԱՌՑԱՆՑ

iFPHC.org

Օգտվեք 300.000 էջ թվայնացված պարբերականներից, 21.000 լուսանկարներից և ուսումնասիրության համար նախատեսված այլ նյութերից

«ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ» ԱՄՍԱԱԳԻՐ

Ընթերցեք վառ, ոգեշնչող և հուշեր արթնացնող պատմություններ մեր Հոգեգալստական անցյալից

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Հետազոտեք աշխարհի ամենամեծ Հոգեգալստական պահոցը

ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Հայտնաբերեք մոտ 280քմ տարածքում գտնվող տպավորիչ ցուցանմուշները և ինտերակտիվ տեսատաղավարները:

Գտնվում է «Աստծո Ժողովների» Ազգային Գրասենյակում
Բաց է ամեն օր՝ երկուշաբթիից ուրբաթ, 9:00-16:30-ին:
Անվճար մուտք | Անվճար կայանատեղի | Հասանելի հաշմանդամների համար

«Ֆլաուեր» Հոգեգալստական Ժառանգության կենտրոն

Աստծո Ժողովների ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ

2014

հմ. 34

ՀՐԱՏԱՐԱԿԱԾ «ՖԼԱՈՒԵՐ» ՀՈԳԵԳԱՆՍԱԿԱՆ ԺԱՌԱԳՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԿՈՐԱԽՑ

Դարին Ջ. Ռոջերս
ԽՄԲԱԳԻՐ ԵՎ ՏՆՕՐԵՆ

Գլեն Վ. Գոր
ՊԱՀՈՑԱՊԱՆ-ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ԵՎ
ԳՐԱԿԱՆ ԽՄԲԱԳԻՐ

Վիլյամ Ջ. Մոուլնար
ԹՎԱՅԻՆ ՊԱՀՈՑԱՊԱՆ

Սառա Է. Ջոյնարդ
ՊԱՀՈՑԱՊԱՆ

Ջոյս Է. Լի
ՕԳՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Ժանին Մ. Բարդելս
ԱԴՄԻՆԻՍՏՐԱՏԻՎ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂ

Ջոշուա Դ. Թոմասսեն
ԱՄՍԱԳՐԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՂ

Ուեյն Է. Ուորներ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԽՄԲԱԳԻՐ

Գինը. 8.00 դոլար

«Ժառանգություն» ամսագիրը
գրանցված է Ամերիկայի
Աստվածաբանական գրադարանների
միության կողմից հրատարակված
ԱԱԳՄ (ATLA) կրոնական տվյալների
բազայում, 250 Ս Ուաքեր Դրայվ, 16-րդ
հարկ, Չիկագո, Իլլինոյս 60606
Էլ. հասցե. atla@atla.com
Կայք. www.atla.com

ԱԱԳՄ Կրոնական տվյալների բազան
(RDB) հասանելի է «CD-ROM» և «US
MARC» ձևաչափերով անմիջապես
ԱԱԳՄ-ից, ինչպես և առցանց հինգ
տարբեր կուտակիչների միջոցով,
որոնք են՝ «OCLC's FirstSearch»,
«EBSCO Information Services»,
«SilverPlatter», «Ovid Technologies»,
և «Cambridge Scientific Abstracts».
«Ժառանգության» միկրոժապավենը
հասանելի է Աստվածաբանական
հետազոտությունների փոխանակման
ցանցից (TREN): Փ.Ա. 30183, 5420
Ն. Է. Գիլսան, Փորթլենդ, Օրեգոն
97294-3183: «Ժառանգություն»
ամսագիրը «CD» ձևաչափով հասանելի
է «Ֆլաուեր» Հոգեգալստական
Ժառանգության կենտրոնից:

© Հեղինակային իրավունքները՝
2014թ. «Gospel Publishing House»,
1445 Ն. Բունվիլ Պող., Սփրինգֆիլդ,
Միսուրի 65802-1894

ՓՈՍՏԱՊԵՏ. Ուղարկման հասցեն
փոխվել է «Ժառանգություն», 1445 Ն.
Բունվիլ Պող., Սփրինգֆիլդ, Միսուրի
65802-1894-ի

- 4 **Ամբողջովին ընծայված**
«Աստծո Ժողովների» 100-ամյա պատմության
ամփոփում:
ԴԱՐԻՆ Ջ. ՌՈՋԵՐՍ

- 16 **Թոմաս Քինգ Լեոնարդ.**
Ճշմարտապես անփոխարինելի մարդ
«Աստծո Ժողովների» հիմնադիրներից և
առաջնորդներից մեկի մոռացված պատմությունը:
Փ. ԴԱԳԼԱՍ ՉԵՓՄԵՆ

- 26 **Ո՞վ ով էր Հոթ Սփրինգսում**
Մանրամասն զեկույց առաջին Գլխավոր խորհրդի
մասնակիցների մասին:
ԳԼԵՆ Վ. ԳՈՐ

- 36 **Ամերիկայի միսիոներական դաշտը.**
Միջմշակութային ծառայություն
«Աստծո Ժողովները» ծառայել է ազգային
փոքրամասնությունների իր հիմնադրման
պահից ի վեր:
ՎԻԼՅԱՄ Ջ. ՄՈՈԻԼՆԱՐ

- 46 **Այլևս լուռ չենք լինելու.**
Դեմետրիո Բազան և Խոսե Գիրոն
Այս տղամարդիկ ղեկավարում էին Լատինական
Ամերիկայի Շրջանը 1939-ից 1971 թվականները:
ԳԱՍՏՈՆ ԷՍՊԻՆՈՋԱՐ

- 56 **Քրիստոնեական միաբանություն**
«Աստծո Ժողովների» հիմնադիրները
մարգարեաբար քրիստոնեական միաբանության
կոչեր էին անում:
ՎԻԼՅԱՄ Ջ. ՄՈՈԻԼՆԱՐ

- 66 **Ի՞նչը դրդեց նրանց մտածել,**
որ իրենք կարող էին
Պատմություններ «Աստծո Ժողովների» վաղ շրջանի
կին միսիոներների մասին
ՌՈՋՄԱՐԻ ԴԱՀԵՐ ԿՈՎԱԼՍԿԻ

Խմբագրական. Համաշխարհային, բազմազան և աճող

Դարին Զ. Ռոջերս

«Աստծո ժողովները» 100-ամյա երիտասարդ ընկերակցություն է: Երբ 1914 թվականի ապրիլին մոտ 300 ծառայող հավաքվեցին Հոթ Սփրինգսում՝ Արկանզասում, և հիմնադրեցին «Աստծո ժողովները», նրանք չէին կարող պատկերացնել, թե ինչ կկատարվեր հաջորդ 100 տարվա ընթացքում:

«Աստծո ժողովները» (ԱԺ) կազմվեց ծառայողների ընդարձակ միության կողմից, ովքեր ցանկանում էին համագործակցել ընդհանուր նպատակներ իրականացնելու համար, որոնց թվում էր միսիոներներ ուղարկելը, դպրոցներ հիմնադրելը և հաղորդակցություն ու հաշվետվողականություն ապահովելը: Քանի որ ԱԺ-ն կազմվեց համաշխարհային Հոգեգալստական արթնության ընթացքում, այն արագորեն արմատներ գցեց այլ երկրներում, և հիմնադրեց տեղական ազգային կազմակերպություններ:

Համաշխարհային ընկերակցություն

ԱՄՆ-ի «Աստծո ժողովները»՝ «Աստծո ժողովները» Համաշխարհային ընկերակցության (ԱԺՀ) լիիրավ անդամ է: ԱԺՀ-ը ամենամեծ քրիստոնեական եկեղեցիների ընտանիքներից մեկն է աշխարհում: Այնուամենայնիվ, ԱԺ-ի միջազգային ղեկավարման կենտրոն գոյություն չունի: ԱԺՀ-ը իրավաբանական մարմին չէ: Ավելի, քան 140 անդամ-ընկերակցությունները, որոնք սփռված են ողջ աշխարհով մեկ, հավասար են մեկը մյուսին և ունեն միայն եղբայրական հարաբերություններ: Այս տարի նաև ԱԺՀ-ն 25-ամյակն է: Այն հիմնադրվել էր 1989թ.-ին Ինդիանապոլիսում կայացած Գլխավոր խորհրդից ընդամենը օրեր անց:

Դեռ 1989թ.-ին ԱԺ-ի թվում էին 2.137.890 հետևորդ ԱՄՆ-ի 11.192 եկեղեցիներում և 18.552.282 հետևորդ ամբողջ աշխարհում գտնվող 128.307 եկեղեցիներում: Այս թվերը մեծապես աճել են: Արդեն 2013թ.-ին ԱԺ-ի թվում էին 3.127.857 հետևորդ ԱՄՆ-ի 12.792 եկեղեցիներում և 67.512.302 հետևորդ ամբողջ աշխարհում գտնվող ավելի, քան 366.000 եկեղեցիներում: Սկսած 1989թ.-ից, հետևորդների թիվն ԱՄՆ-ում աճել է 46%-ով, իսկ ամբողջ աշխարհում՝ 264%-ով:

ԱԺ-ը հավատացյալների համաշխարհային ընկերակցություն է, որով-

հետև իր հիմնադրումից ի վեր իր ԴՆԹ-ի հիմքում եղել են խոր հոգևոր կյանքը և միսիոներական գործունեությունը: ԱԺ-ի հիսուներորդ տարեդարձին՝ 1964թ.-ին, գլխավոր վերակացու Թոմաս Ֆ. Ցիմմերմանը գրեց, որ առաջին Գլխավոր խորհրդի անդամներին միավորում էր երկու ընդհանուր նպատակ. «...հոգևոր բնույթի հարցերը և Ավետարանը ողջ աշխարհով տարածելու ձգտումը»²:

Մարդիկ և ծրագրերն անցողիկ են, բայց ուշադրությունն այս երկու գերբնական նպատակներին, որոնք են խոր հոգևոր կյանքը, որը խարսխված է Աստծո Խոսքի մեջ, և նվիրվածությունը միսիոներական գործին, թույլ չեն տա ԱԺ-ին շեղվել իր հիմնարար գաղափարներից:

Ժողովում ենք թվերը

ԱԺ-ն անընդմեջ աճ է ցուցաբերել ԱՄՆ-ի հետևորդների թվում ամեն տարի՝ սկսած 1990թ.-ից: Մենք ունեցել ենք կայուն աճ 24 տարի շարունակ, այն դեպքում, երբ Միացյալ Նահանգների գլխավոր հարանվանությունների մեծ մասը նվազում է:

2013թ.-ին ԱԺ-ի աճը 1.0% էր, այն դեպքում, երբ ԱՄՆ-ի բնակչության աճն ընդամենը 0.7% էր: ԱՄՆ-ում հետևորդների թիվն աճել է հարաբերականորեն

կայուն տեմպերով՝ միջինը տարեկան 1.525%-ով 1989-2000թթ.-ին, և 1.515%-ով 2001թ.-ից հետո:

«Աստծո ժողովների» աճը նկատելի կերպով հակադրվում է շատ այլ հարանվանությունների նվազմանը: Վերջին տասնամյակներում ԱՄՆ-ի գլխավոր բողոքական հարանվանությունների մեծ մասը զգալիորեն նվազել է: Սկսած 1960-ից մինչև 2011 թվականները, Քրիստոսի Միացյալ եկեղեցին կորցրել է իր հետևորդների 48%-ը, Եպիսկոպոսական եկեղեցին՝ 43%-ը, Երիցական եկեղեցին (ԱՄՆ)՝ 35%-ը, Միացյալ Մեթոդիստական եկեղեցին՝ 29%-ը, և Ամերիկայի Ավետարանական Լյութերական եկեղեցին՝ 19%-ը: Այլ եկեղեցիներ աճ են ունեցել: Դրանց թվում են Հարավային Մկրտականների կոնվենցիան (66%), և Հռոմի Կաթոլիկ եկեղեցին (62%): Նույն ժամանակահատվածում ԱԺ-ի աճը հասել է 498%-ի 508.602 հետևորդներից, որոնք կային 1960թ.-ին:

Թեև գլխավոր հարանվանությունները նվազում են արդեն տասնամյակներ շարունակ, վերջին մի քանի տարիների ընթացքում որոշ ավետարանական խմբեր, օրինակ՝ Հարավային Մկրտականների կոնվենցիան (ՀՄԿ), նույնպես սկսել են նվազել: Վերջերս ՀՄԿ-ի առաջնորդներն անհանգստություն հայտնեցին մկրտությունների և դարձերի նվազման պատճառով: ՀՄԿ-ի մկրտությունների քանակը կրճատվում է արդեն յոթ տարի շարունակ: Այսօրինակ նվազման պատճառով որոշ վերլուծաբաններ կանխատեսում են ավետարանական շարժման դանդաղ մահը³:

Հոգեգալստական եկեղեցիների առողջ աճը, որոնց թվում նաև ԱԺ-ն է, այլ պատկեր ունի: Անցյալ տարվա տվյալներով, ԱԺ-ի վիճակագրությունը ջրով մկրտությունների, Հոգով մկրտությունների, անդամության, հաճախելիության, դարձերի, ինչպես նաև հետևորդների, եկեղեցիների և ծառայողների մասին աճ են ցույց տալիս: Այլ

ԱՄՆ	1989	2012	2013	1989-2013 Աճ	2012-2013 Աճ
Հետևորդներ	2.137.890	3.095.717	3.127.857	46.3%	1.0%
Եկեղեցիներ	11.192	12.722	12.792	14.3%	0.6%
Անդամներ	1.266.982	1.780.468	1.805.381	42.5%	1.4%
Մեծ ծառերին հա- ճախողներ	1.432.947	1.880.269	1.918.686	33.9%	2.0%
Մկրտություններ ջրով	86.365	131.713	137.375	59.1%	4.3%
Մկրտություններ Հոգով	71.592	81.345	83.731	17.0%	2.9%
Դարձեր	251.897	453.496	456.395	81.2%	0.6%
Հավատար- մագրված ծառա- յողներ	30.471	35.867	36.434	19.6%	1.6%

Այլ երկրներ	1989	2012	2013	1989-2013 Աճ	2012-2013 Աճ
Հետևորդներ	18.552.282	66.383.778	67.512.302	263.9%	1.7%
Եկեղեցիներ և հա- վաքությունների վա- րեր	128.307	362.791	366.105	185.3%	0.9%

կարգերը, որոնց թվում են Կիրակնօրյա երեկոյան և շաբաթամիջի ծառայու-
թյունների հաճախելիությունը, նվազել
են: Աժ մամլո հաղորդագրություննե-
րից մեկը հիմնականում վերագրեց այս
աճը ազգային փոքրամասնություննե-
րից բաղկացած եկեղեցիների և երի-
տասարդության թվի ավելացմանը:
«Ազդեցությունը հատկապես ակնհայտ
է լատինաամերիկյան հետևորդների
միջև, ովքեր կազմում են Ընկերակցու-
թյան 20%-ը (ազգային փոքրամասնու-
թյունները կազմում են բոլոր հետևորդ-
ների ավելի, քան 40%-ը), նաև այսպես
կոչված «հազարամյակայինների» միջև
(ծնված 1980-1990-ական թթ.-ին, 18-
34տ.), ովքեր 2001-ից 2013թթ.-ին կազ-
մել են Ընկերակցության աճի 21%-ը»⁴:

Ազգային բազմազանություն

2013թ.-ի վիճակագրությունը ցույց է
տալիս նկատելի ազգային բազմազա-
նություն Աժ-ում: Ասիայի բնակիչներ և
Խաղաղ օվկիանոսի կղզիաբնակներ
(4.4%), սևամորթներ (9.6%), իսպանա-
լեզու ժողովուրդներ (21.7%), բնիկ ամե-
րիկացիներ (1.5%), սպիտակամորթ-
ներ (58.7%) և այլ (4.0%): Համաձայն
այս թվերի՝ Աժ-ն գրեթե արտացոլում է
ԱՄՆ-ի բնակչության պատկերը: 2010

թվականի ԱՄՆ մարդահամարը ցույց
տվեց ԱՄՆ-ի բնակչության հետևյալ
ոչասպական կազմը: Ասիայի բնակիչ-
ներ և Խաղաղ օվկիանոսի կղզիաբ-
նակներ (5%), սևամորթներ (12.6%),
իսպանալեզու ժողովուրդներ (16.3%),
բնիկ ամերիկացիներ (0.9%), սպիտա-
կամորթներ (63.7%) և այլ (6.2%):

Վերջին տասնամյակներին Աժ-ի
աճը եղել է մեծ մասամբ ազգային փոք-
րամասնությունների հաշվին: ԱՄՆ
հետևորդների թիվը 2003-ից մինչև
2013թթ.-ը ավելացավ 14.6%-ով՝ 2.729,
562-ից մինչև 3.137.857-ը: Այս ընթաց-
քում, սպիտակամորթ հետևորդների
թիվը նվազեց 1.9%-ով (-34.922), իսկ
ոչ սպիտակամորթ հետևորդների թիվն
ավելացավ 50.5%-ով (+433.217):

Աժ-ի աճն Ամերիկայում մասամբ
ներգաղթի հաշվին է: Աժ-ը համաշ-
խարհային եկեղեցի է: Ողջ աշխար-
հի բնակչության մոտավորապես 1%-ն
Աժ-ի հետևորդ է համարում իրեն:
ԱՄՆ-ում բնակվում է ամբողջ աշխար-
հում Աժ-ի հետևորդների միայն 4.6%-ը:

Աշխարհի այլ հատվածներից Ամե-
րիկա տեղափոխվող հոգեգալստա-
կանները հաճախ բերում են իրենց հետ
իրենց հալածանքներով և զրկանքնե-
րով հղկված հավատքը, որը նրանց

ինքնության կարևոր մասն է: Ամերիկա
տեղափոխվող հոգեգալստականները
նման են քամուց տարածվող ծաղկա-
փողու: Նրանք եկեղեցիներ են սկսում
ամենուր, ուր հայտնվում են: Ազդեցիկ
աֆրիկական, սլավոնական, ասիական,
խաղաղ օվկիանոսների կղզիաբնակ-
ների և իսպանալեզու Աժ եկեղեցիներն
արմատանում են Ամերիկայի հողում, և
նրանց համայնքները երգում են, քարո-
զում են և վկայում են իրենց ծննդավայ-
րերի լեզուներով:

Հետաքրքրական է, որ այս ժողովր-
դագրական փոփոխությունը նույնպես
օգնում է մեզ դիմավորել համաշխարհա-
յին վերախմբավորումը քրիստոնեու-
թյան մեջ: Բազմաթիվ Անգլիկան, Երիցա-
կան և Մեթոդիստական քրիստոնյաներ
Աֆրիկայում, Ասիայում և Լատինական
Ամերիկայում թեև ավետարանական են
իրենց հավատքով, սակայն ավելի հո-
գեգալստական են երկրպագությամբ,
և հաճախ նրանք ավելի շատ ընդհան-
րություններ են գտնում Աժ-ի եղբայրնե-
րի և քույրերի հետ, քան Արևմուտքում
գտնվող իրենց հարանվանությունների
լիբերալ անդամների:

Գալիք արթնությունը

Այս ժողովրդագրական փոփոխու-
թյունը մեծ նշանակություն ունի եկեղեցու
ապագայի համար: Աժ-ի որոշ հատ-
վածներ հոգևորապես և քանակապես
նվազում են՝ արտացոլելով Արևմտյան
մշակույթի ընդհանուր անկումը և աստ-
վածաշնչյան արժեքների մերժումը: Ոչ
սպիտակամորթները և ներգաղթյալնե-
րը, ովքեր հաճախ ավելի ամուր են պա-
հում իրենց հոգեգալստական ինքնու-
թյունը, ազդեցություն են ձեռք բերում:

Կառլ Բյոյումբաքը կանխազգաց այս
պահը՝ գրելով այս մասին իր 1961թ.-ին
լույս տեսած Աժ-ի պատմության մեջ:
Նա գանգատվում էր հոգևոր վիճակի
անկումից, որը նկատում էր Ամերիկա-
յի հոգեգալստականների մոտ ավելի,
քան 50 տարի առաջ: Նա գրում էր, որ
«պարտվողական դառնալն ավելի հեշտ
է լինելու»: Այնուամենայնիվ, նա կան-
խատեսեց գալիք արթնություն, որը,
նրա համոզմամբ, լինելու էր Հովել 2.28-
ի և Գործք 2.17-ի մարգարեությունների
իրականացումը. «Հետի օրերում... Իմ
Հոգուց կթափեմ ամեն մարմնի վրա»⁵:

Բյոյումբաքի կանխատեսումն իրա-
կանանում է մեր աչքերի առջև: Նա
նշեց երկու միտում, որոնք այդ ժա-
մանակ դեռ իրենց զարգացման վաղ
շրջանում էին: Այդ միտումները մեծ
լավատեսություն հաղորդեցին նրան
Աժ-ի ապագայի վերաբերյալ: Առա-
ջինը՝ նա տեսավ հոգեգալստական

Շարունակելի էջ 78-ում:

274 J. Biol. Chem. 264:2739-2743
1989

Copyright © 2006 by John Wiley & Sons, Inc.

ONLINE: www.elsevier.com

499-3

44 (10) *Year*

as reported that Ford has increased prices to \$100,000 for the same 400-point car.

[illegible][illegible]

A Client Following Up

any ground corporation in connection with
1997 State Financial Statement in Volume
- General Index.

of power and a free knowledge discussion of
often was suggested also should could
and then perhaps a consensus and agreement
of so-called for debate and discussion
in an open and clear way. The...
also a report to the next meeting of the...

[illegible]

ALICE REYNOLDS FLOWER

ALICE HAYNOLDS FLOWER.
"Draw me, we will run after thee, the
king hath brought me into his chambers;
we will be good and joyful in thee, we will
remember for ever." 2. of R. 1:4

[illegible]

There was never a time when I did not feel God's presence in some measure with me. A Christian home, and particularly a wife, should be a place where the atmosphere is such that the deeper truths of the faith are constantly being lived out. I thank God for it.

G. N. Belko List.

1912

1912

WORD AND WITNESS

"Thermostly couched for the faith which was once delivered to the Saints."

OF LAW, MEDICINE, ENGINEERING, ETC.

Safety in Counsel.

He was baptized in the
the Necessity
over in Co.

There is Safety in Counsel.

There is Safety in Counsel.

Editor E. N. Bell tells why He was baptized in the Name of Jesus Christ, and shows the Necessity for the Brethren to meet together in General Council.

Peabody, Harry B. - Hunt - P. Lewis, Mo.
 Peabody, Harry B. - Hunt - P. Lewis, Mo.
 Peabody, Harry B. - Hunt - P. Lewis, Mo.
 Peabody, Harry B. - Hunt - P. Lewis, Mo.
 Peabody, Harry B. - Hunt - P. Lewis, Mo.

ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ԸՆԾԱՅՎԱԾ. «Աստծո ժողովներ» 100 տարին

Դարին Զ. Ռոջերս

Ինչն է ամենակարևոր բանը, ինչը պետք է հիշել «Աստծո ժողովներում»: 1914թ.-ի դեկտեմբերին գրված «Գլխավոր խորհրդի նպատակները» հոդվածում Աժ-ի հիմնադիր նախագահ Յ. Ն. Բելլը հայտարարեց, որ «մեր առաջին նպատակը և աղոթքն» է հոգևոր կյանքի վրա կենտրոնանալը: «Եկեք պահենք մեր առջևում», - գրում էր նա, - «խոր հոգևոր կյանքը մեր անձերում և Աստծո գործությունը և օծությունը՝ մեր ծառայության մեջ»: «Աստծո ժողովները» հիմնադրող տղամարդկանց և կանանց մեծագույն ցանկությունն էր՝ լիովին նվիրված լինել Քրիստոսին և Նրա առաքելությանը: Այս առաջադասների թվում էին երիտասարդներ և փորձառու քարոզիչներ, իղեպիստներ և ջանասեր ու հավատարիմ մարդիկ, տնային տնտեսուհիներ և աշխատավորներ:

Նրանք միավորված էին Խոսքի և Հոգու ընդհանուր փորձառությամբ, ինչը մոտեցրեց նրանց Աստծուն և բարձրացրեց՝ այս աշխարհին վկայելու համար: Նրանց առաքելությունն էր՝ հայտնել Հիսուսի սերը խոսքով և գործով: Նրանք քարոզում էին Ավետարանը, աղոթում էին հիվանդների համար, հրաշքների ականատեսներ էին լինում, հրատարակում էին նյութեր, որոնք լի էին խոր հայտնություններով հոգևոր կյանքի մասին, նաև հիմնում էին եկեղեցիներ, դպրոցներ, մանկատներ և փրկարար միսիայի կենտրոններ:

Այս առաջադասներից ոմանք հիմնեցին եկեղեցիներ, որոնք ծաղկունք ապրեցին և աճեցին: Մյուսների անունները պարբերաբար հայտնվում էին թերթերի վերնագրերում մեծ արձագանք ստացած արթնությունների պատճառով: Այնուամենայնիվ, նրանց մեծամասնությունը գործում էր հարաբերական անհայտության մեջ՝ նվիրելով ողջ հասանելի ժամանակը և միջոցները ծառայությանը իրենց տեղական համայնքներում: Միասին այս սրբերը կառուցեցին «Աստծո ժողովների» հիմքը:

«Աստծո ժողովները» հիմնադրվեց 1914թ.-ի ապրիլին Հոթ Սփրինգսում՝ Արկանզասում: Նպատակն էր՝ ապահովել հաշվետվողականություն, կազմակերպչական կառուցվածք և միաբանություն, որպեսզի հոգեգալստականներն ավելի արդյունավետ կերպով իրականացնեն Աստծո առաքելությունն իրենց համայնքներում և ամբողջ աշխարհում: Այս տեսիլքը գերազանցեց ռասայական և հասարակական սահմանները, և «Աստծո ժողովներն» աճեց՝ վերածվելով տարբեր ազգերից բաղկացած միջազգային շարժման: Մոտավորապես 300 տղամարդիկ և կանայք, ովքեր հավաքվեցին Հոթ Սփրինգսում, հիմնադրեցին մի Ընկերակցություն, որը հարյուր տարվա ընթացքում դարձավ քրիստոնեական եկեղեցիների ամենամեծ ընտանիքներից մեկն աշխարհում:

Նրանց պատմությունը՝ մեր պատմությունն է:

Վաղ շրջանի հոգեգալստական արթնություն

«Աստծո ժողովները»՝ այն մի քանի հարանվանություններից մեկն է, որոնք ծնվեցին քսաներորդ դարի սկզբի հոգե-

գալստական արթնությունից: Վաղ հոգեգալստականների ընդունած աշխարհայացքի գլխավոր շեշտադրումն էր՝ հանդիպումն Աստծո հետ, որը վերափոխում է մարդուն:

Հոգեգալստականների հավատքը կառուցվում էր Ավետարանական շարժման համոզմունքների վրա: Ինչպես մյուս ավետարանականները, նրանք հեղինակություն էին համարում Աստվածաշունչը: Ինչպես Սրբության շարժման մյուս հետևորդները, նրանք ձգտում էին լիարժեք կերպով նվիրվել Աստծուն, ինչը նշանակում էր՝ առանձնապես մեղքից և ամբողջովին նվիրվել Քրիստոսին և Նրա առաքելությանը: Շատերն ընդունեցին ամբողջական սրբացման վեախական վարդապետությունը՝ գաղափարն այն մասին, որ Սուրբ Հոգու օգնությամբ հավատացյալի ցանկությունները կարող են փոխվել, և նա կարող է կատարյալ դառնալ սիրո մեջ: Մյուսներն ընդունեցին Ռեֆորմացիայի շեշտադրումն այն մասին,

որ Հոգու մկրտությանը զորացնում է մեզ քրիստոնեական ծառայության համար: Հոգեգալստականների մեծամասնությունը համաձայն էր դասական նախահազարամյակային վաճխանաբանության հետ, որը կանխատեսում էր արագ հասարակական անկման ժամանակաշրջան և դրան հաջորդող Քրիստոսի վերադարձը: Եվ հոգեգալստականները դարձան հավատքով բժշկության շարժման ամենաակնառու մասնակիցները:

Թեև հոգեգալստականները սնվում էին Ավետարանական շարժման մեջ գտնվող տարբեր աստվածաբանական հոսանքներից, նրանք հիմնադրեցին առանձին շարժում մեկ ընդհանրությամբ, որը Սուրբ Հոգու մկրտության վերապրումն էր: Շեշտադրումը դարձին հետևող Հոգու մկրտությանը լայնորեն տարածված էր տասնիններորդ դարի և քսաներորդ դարի սկզբի որոշ ավետարանական շրջանակներում:

Ինչո՞ւ Սուրբ Հոգով մկրտության վարդապետությունը և փորձառությունը գրավիչ դարձան բազմաթիվ մարդկանց համար: Պատճառն այն էր, որ այս վերապրումը լրացնում էր նրանց ամենազխավոր հոգևոր ձգտումներից մեկը՝ Աստծուն մոտ լինելու ցանկությունը: Շատ հավատացյալներ համակված էին Քրիստոսին ավելի խորը ճանաչելու ցանկությամբ: Նրանք հոգևորապես քաղցած էին և ցանկանում էին ավելի նվիրվել Քրիստոսին: Այս եռանդուն փնտրողները տեսան Սուրբ գրքում, որ Հոգու մկրտությունը զորություն էր տալիս՝ հասարակ մարդկային գոյությունից վեր ապրելու համար: Այս վերափոխող հանդիպումն Աստծո հետ օգնեց հավատացյալներին ավելի մտերիմ հաղորդություն ունենալ Աստծո հետ, և զորացրեց նրանց վկայելու համար:

Թեև շատերն էին ձգտում ստանալ Հոգու մկրտությունը, նրանք համոզված չէին, թե ինչպես որոշել, որ մարդը ստացել է այն: Պատասխանելով այս հարցին՝ Կանգասի Սրբության շարժման ավետարանիչ Չարլզ Ֆ. Փարհեմը ցույց տվեց սուրբգրային հաջորդականությունը, որ Հոգու մկրտության «Աստվածաշնչյան ապացույցը» (որը հետագայում կոչվեց

GENERAL CONVENTION OF PENTECOSTAL SAINTS AND CHURCHES OF GOD IN CHRIST

HOT SPRINGS, ARKANSAS, APRIL 2 TO 12, 1914.

We desire at this time to make this preliminary announcement of this general meeting so that workers far and near, at home and abroad, may sidetrack everything else and be present. Laymen as well as preachers are invited. Especially do we urge all elders, pastors, ministers, evangelists and missionaries to be present. This call is to all the churches of God in Christ, to all Pentecostal or Apostolic Faith Assemblies who desire with united purpose to co-operate in love and peace to push the interests of the kingdom of God everywhere. This is, however, only for saints who believe in the baptism with the Holy Ghost with the sings following, Acts 2:4; 10:46; 19:6; Mark 16:16-18; 1 Cor. 12:8-11. Neither is this meeting for any captious, contrary, divisive or contentious person. But we leave for the body itself to take up any subjects it desires more than what is herein afterwards mentioned.

PURPOSES.

First—We come together that we may set a better understanding of what God would have us teach, that we may do away with so many divisions, both in doctrines and in the various names under which our Pentecostal people are working and incorporating. Let us come together as in Acts 15, to study the Word, and pray with and for each other—unity our chief aim.

Second—Again we come together that we know how to conserve the work, that we may all build up and not tear down, both in home and foreign lands.

Third—We come together for another reason, that we may get a better understanding of the needs of each foreign field, and may know how to place our money in such a way that one mission or missionary shall not suffer, while another not any more worthy, lives in luxuries. Also that we may discourage wasting money on those who are running here and there accomplishing nothing, and may concentrate our support on those who mean business for our King.

Fourth—Many of the saints have felt the need of chartering the churches of God in Christ, putting them on a legal basis, and thus obeying the laws of the land, as God says. See Rom. 13. We confess we have been "slothful in business" on

this point, and because of this many assemblies have already chartered under different names as a local work, in both home and foreign lands. Why not charter under one Bible name, 2 Thes. 2-14. Thus eliminating another phase of division in Pentecostal work? For this purpose also let us come together.

Fifth—We may also have a proposition to lay before the body for a general Bible Training School with a literary department for our people.

Now, brethren, as it is very important for all Pentecostal preachers to be present, you lay this before your people and get them to pay your fare to and fro. Winter tourist round trip tickets at cheap rates are on from nearly all over the country to Hot Springs up to April 30th, good to return up to June 1st, and you should buy these cheap round trip tickets. But if you fail in this, we want you to come anyhow, and if you have not faith to get home after you are here, then we will stand with you in trusting God for your return fare or to get out on the field. As we feel this General Assembly will do much good in spreading this glorious gospel around the world, we ask all the saints everywhere to send offerings to Financial Secretary H. A. Goss, Hot Springs, Ark., for the expenses of the meeting. In this way only can entertainment be provided. As far as possible let all come prepared to care for their own expenses.

The meeting will be held in the old Grand Opera House on Central Avenue, Hot Springs, Ark.

Many have expressed a desire for such a general meeting and it is with the encouragement of all these that we call this assembly. Only to get the matter before the brethren at once do the undersigned make the formal call. We expect to add the names of other brethren later. Let the leaders send their names to E. N. Bell, Malvern, Ark., to go on this list below.

The scope of the meeting may be enlarged as the Lord shall lead the brethren to do so. Meetings will go on day and night for the good of the saints.

M. M. Pinson, Phoenix, Ariz.
A. P. Collins, Ft. Worth, Tex.
H. A. Goss, Hot Springs, Ark.
D. C. O. Opperman, Houston, Texas.
E. N. Bell, Malvern, Ark.

«սկզբնական ապացույց») լեզուներով խոսելն էր:

Կանգաւ նահանգի Թոփեքա քաղաքի Աստվածաշնչյան դպրոցի ուսանողները սկսեցին խոսել լեզուներով 1901թ.-ի հունվարի 1-ի աղոթքի ծառայության ժամանակ: Իր Առաքելական հավատքի շարժման միջոցով, որը գործում էր ԱՄՆ-ի հարավային կենտրոնական նահանգներում, Փարիսը որոշ չափով կարողացավ տեղեկացնել մարդկանց լեզուների պարզ-կի մասին:

Լոս Անջելեսի Ազուգա փողոցի արթնությունը, որը սկսվեց Առաքելական հավատքի միսիայի շենքում 1906 թվականին, բերեց երիտասարդ շարժման ի հանդես ավելի լայն հանրության: Սկանորթ ամերիկացի Վիլյամ Սեյմուրը, ով նախկինում Փարիսի աշակերտներից էր, առաջնորդեց Ազուգա փողոցի արթնությունը: Այն տեղեցեց տարի, և համաձայն մեզ հայտնի տեղեկությունների՝ ծառայությունները չէին դադարում ցերեկ ու գիշեր:

Այս արթնությունը միաբանեց տարբեր կրոնական, էթնիկական և ազգային պատկանելիություններ ունեցող տղամարդկանց և կանանց: Արթնության մասնակից Ֆրենկ Բարթոլեմյան արեց իր հայտնի դարձած ցնձագին արտահայտությունն այն մասին, որ Ազուգա փողոցում «մաշկի գույնի սահմանը լվացվեց արյամբ»: Բազմաթիվ լեզուներով հրատարակվող տասնյակ պարբերականներ լուսաբանեցին այս արթնությունն ամբողջ աշխարհում:

Երբ լուրերը Հոգու թափման մասին տարածվեցին, բազմաթիվ ծառայողներ և հավատացյալներ սկսեցին ուխտագնացություն կատարել դեպի Ազուգա փողոց՝ ցանկանալով վերապրել այդ ուշագրավ արթնությունը և մկրտվել Սուրբ Հոգով: Մասնակիցները հայտնի դարձան որպես «Պենտեկոստալներ»։ Նրանց անունն առաջացավ հրեական «Պենտեկոստե» կոչվող տոնից, որի ժամանակ Սուրբ Հոգին առաջին անգամ տրվեց

Եկեղեցուն, և հավատացյալներն առաջին անգամ խոսեցին լեզուներով (Գործք 2): Կարևոր է նշել, որ հոգեգալստականները դիտարկում էին լեզուները որպես Հոգու մկրտության ապացույց, ոչ թե որպես դրա նպատակը: Նպատակը՝ Քրիստոսին փառավորելն էր: Վիլյամ Սեյմուրը հորդորում էր մարդկանց Ազուգա փողոցի միսիայի շենքում. «Երբ գնաք այս ծառայությունից մի՛ պատմեք մարդկանց լեզուների մասին, այլ փորձեք փրկության բերել նրանց»:

Թեև Թոփեքայի և Ազուգա փողոցի մասին շատ է գրվել, դրանք ոչ առաջին, և ոչ էլ միակ նման արթնություններն էին: Ավելի վաղ հոգեգալստականները պատմում էին նմանատիպ արթնությունների մասին, որոնք տեղի էին ունեցել ողջ աշխարհով մեկ 1800-ական թվականների վերջում և 1900-ական թվականների սկզբում, ինչպես նաև եկեղեցու ողջ պատ-

«Հոթ Սփրինգսի կանչը», որը հրատարակվեց «Խոսք և Վկայություն» թերթում 1913թ.-ի դեկտեմբերի 20-ին, հրավիրում էր հոգեգալստականներին հավաքվել աղոթքի և խորհրդակցության համար 1914թ.-ի ապրիլին՝ Ընկերակցություն կազմելու նպատակով: Մասնակիցները կազմեցին «Աստծո ժողովների» Գլխավոր Խորհուրդը:

մության ընթացքում⁴: ԱԺ-ի վաղ շրջանի ուսուցիչ Հենրի Հ. Նեսը հայտարարում էր. «Քրիստոսից հետո 19 դարերի ընթացքում ամենուր, որտեղ հոգևոր կյանքը բարձունքի է հասել՝ արթնությունների ժամանակ, Տերը մկրտել է Սուրբ Հոգով, ինչպես Պենտեկոստեի օրը»⁵:

«Աստծո ժողովներ» կազմավորումը

Բազմաթիվ հարանվանություններ չողջունեցին այս արթնությունը, այնպես որ դրա մասնակիցները նոր համայնքներ ձևավորելու կարիք ունեին: Քանի որ արթնությունն արագորեն տարածվում էր, շատ հոգեգալստականներ գիտակցեցին անհրաժեշտությունն ավելի մեծ կազմակերպչական կառույցի և հաշվետվողականության մեջ: Աստծո ժողովների հիմնադիր հայրերը և մայրերը հանդիպեցին Հոթ Սփրինգսում՝ Արկանզասում, 1914թ.-ի ապրիլի 2-12-ին, որպեսզի ապահովեն միաբնություն և վարդապետական կայունություն, հաստատեն սեփական իրավական կարգավիճակը, կազմակերպեն միափոխական գործունեությունը և կրթական հաստատություն հիմնադրեն ծառայողների համար: Այս գործնական հավաքույթը կոչվեց «Գլխավոր խորհուրդ», իսկ նորաստեղծ ընկերակցությունը՝ «Աստծո ժողովների Գլխավոր խորհուրդ»:

Սա նշանակալի իրադարձություն էր: Հետագայում Ուոլտեր Հիգինսը հիշում էր «փառքի շրջանը, որը հանգում էր լուսմների վրա ամեն օր... Աստված պատշաճ համարեց օրհնել այս հավաքույթն իր Սուրբ Հոգու այցելությամբ: Փառաբանությունը բարձրանում էր ծառայությանը հավաքված մարդկանցից՝ մեծ ծովի ձայնի պես»⁶:

Առաջին Գլխավոր խորհրդի մասնակիցները տարբեր անկախ եկեղեցիների և եկեղեցական խմբերի ներկայացուցիչներ էին: Դրանց թվում էին «Քրիստոնեական ժողովների միությունը»՝ Ինդիանա նահանգից, և մի խումբ, որը կոչվում էր «Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում և միության մեջ» առաքելական հավատքի շարժմամբ: Վերջինս գործում էր Ալաբամա, Արկանզաս, Միսիսիպի և Տեխաս նահանգներում: Այն առաջացել էր Փարիսի ազդեցության ներքո, բայց չնայած իր անվանը՝ կառուցվածքորեն անջատ էր Եպիսկոպոս Չարլզ Հ. Մեյսոնի «Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում» հարանվանությունից, որը հիմնականում բաղկացած էր սկսածորք ամերիկացիներից⁷:

Եպիսկոպոս Մեյսոնն առաջին Գլխավոր խորհրդի խոսնակներից մեկն էր: Նա օրհնեց Աստծո ժողովների կազմավորումը⁸: Նա նույնպես բերել էր իր հետ Միսիսիպի նահանգի Լեքսինգտոն քաղաքում գտնվող «Աստծո եկեղեցին

Ջ. Ռոսվել Ֆլաուեր և Յ. Ն. Բելլ (ձ-ա), մոտ 1920թ.: Բելլը և Ֆլաուերը ընտրվեցին հիմնադիր Գլխավոր խորհրդի կողմից՝ ծառայելու համապատասխանաբար որպես «Աստծո ժողովների» առաջին նախագահ և քարտուղար: Իրենց ընտրության ժամանակ, Բելլը 47-ամյա հոգևոր կրթություն ունեցող փորձառու հովիվ էր, իսկ Ֆլաուերը 25-ամյա ծառայող էր: Նրանք ճանաչված էին որպես վաղ շրջանի հայտնի հոգեգալստական թերթերի հրատարակիչներ:

Քրիստոսում» հարանվանության դպրոցի սկսածորք երգչախումբը, որը երգեց առաջին Գլխավոր խորհրդի ժամանակ: Սա շատ ուշագրավ բայ էր: Թեև այդ օրերին գործում էին սկսածորքների սահմանափակող օրենքներ, Մեյսոնը և «Աստծո ժողովները» ցանկանում էին անցնել այն սահմանը, որը որոշվում էր մաշկի գույնով⁹:

Հայտնի չէ, թե ինչ բնույթի հարաբերություններ ունեին Մեյսոնը և «Աստծո ժողովների» հիմնադիրները: Նրանք առնվազն ճանաչում էին և հարգանքով էին վերաբերվում միմյանց: Հավանաբար, այս երկու կազմակերպությունների միջև եղել են պաշտոնական հարաբերություններ, բայց այդ մասին երբեք չի խոսվել պատմական տեղեկությունների բացակայության պատճառով¹⁰:

Վարդապետությունը

«Աստծո ժողովները», ինչպես և մյուս Դասական հոգեգալստականները, համարում են իրենց ավելի լայն Սրբության շարժման հետևորդներ: Այս շարժումը համարեց ավետարանական վարդապետությունն ավելի խոր հոգևոր կյանքի անհրաժեշտության հետ: Փրկությունը և սրբացումն այս շարժման առաջնային նպատակներն էին:

«Աստծո ժողովները» չընդունեց պաշտոնական աստվածաբանական դավանանք իր առաջին Գլխավոր խորհրդին: այն միտումնավոր կերպով թույլ տվեց որոշակի աստվածաբանա-

կան բազմազանություն՝ Սրբության շարժման աշխարհայացքի սահմաններում: «Աստծո ժողովների» առաջին սահմանադրության նախաբանի նպատակը միաբանությունն էր՝ չնայած տարբերությունների. «Ջանալով Հոգու միաբանությունը պահել խաղաղության կապով, մինչև որ բոլորս հասնենք հավատքի միությանը»¹¹:

Առաջին ամենախոշոր տարածաշրջաններից մեկը Հոգեգալստական շարժման մեջ վերաբերվում էր սրբացմանը: Ոմանք հարում էին ծայրահեղ վեսիլական տեսակետին այն մասին, որ մեղավոր բնությունը կարող է ջնջվել սրբացման ակնթաթային վերապրման արդյունքում: Շատերը, ովքեր համաձայն չէին սրա հետ, կողմնակից էին ավելի ավանդական վեսիլական տեսակետին (որը կոչվում էր «Կատարված աշխատանք»)՝ պնդելով, որ սրբացումն աստիճանական է, ոչ թե ակնթաթային, և որ այս երկրում հնարավոր չէ կատարելության հասնել: «Աստծո ժողովների» հիմնադիրների մեծ մասը հարեց «Կատարված աշխատանքի» տեսակետին¹²:

«Աստծո ժողովների» առաջնորդներն արագորեն գիտակցեցին աստվածաբանական սահմաններ որոշելու անհրաժեշտությունը: Գրեթե անմիջապես նրանք բախվեցին նոր ուսմունքի հետ, որը մերժում էր երրորդության վարդապետությունը: Այս նոր ուսմունքը (որը կոչվում էր «Նոր ուղղություն»

կամ «Միարարական աստվածաբանություն») տարածվեց Հոգեգալստական շարժման մեջ, և «Աստծո ժողովների» ծառայողների բավականին ստվար զանգված ընդունեց այն: 1916 թվականին Գլխավոր խորհուրդն ընդունեց Հիմնարար ճշմարտությունների դավանանք, որը հաստատեց Ընկերակցության հիմքերը Երրորդության և ավետարանական ուսմունքների վրա:

ի քաղաքում, 1915թ.-ին տեղափոխվեց Սենտ Լուիս, և վերջապես՝ 1918թ.-ին, Սփրինգֆիլդ, Միսուրի:

«Աստծո ժողովներն» ընդունեց երկու պաշտոնական պարբերական՝ ամսական «Խոսք և Վկայություն» և շաբաթական «Քրիստոնեական Ավետարան» թերթերը: Այս երկու պարբերականները միացան 1916թ.-ին, և արդյունքում ստացված շաբաթական պարբերականը

նպատակներից մեկն էր՝ խրախուսել թե՛ ծառայողական, թե՛ հումանիտար կրթությունը¹³:

Սկզբնական շրջանում «Աստծո ժողովները» հիմնադրեց մի քանի ոչ մեծ տարածքային Աստվածաշնչյան կրթական հաստատություն: Մի քանիսին հաջողվեց գոյատևել և խոշոր համալսարաններ դառնալ, իսկ մյուսները ծուլվեցին այլ հաստատությունների հետ կամ փակվեցին: «Աստծո ժողովները» հիմնադրեց իր առաջին ազգային համալսարանը՝ «Միդվեսթ» Աստվածաշնչյան դպրոցը, Օբորնում, Նեբրասկայում: Այն բացվեց 1920թ.-ին և փակվեց հաջորդ տարի: Ազգային համալսարան ստեղծելու երկրորդ փորձը պսակվեց հաջողությամբ: «Կենտրոնական Աստվածաշնչյան համալսարանը», որը հետագայում կոչվեց «Կենտրոնական Աստվածաշնչյան քոլեջ», հիմնադրվեց Սփրինգֆիլդում, Միսուրիում: Սփրինգֆիլդում հիմնադրվեց ուսանողական հանրակացարան ունեցող ևս երկու ազգային կրթական հաստատություն՝ «Էվանջել» քոլեջը (1955թ.), որը վերանվանվեց «Էվանջել» գիտության և արվեստի համալսարանի, և «Աստծո ժողովների բարձրագույն դպրոցը» (1973թ.), որը հետագայում վերանվանվեց «Աստծո ժողովների աստվածաբանական սեմինարիա»: Այս երեքը Սփրինգֆիլդում ծուլվեցին 2013թ.-ին՝ կոչվելով «Էվանջել» համալսարան:

Այլ գործող կրթական հաստատությունների թվում էին Հարավային Կալիֆոռնիայի «Կանգարո» համալսարանը (1920թ.) Կոստա Մեսայում, «Լատինամերիկյան Աստվածաշնչյան ինստիտուտը» (1926թ.) Լա Պուենտեում, Կալիֆոռնիայում, «Լատինամերիկյան Աստվածաշնչյան ինստիտուտը» (1926թ.) Սան Անտոնիոյում, Տեխասում, «Աստծո ժողովների Հարավ-Արևմտյան համալսարանը» (1927թ.) Վաքսահաչիում, Տեխասում, «Հյուսիսային Կենտրոնական համալսարանը» (1930թ.) Մինեսոտայիում, Մինեսոտայում, «Հարավ-Արևելյան համալսարանը» (1935թ.) Լեյքլենդում, Ֆլորիդայում, «Վելլի Ֆորջ» Քրիստոնեական քոլեջը (1939թ.) Ֆինիքսվիլում, Փենսիլվանիայում, «Երրորդություն» Աստվածաշնչյան քոլեջը (1948թ.) Էլենդեյլում, Հյուսիսային Դակոտայում, «Ամերիկյան հնդկացիների քոլեջը» (1957թ.) Ֆինիքսում, Արիզոնայում, «Կարիբյան աստվածաբանական քոլեջը» (1959թ.) Բայամոնում, Պուերտո Ռիկոյում, «Արևմտյան Աստվածաշնչյան քոլեջը» (1967թ.) Ֆինիքսում, Արիզոնայում, «Բնիկ ամերիկացիների Աստվածաշնչյան քոլեջը» (1968) Շենոնում, Հյուսիսային Կարոլինայում, «Նորթփոյնթ» Աստվածաշնչյան քոլեջը Հեյդերիլում, Մասաչուսեթսում, (Նախկինում՝ Սիոն Աստվածաշնչյան քոլեջ, որը հիմնադրվեց որպես անկախ համալսարան):

Մինչև 1930-ական թվականները «Աստծո ժողովների» համայնքները տարածվեցին ողջ Ամերիկայով: Այս լուսանկարում կիրականօրյա դպրոցի աշակերտները կանգնած են «Աստծո ժողովների» «Խորան» եկեղեցու առջև (Սենտ Լուիս, Միսուրի) 1935թ.:

Արդյունքում «Աստծո ժողովներից» հեռացան թե՛ Միարարական շարժման կողմակիցները, թե՛ նրանք, ովքեր դեմ էին այսպես կոչված «դավանանքային դիրքորոշմանը»:

Կազմակերպչական զարգացումը

Սկզբնական շրջանում «Աստծո ժողովների» գլխավոր գրասենյակի առաջադրանքն էր՝ գրականություն հրատարակել իր «Ավետարան» հրատարակչությունում («Gospel Publishing House»): Երբ երկրի ներսում և երկրից դուրս ծավալվող գործունեության կառավարումը խիստ ծավալուն դարձավ, այն ստեղծեց Միսիոներական բաժինը 1919թ.-ին և Ներքին միսիայի և կրթության բաժինը՝ 1937թ.-ին: Ստեղծվեցին նաև այլ բաժիններ (օրինակ՝ Երիտասարդական, Կիրակնօրյա դպրոցների, Փոքրիկ միսիոներուիների, Արքայական ռեժեներների): Գլխավոր գրասենյակը, որը սկզբում գտնվում էր Օհայո նահանգի Ֆինդ-

վերանվանվեց «Հոգեգալստական Ավետարանի» (1919թ.): «Ավետարանը», որն աշխարհում ամենամեծ շրջանառություն ունեցող հոգեգալստական պարբերականներից մեկն էր, կապ էր ստեղծում սփռված հավատացյալների միջև և օգնում էր միաբանություն հաստատել Ընկերակցության մեջ:

Կրթություն

«Աստծո ժողովներն» իր գործունեության սկզբից խթանում էր կրթական հաստատությունների ստեղծումը: «Հոթ Սփրինգսի կանչի» հինգերորդ նպատակն էր՝ «ստեղծել Ընդհանուր աստվածաշնչյան կրթական հաստատություն՝ գրական բաժնով, մեր անդամների համար»: «Գրական բաժին» արտահայտությունը գործածական էր 19-րդ դարում և 20-րդ դարի սկզբում, և ուներ գրեթե նույն իմաստը, ինչ ժամանակակից հումանիտար ֆակուլտետը: «Աստծո ժողովների» կազմավորման

Bi-Ennial Inter-State CAMP MEETING

EUREKA SPRINGS, ARKANSAS

MUNICIPAL AUDITORIUM

August 27th to Sept. 7th, 1936

MODERN TOURIST CAMPS, FURNISHED COTTAGES, APARTMENTS AND ROOMS TO BE HAD AT REASONABLE RATES. FREE CAMP GROUNDS, IF YOU BRING YOUR TENT AND BEDDING. MEALS REASONABLE, OR PREPARE YOUR OWN IN CAMP OR COTTAGE.

Elder W. T. Gaston, Sacramento, California, Evangelist. This gifted minister's messages will stir deeply all who hear him.

Fred Henry, Tulsa, Oklahoma, Pastor—accompanied by Mrs. Henry, gifted singer.

Elder Donald Gray, Edinburg, Texas, Bible Teacher. Friends everywhere are pleased that this man has been secured again as Bible teacher.

Rev. Carl Barnes, Springfield, Missouri, Choir Director and Special Singer. Mrs. Barnes, Lucille and the twins, who are all musicians and expect to minister with their talents.

BIG
SUNDAY SCHOOL,
BOTH SUNDAY
MORNINGS WITH
GREAT
MISSIONARY
SERVICE IN
CHARGE OF
NOEL PERKINS
BOTH SUNDAY
AFTERNOONS

DIFFERENT
GENERAL
COUNCIL
OFFICIALS
WILL BE PRESENT
DURING
MEETING

Meeting is sponsored by five District Councils of the Assembly of God, embracing the states of Texas, Oklahoma, Kansas, Missouri, Arkansas and Louisiana. COMMITTEE: Elder Fred Vogel, 1047 Market Street, Phone 3-3074, Wichita, Kansas, Chairman; Elder E. J. Benton, 2002 Chestnut Street, Phone 1097, Pine Bluff, Arkansas, Secretary-Treasurer; Elder F. C. Nelson, 518 East Cherokee Street, Earl, Oklahoma; Elder E. L. Dawley, 2021 West 20th Street, Fort Worth, Texas; Elder Stanley B. Frothingham, 308 West Pacific Street, Springfield, Missouri.

TEN DAYS

Three Main Services Daily—Bible Prayer Meeting and Park Services in addition. Remember the last day, Sept. 7th, is Labor Day. Plan to remain over the weekend. Attend evening services, Monday, the 7th.

Ճամբարային հավաքությունները և համաժողովներն կարևոր դեր են ունեցել «Աստծո ժողովների» ողջ պատմության ընթացքում:

սարան 1924թ.-ին, և միացավ Աժ-ին 1999թ.-ին: «Բեթանի համալսարանը» (հիմնադրվել է 1919թ.-ին), եղել է «Աստծո ժողովների» ամենահին գործող համալսարանը, մինչև իր փակվելը 2011 թվականին:

«Համաշխարհային համալսարանը» («Global University», որը կազմվեց ամերիկյան «Բեթելյան Աստվածաշնչյան համալսարանից» և օտարերկրյա «Միջազգային հեռակա համալսարանից»), հավատարմագրված հեռակա կրթություն է տրամադրում այն մարդկանց, ովքեր ցանկանում են կրթություն ստանալ տարբեր քրիստոնեական ծառայությունների համար: Արդեն

2014 թվականին, Միացյալ Նահանգներում գոյություն ունի 16 հավատարմագրված բարձրագույն կրթական հաստատություն՝ Աստվածաշնչյան ինստիտուտներից մինչև քոլեջներ և համալսարաններ: Նույնպես գոյություն ունեն հարյուրավոր ավելի փոքր Աստվածաշնչյան կրթական հաստատություններ, որոնք հովանավորվում են եկեղեցիների կամ շրջանների կողմից:

Միսիոներական գործունեություն

Համաշխարհային միսիան մշտապես եղել է «Աստծո ժողովների» ինքնության կենտրոնում: Երկրորդ Գլխավոր խորհրդի (1914թ.-ի նոյեմբեր)

պատվիրակները որոշում կայացրին իրականացնել «մեծագույն ավետարանչությունը, որն այս աշխարհը երբևէ տեսել է»¹⁴: Մինչև 1915թ.-ը «Աստծո ժողովներն» ուղարկել էր մոտ 30 միսիոներ: Նրանք անկախ էին իրենց գործունեության մեջ և հիմնականում գործում էին քրիստոնեական միսիայի ավանդական դարձած տարածքներում՝ Աֆրիկայում, Հնդկաստանում, Չինաստանում, Ճապոնիայում և Մերձավոր Արևելքում: Այլ միսիոներներ ծառայում էին Եվրոպայում, Լատինական Ամերիկայում և Օվկիանիայում:

«Աստծո ժողովների» մեծագույն հերոսներից ոմանք գոհել են ամեն ինչ, ներառյալ իրենց կյանքերը, որպեսզի միսիոներական ծառայություն իրականացնեն թշնամաբար տրամադրված տարածքներում: «Աստծո ժողովների» միսիոներ Իվան Վորոնայեվը, ով գնաց Ռուսաստան և Ուկրաինա 1920թ.-ին, օգնեց կազմակերպել մոտավորապես 500 սլավոնական եկեղեցիների գործունեությունը: Խորհրդային իշխանությունները ձերբակալեցին նրան 1930թ.-ին՝ ուղարկելով սիբիրյան բանտային ճամբարներ: Վորոնայեվի դժվարին կացությունը լուսաբանվեց «Ավետարան» պարբերականում: Ամերիկյան հավատացյալներն աղոթում էին նրա համար: Խորհրդային իշխանությունները գումար պահանջեցին, որպեսզի ազատ արձակելին նրան: Աժ-ն վճարեց անհրաժեշտ գումարը, բայց Վորոնայեվն ազատ չարձակվեց: Նա նահատակվեց բանտում 1937թ.-ին¹⁵: Զ. Վ. Թաքերը, ով միսիոներ էր Կոնգոյում, նույնպես կորցրեց իր կյանքը հանուն Ավետարանի: Ապստամբները ծեծի ենթարկելով սպանեցին նրան 1964թ.-ին: Նրա պրիսցած կինը մի գիրք գրեց իր ամուսնու կյանքի մասին՝ անվանելով այն «Նա երկնքում է»¹⁶: Վորոնայեվը, Թաքերը և բազմաթիվ այլ միսիոներներ օգնեցին ոգեշնչել Աստծո ժողովների անդամներին միսիայի մեջ մասնակցություն ունենալու համար՝ նվիրատվություններ և անձնական ծառայության միջոցով:

Սկզբում Միսիոներական բաժնի գլխավոր գործառնություններն էին՝ միսիոներների ուղարկել և փոխանցել նվիրատուների միջոցները միսիոներներին: Սկսած 1943թ.-ից, այն սկսեց վճռակա նորեն նախաձեռնել ողջ միսիոներական գործունեության ընթացքը:

«Աստծո ժողովներն» ընտրեց միսիոներական մարտավարություն 1921թ.-ին, որն էր՝ հաստատել ինքնակառավարվող, ֆինանսապես անկախ և ինքնապահպանվող եկեղեցիներ միսիոներական դաշտերում: Էլիս Է. Լուսը, ով Հոգով մկրտված Անգլիկան միսիոներ էր Հնդկաստանում և տեղափոխվել էր «Աստծո ժողովներ» 1915թ.-ին,

դրդեց «Աստծո ժողովներին» ընդունել տեղական եկեղեցիներ բարձրացնելու այս սկզբունքը շատ ավելի վաղ, քան այն ընդունվեց մյուս հիմնական Բողոքական հարանվանությունների կողմից: Այս քաղաքականությունը չգործադրվեց անխտիր կերպով. 20-րդ դարի առաջին տասնամյակներին «Աստծո ժողովներին» որոշ միսիոներներ շարունակում էին հետևել մյուս արևմտյան եկեղեցիների ավանդական մեթոդներին:

Սկսած 1950-ական թվականներից՝ Աստծո ժողովների միսիոներները սկսեցին ավելի մեծ շեշտադրում անել տեղական առաջնորդներ կրթելու վրա: Այս անցումն ավանդական մեթոդներից դեպի համագործակցությունը շեշտակի եկեղեցական անբերեց բազմաթիվ երկրներում: Միսիայի ղեկավարները, որոնց թվում էին Ռալֆ Դ. Վիլյամսը, Ջ. Ֆիլիպ Հոգանը և Մելվին Լ. Հոդջին, օգնեցին գործադրել այս ռազմավարությունը, որի արդյունքում ողջ աշխարհով մեկ հիմնվեցին հարյուրավոր կրթական հաստատություններ ծառայողների համար:

1968թ.-ի Գլխավոր խորհուրդը վերահաստատեց ԱԺ-ի գոյության երեք պատճառները՝ համաշխարհային ավետարանչությունը, Աստծուն երկրպագելը և քրիստոնյաներին աշակերտելը: Չնայած ծախսողումներին ամբողջական միսիայով զբաղվելու մեջ (օրինակ՝ աղքատության կամ սովի խնդիրների լուծումը), «Աստծո ժողովներին» միսիան, որն արդեն ամբողջական է շատ տարածաշրջաններում, սկսեց ավելի ու ավելի ձգտել դրան՝ առանց նվազեցնելու Ավետարանի հռչակման կարևորությունը: Այս ծառայությունների թվում էին Լիլիան Թրեշերի Մանկատունն Ասյութում՝ Եգիպտոսում, Գթության միսիայի Հիվանդանոցը և Հետազոտական կենտրոնը Կալկաթայում՝ Հնդկաստանում, «Առողջապահական ծառայությունը» («HealthCare Ministries») և «Աստծո ժողովներին» հետ առընչվող «Հույսի շարայությունը» («Convoy of Hope»): 2009թ.-ին Գլխավոր խորհուրդն ավելացրեց գթությունը որպես իր գոյության պատճառների չորրորդ կետ՝ ակնհայտ դարձնելով այն, ինչը երկար ժամանակ է, ինչ անվերապահելի կերպով ընդունված էր: 2013թ.-ին ԱՄՆ-ի «Աստծո ժողովները» ներկայացրեց իր զեկույցում 2.750 միսիոներների և միսիոներների օգնականների ամբողջ աշխարհում: Եթե հաշվի առնենք նաև ԱԺ-ի ազգային ընկերակցությունների կողմից (ոչ ԱՄՆ-ից) ուղարկված միսիոներներին, կարելի է պատկերացում կազմել, թե որքան մեծ է «Աստծո ժողովներին» համատեղ ազդեցությունն ամբողջ աշխարհում:

«Աստծո ժողովները» հիմնեց ծառայություններ բոլոր տարիքային խմբերի համար: Այստեղ պատկերված է «Փոքրիկ միսիոներուհիներ» (ներկայումս՝ Աղջիկների ծառայություն) ամսագրի համարներից մեկը: Այս ծրագիրն աղջիկների համար սկիզբ առավ 1955թ.-ին:

2013թ.-ին «Աստծո ժողովներ» Համաշխարհային ընկերակցությունը զեկույցեց ավելի, քան 67 միլիոն հետևորդների մասին: «Աստծո ժողովները» դարձել է ամենամեծ Բողոքական եկեղեցիների ընտանիքներից մեկն աշխարհում: Այս անհավատալի աճը, ըստ Ջ. Ֆիլիպ Հոգանի, ոչ միայն մարտավարության, այլև Սուրբ Հոգուն վստահելու արդյունքն է. «Քրիստոնեության լավատեսության էությունն այն է, որ Սուրբ Հոգին՝ այն ուժն է, որը կարող է անկանխատեսելի փոփոխությո-

յուն բերել ամենախիստ հեթանոսական միջավայրում, քայքայել ամենակարծր արմատականությունը, կյանքով լցնել ամենամահացած կազմակերպչական կառուցվածքը և բերել Հոգեգալստի փառքը»¹⁷:

Ազգային ծառայություններ

«Աստծո ժողովներին» ստեղծման հիմնական նպատակն տեղեկան եկեղեցու ծառայություններին աջակցելն էր: Տարիների ընթացքում ազգային ծառայությունները զարգացան՝ հոգալու հա-

մար մարդկանց կարիքներն օրորոցից մինչև գերեզմանը: Ազգային մանկապատանեկան ծառայությունները սկիզբ առան 1920-ական թվականներին՝ Կիրակնօրյա դպրոցի ծրագրերից, որոնք կազմված էին ըստ դպրոցական դասարանների, և «Քրիստոսի դեսպանները» կոչվող պատանե-երիտասարդական կազմակերպությունից:

Նոր ծառայություններ սկիզբ առան 20-րդ դարի կեսերին, ներառյալ «Արագացրու լույսը» (1944թ.), «Միսիոներական կոչ տղաներին և աղջիկներին» (1949թ.), «2ի Ալֆա» (1953թ.), «Լույս՝ կորածների համար» (1953թ.), «Փոքրիկ միսիոներուհիներ» (1955թ., ներկայումս՝ «Աղջիկների ազգային ծառայություն»), «Թագավորական ռեյնջերներ» (1962թ.), «Աստվածաշնչյան հարցախաղ՝ դեռահասների համար» (1962թ., ներկայումս՝ «Աստվածաշնչյան հարցախաղ») և «Կերպարվեստի ուսուցում» (1963թ.): «Արթնության ժամը» 30-րդամյակի ռադիո հաղորդումը, որի հաղորդավարը Վեսլի Սթիվերսն էր, սկսվեց հեռարձակվել 1950թ.-ից: Հաջորդ երկու հաղորդավարները, որոնք հեռարձակվում էին «Էյ-Բի-Սի» ռադիոկայանների ցանցով՝ Ս. Մ. Ուորդը (1953-1978թթ.) և Դեն Բեթսերը (1979-1955թթ.), դարձան երկու ամենամեծ մարդիկ «Աստծո ժողովներում»: Այս և մյուս ազգային ծառայությունները ոչ միայն օգնում էին քարոզել Ավետարանը և աշակերտել հավատացյալներին, այլև հաղորդում էին «Աստծո ժողովներին» ազգային ինքնության զգացում և դառնում Աժ-ի որականիշը:

Այս ծրագրերն օգնեցին ձևավորել «Աստծո ժողովուրդների» երիտասարդ սերունդները: «Աստծո ժողովներում» աշխատող ուսուցչուհի Բիլլի Դեվիսը ծնվել էր աղքատ ներգաղթյալ աշխատավորների ընտանիքում և մեծացել էր որպես թափառաշրջիկ երեխա: Այս կինը համարում էր, որ հենց Կիրակնօրյա դպրոցն էր իր կյանքի ձեռքբերումների պատճառը. «Մանուկ հասակում, սովորելով Կիրակնօրյա դպրոցում, ես ձեռք բերեցի հույս և խիզախություն, խաղաղության դիրքորոշում դժվարությունների ժամանակ և բարի ու ներողամիտ վերաբերմունք մարդկանց հանդեպ: Շնորհիվ Հիսուս Քրիստոսի փրկիչության և կրոնի, ես կարողացա ապրել առանց դառնության թափառաշրջիկների ջունգլիների մեջ՝ հայիոյող և դառնացած մարդկանց, ովքեր ապրում էին զրկանքներով և փորձում էին մեղմացնել իրենց ցավը՝ մեղադրելով ուրիշներին: Կարելի է ասել, որ սա գրեթե հրաշք էր»¹⁸:

Ազգային բազմազանություն

Թեև այն 300 ծառայողները, ովքեր մասնակցում էին Աժ-ի հիմնադրման Գլխավոր խորհրդին Հոթ Սփինգսում,

մեծ մասամբ սպիտակամորթներ էին, «Աստծո ժողովները» շուտով անցավ ազգային սահմանները: Հիմնադիր անդամներից առնվազն երկուսը բնիկ ամերիկացիներ էին: Չերոկի հնդկացիներ Վիլյամ Հ. Բոյսը և Ուոթ Ուոլթեր Օկլահոմա նահանգից, ներկա էին Հոթ Սփինգսի պատմական հավաքույթին: «Աստծո ժողովները» ձեռնադրեց առաջին հայտնի իսպանալեզու ծառայողին 1914թ.-ին (Անտոնիո Ռիոս Մորինին), և առաջին սևամորթ ամերիկացի ծառայողին՝ 1915թ.-ին (Էլսվորտ Ս. Թոմասին): Աժ-ն հիմնադրեց համաժողով իսպանալեզու եկեղեցիների համար ԱՄՆ-ում 1918թ.-ին (հետագայում՝ Լատինաամերիկյան շրջան):

Աժ-ի առաջին սևամորթ ամերիկացի միսիոներներն Այգել և Մարթա Նիլիններն էին: Նրանք նշանակվեցին որպես միսիոներներ Լիբերիայում 1913թ.-ին հիմնականում սպիտակամորթներից բաղկացած «Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում և միության մեջ՝ առաքելական հավատքի շարժմամբ» խմբի կողմից: Երբ 1914թ.-ին այս խումբը տարրալուծվեց, Նիլինները պաշտոնապես չտեղափոխվեցին նոր ձևավորված «Աստծո ժողովներ»: Նրանք մնացին Լիբերիայում չորս կամ հինգ տարի և շարունակեցին աջակցություն ստանալ այն եկեղեցիներից, որոնք միացել էին «Աստծո ժողովներին», որոնցից ամենանշանավորը «Քար» եկեղեցին («Stone Church») էր Չիկագոյում: Նրանք վերադարձան Ամերիկա 1920թ.-ին և ստացան հավատարմագրեր «Աստծո ժողովներից»՝ որպես ավետարանիչներ: 1923թ.-ին Նրանք նշանակվեցին որպես «Աստծո ժողովներ» միսիոներներ Լիբերիայում: Նրանց նշանակումն ուժի մեջ էր մտնելու 1924թ.-ին, սակայն Այգելը մահացավ 1923թ.-ին, և Մարթան միայնակ վերադարձավ Լիբերիա¹⁹:

Գերմանական մասնաճյուղը կազմվեց 1922թ.-ին, իսկ 1940-1950-ական թվականներին կազմվեց ևս ութ լեզվական մասնաճյուղ, հիմնականում այն եվրոպացիների համար, ովքեր բնակություն էին հաստատել Միացյալ Նահանգներում: Մինչև 1970-ական թվականները, եվրոպական ներգաղթյալների համար ստեղծված լեզվական մասնաճյուղերի մեծ մասը կազմալուծվեց, քանի որ դրանց անդամներն ամերիկյան ինքնություն ձեռք բերեցին: 1973թ.-ին լեզվական մասնաճյուղերը վերանվանվեցին շրջանների: Այսպես 1980-ական թվականներից, կազմվեցին նոր լեզվական շրջաններ նոր ներգաղթյալների համար (Կորեական, Բրազիլական, Սլավոնական և Սամոական): Կազմվեցին Ընկերակցություններ 21 հավելյալ ազգախմբերի համար²⁰:

Չնայած «Աստծո ժողովների» վաղ շրջանի միջոցառական բնույթին և այն

բանին, որ իր արմատները սկիզբ էին առնում Ազուգա փողոցի միջոցառական արթնությունից, ազգային մշակութային առկա ռասայական լարվածությունը մուտք գործեց Ընկերակցություն: Որոշ սպիտակամորթ առաջնորդներ վերահսկողություն էին իրականացնում իսպանալեզու և այլ մշակութային պատկանող անդամների հանդեպ: Բայց ռասայական խտրականության ամենակոպիտ օրինակը 1939թ.-ի որոշումն էր, ըստ որի սևամորթ ամերիկացիները չէին կարող ազգային առաջնորդներ նշանակվել: Այնուամենայնիվ այս որոշումը ոչ լայն տարածում գտավ, ոչ էլ հետևողականորեն կիրառվեց²¹:

Սևամորթ Բոբ Հարիսոնը, ով Բիլի Գրեհեմի տաղանդավոր օգնականներից մեկն էր, խթան հանդիսացավ, որ 1962թ.-ին այս որոշումը չեղյալ համարվեր: Հարիսոնը դարձավ «Աստծո

Սլավոնական միսիոներ Իվան Վորոնայեվը նահատակվեց 1937թ.-ին:

ժողովների» ակնառու ավետարանիչ և միսիոներ: Նա խրախուսում էր տարբեր ռասայական պատկանելիություն ունեցող հավատացյալների միաբանվել ծառայության մեջ. «Թող որ բոլոր «գույների» քրիստոնյաները միաբանվեն հաղթանակի համար: Որովհետև թշնամին ոչ սպիտակամորթ մարդն է, ոչ էլ սևամորթ մարդը, այլ սատանան: Եկեք միասին լինենք ավելի, քան հաղթողներ Քրիստոսի համար»²²:

Վերջին տասնամյակների ընթացքում մեծ ջանքեր են արվել՝ ռասայական խտրականությունից ապաշխարելու և ռասայական միաբանություն կառուցելու համար: 1989թ.-ի Գլխավոր խորհրդի նիստում ընդունվեց բանաձև ընդդեմ «ցանկացած կերպով դրսևորվող ռասայական խտրականության մեղքի», որն ապաշխարության կոչ էր անում ամեն մեկին, ով ռասայական խտրականություն էր ցուցաբերել

Կոռնելյա Զոնս Ռոբերտսոն, 1930թ.: Նշանակվել է ծառայության «Աստծո ժողովների» կողմից 1923թ.-ին: Նա մասնակցել է Ազուգա փողոցի արթնությանը և եղել է ավետարանիչ և եկեղեցիներ հիմնադրող Սան Ֆրանցիսկոյում: Նաև ավետարանիչ Բոբ Հարիսոնի կնքամայրն է:

«սեփական մտքերի կամ գործողությունների, կամ էլ եկեղեցական կամ հասարակական կառույցների միջոցով»²³: 1995թ.-ին կայացած Գերագույն խորհրդի նիստում որոշում կայացվեց «խրախուսելու սևամորթ եղբայրների և քույրերի մասնակցությունը «Աստծո ժողովների» գործունեության բոլոր բնագավառներում»²⁴: 1997թ.-ին Գլխավոր խորհուրդը կողմ քվեարկեց ազգային ընկերակցությունների ներկայացուցիչներին Գլխավոր երիցական կազմի և Գործադիր երիցական կազմի մեջ ընդգրկելուն: 2007թ.-ի ընտրությունը շրջադարձային դարձավ. գործադիր երեք Զոլի Սմիթը, ով սևամորթ էր, ընտրվեց որպես ԱՄՆ Միսիսիպի գործադիր տնօրեն:

Վերջին տարիներին «Աստծո ժողովների» ոչ սպիտակամորթ հետևորդների թիվն աննախադեպ աճ է ապրել, իսկ սպիտակամորթների թիվը գրեթե հավասարվել է նրանց: Սպիտակամորթ հետևորդների թիվը նվազել է 68.6%-ից՝ 2003թ.-ի տվյալներով մինչև 58.7%-ը՝ 2013թ.-ի տվյալներով: «Աստծո ժողովները» շարունակում է տպավորիչ թվային աճ ցուցաբերել, մասնավորապես՝

այլ խոշոր հարանվանությունների համեմատ, և հիմնականում ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների միջև տեղի ունեցող աճի շնորհիվ:

Կանայք ծառայության մեջ

Հավատարիմ մնալով Սրբության շարժման ավանդույթին՝ կանայք կարևոր դեր էին կատարում վաղ հոգեգալստական շարժման մեջ և «Աստծո ժողովներում»՝ որպես ավետարանիչներ, միսիոներներ և հովիվներ: Սկզբնական շրջանում Գլխավոր խորհուրդը նշանակում էր կանանց միայն որպես ավետարանիչներ և միսիոներներ, բայց 1935թ.-ից նրանց սկսեցին նշանակել նաև որպես հովիվներ: Այնուամենայնիվ, մինչև 1935թ.-ը, բազմաթիվ կանայք արդեն ծառայում էին որպես հովիվներ՝ առանց համապատասխան հարանվանական ճանաչում ունենալու: Այս կանանց համար Աստծո կանչն ավելի մեծ նշանակություն ուներ, քան պաշտոնական եկեղեցական հավանությունը: Բողոքական շարժման սկզբունքներից մեկը՝ բոլոր հավատացյալների քահանայությունն է: Հոգեգալստական շարժումն արմատական կերպով կիրառեց

այս սկզբունքը՝ հավանություն տալով կանանց ծառայությանը:

Մինչև 1950թ.-ը ավելի, քան հազար կին ավետարանիչ ճանապարհորդեցին ողջ երկրով մեկ՝ ավետարանելով և եկեղեցիներ հիմնելով: Մեծ ազդեցություն ունեցող կանանց թվում էին Զելմա Արգյուն, Մարի Բեջիս Բրաունը, Էտտա Կալիոնը, Էլիս Ռեյնոլդս Ֆլաուերը, Հեթի Համոնդը, Չոնիտա Հովարդը, Էլիս Է. Լուսը, Էյմի Սեմփլ ՄակՖերսոնը («Աստծո ժողովների» կազմում 1919-ից մինչև 1922թթ.-ը), Քերի Ջադ Մոնտգոմերին, Լուիս Նանկիվելը, Ֆլորենս Սթեյդելը, Լիլիան Թրեշերը, Լուիս Ջեթեր Ուոլկերը, Ալտա Ուոշբորնը և Միլդրեդ Ուիտին:

Թեպետ այս կին ծառայողներն առաջ էին իրենց ժամանակակից, նրանց ծառայությունը բարձրացել էր իրենց նվիրվածության, ոչ թե իրենց ժամանակակից հասարակական գաղափարախոսության պատճառով: Ծառայողական դոները բացվել էին նրանց առջև խոր հոգևոր կյանքի շնորհիվ: Հեթի Համոնդը քաջ հայտնի էր այն բանով, որ խրախուսում էր հավատացյալներին ձգտել ավելի խոր կյանքի Հիսուս Քրիստոսի մեջ. «Ես համոզված եմ, որ մենք պետք է սպասենք Տիրոջ առջև, մինչև որ հասկանանք, որ Աստծո ներկայության մեջ ենք, մինչև որ ամեն միտք գերվի, և մենք բարձրանանք աշխարհից և փակվենք Աստծո մեջ, ասես թե ողջ աշխարհում չլինեք այլևս ոչ ոք, այլ միայն Տեր Հիսուսը և մենք»²⁵:

Այնուամենայնիվ, մինչև դարի կեսերը հավատարմագրեր ունեցող ծառայող կանանց թիվը կտրուկ նվազեց, ինչը պայմանավորված էր մի շարք գործոններով: Որոշ եկեղեցիներ, օրինակ, ընդունեցին այնպիսի աստվածաբանական և մշակութային դիրքորոշում, որը հավանություն չէր տալիս կանանց հոգևոր առաջնորդությանը: Կին ծառայողների թվի նվազման գլխավոր պատճառներից մեկը, հավանաբար, այն էր, որ կանանց կողմից իրականացվող ծառայությունների պահանջարկը սկսեց նվազել: Վաղ շրջանի կին ծառայողները մեծ մասամբ հաստատված համայնքների հովիվներ չէին. նրանք ինքնուրույն էին նախաձեռնում իրենց ծառայությունը՝ որպես ավետարանիչներ կամ եկեղեցիներ հիմնադրողներ: Մինչև քսաներորդ դարի կեսերը, «Աստծո ժողովների» որոշ առաջնորդներ փորձեցին պաշտպանել հաստատված եկեղեցիները՝ թույլ չտալով, որ նոր եկեղեցիներ հիմնվեին նույն քաղաքում կամ տարածքում, ինչը նրանք մրցակցություն էին համարում: Նման քաղաքականությունն օգնեց գոյություն ունեցող եկեղեցիներին, որոնք գերադասում էին տղամարդ հովիվներ ունենալ: Վերջին տասնամյակներին այս միտումը փոխվում է: Կին ծառայողների թիվն «Աստծո ժողովներում» ավելացել է

Թոմաս Ֆ. Յիմմերմանը (աջ կողմից) զրուցում է Հարոլդ Օքենգայի հետ «Ավետարանականների ազգային միության» ամենամյա համաժողովին Գրանդ Ռեփիդսում՝ Միչիգանում, 1961թ.-ին: Յիմմերմանը, ով ամենաերկար ծառայած Գլխավոր վերակազմում էր (1959-1985թթ.), կամուրջներ էր կառուցում հոգեգալստականների և ավետարանականների միջև:

14.9%-ից՝ 1990թ.-ի տվյալներով, մինչև 22.3%-ը՝ 2013թ.-ի տվյալներով: Կին ավագ հովիվների թիվն ավելացել է 400-ից՝ 2000թ.-ի տվյալներով, մինչև 529-ը՝ 2012թ.-ի տվյալներով, թեև նրանցից ոմանք առաջնորդում են եկեղեցիներ, որոնք չեն մտնում «Աստծո ժողովների» մեջ: Այս շրջադարձին նպաստող գործոններից են մշակութային անցումը, որի պատճառով փոխվեց վերաբերմունքը կին ծառայողների հանդեպ, հարանվանական առաջնորդների աջակցությունը և նորովի ծագած անհրաժեշտությունը եկեղեցիներ հիմնելու մեջ:

Համագործակցություն

Վաղ հոգեգալստականները հաճախ էին համագործակցում տեղական մակարդակի վրա քաղաքային ավետարանչական ծառայությունների և նմանատիպ կամպանիաների ժամանակ: Նրանք հատում էին ռասայական, հարանվանական և հասարակական սահմանները գործնական ծառայողական ջանքերով: Այսպես էր 100 տարի առաջվա վրանային հավաքությունների ժամանակ, 1950-ական թվականների փրկության և բժշկության կամպանիաների ընթացքում և 1960-1980-ական թվականների խարիզմատական նորոգման շրջանում:

«Աստծո ժողովները» ղեկավարում էր 1940-ական թվականներին հիմնադրված մի քանի նոր կազմակերպություններ, որոնք միավորում էին ավետարանական

և հոգեգալստական քրիստոնյաներին: «Աստծո ժողովները» 1942թ.-ին կազմված «Ավետարանական քրիստոնյաների ազգային միության» (ԱՔԱՄ) հիմնադիր անդամ էր: ԱՔԱՄ-ը դարձավ ազգային ավետարանական շարժման ձայնը մի շարք հարցերում, որոնց թվում էին կրոնի ազատությունը, ինչպես նաև խրախուսեց համագործակցությունը՝ համաշխարհային ավետարանչության համար: Անդամությունն ԱՔԱՄ-ում օգնեց «Աստծո ժողովներին» նույնանալ ավելի լայն ավետարանական շարժման հետ, և հենացրեց աղանդի կարգավիճակը, որով մի քանի դիտորդներ պիտակել էին այն: Աստծո ժողովների Գլխավոր վերակազմը Թոմաս Ֆ. Յիմմերմանը (1959-1985թթ.), ավելի, քան այլ հոգեգալստականներ, ջանում էր կամուրջներ կառուցել ավետարանական և հոգեգալստական քրիստոնյաների միջև:

«Աստծո ժողովները» նույնպես հիմնադրեց «Հոգեգալստական համաշխարհային համաժողովը» (1947թ.) և «Հյուսիսային Ամերիկայի Հոգեգալստական ընկերակցությունը» (1948թ.), ինչպես նաև համագործակցեց «Լոզանի համաշխարհային ավետարանչության կոմիտեի», «Համաշխարհային ավետարանական միության» և «Վեսլիական Սրբության կոնսորցիումի» հետ:

Հոգեգալստականները կասկածանքով են վերաբերվել այն էկումենիկ միություններին, որոնք առկա են խոշոր

հարանվանություններին պատկանող եկեղեցիներում՝ համարելով դրանք փոխզիջում վարդապետության և էթիկայի մեջ հանուն կազմակերպական միաբանության: Այդ իսկ պատճառով, «Աստծո ժողովները» չի ընդգրկվել այնպիսի միջեկեղեցական խորհուրդներ ներկայացնող կազմակերպություններում, ինչպիսիք են «Եկեղեցիների ազգային խորհուրդը» և «Եկեղեցիների համաշխարհային խորհուրդը»:

Արթնության նոր շարժումներ

Աստծո հետ ավելի մտերիմ լինելու քաղցը, նաև Քրիստոսին և Նրա առաքելությանը լիովին նվիրված լինելու ցանկությունը «Աստծո ժողովների» հոգևոր ԴՆԹ-ի մասն է: «Աստծո ժողովները» ծնվել է քսաներորդ դարի սկզբի արթնության արդյունքում: «Աստծո ժողովների» հիմնադիրներն աղոթում էին Աստծո Հոգու թարմ թափումների համար ապագայում: 1938թ.-ին Էնդրյու Արգյուն գրեց. «Մենք գտնվում ենք դեռ երիտասարդ շարժման մեջ, որը լի է երիտասարդներով: Այս շարժումը կենդանի է, որովհետև այն ստեղծվեց պայքարելով հավատքի համար, և այն կենդանի կմնա, քանի դեռ շարունակի պայքարել հավատքի համար»²⁶:

Նախորդ 100 տարվա ընթացքում երևան եկան նոր արթնության շարժումներ, որոնք բերեցին և խրախուսեցին, և դժվարություններ: Նոր արթնության շարժումներից մեկը, որը կոչվեց «Վերջին անձրևի նոր կարգ», ծագեց «Շերոն» հանրային դպրոցների և «Շերոն» մանկատան հոգեգալստականների մեջ Նորթ Բեթֆորդում՝ Սասկաչևանում, Կանադայում, 1948թ.-ին: «Վերջին անձրևի» կողմնակիցները, ինչպես և վաղ հոգեգալստականները, հավատում էին, որ իրենք վերականգնում էին նորկտակարանյան եկեղեցուն տրված Սուրբ Հոգու բոլոր պարգևները: Այնուամենայնիվ, «Վերջին անձրև» շարժման մեջ ներգրավված մարդիկ սկսեցին առանձնանալ այլ հոգեգալստականներից:

«Վերջին անձրևի» որոշ կողմնակիցներ կոնգրեգացիոնալիզմի (ինքնակառավարվող տեղական համայնքների) եռանդուն ջատագովներ էին, ինչը գործնականում հանգեցրեց այն բանի, որ նրանք ոչ ոքի հաշվետու չէին: Բացի այդ՝ հայտնվեցին մի քանի վիճարկելի բարոյական նկարագիր և վարդապետություններ ունեցող ինքնահռչակ մարգարեներ և առաքյալներ, որոնք վարկաբեկեցին ողջ Հոգեգալստական շարժումը: Հոգեգալստական հարանվանությունների մեծ մասը, ներառյալ «Աստծո ժողովները», դատապարտեցին նրանց ծայրահեղությունները: Թեև այս շարժումը չհանգեցրեց հարանվանական պառակտման, որոշ առաջնորդներ և համայնքներ անջատվեցին «Աստծո ժողովներից»:

Աղոթքը մշտապես եղել է Գլխավոր խորհրդի հավաքույթների կարևոր մասը: Այս լուսանկարում մարդիկ հավաքվել են խորանի մոտ 1959թ.-ի Գլխավոր խորհրդի հավաքույթներից մեկի ժամանակ Սան Անտոնիոյում՝ Տեխասում:

Մինևույն ժամանակ, ուշ 1940-ական թվականներին առաջացավ մեկ այլ շարժում, որի շեշտադրումը փրկությունը և բժշկությունն էր: Այն ընդգրկում էր մի շարք ակնառու ավետարանիչների (Է. Է. Ալեն, Ու. Վ. Գրանտ, Ջեյ Կոու), ովքեր սկսեցին իրենց ծառայությունն «Աստծո ժողովներում», բայց, ի վերջո, կազմեցին անկախ ծառայություններ: Այդ շարժման ամենամտահոգիչ հետևանքներից մեկը ազդեցիկ անկախ ավետարանիչների մեծ ցանցի ձևավորումն է, որոնք գրեթե հաշվետու չեն ոչ ոքի:

Փրկություն և բժշկություն քարոզող ավետարանիչները գրավեցին բազմաթիվ ոչ հոգեգալստականների ուշադրությունը, ինչի արդյունքում 1950-ական թվականներին բռնկվեց հոգեգալստական արթնություն այնտեղ, որտեղ հոգեգալստականներն ամենից քիչ էին ակնկալում՝ խոշոր հարանվանություններին պատկանող եկեղեցիներում: Այս արթնությունը, որը հայտնի դարձավ որպես խարիզմատական նորոգում, որոշակի շփոթմունք ստեղծեց հոգեգալստականների միջև, ովքեր չգիտեին, թե ինչպես արձագանքել դրան:

Հոգեգալստականները կարծում էին, որ նոր խարիզմատները կթողնեն իրենց հին եկեղեցիները և կմիանային հոգեգալստական եկեղեցիներին, բայց խարիզմատներից շատերը չհեռացան իրենց համայնքներից: «Վերջին անձրևի» առաջնորդները նույնպես միացան այս արթնությանը՝ փոփոխելով իրենց ուսմունքները և հարմարեցնելով դրանք խարիզմատական լսարաններին: Խա-

րիզմատական նորոգման ընթացքում «Վերջին անձրևի» շեշտադրումները կրկին սկսեցին քարոզվել, այդ թվում՝ ուսմունքները դներ հանելու մասին, աշակերտության շարժումը, դրական դավանության աստվածաբանությունը և հետաքրքրությունը ժամանակակից առաքյալների և մարգարեների հանդեպ:

Հոգեգալստականները և խարիզմատները հաղորդակցվում էին միմյանց հետ բազմաթիվ միացյալ աղոթքախմբերի, համաժողովների և այլ միջոցառումների ժամանակ: «Աստծո ժողովների» առաջնորդներն առաջարկեցին չափավոր արձագանք խարիզմատական նորոգմանը 1972թ.-ին.

«Հոգու քամիներն ազատորեն փչում են հայտնի Հոգեգալստական ընկերակցության սահմաններից դուրս... «Աստծո ժողովները» հավանություն չի տալիս այն ամենին, ինչն ակնհայտորեն սուրբգրային չէ վարդապետության և վարքի մեջ: Բայց մենք ոչ էլ կտրականապես դատապարտում ենք այն ամենը, ինչը լիովին չի... համապատասխանում մեր չափանիշներին... Կարևոր է գտնել մեր ճանապարհը ողջամիտ սուրբգրային կերպով՝ խուսափելով երկու ծայրահեղություններից, որոնք են այնպիսի էկզիզան, որը փոխզիջման է ենթարկում սուրբգրային սկզբունքները, և այնպիսի բացառողականությունը, որը չի ընդունում ճշմարիտ քրիստոնյաներին»²⁷:

Նոր արթնության շարժումները, ինչպիսիք են «Պենսակոլայի թափումը» Բրաունսվիլի «Աստծո ժողովների» եկեղեցում (Պենսակոլա, Ֆլորիդա), որը սկսվեց 1995թ.-ին և գրավեց ավելի, քան 2.5 միլիոն այցելուի, հոգևորապես կազդուրեց և զորացրեց «Աստծո ժողովների» բազմաթիվ հետևորդների:

Ապագան

Առաջին հարյուրամյակը հատելու շեմին «Աստծո ժողովներն» առաջընթացի լուրջ նշաններ է ցույց տալիս, և նույնպես կանգնած է մեծ մարտահրավերների առջև: Անցյալ տասնամյակի ընթացքում «Աստծո ժողովները» սկսեց նորովի կենտրոնանալ եկեղեցիներ հիմնելու, կրթության, միսիայի, նաև կանանց և ազգային փոքրամասնություններին ավելի արդյունավետ կերպով եկեղեցիների առաջնորդական կազմի մեջ ընդգրկելու վրա: «Աստծո ժողովները» հետևողական աճ է ցույց տալիս, որը շատ ավելին է, քան Միացյալ Նահանգների խոշոր հարանվանությունների մեծ մասի աճը: Ունենալով ավելի, քան 3.1 միլիոն հետևորդ 2013թ.-ին՝ «Աստծո ժողովներն» իններորդ հարանվանությունն է Միացյալ Նահանգներում իր հետևորդների թվով:

Թերևս կա վտանգ, որ այս խրախուսական վիճակագրությունը կարող է գերազանցության զգացում առաջացնել: Այն հավատացյալները, ովքեր հիմնադրեցին «Աստծո ժողովները», գովեստի են արժանի միլիոնավոր մարդկանց Քրիստոսին բերելու համար, ինչպես

նաև հավատարիմ ծառայության համար, որի նպատակն էր՝ իրականացնել Մեծ Հանձնարարականը: Այնուամենայնիվ, հոգեգալստական պատմությունը ցույց է տալիս, որ ամեն ինչ այդքան պարզ չէ. դրանում կան թե՛ վկայություններ փրկված կյանքերի, վերականգնված ընտանիքների և բժշկված մարմինների մասին, թե՛ պատմություններ մարդկային թուլության, կորուստների և դժվարությունների մասին:

Գրեթե բոլոր արթնության շարժումները քրիստոնեության պատմության մեջ կորցրել են իրենց կրակը մի քանի սերունդ անց՝ թողնելով իրենցից հետո հաստատություններ, որոնք լի են մարած հուշերով իրենց ծնունդ տվող հոգևոր ջերմեռանդության մասին: Արդյո՞ք «Աստծո ժողովները» կպահպանի իր հոգեգալստական ինքնությունը: Արդյո՞ք այն կշարունակի խրախուսել մարդկանց Քրիստոսին և Նրա առաքելությանը լիովին նվիրվելու համար:

Հոգեգալստականները սկսեցին քսաներորդ դարը որպես փոքրիկ մեկուսացված խումբ, որը տարբերվում էր իրեն շրջապատող հասարակությունից իր կենսաոճով: Մինչև դարի ավարտը, Հոգեգալստական շարժման սովորաբար հատվածներ հարմարվեցին ամերիկյան հասարակության մշակութային նորմերին: Մի ժամանակ անձի ճանաչողությունը գնահատվում էր մաքրությամբ, իսկ ներկայումս բազմաթիվ հոգեգալստականներ մերժում են աշխարհից առանձնանալը՝ դա օրինապաշտություն համարելով:

Ինչպիսիքն է լինելու «Աստծո ժողովների» ապագան: 1953թ.-ին նախկին Գլխավոր վերակազմի Վ. Տ. Գաստոնը (1925-1929թթ.) առաջարկեց. «Եթե մենք ցանկանում ենք ունենալ այնպիսի ապագա, որն ավելի լավն է մեր անցյալից կամ նույնիսկ համեմատելի է մեր անցյալի հետ և արժանի է դրան, մենք պետք է կրկին որոշ դասեր քաղենք մեր անցյալից»²⁸: Նա գրում էր, որ ամենակարևոր դասերից մեկը, որը մենք պետք է նորովի յուրացնենք, «մաքուր և անբիծ» կրոնը խթանելն է:

Համաձայն Գաստոնի՝ պատմության «ողբերգական դասն» այն է, որ թեև եկեղեցին ամուր հիմքը ունի, «ներսի մարմնական տարրերը», միևնույն է, կարող են ապականվել: Նա արեց այս գզուշացումն այն ժամանակ, երբ մի քանի հոգեգալստական հեռուստատեսային բժշկող ավետարանիչներ, որոնց անբարո կենսաոճը բացահայտվել էր, շարունակում էին տարածել իրենց ոչ աստվածաշնչյան ուղերձն այն մասին, որ Աստված ֆինանսական բարգավաճում է երաշխավորում:

Գաստոնը հիշեցրեց «աղքատության կամ հարստության կամ սոցիալա-

կան կարգավիճակի լիովին անտեսումը», որի ականատեսը նա եղել էր վաղ շրջանի հոգեգալստական շարժման մեջ. «Լիովին բավականացած՝ առանց այս աշխարհի փայլազարդերի, և գոհ լինելու այս աշխարհի ծաղրի և ատելության առարկաները, այդ խստաբարո առաջագնացների մեջ կար այնպիսի բան, ինչը հրապուրիչ և համոզիչ էր դարձնում նրանց»:

Գաստոնի դիտարկումները պետք է դրդեն «Աստծո ժողովներին» ներկա անդամներին քննել իրենց անձերը: Ես աղոթում եմ, որ հոգևոր կյանքը, որը պետք է ապրել սրտի մաքրությամբ և Խոսքը վկայելու գործությամբ, շարունակի մնալ մեր հոգեգալստական առաջնահերթությունը: Եթե երիտասարդ հոգեգալստականներն ականջ դնեն ավագ սերնդի դասերին, «Աստծո ժողովների» ապագան ապահով ձեռքերում կլինի:

Դարին Զ. Ռոջերսը
Հունանիտար գիտությունների մագիստրոս և Իրավագիտության դոկտոր է, «Ֆլաուեր» հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնի տնօրենը և «Աստծո ժողովների ժառանգություն» ամսագրի խմբագիրը:

ՆՇՈՒՄՆԵՐ

- ¹ Յ. Ն. Բեյլ. «Գլխավոր խորհրդի նպատակները», «Քրիստոնեական Ավետարան», դեկտեմբերի 19, 1914թ., էջ 1:
- ² Ֆրենկ Բարթոլմեյ. «Ինչպես Հոգեգալստը եկավ Լոս Անջելես» (Լոս Անջելես, Կալիֆորնիա, հրատ.-ած հեղ.-ի կողմից, 1925թ.), էջ 54:
- ³ Ֆ. Բ. Լոուրենս. «Վերականգնված առաքելական հավատքը» (Սենթ Լուիս, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1916թ.), էջ 86:
- ⁴ Ֆ. Բ. Լոուրենս. «Վերականգնված առաքելական հավատքը» (Սենթ Լուիս, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1916թ.): Սթենլի Հովարդ Ֆրոդշեմ. «Նշաններ, որոնք հետևում են», վերն.-ած հրատ. (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1946թ.):
- ⁵ Հենրի Հ. Նեսս. «Սուրբ Հոգու դրսևորումը՝ հայտնված Սուրբ գրքերում և հաստատված մեծ արթնությունների ժամանակ» (Սթիթ, «Հոլիվուդ Թեմփլ», 1940-ական թթ., հստակ տ.թ.-ն անորոշ է), էջ 5:
- ⁶ Ուոլտեր Զ. Հիգինս, պատմված Դեյվիդ Է. Վեբերին. «Հոգեգալստի առաջագնացները. Իմ փորձառությունները ծառայության 46 տարվա ընթացքում» (Բոստոնիա, Կալիֆորնիա, հրատ.-ած հեղ.-ի կողմից, 1958թ.), էջ 42:
- ⁷ Դարին Զ. Ռոջերս. ««Աստծո ժողովները» և երկար ճանապարհը դեպի ռասայական հաշտությունը», «Աստծո ժողովների ժառանգություն» հմ. 28 (2008), էջեր 54-58:

- ⁸ «Հոթ Սփրինգսի ժողովը. Աստծո փառքի ներկայությունը», «Խոսք և վկայություն», հմ. 10.4 (ապրիլի 20, 1914թ.), էջ 1:
- ⁹ Իթել Ս. Վեմմոն. «Եպիսկոպոս Զ. Հ. Մեյսոնը և «Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում» հարանվանության արմատները» (Բեյքերսֆիլդ, Կալիֆորնիա, «Պենամա Լայֆ» հրատարակչություն, 1996թ.), էջ 71:
- ¹⁰ Ռոջերս, էջեր 54-58:
- ¹¹ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ., էջ 4:
- ¹² Բյուրա Է. Ռոպալ. ««Աստծո ժողովներ»՝ Սրբազան վարդապետությունը» (Թեկնածուական դիսերտացիա, Դալլասի Աստվածաբանական համալսարան, 2008թ.): Ռոպալը պնդում է, որ «Կատարված աշխատանք» կոչվող սրբազան տեսակետը և՛ Վեսլիական է, և՛ պատկանում է «ակնթարթային սրբազան» տեսակետը չընդունողներին, և երբեմն սխալմամբ բնութագրվում է որպես Վերափոխված աստվածաբանության կամ Մկրտական տեսակետ:
- ¹³ Դարին Զ. Ռոջերս. «Պատմական բացատրություն ծառայողներին ոչ ծառայողների հետ կրթելու վերաբերյալ «Աստծո ժողովների» Գլխավոր խորհրդին պատկանող դպրոցներում», չհրատ. հոդված, 2011թ., ՖՀԺԿ:
- ¹⁴ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», նոյեմբեր 1914թ., էջ 12:
- ¹⁵ Դոնի Կ. Դոն. «Իվան Վորոնսև. Սլավոնական հոգեգալստական առաջագնաց և նահատակ», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 30 (2010թ.), էջեր 50-57:
- ¹⁶ Էնջելին Թաքեր. «Նա երկնքում է» (Նյու Յորք, «ՄակԳրո-Հիլ», 1965թ.):
- ¹⁷ Զ. Ֆիլիպ Հոգան «Հոգին շարժվում է աշխարհի վրա», «Հոգեգալստական Ավետարան», մայիսի 21, 1972թ., էջ 13:
- ¹⁸ Միլիա Լ.Է. «Բիլի Դեյվիս. կրթության և ճանաչման ծայն», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 19.2 (ամառ, 1999թ.), էջ 6:
- ¹⁹ Այզել և Մարթա Նիլի, ծառայողական և միսիոներական գործեր, ՖՀԺԿ:
- ²⁰ Վիլյամ Զ. Մոուլնար. «Միջմշակութային ծառայությունները ԱՄՆ-ի Միսիայում. Տոնելով ծառայության 75 տարին» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 2012թ.), էջեր 52-69: Մոուլնարն ընդգրկում է ազգային կամ լեզվական ճյուղերի, շրջանների և ընկերակցությունների աղյուսակ:
- ²¹ Ռոջերս, «Աստծո ժողովները», էջեր 50-61:
- ²² Բոր Հարիսոնը Զիմ Մոնտգոմերիի հետ. «Երբ Աստված սևամորթ էր» (Գրանդ Ռեփիդս, Միչիգան, «Չոնդերվան», 1971թ.), էջ 159:
- ²³ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1989թ., էջեր 117-118:
- ²⁴ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1995թ., էջեր 72-74:
- ²⁵ Հեթի Համոնդ. «Մոտենալ Աստծուն», «Հոգեգալստական Ավետարան», օգոստոսի 18, 1928թ., էջ 6:
- ²⁶ Է. Հ. Արգյո. «Երբ Աստված ուղարկեց «Վերջին անձրևը», «Հոգեգալստական Ավետարան», մարտի 19, 1938թ., էջ 3:
- ²⁷ «Խարիզմատիկ հետազոտության գեկույց», «Էդվենս», նոյեմբեր, 1972թ., էջ 3:
- ²⁸ Վ. Տ. Գաստոն. «Հսկել մեր անգին ժառանգությունը», «Հոգեգալստական Ավետարան», օգոստոսի 16, 1953թ., էջեր 3-4, 11:

Թոմաս Քինգ և Մերի Լեոնարդները կանգնած դրսում՝ Մեդիայում, Փենսիլվանիայում տեղի ունեցող ճամբարային հավաքույթին, մոտ 1920թ.:

Թոմաս Քինգ Լեոնարդ. Ճշմարտապես անփոխարինելի մարդ

Փ. Դագլաս Չեփմեն

Երբ 1914 թվականին առաջին Գլխավոր խորհրդի պատվիրակները հավաքվեցին Հոթ Սփրինգսում՝ Արկանզասում, քչերը կարող էին կանխատեսել, որ մի անհայտ, աննկատ հովիվ Օհայոյից անցնելի հետք էր թողնելու «Աստծո ժողովների» պատմության մեջ՝ մի հետք, որը երևում է մինչ օրս: Թոմաս Քինգ Լեոնարդը (1861-1946թթ.) սովորական մարդ չէր. նա հովիվ, ավետարանիչ, հրատարակիչ և խմբագիր էր, ինչպես նաև Աստվածաշնչյան դպրոցի հիմնադիր, ուսուցիչ, և իմաստուն ու նախաձեռնող անձնավորություն¹:

Հովիվ Լեոնարդի ավանդն «Աստծո ժողովների» մեջ այդ Գլխավոր խորհրդի ժամանակ լիովին փաստագրված է. նա գլխավորեց այն հանձնաժողովը, որը կազմեց ընկերակցության սահմանադրության նախաբանը և բանաձևը: Նա առաջարկեց նորաստեղծ ընկերակցության պաշտոնական անվանումը՝ «Աստծո ժողովներ»: Նա նվիրաբերեց ընկերակցությանը իր «Ավետարան»՝ հրատարակությունը: Նա նվիրաբերեց իր տունը Ֆինդլիում՝ Օհայո նահանգում, որպես ընկերակցության առաջին գլխավոր ազգային գրասենյակ: Նա ընտրվեց գործադիր երիցական կազմի մեջ, և նրա Աստվածաշնչյան դպրոցն առաջադրվեց որպես Գլխավոր խորհրդի առաջին կրթական հաստատությունը՝ ծառայողների համար²: Զարմանալի չէ, որ պատմաբան Կառլ Բրյունբաքն անվանեց Թ. Ք. Լեոնարդին «ճշմարտապես անփոխարինելի մարդ Հոթ Սփրինգսում»³: Անկախ այս տպավորիչ աջակցությանը՝ զարմանալիորեն քիչ տեղեկություններ են հրապարակվել այս մարդու կյանքի և ծառայության մասին⁴:

Վաղ տարիները

Թոմաս Քինգ Լեոնարդը ծնվել է 1861թ.-ի փետրվարի 14-ին Վեսթ Ինդեփենդենս բնակավայրում, որը Հենքոք Քանթրիում է Օհայոյում: Նա հինգերորդն էր Սթիվեն (1833-1905թթ.) և Մելվինա (1835-1879թթ.) Ուելս-Լեոնարդների տասնմեկ երեխաներից⁵: Արդեն հասուն տարիքում նա վերագրում էր իր հանդիպումն Աստծո հետ իր մոր աղոթքներին. «Ես շնորհակալ

եմ Աստծուց այնպիսի մոր համար, ով գիտեր, թե ինչպես աղոթել, և երբ նա «ճեղքեց աղոթքի մեջ», Աստված պատասխանեց և հավեց իմ սրտին»⁶:

1879 թվականի նոյեմբերի 27-ին նա ամուսնացավ Էլիս Մ. Է. Ռեյդերի հետ (1862-1888թթ.): Այս միությունից ծնվեց երեք երեխա՝ Լյուսի Է.-ն (1882-1968թթ.), Էլլա Մ.-ը (1883-1886թթ.) և Զոն Մայքլը (1887-1894թթ.)⁷: Հիվանդությունները և մահերը հաճախ էին տեղի ունենում Թ. Ք.-ի կյանքում: Թոքախտը կործանեց նրա ընտանիքը. նրա կինը, մայրը, երկու քույրերը, եղբայրներից մեկը և նրա հորաքույրներից և հորեղբայրներից մի քանիսը մահացան այս սարսափելի հիվանդությունից⁸: Նրա երեխաներից երկուսը՝ Էլլան և Զոնը, վարակվեցին դիֆտերիայով և մահացան վաղ հասակում⁹:

Էլիսի վաղաժամ մահից 14 ամիս անց, Լեոնարդն ամուսնացավ Մերի Էվա Բրաունի հետ (1871-1947թթ.): Նրանք չորս երեխա ունեցան՝ Էսթեր Վիոլան (1892-1968թթ.), Փոլ Էլսվորտը (1894-1976թթ.), Զորջ Վաշինգտոնը (1896-1974թթ.) և Լորա Նաոմին (1905-1989թթ.)¹⁰: 1890-ական թվականների կեսերին Թոմաս Քինգը և Մերին վարակվեցին թոքախտով, բայց Տերը բժշկեց նրանց¹¹:

Ամենավաղ հիշատակումը Լեոնարդի ծառայողական կյանքի մասին թվարկվում է 1890թ.-ին, երբ նա համագործակցում էր «Քրիստոնեական միության» հետ (որը փոքր տեղական ավետարանական հարանվանություն էր): Նա նույնպես մասնակցություն ցուցաբերեց, երբ այն միացավ «Քրիստոնեական եկեղեցուն»¹²: 1894թ.-ի ամռանը Հյուսիսային Օհայոյի ամենամյա խորհուրդը նշանակեց նրան Հյուսիսային Օհայոյի Քարտուղարի և Ավետարանչի պաշտոնին¹³: Վեց տարի անց՝ 1901թ.-ի նոյեմբերի 20-ին, նա ձեռնադրվեց «Օհայոյի Հյուսիսարևմտյան քրիստոնեական համաժողովի» կողմից, որի հավաքույթներն անցնում էին Սփենսերվիլում՝ Օհայոյում¹⁴:

Ծառայողական պատրաստություն ստանալու համար 1892թ.-ին Լեոնարդն ընդունվեց «Ֆինդլի Քոլեջ», որտեղ նա ուսումնասիրեց աստվա-

ծաբանություն և ճարտասանություն երկու տարվա ընթացքում¹⁵: Այդ համալսարանի հրատարակություններից մեկում գրված էր, որ «Վերայ. Թոմաս Քինգ Լեոնարդն» անցկացրեց մի քանի «շատ հաջողակ արթնության հավաքույթներ Հենքոք և Վայենդոտ բնակավայրերում» 1894թ.-ի ձմռան ընթացքում¹⁶:

1894-1906թթ.-ի ընթացքում Լեոնարդը հովվել է երեք եկեղեցի «Քրիստոնեական միության» կազմում, որոնք, համաձայն առկա տեղեկությունների, գտնվում էին Դյուվիլիում, ՄակԿոմբում և Հոյտվիլում¹⁷: Իր հովվական պարտականությունների հետ մեկտեղ, նա ժամանակ էր գտնում արթնությունների հավաքույթներ և հոգեհանգիստների ծառայություններ անցկացնելու համար հյուսիս-արևմտյան Օհայոյի ողջ տարածքով մեկ¹⁸:

Իր ծառայության այս շրջանում Լեոնարդն ուներ մի բարգավաճ ագարակ, որը մոտ երեք կիլոմետրով հեռու էր ՄակԿոմբից: Այնուամենայնիվ, նա հավատում էր, որ Աստված կանչել էր իրեն ապրելու հավատքով: «Թվում էր՝ Հոգին հանգիստ չէր տալիս ինձ», - հիշում էր նա 1912թ.-ին, - «մինչև որ ես ստիպված եղա վաճառել իմ ունեցվածքը և նվիրել ինձ՝ իմ հոգին, անձը և մարմինը, Տեր Հիսուսին ծառայելուն»²⁰: 1906թ.-ի սեպտեմբերին Թոմաս Քինգը վաճառեց իր ագարակը և պատրաստվեց «լիովին վստահել Նրան»²¹:

Տեղափոխություն Ֆինդլի, Օհայո

Լուրերը Սուրբ Հոգու թափման մասին Լոս Անջելեսի Ազուգա փողոցի Առաքելական հավատքի միսիայի շենքում բորբոքեցին մարդկանց քաղցը Հոգեգալստի հանդեպ ողջ երկրով մեկ, ինչպես նաև Օհայոյում: 1906թ.-ի վերջում Ֆինդլիի Քրիստոնեական և Միսիոներական միության շենքում, որը հայտնի էր «Փանուել» անվանումով, արթնության հավաքույթներ սկսվեցին: Վերայ. Քոլդ Ա. ՄակԿինին, ով ավետարանիչ էր Օհայո նահանգի Ակրոնի «Միացյալ Ավետարանի Միսիայից», հռչակեց Հոգեգալստի ուղերձը: Հոգեգալստի գործունեությունն իջավ, և շատերը մկրտվեցին Սուրբ Հոգով և ստացան լեզուներով խոսելու նշանը:

Այդ մարդկանց թվում էր նաև Թ. Ք. Լեոնարդը²²:

Որոշ ժամանակվա ընթացքում Լեոնարդը մտածում էր միսիոներական աշխատանք սկսելու մասին Ֆինդլիում Հանքոք Քանթրիի ամենամեծ քաղաքում, որի բնակչությունը 1900թ.-ին գերազանցում էր 17.600-ը²³: Նա ավետարանչական վրանային հավաքույթներ էր անցկացրել այդտեղ, և նրա գործընկերներից մի քանիսը խոստացել էին ֆինանսապես աջակցել նրան այդ գործում²⁴: 1907թ.-ի հունվարին նրանք գնման պայմանագիր կնքեցին «Օփ» հյուրանոցի համար, որը գտնվում էր Իսթ Սենդասկի փողոց, 406 հասցեով²⁵: Նրանք գնեցին այս 20.000 դոլար արժողությամբ գինետունը և հյուրանոցը, որը նաև օգտագործվում էր որպես հասարակաց տուն, 5.000 դոլարով, և ծրագրեցին անմիջապես վերանորոգում սկսել՝ կրոնական ծառայություններ անցկացնելու նպատակով²⁶: Այս շենքում պետք է լինեին եկեղեցի, որը կոչվելու էր «Առաքելական տաճար», Աստվածաշնչյան դպրոց և Միսիոներների կրթական տուն, որը կոչվելու էր

Լեոնարդը որոշել էր, որ իր հիմնադրման պահից ի վեր եկեղեցին ծառայելու էր բոլոր ռասաներին և հասարակական խավերին պատկանող մարդկանց:

հատկացնեին Սուրբ Հոգու աշխատանքին: Նրա համախոհներից շատերը, այնուամենայնիվ, համաձայն չէին այդպիսի շեշտադրման հետ, և նրանք արագորեն լքեցին նախագիծը՝ թողնելով Լեոնարդին և Օուեն Յուզին ՄակԿլիրիին (1870-1932թթ.)՝ նրա ծառայողական գործընկերներից մեկին «Քրիստոնեական միությունից», թե՛ շենքի, թե՛ դրա պարտքի հետ²⁸: Հետագայում Աննա Ռեյֆը Չիկագոյից տեղեկացնում էր, որ Լեոնարդը «թողնված էր առանց որևէ երկրային աջակցության կամ օգնության, բայց

«Առաքելական տաճարում» 1907թ.-ի մարտից: Հաջորդ ամիս «Առաքելական տաճարը» 30 օր տևող արթնության հավաքույթների համահովանավոր դարձավ: Հավաքույթները տեղի էին ունենում «Փանուել» միսիայի շենքում, և հյուր քարոզիչը վերալ. Ք. Ա. ՄակԿիննին էր: Ավելի, քան քառասուն մարդ ընդունեցին մկրտությունը Սուրբ Հոգով, երեսուն մարդ վկայեցին, որ բժշկվել էին, և տասներեք հոգի մկրտվեցին ջրով Լեոնարդի եկեղեցական շենքում³⁰: Մինչև այդ ամսովա վերջը, Լեոնարդը գովազդում էր իր եկեղեցու գործունեությունը տեղական թերթում³¹: Երկու տարի անց նա անվանեց իր աճող համայնքը «Աստծո ժողով»³²:

Այս համայնքի առանձնահատկություններից մեկը միջոսապական կազմն էր և հոգատարությունն աղքատ ու ճնշված մարդկանց հանդեպ: Լեոնարդը որոշել էր, որ իր հիմնադրման պահից ի վեր եկեղեցին ծառայելու էր բոլոր ռասաներին և հասարակական խավերին պատկանող մարդկանց: Նա ասաց. «Վերջապես ես Միսիա սկսեցի Ֆինդլիում, և հրավիրեցի աղքատներին, սևամորթներին և սպիտակամորթներին, բոլոր մաշկի գույն ունեցողներին և բոլոր հասարակական խավերի ներկայացուցիչներին, և այն խեղճերից մի քանիսը, ովքեր հարբում էին նույն այս շենքի նախկին բարում (որովհետև նախկինում այն գինետուն էր), հիմա գալիս են խորանի մոտ աղոթելու. նրանց սրտերը փոխվել են, և նրանցից շատերը մկրտվել են Սուրբ Հոգով»³³: Աստված օգտագործեց մի քանի սևամորթ ամերիկացի անդամների, որոնց թվում էր մի նախկին ստրկուհի, ով հայտնի էր «Մորաքույր Կլարա» անունով, և «Եղբայր Գալիֆորդ» անունով մի վարսավոր կոտրելու համար ռասայական կարծրատիպերը և խթանելու համար միջոսապական ներդաշնակության ճշմարիտ հոգին³⁴:

Որպես եկեղեցու ավետարանչական ծրագրի մաս՝ մշակվեց աղքատների կերակրելու ծրագիր Մերի Լեոնարդի ղեկավարությամբ: Նա «խոհարարը, տնտեսվարուհին և գլխավոր շշեր վաճողն էր»³⁵: Թոմաս Քինգը վկայում էր, որ մինչև 1921 թվականը «Մենք անվճար բաժանել էինք ավելի, քան 100.000 բաժին կերակուր աղքատներին և քարոզիչներին և մեզ հանդիպող մարդկանց, փառք Աստծուն»³⁶:

Ավետարանական դպրոցը

Մինչև 1907 թվականի սեպտեմբերը, Լեոնարդը բացեց «Առաքելական դպրոցը», որն առաջարկում էր «Հոգեգալտի գործությունը, Աստվածաշնչի ուսումնասիրություն և միսիոներական կրթություն»³⁷: Նա տեսնում էր այնպիսի

«Օփ» գինետունը. լուսանկարը նախքան 1907թ.-ն է, երբ Լեոնարդը գնեց այն: Առաջին հարկում գինետունն էր, իսկ երկրորդ հարկում՝ 22 հյուրանոցային սենյակ (գրամադրել է Փ. Դազլաս Չեփմենը):

«Առաքելական դպրոց», ինչպես նաև տպագրատուն, որը կարճ ժամանակ անց հայտնի էր լինելու որպես «Ավետարան» հրատարակչություն²⁷:

Համոզված լինելով, որ Ֆինդլիում անհրաժեշտ է շարունակական հոգեգալտական աշխատանք իրականացնել Լեոնարդը որոշում կայացրեց, որ «Առաքելական տաճարը» և Աստվածաշնչյան դպրոցը պետք է մեծ տեղ

Աստված երբեք չթողեց նրան, և կարողություն տվեց շարունակելու Աստվածաշնչյան դպրոցը, օգնեց նրան մարել ծանր պարտավորությունները և հոգաց նրա ամենօրյա կարիքները»²⁹:

Աստծո ժողովը

Լեոնարդը և ՄակԿլիրիին սկսեցին շաբաթական ծառայություններ վարել

«Առաքելական դպրոցը»՝ մոտ 1907-1909թթ.-ին, մինչև որ դրա անվանումը փոխվեց «Առաքելական ավետարանական դպրոցի»։ «Առաքելական դպրոցի» ձախ կողմի շենքում գտնվում էր Ավետարանական դպրոցի հանդեսի գրասենյակը և տպագրատունը։ Սա «Ավետարան» հրատարակչության առաջին շինությունն է (տրամադրել է Փ. Դազլաս Չեփմենը)։

սի դպրոց, որը նման չէր իր ժամանակվա Աստվածաշնչյան և միսիոներական կրթական հաստատություններին։ «Կրթության պակասը չէ պատճառը, որ այսօրվա եկեղեցին այս աստիճան անգործ է, այլ Աստծուն և Սուրբ Հոգու զորությունը ճանաչելու պակասը... Աստված կամենում է, որ մենք մասնագիտություն դարձնենք Հոգևորը... Աստծո ներքո, մենք առաջարկում ենք տալ Սուրբ Հոգուն իր տեղն այս Դպրոցում»³⁸։ Ուսումնական դասընթացն ընդգրկում էր Հին և Նոր Կտակարանների մեկնություն, Աստվածաշնչի թեմատիկ և հաջորդական ուսումնասիրություն, ընտրված աստվածաշնչյան ուսուցումներ, անգլերեն լեզու, գործիքային և վոկալ երաժշտություն, քարոզաբանություն, եկեղեցու պատմություն և Աստվածաշնչյան աշխարհագրություն³⁹։ Բացի երկամյա ծրագրից, առաջարկվում էր Աստվածաշնչի ուսուցման տնային ծրագիր, որը կարելի էր ավարտել մեկ տարում⁴⁰։

1909թ.-ին դպրոցն անվանափոխվեց «Առաքելական ավետարանական դպրոցի»։ Երկու տարի անց անվանումը կրկին փոխվեց՝ «Ավետարանական դպրոցի», որը պահպանվեց հաջորդ քսան տարիների ընթացքում⁴¹։ Գլխավոր խորհուրդը հավանություն տվեց «Ավետարանական դպրոցին» 1914թ.-ին՝ խրախուսելով «այն մարդկանց այդ տարածքում, ովքեր ցանկանում են աստվածաշնչյան ուսուցում ստանալ, դիմել այդտեղ»⁴²։

«Ավետարանական դպրոցը» ձուլվեց Չիկագոյում գտնվող «Թաթոր սարի Աստվածաշնչի ուսուցման դպրոցի» հետ 1917թ.-ի աշնանը, և Թ. Ք. Լեո-

նարդը իր անձնակազմի մի մասի հետ տեղափոխվեց Իլինոյս՝ այդ դպրոցում ծառայելու համար⁴³։ Անհայտ պատճառներով, այս համաձայնությունը տևեց ընդամենը մեկ տարի։ Լեոնարդը վերադարձավ Ֆինդլի, և «Ավետարանական դպրոցը» վերսկսեց իր գործունեությունը 1921թ.-ի հոկտեմբերին⁴⁴։ Հասկանալով, որ դպրոցն ավելի մեծ շենքի կարիք ուներ՝ Լեոնարդը ծրագրում էր ձեռք բերել Հենքոք Քանթրիի նախկին մանկատան շենքը։ Այն գտնվում էր Վեսթ Փարքում՝ Բիսս պողոտայի և Մորիկալ բուլվարի հարավ-արևելյան անկյունում, ինչը մոտավորապես երեք կիլոմետրով հեռու էր եկեղեցու շենքից։ Վեսթ Փարքի շենքը, որը կառուցվել էր 50.000 դոլարով, կտեղավորեր դպրոցը, կտրամադրեր մեծ տարածք ամառային ճամբարային հավաքույթների համար՝ մեծ վրանի տակ, և կծառայեր որպես եկեղեցու միսիոներական կենտրոն⁴⁵։

Թեև այս «Ավետարանական դպրոցի» մասին տեղեկություններ չեն գտնվել, հնարավոր է ի մի բերել որոշ տեղեկություններ ուսանողների թվի մասին։ Ալթեա ՄակԿլիրի Էրլը՝ Օ. Է. ՄակԿլիրիի դուստրը, ով եղել է դպրոցի տնօրենը գրեթե ողջ 1920-ական թվականների ընթացքում, հիշում էր, որ ուսանողների թիվը «մոտ 35-40 էր, իսկ երբեմն՝ ավելի»⁴⁶։ 1921թ.-ին սովորում էր 29 ուսանող⁴⁷։ Տասնմեկ ուսանող ավարտեց 1924թ.-ին, և ինը՝ 1927թ.-ին⁴⁸։

«Ավետարանական դպրոցը» շարունակեց Աստվածաշնչյան և միսիոներական ուսուցումներ անցկացնել մինչև 1930թ.-ը։ Համաձայն մեզ հայտնի տեղեկությունների՝ այն դադարեցրեց իր գործունեությունը «Քառակողմ

Ավետարանի միջազգային եկեղեցու» հետ ձուլվելու ծախողված փորձից հետո⁴⁹։

Հոգեգալստական համաժողովներ

Ֆինդլիում սկիզբ առավ մեկ այլ բնույթի հոգեգալստական ծառայություն առաջին ուսումնական տարվա ընթացքում, երբ հայտարարվեց, որ 1907թ.-ի սեպտեմբերի 4-ից մինչև 15-ը ««Առաքելական դպրոցում» հոգեգալստական հավաքույթներ» էին անցկացվելու⁵⁰։ Այդ հավաքույթներն ակնհայտ հաջողություն ունեցան, և եկեղեցին սկսեց պարբերաբար նման հատուկ միջոցառումներ կազմակերպել։ Հաջորդ 30 տարվա ընթացքում Լեոնարդն իր եկեղեցական համայնքի հետ հովանավորեց հարյուրից ավելի հոգեգալստական ճամբարային հավաքույթներ, արթնության հավաքույթներ և համաժողովներ⁵¹։ Տարին չորս անգամ նշանավոր հովիվներ, ավետարանիչներ և միսիոներներ ողջ Ամերիկայից ուղևորվում էին Ֆինդլի, որպեսզի քարոզեին, աղոթեին, և ծառայեին ողջ Օհայոյից, Ինդիանայից և Միչիգանից հավաքված մարդկանց։

Լեոնարդի հետ ծառայող քարոզիչների թվում էին Վիլյամ Հ. Դարհեմը՝ «Հյուսիսային Պողոտայի Միսիա» եկեղեցու հովիվը Չիկագոյում⁵², Էյմի Սեմփլ ՄակՖերսոնը՝ «Քառակողմ Ավետարանի միջազգային եկեղեցու» ապագա հիմնադիրը⁵³, Ֆ. Է. Իյոկամը՝ բժշկող ավետարանիչ Լոս Անջելեսից⁵⁴, Ռոբերտ Է. ՄակԿլիսթերը՝ «Կանադայի Հոգեգալստական ժողովների» ապագա առաջնորդը⁵⁵, Ջեյմս Հեբդենը՝ «Իսթ-Էնդ Միսիա» եկեղեցու հովիվը Տորոնտոյում, որն առաջին հոգեգալստական համայնքն էր Կանադայում⁵⁶, Թիմոթի Արշենը՝ միսիոներ Երուսաղեմում⁵⁷, Յ. Ն. Բեյլը՝ Աժ Գլխավոր խորհրդի առաջին նախագահը⁵⁸, Դ. Ու. Կերրը՝ վաղ շրջանի հոգեգալստական ուսուցիչ⁵⁹, Է. Հ. Արգյուի Ավետարանական թիմը⁶⁰, Կ. Ա. ՄակԿինին, ով առաջիններից մեկն էր ընդունել մկրտությունը Սուրբ Հոգով Օհայոյում⁶¹, Ջ. Է. Վիկերսոնը՝ «Կոչ դեռահասներին» ծառայության հիմնադիր Դեյվիդ Վիկերսոնի հայրը⁶², և Դ. Ու. Մայլենդը՝ առաջին հոգեգալստական աստվածաբաններից մեկը, Ա. Փ. Քոլինսը⁶⁴ և Է. Ն. Ռիչին⁶⁵։

Այս արթնության ծառայությունների հայտարարությունները, որպես կանոն, մոտավորապես այսպիսի բովանդակություն ունեին. «Բոլոր հոգեգալստական ավետարանիչները, հովիվները և գործիչները սրտանց հրավիրվում են մասնակցել և ազատ լինել Հոգու մեջ՝ Տիրոջ գործին օգնելու համար։ Մասնակիցները հրավիրվում էին «Եկ, շտապիր, ընդունիր խոստումը» խոսքերով⁶⁶։ Կան տեղեկությո-

յուններ այն մասին, որ հազարավոր մարդիկ էին հավաքվում այդ ծառայություններին⁶⁷:

Մեկ այլ ակնառու ծառայություն, որը հիմնադրեց Լեոնարդը, հրատարակական գործը և գրականության տարածումն էր: Սկսելով 1901թ.-ից՝ նա հրատարակեց մի թերթ, որը կոչվում էր «Քրիստոնեական միաբանության ազդարար»: Ֆինդլի տեղափոխվելիս դրա անվանումը փոխվեց «Առաքելական ազդարարի», և մինչև 1909թ.-ը՝ «Քրիստոնեական ավետարանական ազդարարի»: Այն վերջին անգամ փոխեց իր անվանումը 1912թ.-ին՝ դառնալով «Ավետարանական դպրոցի հանդես»⁶⁸: Թ. Բ.-ն միավորեց իր թերթը «Խոսք և Վկայություն» թերթի հետ 1914թ.-ին⁶⁹: Այնուամենայնիվ, Լեոնարդը վերականգնեց «Ավետարանական դպրոցի հանդեսի» հրատարակությունը 1915թ.-ին՝ 1.000 օրինակով⁷⁰: Այս թերթն ընդմիջումներով լույս տեսավ մինչև 1927թ.-ը⁷¹:

Գլխավոր խորհուրդը

Թ. Բ. Լեոնարդի առաջնորդությունը շատ ավելի գերազանցում իր տեղական եկեղեցու շրջանակները: Առաջին Գլխավոր խորհրդից հետո ավելի, քան տասնհինգ տարվա ընթացքում նա ահռելի ներդրում ունեցավ «Աստծո ժողովների» մեջ, թե՛ ազգային, թե՛ շրջանային մակարդակի վրա: Նա ծառայեց որպես Գլխավոր խորհրդի գործադիր երեք 1914-1915թթ.-ին, և որպես Գլխավոր խորհրդի անդամ՝ 1914-1921 և 1923-1929թթ.-ին⁷²:

Գլխավոր խորհրդի կոմիտեի անդամ

Որպես Գլխավոր երիցական կազմի անդամ՝ Լեոնարդը ծառայեց Գլխավոր խորհրդի մի քանի կոմիտեներում. համաժողովների կոմիտեում՝ 1914թ.-ին, օրենսդիր կոմիտեում՝ 1916թ.-ին, և նշանակման կոմիտեում՝ 1917 և 1923թթ.-ին⁷³: Միգուցե նրա ամենանշանակալից ներդրումը Երիցական կազմում 1916 թ.-ին էր, երբ նա ծառայեց Հիմնարար ճշմարտությունների դավանանքը կազմող կոմիտեում⁷⁴:

Զբաղեցնելով գործադիր երեցի պաշտոնը՝ Լեոնարդը համակարգեց ծառայողական հավատարմագրերի տրամադրումը «Աստծո ժողովների» անունով երկրի հյուսիսային և արևելյան հատվածներում ապրող բոլոր ծառայողների համար⁷⁵:

Գլխավոր խորհրդի խոսնակ

Մի քանի Գլխավոր խորհուրդների ժամանակ ազգային առաջնորդները հենվում էին Թոմաս Քինգի իմաստությանը, առաջնորդությանը և պարզաբանումներին Աստվածաշնչյան կարևորություն ունեցող հարցերում: 1914թ.-ին նա մասնակցեց ընդհանուր

THE GOSPEL SCHOOL REVIEW

Published Monthly
Vol. 15

by The Gospel School,
Findlay, Ohio, U. S. A. May, 1922

12 issues for 25 cents.
Special Number.

OUR NEW BUILDING.

This valuable building, (the Orphans Home) cost the city and county over fifty thousand dollars and has been put in good repair and is most suitable for school purposes. We purchased the same over a year ago and lodged our school of about 30 students, teachers, etc. for seven months of successful school. The next term will open October 2, 1922 to continue until in May, 1923.

Send for THE GOSPEL SCHOOL REVIEW "Special School Information Number" and Application Blank which will be sent promptly.

We are showing above a picture of our new building. With it there is a large new barn and twenty lots. Ten surround the building affording ample room for Garden, Vineyard and Lawn where we pitched our tents for Camp-meeting. The other ten lots are in alfalfa.

The main part of the Building is 100x60 feet. It has its own Water System, supplied from an excellent well. Has Steam Heating Plant, Electric Lights, Baths and Toilets. The rooms are all to the outside and are well lighted and ventilated, and will afford accommodations to fifty students when fully equipped. Hence,

to furnish it with the necessary furniture, beds, mattresses, range, etc., besides laying in a supply of coal we are calling upon the friends of the work for any help the Lord suggests.

WANTED. WANTED.

As a means to systematically provide a fund, and give all an opportunity to have a part in this work, the Directors decided on a plan to secure 500 "Helping Hands" to pledge One Dollar each per month for One Year. This will enable them to set things in order and have all in readiness in due season for the next term of School, which begins October 2nd.

Here is an opportunity for you to come to the help of the Lord. Write us at once that you will be one of the 500 "Helping Hands." If you think you can only do half this amount, get some one to assume the other half, and combine forces.

The following Board of Directors in conjunction with the Central District Council Co-operative and Advisory Committee will carefully guard the interest and finances of the School.

Eld. T. K. Leonard, 404 East Sandusky St., Findlay, Ohio, Chairman.
B. F. Fry, East Sandusky St., Findlay, Ohio, Treasurer.
B. F. Davis, Findlay, O.

Eld. R. W. Hudson, Toledo, Ohio.
Eld. C. A. McKinney, Cuyahoga Falls, Ohio.

COUNCIL COMMITTEE
J. N. Gortner, Cleveland, Ohio
J. R. Kline, Detroit, Mich.
E. L. Banta, Mattoon, Ill.

We have printed Pledge Cards which will enable us to systematize our accounts, which we will furnish to those wishing to help us. Also we will much appreciate the co-operation of pastors and friends of the School, and will gladly furnish pledge cards to those desiring them to secure pledges.

We need Quilts, Comforts, Pillows, etc., to furnish the beds in the School. Please send your donation plainly marked that we may acknowledge same.

Send all pledges and money to
T. K. LEONARD, Findlay, Ohio.

ROOM IN OUR BARN.

We have room in our barn for four good milk cows. Have you more cows than room and feed? The Lord hath need of it. Bring it and tie it to our manger. Also there is room in our hay loft for several more loads of feed, don't stack it out, put it under our roof.

Թոմաս Քինգ Լեոնարդի «Ավետարանական դպրոցի հանդեսի» առաջին էջը՝ «Ավետարանական դպրոցի» շենքի լուսանկարով Վեսթ Փարքում, մայիս, 1922թ.:

նիստի, որտեղ քննարկվում էր եկեղեցու բնությունը⁷⁶: Երկու տարի անց, նա խոսեց ավետարանչության թեմայի մասին⁷⁷: 1918թ.-ին նա խոսեց Սուրբ Հոգով մկրտվելու կարևորության մասին, և դրան ուղեկցող սկզբնական ֆիզիկական նշանի, որը այլ լեզուներով խոսելն է⁷⁸: 1925թ.-ին նա «մի տպավորիչ ուղերձ քարոզեց աղոթքի մասին»⁷⁹:

Խոսնակ Հյուսիսային Ամերիկայում

Թոմաս Բ. Լեոնարդը մշտապես քարոզում էր Հիսուս Քրիստոսի Ավետարանը և հոգեգալստական ուղերձը: Նա կտրում-անցնում էր ողջ երկիրը՝ Նյու Յորքից Կալիֆորնիա և Կանադայից Տեխաս, որպեսզի քարոզեր շրջանային խորհուրդներին, վրանային հավաքույթներին և տեղեկան

եկեղեցիների արթնության ծառայություններին: 1914-1929թթ.-ի ընթացքում նա քարոզեց տասնհինգ նահանգներում և ծառայեց իր ժամանակվա ամենաազդեցիկ հոգեգալստական եկեղեցիներից մի քանիսում, որոնց թվում էին «Քար» եկեղեցին Չիկագոյում, որի հովիվը Ռ. Լ. Էրիկսոնն էր, «Առաքելական հավատքի ժողովը» Ինդիանայոլիսում, որի հովիվը Գ. Թ. Հեյվուդն էր, «Քարի Լուր ժողովը» Նյու Յորք Սիթիում, որը հովվում էին Ռոբերտ և Մերի Բրաունները, և «Հրեշտակային տաճար» եկեղեցին, որի հովիվն էլ մի Սենթլ ՄակՖերսոնն էր⁸⁰: Նրա քարոզներն ընդունվում էին մեծ խանդավառությամբ, շնորհակալությամբ և գնահատանքով: «Մենք հրաշալի ճամբարային հավաքույթ անցկացրինք Թոփեքայում (Կանզասում)», - գրում

էր Ս. Է. Ֆոսթերը 1914թ.-ին: - «Աստված օգտագործեց եղբայր Թ. Ք. Լեոնարդին՝ տալով մեզ այն ուսմունքը, որի կարիքը մենք շատ ունեինք, և, անկասկած, սրբերը վայելեցին դա... Մենք հավատում ենք, որ դա լավագույն ճամբարային հավաքույթն էր, որը մենք երբևէ անցկացրել էինք այստեղ...»⁸¹: Օհայոյի հովիվներից մեկը նշեց. «Ես երբեք չէի լսել, թե ինչպես էր եղբայր Թ. Ք. Լեոնարդը քարոզում այսպիսի օծության ներքո. նրա բառերը հավում էին մարդկանց սրտերին»⁸²: Փենսիլվանիայի թերթերից մեկը նկարագրեց նրան որպես «հիստ և հնաճո հավատքի քարոզիչ, ով զորավոր ուղերձներ է ներկայացնում ամեն ծառայությանը»⁸³:

Կենտրոնական Շրջանի խորհուրդ

Հոթ Սփրինգսի 1914թ.-ի հավաքույթից երեք ամիս անց Լեոնարդը հայտարարեց, որ ցանկանում էր «հիմնադրել մի Շրջան կամ Միջնահանգային խորհուրդ, որը պետք է համագործակցեր «Աստծո ժողովների» հետ ԱՄՆ-ում, Կանադայում և օտար երկրներում»: Նա հրավիրեց բոլոր «հոգեգալստական ծառայողներին Օհայոյից, Ինդիանայից և Միչիգանից» ժամանել Ֆինդլի հուլիսի 12-ից 14-ը՝ «խորհելու գործունեության լավագույն աստվածային միջոցների մասին Հոգեգալստական շարժման մեջ»⁸⁴: Օհայոյի և Միչիգանի պատվիրակները ներկայացան, և կազմեցին «Միջնահանգային հոգեգալստական կոնվենցիա՝ ընտրելով Լեոնարդին որպես նախագահ: 1915-1917թթ.-ի ընթացքում Ֆինդլիում անցկացվեց Միջնահանգային խորհրդի առկազն չորս հավելյալ հանդիպում»⁸⁵:

Մինչույն ժամանակ, 1917թ.-ի նոյեմբերին Միչիգան նահանգի ծառայողները հանդիպեցին Դետրոյտում, որպեսզի ստեղծեն «Աստծո ժողովների» Կենտրոնական շրջանը⁸⁶: 1920թ.-ի հոկտեմբերին հինգ նահանգներից ժամանած պատվիրակները հանդիպեցին Քիլվենդում՝ Օհայոյում, որպեսզի վերակազմավորեն Կենտրոնական շրջանի խորհուրդը և ընդգրկեն «Միչիգանը, Օհայոն և Ինդիանան, և Իլինոյսի և Կենտակիի այն հատվածները, որոնք ընդգրկված չեն որևէ Շրջանային խորհրդում»⁸⁷: Այդ խորհրդին Թոմաս Ք. Լեոնարդն ընտրվեց որպես յոթ շրջանների երեցներից մեկը: Նա զբաղեցրեց այս դիրքը հաջորդ ինը տարուց վեցի ընթացքում: Դրա հետ մեկտեղ, նա ընտրվեց նշանակման կոմիտեի մեջ, և մնաց այդ պաշտոնում հաջորդ յոթ տարվա ընթացքում⁸⁸:

1922-1927թթ.-ին Լեոնարդը հասավ իր առաջնորդության գագաթնակետին Կենտրոնական շրջանում: Նրա եկեղեցին հյուրընկալեց Կենտրոնական շրջանի խորհրդի հավաքույթները 1922

և 1925թթ.-ին⁸⁹: Նա ծառայեց Կենտրոնական շրջանում որպես նախագահի օգնական 1924-1925թթ.-ին, նահագահեց 1925 թվականի Շրջանային խորհուրդը և ընտրվեց որպես նախագահի օգնական 1926-1927թթ.-ին⁹⁰:

1920-ական թվականների ընթացքում «Ավետարանական դպրոցի» կարգավիճակը և կապը Կենտրոնական շրջանի հետ հաճախ էր քննարկվում շրջանային խորհրդի հավաքույթներին: Ընդունվեցին մի քանի բանաձևեր, որոնք առաջարկեցին, որ Կենտրոնական շրջանի խորհուր-

դանքի զգացում, որը եղբայր Լեոնարդը կարող էր ունենալ այդ որոշման պատճառով, խորհուրդը վստահության քվե տվեց նրան⁹³:

Երկու տարի անց Կենտրոնական շրջանի խորհուրդը ճանաչեց «Ավետարանական դպրոցը» որպես շրջանի հետ համագործակցող հաստատություն, որի ուսումնական ծրագիրը համապատասխանում էր Աստծո ժողովների հիմնարար ուսմունքներին, և որ հովիվները և ավետարանիչները պետք է խրախուսեին երիտասարդներին հաճախել այդ դպրոցը: Դրա

Ուսանողները և ուսուցիչներն «Ավետարանական դպրոցի» առջևի մասում, մոտավորապես 1922թ.-ին: Հայտնի են հետևյալ մարդիկ. Մերի և Թ. Ք. Լեոնարդը (ետևի շարքի մեջտեղում), Օ. Է. ՄակԿլիրին (կանգնած առջևում, վերջինը աջից), Ալեքսանդր Բենջամինը (կանգնած ՄակԿլիրիից ձախ), Ալթեա ՄակԿլիրին (նստած առջևի շարքում, 2-րդն աջից), Տկն. Ալթա ՄակԿլիրին (նստած 2-րդ շարքում, 2-րդն աջից), Ռոբերտ Բենջամինը (ետևի շարքում, 4-րդն աջից):

դը համագործակցեց դպրոցի հետ և տնօրինեց այն⁹¹: 1926թ.-ի խորհրդի ժամանակ Լեոնարդը զեկուցեց, որ «Ավետարանական դպրոցը» «հիմնականում ֆինանսավորվել է Ֆինդլիի տեղական համայնքի կողմից», և խնդրեց շրջանին թե՛ բարոյապես, թե՛ ֆինանսապես աջակցել դպրոցին⁹²: Դրանից հետո նա առաջարկեց վաճառել «Ավետարանական դպրոցը», դրա շենքը և գույքը Կենտրոնական շրջանի խորհրդին 6.000 դոլարով, և որ նա անձամբ կնախաձեռներ առաջին 2.000 դոլարի հանգանակությունը: Այս առաջարկին աշխույժ քննարկում հետևեց: Սկզբում խորհուրդը կողմ քվեարկեց, իսկ հետո փոխեց իր դիրքորոշումը՝ դեմ քվեարկելով: Միօրեց փորձելով մեղմել ցանկացած վիրավոր

հետ մեկտեղ, այն առաջարկեց, որ գործադիր երեցները համագործակցեն «Ավետարանական դպրոցի» տնօրինության հետ «որպես խորհրդականներ»: Այնուամենայնիվ, դրան չհետևեց ոչ մի ֆինանսական աջակցություն⁹⁴: Այնպիսի տպավորություն էր, որ Լեոնարդը հիասթափվել էր «Ավետարանական դպրոցի» ֆինանսական աջակցության բացակայության պատճառով: Նա գրեց 1927 թվականին. «նույնիսկ հովիվներն են երբեմն հանցավոր կերպով անտարբեր» դպրոցի կարիքներին, բայց և ավելացրեց. «մենք կսպասենք այն օրվան, երբ ժողովների աջակցությունը կլուծի այս խնդիրը»⁹⁵:

Այդ ընթացքում, երկու շրջանային հովիվներ առաջարկեցին ստեղծել

նոր Աստվածաշնչյան ուսումնական հաստատություն, որը կպատկաներ Կենտրոնական շրջանի խորհրդին և կդեկավարվեր վերջինիս կողմից: Այս ուսումնական հաստատությունը լինելու էր «Ընկերության կազմում պատշաճ կերպով ընդգրկված Աստվածաշնչյան ինստիտուտ՝ Խորհրդի աջակցությունը և վավերացումն ունեցող հավատարմագրված դասախոսական կազմով»⁹⁶: Նրանց առաջարկը ներկայացվեց Կենտրոնական շրջանի գործադիր երիցական կազմին 1928թ.-ի հուլիսի 24-ին, որը և լիազորեց «Փառուել» Աստվածաշնչյան ինստիտուտի ստեղծումը Դեյտոնում՝ Օհայոյում⁹⁷: Այդ հաստատությունը բացվեց Օ. Է. ՄակԿլիրիի ղեկավարությամբ 1928թ.-ի հոկտեմբերի 18-ին, 27 ուսանողով⁹⁸: 1929 թվականի Շրջանային խորհրդի պատվիրակները հասատեցին այս որոշումը և հանգանակեցին 1.078 դոլար և 29 սենթ՝ կանխիկով և խոստումներով, նոր ուսումնական հաստատության համար⁹⁹: Այս դպրոցը երկար չգոյատևեց Մեծ Դեպրեսիայի պատճառով, և փակվեց 1933թ.-ին: 1933թ.-ին կայացած Կենտրոնական շրջանի խորհուրդը խրախուսեց սեփական շրջանի ուսանողներին հաճախել Կենտրոնական Աստվածաշնչյան ինստիտուտ¹⁰⁰:

Մինչ այս իրադարձությունները ծավալվում էին, հովիվ Լեոնարդն ուղևորվեց Կալիֆորնիա 1928թ.-ի սեպտեմբերին՝ ընտանեկան արձակուրդի համար: Այդտեղ լինելու ընթացքում նա համաձայնություն կնքեց իր դպրոցի գնման վերաբերյալ Լոս Անջելեսում գտնվող Էյմի Սեմփլ ՄակՖերսոնի «ԿՅԱՆՔ Աստվածաշնչյան դպրոցի» հետ¹⁰¹: Օհայո վերադառնալուն պես, Լեոնարդը հանդիպեց Կենտրոնական շրջանի գլխավոր երիցական կազմի մյուս անդամների հետ՝ քննարկելու համար «նրա դիրքորոշումը Դեյտոնի Աստվածաշնչյան համալսարանի, «Քառակողմ» շարժման և Գլխավոր ու Շրջանային խորհուրդների վերաբերյալ»¹⁰²: Երկու ամիս անց նա վերադարձավ Հարավային Կալիֆորնիա, որտեղ հայտարարեց Հրեշտակային տաճարում. «...մենք և «Ավետարանական դպրոցը» լիովին միավորվել ենք «Միջազգային քառակողմ փարոսների» հետ»¹⁰³: Լեոնարդը հրաժարվեց իր պաշտոնից «Աստծո ժողովներում» 1929թ.-ի հունվարի 28-ին¹⁰⁴:

Թվում էր՝ «Քառակողմ Ավետարանի միջազգային եկեղեցին» ստանձնեց վերանվանված «Քառակողմ Ավետարանական դպրոցի» ղեկավարումը 1929թ.-ի փետրվարին, երբ Ֆինդլի ուղարկվեց մի քանի անձանցից բաղկացած թիմ՝ դպրոցի ամենօրյա գործունեությունը վերահսկելու համար¹⁰⁵: Այնուամենայնիվ, մեզ անհայտ պատ-

ճառներով միությունը Լեոնարդի «Ավետարանական դպրոցի» և «Քառակողմ» ծառայության միջև տևական չեղավ: Երբ «Ավետարանական դպրոցը» բացվեց 1929թ.-ի աշնանը, այդտեղ չկար որևէ ներկայացուցչություն «Քառակողմ եկեղեցուց»¹⁰⁶:

Վերջին տարիները

1929-1938թթ.-ին Թ. Ք. Լեոնարդը շարունակում էր հովվել իր եկեղեցին Ֆինդլիում՝ «Աստծո ժողովների» Գլխավոր խորհրդից առանձին: Եկեղեցին շարունակում էր իր կիրակնօր-

Թ. Ք. Լեոնարդը՝ թոշակի անցած (փրամադրել է Պոլեպ Ջիրինգը):

յա ծառայությունների սովորական ընթացքը. Կիրակնօրյա դպրոցը ժամը 9:30-ին էր, ծառայությունները ժամը 10:30-ին և 19:30-ին, իսկ Երիտասարդական ծառայությունը՝ ժամը 6:30-ին: Աղոթքի հավաքություններն անցկացվում էին երեքշաբթի և ուրբաթ օրերին՝ ժամը 19:30-ին¹⁰⁷: Կիրակնօրյա դպրոցը և կիրակնօրյա ծառայություններն անցկացվում էին «Ավետարանական դպրոցի» շենքում՝ Վեսթ Փարքում, որը քաղաքի ծայրամասն էր, առնվազն մինչև 1938թ.-ը¹⁰⁸: Ուշադրությամբ վերանայելով Ֆինդլիի թերթերը Լեոնարդի ծառայության ցանկացած տարում՝ կարող ենք տեսնել, որ նա սովորաբար տարեկան մի քանի տասնյակ թաղման արարողություններ է անցկացրել ողջ տարածքում:

Ողջ 1930-ական թվականների ընթացքում եկեղեցին անցկացնում էր

եռամսյակը մեկ տեղի ունեցող «Հոգեգալստական համաժողովի և միության» արթնության հավաքություններ, որոնք շատ արդյունավետ էին մարդկանց Հիսուս Քրիստոսի փրկարար գիտությունը բերելու մեջ¹⁰⁹: Համաժողովներից մեկի ընթացքում արթնության հավաքությունները շարունակվեցին վեց շաբաթ՝ 1932թ.-ի փետրվար և մարտ ամիսներին. ամեն երեկո եկեղեցին լեփ-լեցուն էր մարդկանցով, և 102 մարդ մկրտվեց ջրով¹¹⁰:

Հովիվ Լեոնարդի ազդեցությունն իր բնակավայրում շատ ավելի լայն էր իր եկեղեցու շրջանակներից¹¹¹: Նա օգնում էր տեղական դատավորին՝ խորհրդատվություն տալով այն զույգերին, որոնք ամուսնալուծության դիմում էին ներկայացնում դատարան: Տեղական շերիֆը եկեղեցի էր բերում բանտարկյալներին քաղաքային բանտից, որտեղ նրանք ընդունում էին Քրիստոսին և մկրտվում էին¹¹²: Լեոնարդը կրոնական ծառայություններ էր անցկացնում «Շրջակա միջավայրի պահպանման քաղաքացիական կորպուսում», օգնում էր Հենքոք Քանթրիի Ձինվորների, նավաստիների և պիոներների միության ամենամյա զբոսախնջույքի միջոցառման անցկացմանը, և 1933թ.-ին դարձավ ԱՄՆ-ի Սահմանադրությանը նվիրված կրոնական և հայրենասիրական հանրահավաքի նախագահը¹¹³: 1935-1939թ.-ին նա «Թաունսենդ ակումբի» ակտիվ անդամ էր: Այս 5 միլիոն «տարեց մարդկանցից» բաղկացած ազգային կազմակերպությունը պահանջում էր կառավարությունից 200 ԱՄՆ դոլարի չափ թոշակ տրամադրել 60-ն անց բուր մարդկանց¹¹⁴:

Թեև այս շրջանում Լեոնարդը պաշտոնապես «Աստծո ժողովների» անդամ չէր, նա շարունակում էր ծառայել «Աստծո ժողովների» եկեղեցական համայնքներում: «Դանկիրկ ժողով» եկեղեցին հյուրընկալվեց Լեոնարդի շենքում՝ մկրտության ծառայություն անցկացնելու համար¹¹⁵: Նա հուղարկավորման ծառայություն անցկացրեց «Բեթելի Աստծո ժողով» եկեղեցում (տեղական միսիայի եկեղեցիներից մեկը, որը հաստատվեց Ֆինդլիում Լեոնարդի հրաժարականից հետո)¹¹⁶: Նա ծառայեց որպես ավետարանիչ մի քանի արթնության հավաքություններին, որոնք անցկացնում էր «Ֆոստորիայի ժողովը», և նրա համայնքը հյուրընկալեց «Աստծո ժողովների» հուլիսի 4-ին նվիրված մի հանրահավաք, որտեղ ներկա էին Հյուսիս-Արևմտյան Օհայոյի և Հյուսիս-Արևելյան Ինդիանայի Աժ-ի եկեղեցիները¹¹⁷:

Այս տարիների ընթացքում Լեոնարդն անդամակցեց մի քանի փոքր քրիստոնեական միությունների: 1929թ.-ի հու-

նիսին նա համագործակցեց Է. Բ. Էլսվորտի հետ Սեդալիայից, Միսուրիից՝ կազմելու համար «Աստծո գլխավոր ժողովի Քրիստոնեական միաբանության» ծառայողական միությունը»¹¹⁸։ Երկու տարի անց նա մասնակցեց «Ընդհանուր Ամբողջ Ավետարանական ծառայողական միության» հիմնադրմանը։ Դիմելով այդ ընկերակցությանը՝ Լեոնարդը գրեց, որ կա «մի ընկերակցության կարիք, որը կտարածվի նույնիսկ օտար երկրներում և կփոխանցի այն, ինչ արդեն հայտնի է մեր երկրում Սուրբ Հոգու ազատությունը մեջ ապրելու մասին՝ առանց աղանդավորական միտումների»։ Նա օգնեց կազմել առաջարկվող սահմանադրությունը, որը պաշտպանում էր ծառայողների կրոնական ազատությունը և տեղեկան եկեղեցու ինքնիշխանությունը և ինքնավարությունը։ 1932թ.-ի փետրվարին անցկացվեց մի համաժողով, որում Լեոնարդը քարոզեց երեկոյան մեծ հավաքությամբ։ Ֆինդլիի եկեղեցու երիտասարդները մասնակցեցին այդ համաժողովի երիտասարդական հավաքությանը¹¹⁹։

Մինչև 1932թ.-ը Լեոնարդը միացավ «Հենքոք Քանթրիի ծառայողական միությանը», որը հավաքվում էր տեղական ԵՔՄ-ում (Երիտասարդների քրիստոնեական միություն, «YMCA»)։ Երեք տարուց ավելի նա ակտիվորեն մասնակցում էր նրանց ամսական հավաքություններին¹²⁰։

Թոմաս Բ. Լեոնարդի գործունեության բազմազանությունը եզակի կերպով բացահայտում է նրա բնավորությունը։ Այն ժամանակաշրջանում, երբ հոգեգալստականները կասկածատուրեն էին վերաբերվում էկումենիկ միտումներին, վախճանում էին փոխգիշման գնալ խոշոր հարանվանությունների հետ համագործակցելու դեպքում և անջատված էին քաղաքական գործընթացներից, Լեոնարդը համարձակ հատում էր այդ սահմանները՝ իրականացնելով հոգևոր առաջնորդություն և տանելով Հիսուսի Ավետարանն այնտեղ, որտեղ այլ հոգեգալստականներ չէին կարող կամ չէին ցանկանում գնալ։ Այնուամենայնիվ, ինչպես նշում է Բյուրմբաքը, հովիվ Լեոնարդը «ըստ էության, «միայնակ գայլ» էր... կենտրոնացած սեփական անհատականության վրա, և դժվարանում էր գործել թիմի կազմում։ Այդուհանդերձ, նա եկեղեցական կարգուկանոնի եռանդուն աջակից էր»¹²¹։

1938թ.-ի ամռանը Լեոնարդը դիմեց «Աստծո ժողովներ» վերականգնման համար, և ջերմորեն ընդունվեց 1939թ.-ի Կենտրոնական շրջանային խորհուրդ՝ հրավեր ստանալով առաջնորդելու պատվիրակներին աղոթքի մեջ։ Միևնույն ժամանակ, Ֆինդլիի «Աստծո ժողովը» սկսեց համագործակցել խորհրդի հետ¹²²։

Վերջապես, 1941թ.-ին 80-ամյա Լեոնարդը հայտարարեց հովվական պաշտոնից հրաժարվելու մասին՝ հանձնելով ծառայությունն այն եկեղեցում, որը սկսել էր 34 տարի առաջ։ Նա մտադրված էր շարունակել ուսուցանել և քարոզել, բայց տկարամտությունը զրկեց նրան գիտակցական կարողությունից, և նա անցկացրեց իր կյանքի մնացած տարիները հանդարտ և մեկուսի կերպով։ Նա մահացավ 1946թ.-ի փետրվարի 6-ին, իսկ նրա սիրելի կինը, ում հետ նա ապրել էր 56 տարի՝ Մերի Էլզա Լեոնարդը, շուտով հետևեց նրան՝ մահանալով 1947թ.-ի մարտի 19-ին։ Երկուսն էլ թաղված են «Միություն» գերեզմանատանը Մակ-Կոմբում՝ Օհայոյում, որտեղ նրանց մարմինները սպասում են սրբերի հարությանը։

Ամփոփում

Միայն հավիտենությունը կհայտնի այն ամբողջական ազդեցությունը, որն այս զորավոր Աստծո մարդն ունեցավ անթիվ քրիստոնյաների կյանքում։ Նրա ծառայությունը տարածվեց ողջ Հյուսիսային Ամերիկայի աշխարհամասով, որտեղ նա հռչակում էր հոգեգալստական ուղերձը եկեղեցիներում և արթնության ու ճամբարային հավաքություններին։ Հարյուրավոր մարդիկ կրթվեցին ծառայության համար «Ավետարանական դպրոցի» միջոցով, հազարավորները լսեցին Բարի Լուրը «Ֆինդլիի Աստծո ժողով» եկեղեցու ծառայության միջոցով, և միլիոնավոր մարդիկ ստացան Ավետարանի ուղերձը նրա կողմից հիմնադրված «Ավետարանական հրատարակչության» ծառայության միջոցով։ Ս. Մ. Ուորդեն արեց հետևյալ դիտարկումն այս «անփոխարինելի մարդու» կյանքի և ծառայության մասին.

«Թոմաս Լեոնարդն ազդեցիկ դիրք էր զբաղեցնում մինչև իր թոշակի անցնելը 1941թ.-ին։ Նա հավատարմորեն ծառայեց իր Աստծուն և իր եկեղեցուն 34 տարվա ընթացքում... Երբ նա մահացավ... մենք կորցրինք մեծ մարդու։ Նրա գերեզմանի վրա մեծ և գեղազարդ մարմարե արձան դրված չէ։ Նրա արձանը՝ այն կենդանի գործն է, որը նա օգնեց ստեղծել»¹²³։

Փ. Դազլաս Չեփմենը ծառայում է որպես Հոգևոր կրթության հովիվ «Աստծո ժողովներ» «Չեփել Սփրինգս» եկեղեցում (Բրիստոլ, Վիրջինիա), և առընթեր դասախոս է «Վելի Ֆորջ» քրիստոնեական համալսարանում։

Նա գիտությունների դոկտորի աստիճան ունի Բարձրագույն, Չափահասների և Անդադար կրթության բնագավառներում, Միչիգանի պետական համալսարանից։

ՆՇՈՒՄՆԵՐ

¹ Թոմաս Բ. Լեոնարդի ծառայակիցները սիրով անվանում էին նրան Թ. Բ. (անգլերենով՝ Թի Բեյ)։ Տեղ խնայելու համար երբեմն ես կօգտագործեմ այս կրճատ անունը՝ նույն հարգանքով, որը նրանք վերագրում էին այս մարդուն։

² Կառլ Բյուրմբաք. «Հանկարծակի... երկնքից. Աստծո ժողովների պարմությունը» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1961թ.), էջեր 168-169, 172-181։ Վիլյամ Վ. Մենգիս. «Օծված՝ ծառայելու համար» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1971թ.), էջեր 98-105։ Գլեն Գոր. «Աստծո ժողովները. Բարի անուն», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 14.3 (աշուն, 1994թ.), էջեր 11-14, 30-31։

³ Բյուրմբաք, էջ 187։

⁴ Գլեն Վ. Գոր. «Լեոնարդ, Թոմաս Քինգ», Սթենլի Բեդգեսի և Էդուարդ Մ. վան դեր Մասի խմբ., «Հոգեգալստական և խարիզմատիկ շարժումների նոր միջազգային բառարան» (Գրանդ Ռեփիդս, Միչիգան, «Ձոնդերվան», 2012թ.), էջ 838։ Մայքլ Գ. Օուեն. «Պատրաստելով ուսանողներին առաջին հունձքի համար. Հինգ վաղ Աստվածաշնչյան դպրոցներ Օհայոյում՝ ժամանակակից համալսարանների նախակարապետները», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 9.4 (ձմեռ, 1994-1995թթ.), էջեր 23-25։ Ռոջեր Լ. Կալբերտսոն. «Հայացք Հին Կենտրոնական շրջանին և դրանից հաջորդող Օհայոյի շրջանին», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 8.1 (գարուն, 1988թ.), էջեր 4-5։ Ռոջեր Լ. Կալբերտսոն. «75 տարի առաջ. Հին Կենտրոնական շրջանի խորհուրդը», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 15.3 (աշուն, 1995թ.), էջեր 16-19։

⁵ Շերի Ուելս. «Լեոնարդների սերնդաբանությունը» (Ֆինդլի, Օհայո, «Հենքոք Քանթրիի սերնդաբանական հաստատություն», տարեթիվը նշված չէ), էջ 1։

⁶ Աննա Ս. Ռեյֆ. «Պատմություններ ընծայման մասին», «Վերջին անձրիկ Ավետարանը», հմ. 6:10 (հուլիս, 1914թ.), էջ 11։

⁷ «Մակ-Կոմբի ազդարարը» (հունվարի 9, 1914թ.), էջ 3։

⁸ «Վերա. Լեոնարդի վառ վկայությունը», «Քառակողմ խաչակիր» (հոկտեմբերի 3, 1928թ.), էջեր 2, 5։

⁹ Ուելս, էջ 4։

¹⁰ «Նշել ոսկե ամուսնությունը ճշգրիտ օրը և ժամին, երբ նրանք ամուսնացել էին», «Ֆինդլիի հանրապետական ազդարար» (հունվարի 27, 1940թ.), էջ 5։

¹¹ «Լեոնարդի վառ վկայությունը», էջեր 2, 5։

¹² «Քրիստոնեական միություն», «Նյուարքի ամենօրյա փաստաբան», հմ. XXVI: 39 (օգոստոսի 9, 1890թ.), էջ 4։

¹³ «Ամենամյա խորհուրդը», «Նյուարքի ամենօրյա փաստաբան», հմ. XXXVI: 79 (օգոստոսի 30, 1894թ.), էջ 5։ «Նահանգային խորհուրդը», «Նյուարքի ամենօրյա փաստաբան», հմ. XXXVI: 81 (սեպտեմբերի 1, 1894թ.), էջ 8։

- ¹⁴ «Քրիստոնեական համաժողով», «Դելֆոսի ամենօրյա ազդարար», հմ. VIII:139 (նոյեմբերի 22, 1901թ.), էջ 3: Թոմաս Ք. Լեոնարդ, ծառայողական գործ. ՖՀԺԿ:
- ¹⁵ «Ֆինդլիի համալսարանի Յոթերորդ ամենամյա տոնակազմը» (Ֆինդլի, Օհայո, «Բեքֆորդ և Բրոնհեմ», 1893թ.), էջ 46: «Համալսարանական նշաններ», «Օստարիս», հմ. 4.2 (Ֆինդլի, Օհայո, «Ֆինդլիի համալսարան», հոկտեմբեր 1892թ.): «Ֆինդլիի համալսարանի Ութերորդ ամենամյա տոնակազմը» (Հենսթրո, Փենսիլվանիա, «Աստծո եկեղեցու հրատարակչություն», 1894թ.), էջ 84:
- ¹⁶ «Համալսարանի նորություններ և հայրարարություններ» «Օստարիս», հմ. 5.8 (Ֆինդլի, Օհայո, «Ֆինդլիի համալսարան», ապրիլ, 1894թ.), էջ 10:
- ¹⁷ «Վերդ. Թ. Ք. Լեոնարդը հրաժեշտ կտա ամբիոնին այստեղ», «Հանրապետական ազդարար» (հոկտեմբերի 25, 1941թ.), էջ 10:
- ¹⁸ «Հենքոք քանթրիի ազդարար» (մայիսի 10, 1899թ.): «Տեղական լուրեր», «Հենքոք քանթրիի ազդարար», հմ. XXII:7 (մարտի 2, 1902թ.), էջ 5: «Տեղական լուրեր», «Հենքոք քանթրիի ազդարար», հմ. XXII:18 (մայիսի 21, 1902թ.), էջ 4: «Հենքոք քանթրիի գյուղական իրադարձություններ», «Հենքոք քանթրիի ազդարար», հմ. XXV:21 (հունիսի 16, 1905թ.), էջ 1: «Ամփոփ տեղական լուրեր», «Հենքոք քանթրիի ազդարար», հմ. XXVI:8 (փետրվարի 23, 1906թ.), էջ 5: «Ամփոփ տեղական լուրեր», «Հենքոք քանթրիի ազդարար», հմ. XXVI:14 (ապրիլի 6, 1906թ.), էջ 8: «Բազմաթիվ գեղեցիկ եկեղեցական շենքերը ճարտարապետական գեղեցկություն են հաղորդում Ֆինդլի քաղաքին», «Ֆինդլիի հանրապետական ազդարար», հմ. LI:259 (հունիսի 19, 1937թ.), էջ 89:
- ¹⁹ «Հենքոք քանթրիի ազդարար» (հոկտեմբերի 5, 1898թ.): «Տեղական լուրեր», «Հենքոք քանթրիի ազդարար», հմ. XIX:52 (հունվարի 17, 1900թ.), էջ 5: «Տեղական լուրեր», «Հենքոք քանթրիի ազդարար», հմ. XX:40 (հոկտեմբերի 24, 1900թ.), էջ 5:
- ²⁰ Ռեյֆ. «Պատմություններ ընծայման մասին», էջ 11:
- ²¹ «Լուրեր 23-րդ ճանապարհից», «Հենքոք քանթրիի ազդարար», հմ. XXVI:37 (սեպտեմբերի 14, 1906թ.), էջ 1: «Անուրդ», «Հենքոք քանթրիի ազդարար», հմ. XXVI:42 (հոկտեմբերի 19, 1906թ.), էջ 8: Թոմաս Քինգ Լեոնարդ. «Աղոթքը, ինչպես այն սովորեցնում է Հիսուսը. Ինչպես ընդունել մկրտությունը Սուրբ Հոգով», «Վերջին անձրևի Ավետարան», հմ. 4:7 (ապրիլ, 1912), էջ 10:
- ²² Դուայթ Սմայթեր. «Առաջին Աստծո ժողովի պարմությունը» (Ֆինդլի, Օհայո. «Առաջին Աստծո ժողով», նոյեմբերի 28, 1948թ.), էջ 1:
- ²³ «Միացյալ Նահանգների Քսաներորդ մարդահամարը, 1900թ. Մարդահամարի արդյունքները», հտ. II (Վաշինգտոն ԿՇ. «Պետական տպագրատուն», 1902թ.), էջ 653:
- ²⁴ «Բազմաթիվ գեղեցիկ եկեղեցական շենքերը», «Ֆինդլիի հանրապետական ազդարար», էջ 89:
- ²⁵ «Hancock County Herald», հմ. XXVII:3 (հունվարի 18, 1907թ.), էջ 8:
- ²⁶ Փոլ Ս. Թեյլոր. «Հետաքրքիր, գլարճալի, ոգեշնչող և հոգևորապես բարձրացնող փորձառություններ Հոգեգալստական շարժման առաջին օրերից» (հրատարակչության վայրը և տարեթիվը նշված չեն), էջ 3:
- ²⁷ «Գինետունը վերածվել է Աստծո Տան», «Ֆինդլիի առավոտյան ազդարար», հմ. XX:206 (մարտի 9, 1907թ.), էջ 2:

- ²⁸ Լեոնարդ. «Աղոթքը, ինչպես այն սովորեցնում է Հիսուսը», էջ 10:
- ²⁹ Աննա Ս. Ռեյֆ. ««Քար» եկեղեցու հինգերորդ տարեգրքը», «Վերջին անձրևի Ավետարան» 4:4 (հունվար 1912թ.), էջ 7:
- ³⁰ Ս. Ա. ՄակԿիննի. «Սքանչելիքները և հրաշքերը Ֆինդլիում Օհայոյում», «Նոր Գործը», հմ. III:3 (հունիս, 1907թ.), էջեր 4-5:
- ³¹ «Առաքելական միսիա», «Ֆինդլիի առավոտյան ազդարար», հմ. XXI:39 (օգոստոսի 31, 1907թ.), էջ 5: «Առաքելական հավաքություն», «Ֆինդլիի առավոտյան ազդարար», հմ. XXI:43 (սեպտեմբերի 5, 1907թ.), էջ 8:
- ³² «Հոգեգալստական ճամբարային հավաքություն», «Փեսացուի ավետարները», հմ. 2:45 (սեպտեմբերի 1, 1909թ.), էջ 2:
- ³³ Լեոնարդ Թ.Ք.. «Մկրտություն Սուրբ Հոգով», «Խոսք և գործ», հմ. XLIII:15 (հոկտեմբերի 22, 1921թ.), էջեր 3-4:
- ³⁴ Թեյլոր, էջեր 27, 29:
- ³⁵ «Լեոնարդի վաղ վկայությունը», էջ 5:
- ³⁶ Լեոնարդ. «Մկրտություն Սուրբ Հոգով», էջ 4:
- ³⁷ «Աստծո ժողովների քրիստոնեական համաժողով, դեկ. 24 - հուն. 1, 1909թ.» պատասա:
- ³⁸ «Ավետարանական դպրոց», «Խոսք և վկայություն», հմ. 10:8 (օգոստոսի 20, 1914թ.), էջ 3:
- ³⁹ Նույնը:
- ⁴⁰ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ., էջ 7:
- ⁴¹ «Հոգեգալստական ճամբարային հավաքություն», էջ 2: «Հոգեգալստական թեմաներ», «Վարդապետություն», հմ. IV:6 (հունիս 1911թ.), էջ 21:
- ⁴² «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ., էջ 7:
- ⁴³ «Թաքուր սարի Աստվածաշնչյան դպրոց», «Շաբաթական Ավետարան», նոյեմբերի 17, 1917թ., էջեր 15-16: «Թաքուր սարի Աստվածաշնչյան դպրոց», «Շաբաթական Ավետարան», հունվարի 12, 1918թ., էջ 15:
- ⁴⁴ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1921թ., էջեր 64-65: Թոմաս Ք. Լեոնարդ. «Մեր նոր շենքը», «Ավետարանական դպրոցի հանդես», հմ. 15 (մայիս 1922), էջ 1:
- ⁴⁵ Լեոնարդ. «Մեր նոր շենքը», էջ 1: «Խանդավառությամբ լի հավաքություն», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XXXV:174 (հունիս 20, 1921), էջ 1: «Եկեղեցական ծանուցումներ», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XXXVII:60 (նոյեմբերի 25, 1922), էջ 3:
- ⁴⁶ Զեյմա Էլյա, նամակ Հովարդ Դեվիդսոնին, նոյեմբերի 9, 1989թ.: Օհայոյի շրջանի խորհրդի պահոց:
- ⁴⁷ «Աստծո ժողովների Գլխավոր շրջանի խորհրդի միացյալ արձանագրություններ» (Չիկագո, Կենտրոնական շրջանի խորհուրդ, 1921թ.), էջ 12:
- ⁴⁸ «Տասնմեկ ուսանողներին», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XXXVIII:193 (մայիսի 3, 1924թ.), էջ 11: «Ավետարանական դպրոցի աշխատանքն ավարտված է», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLI:173 (մայիսի 14, 1927թ.), էջ 10:
- ⁴⁹ «Օհայո նահանգի Ֆինդլիի Ավետարանական դպրոցը Քառակողմ է դառնում», «Քառակողմ խաչակիր», (հոկտեմբերի 3, 1928թ.), էջ 5: «Ավարտել Ավետարանական դպրոցում դասավանդելու համար», «Քառակողմ խաչակիր», (փետրվարի 13, 1929թ.), էջ 5: «Քառաքը և երկիրը», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLIV:186 (մարտի 1, 1930թ.), էջ 5:
- ⁵⁰ «Առաքելական ազդարար», ինչպես մեջբերված է Դին Սմայթերի «Առաջին Աստծո ժողովը. 105-ամյակին նվիրված հրապարակություն, 1907-2012թթ.»-ում (Ֆինդլի, Օհայո. «Առաջին Աստծո ժողովը», 2012թ.), էջ 78:

- ⁵¹ «Արթնության հավաքություն անցկացնել», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLVII:4 (սեպտեմբերի 24, 1932թ.), էջ 5:
- ⁵² «Հոգեգալստական ճամբարային հավաքություն», էջ 2:
- ⁵³ Էյմի Սեմփի ՄակՖերսոն. «Ահա այն. Ավետարանչուհի Էյմի Սեմփի ՄակՖերսոնի Անձնական վերապրումները, քարոզները և գրառումները» (Լոս Անջելես, «Հարսնացուի կանչը» հրատարակչություն, 1919թ.), էջեր 72-73:
- ⁵⁴ «Միջազգային ճամբարային հավաքությո», «Խոսք և գործ», հմ. XXXII:9 (սեպտեմբեր, 1910): «Հոգեգալստական թեմաներ», «Վարդապետություն» (հունիս 1911թ.), էջ 141:
- ⁵⁵ «Համաժողով Ֆինդլիում», «Խոսք և վկայություն», հմ. 9:2 (փետրվարի 20, 1913թ.), էջ 3:
- ⁵⁶ «Ֆինդլի, Օհայո», «Քրիստոնեական Ավետարան», հոկտեմբերի 18, 1913թ., էջ 8:
- ⁵⁷ Նույնը:
- ⁵⁸ «Հոգեգալստական համաժողով», «Քրիստոնեական Ավետարան», հուլիսի 18, 1914թ., էջ 3: «Ֆինդլի, Օհայո», «Խոսք և գործ», հմ. XLIV:5 (մայիս, 1922), էջ 16:
- ⁵⁹ Գոտֆրիդ Է. Ստեֆան. «Իմ մկրտությունը Ֆինդլիում», «Քրիստոնեական Ավետարան», օգոստոսի 1, 1914թ., էջեր 1, 3: «Խմբագրականներ. Օրինյալ համաժողով Ֆինդլիում», «Քրիստոնեական Ավետարան», հոկտեմբերի 17, 1914թ., էջ 2:
- ⁶⁰ «Խանդավառությամբ լի հավաքություն», էջ 1:
- ⁶¹ «Համաժողովներ և ճամբարային հավաքություն», «Շաբաթական Ավետարան», հունիսի 24, 1916թ., էջ 13:
- ⁶² «Շարունակելի ծառայություններ», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», XLII:229, (հուլիսի 28, 1928թ.), էջ 7:
- ⁶³ «Նրա ողջույնի խոսքը», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», XLII:13, (հոկտեմբերի 7, 1929թ.), էջ 6:
- ⁶⁴ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1916թ., էջ 5:
- ⁶⁵ Նույնը:
- ⁶⁶ «Ամենամյա արձակուրդային հոգեգալստական համաժողով», «Փեսացուի ավետարները», հմ. 3:52 (դեկտեմբերի 15, 1909թ.), էջ 2:
- ⁶⁷ «Խանդավառությամբ լի հավաքություն», էջ 1:
- ⁶⁸ «Գինետունը վերածվել է Աստծո Տան», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XX:206 (մարտի 9, 1907թ.), էջ 2: «Հոգեգալստական ճամբարային հավաքություններ», էջ 2: «Ֆինդլի, Օհայո», «Խոսք և գործ», հմ. XXXIV:3 (մարտ, 1912թ.), էջ 89:
- ⁶⁹ «Տեղափոխություն Մեյվերնից, Արկանզասից և Փեյնֆիլդից, Ինդիանայից, դեպի Ֆինդլի, Օհայո», «Խոսք և վկայություն», հմ. 10:8 (օգոստոսի 20, 1914թ.), էջ 2:
- ⁷⁰ «Ամերիկյան թերթերի ամենամյա տեղեկագիր» (Ֆիլադելֆիա. Ն. Վ. Այեր և Ուրդի, 1915թ.), էջեր 750, 1196: Սա պետք է որ լինեի այն բանից հետո, երբ «Խոսք և վկայություն» թերթը տեղափոխվեց Սենթ Լուիս, քանի որ տեղափոխվել էին և «Աստծո ժողովներ» գլխավոր գրասենյակը, և «Ավետարան» հրատարակչությունը:
- ⁷¹ «Ավետարանական դպրոցի հանդես», հմ. 19 (սեպտեմբեր 1907), էջ 2:
- ⁷² «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ., էջ 5: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», նոյեմբեր 1914թ., էջ 10: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1916թ., էջեր 3, 8: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1917թ., էջ 11: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1918թ., էջ 5: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն»,

1919թ., էջ 16: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1921թ., էջ 68: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1923թ., էջ 68: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1925թ., էջ 72: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1927թ., էջ 80:

⁷³ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ., էջ 3: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1916թ., էջ 4: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1917թ., էջ 10: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1923թ., էջեր 57-58: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1920թ., էջեր 45-46:

⁷⁴ Գլեն Վ. Գոր. «Հիմնարար ճշմարտությունների դավանանքի պատմական զարգացումը», «Աստված ժողովների ժառանգությունը», հմ. 32 (2012), էջեր 62-63:

⁷⁵ Յ. Ն. Բելլ. «Ծանուցում քարոզիչներին», «Խոսք և վկայություն», հմ. 10:4 (ապրիլի 20, 1914թ.), էջ 1: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1917թ., էջ 6:

⁷⁶ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ., էջ 5:

⁷⁷ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1916թ., էջ 5:

⁷⁸ Սթենլի Հ. Ֆրոդշեմ. «1918 թվականի Գլխավոր խորհուրդը», «Քրիստոնեական Ավետարան», հոկտեմբերի 5, 1918թ., էջեր 2-3: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1918թ., էջեր 7-8:

⁷⁹ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1925թ., էջ 71:

⁸⁰ Նրա բոլոր ճանապարհորդությունների վերաբերյալ հատուկ փաստագրական տվյալների համար, տեսե՛ք իմ «Թոմաս Քինգ Լեոնարդ. Ճշմարտապետ անփոխարինելի մարդ» ամբողջական աշխատությունը, որը ներկայացվել է «Հոգեգալստական հետազոտությունների միության» 43-րդ Ամենամյա հավաքության, մարտի 6, 2014թ., էջեր 14-17:

⁸¹ «Թոփթեյի ճամբարը», «Քրիստոնեական Ավետարան», հոկտեմբերի 3, 1914թ., էջ 2:

⁸² «Օհայո նահանգի Յանգսթաունի Ամբողջ Ավետարանական Հոգեգալստական եկեղեցի», «Հոգեգալստական Ավետարան», մարտի 19, 1921թ., էջ 7:

⁸³ «Արթնությունը սկսվում է Հոգեգալստական եկեղեցում», «Նյու Քասթլ լորեր», XL-VII:305 (օգոստոսի 31, 1927թ.), էջ 7:

⁸⁴ «Հոգեգալստական համաժողով», «Քրիստոնեական Ավետարան», հուլիսի 18, 1914թ., էջ 3:

⁸⁵ «Վերջին անձրևի Ավետարան», հմ. 7:6 (մարտ, 1915թ.), էջ 17: «Ճամբարային հավաքություն», «Խոսք և վկայություն», հմ. 12:6 (հունիս, 1915թ.), էջ 8: «Համաժողովներ և Ճամբարային հավաքություններ», «Շաբաթական Ավետարան», մայիսի 27, 1916թ., էջ 13: «Համաժողով», «Շաբաթական Ավետարան», սեպտեմբերի 15, 1917թ., էջ 16:

⁸⁶ «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1917թ., էջ 1:

⁸⁷ «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1920թ., էջ 4:

⁸⁸ Նույնը, էջեր 4-5:

⁸⁹ «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1921թ., էջ 13: «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1925թ., էջ 5:

⁹⁰ «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1924թ., էջ 10: «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1925թ., էջ 5: «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1926թ., էջեր 14-15:

⁹¹ «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1921թ., էջ 12: «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն»,

1924թ., էջեր 18-19: «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1925թ., էջեր 13-14:

⁹² «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1926թ., էջեր 11-12:

⁹³ Նույնը, էջեր 17-19:

⁹⁴ «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1928թ., էջեր 7, 10:

⁹⁵ Թոմաս Բ. Լեոնարդ. «Ժողովի հարաբերությունները Դպրոցի հետ», «Ավետարանական դպրոցի հանդես», հմ. 19 (սեպտեմբեր, 1927թ.), էջ 2:

⁹⁶ «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի Գործադիր երիցական կազմի հավաքությունների արձանագրություն», «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1929թ., էջ 26:

⁹⁷ Նույնը, էջ 27:

⁹⁸ «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1929թ., էջ 16:

⁹⁹ Նույնը, էջ 8:

¹⁰⁰ «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1933թ., էջեր 22, 37:

¹⁰¹ «Ավետարանական դպրոցը Քառակողմ է դառնում», էջ 5:

¹⁰² «Գլխավոր երիցական կազմի հանդիպման արձանագրություն, Կենտրոնական շրջանի խորհուրդ», նոյեմբերի 30, 1928թ.:

¹⁰³ Թոմաս Բ. Լեոնարդ. «Օհայո նահանգի Ֆինդլիի Ավետարանական դպրոցը Քառակողմ է դառնում», «Քառակողմ խաչակիր», հմ. III:10 (հունվարի 30, 1929թ.), էջ 8:

¹⁰⁴ Թոմաս Բ. Լեոնարդ., ծառայողական գործ, ՖՀԺԿ:

¹⁰⁵ «Հնարավոր է, որ ամռանը էյմին քարոզի այստեղ», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLIII:83 (հունվարի 26, 1929), էջ 10: «Քառակողմ խաչակիր», հմ. III:12 (փետրվարի 13, 1929թ.), էջ 4:

¹⁰⁶ «Գովազդ», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLIV:12 (հոկտեմբերի 5, 1929թ.), էջ 6:

¹⁰⁷ «Կիրակին եկեղեցիներում», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLV:189 (մայիսի 9, 1931թ.), էջ 8:

¹⁰⁸ «Կիրակնօրյա եկեղեցու օրացույց», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական-լրաբեր», հմ. XLVIII:260 (հուլիսի 28, 1934թ.), էջ 8: «Կիրակնօրյա դպրոցը եկեղեցու օրացույցում», «Ֆինդլիի հանրապետական-լրաբեր», հմ. LII:267 (մայիսի 28, 1938թ.), էջ 10:

¹⁰⁹ «Ամառվա կեսին անցկացվող Արթնության հավաքություններ», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական-լրաբեր», հմ. LII:296 (հուլիսի 2, 1938թ.), էջ 10:

¹¹⁰ «Քաղաքը և երկիրը», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLVI:109 (փետրվարի 5, 1932թ.):

¹¹¹ «Հեկեկոններ ծնողների բաժանության դատավարությանը», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XXXVII:136 (փետրվարի 23, 1923թ.), էջ 2:

¹¹² «Բանտարկյալները մկրտվում են», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XL-VII:77 (դեկտեմբերի 21, 1932թ.), էջ 3:

¹¹³ «Քաղաքը և երկիրը», «Հանրապետական լրաբեր», հմ. L:131 (դեկտեմբերի 6, 1935), էջ 5: «Ջ. Ռ. Ֆրոնսֆիլդն ընտրվում է որպես Պիոներների միության նախագահ», «Ֆինդլիի հանրապետական-լրաբեր», հմ. XLVIII:283 (օգոստոսի 24, 1934թ.), էջ 5: «Կիրակի օրն անցկացվելիք Հայրենասիրական ծառայությունը», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական և լրաբեր», հմ. XLVII:303 (սեպտեմբերի 16, 1933թ.), էջ 8:

¹¹⁴ «Թաունսենդ ակումբն ընտրում է ներկայացուցիչներին», «Հանրապետական լրաբեր», հմ. L:76, (հոկտեմբերի 2, 1935թ.), էջ 2: «Ծրագրի վաղաժամ ընդունումն արդեն նշմարվում է», «Հանրապետական լրաբեր», հմ. L:98, (հոկտեմբերի 2, 1935թ.), էջ 2: «Փառելի Թաունսենդի հանրահավաքը», «Ֆինդլիի հանրապետական-լրաբեր», հմ. LIII:225, (մարտի 28, 1939թ.), էջ 12:

¹¹⁵ «Քաղաքը և երկիրը», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLVI:153 (մարտի 28, 1932թ.), էջ 5:

¹¹⁶ «Հուդարկավորություններ», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLVI:175 (ապրիլի 23, 1932թ.), էջ 2:

¹¹⁷ «Վերա. Լեոնարդը քարոզում է», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XL-VII:57 (նոյեմբերի 26, 1932թ.), էջ 5: «Նշումներ եկեղեցում», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական և լրաբեր», հմ. XLVII:280 (օգոստոսի 19, 1933թ.), էջ 8: «Ծրագրել մկրտությունը» «Ֆինդլիի հանրապետական-լրաբեր», հմ. XLVIII:146 (մարտի 16, 1934թ.), էջ 7: «Քաղաք և երկիր», «Ֆինդլիի հանրապետական-լրաբեր», հմ. XLVIII:196 (մայիսի 12, 1934թ.), էջ 5: «Օհայո նահանգի հյուսիս-արևմուտքի երիտասարդները կհավաքվեն այստեղ», «Հանրապետական լրաբեր», հմ. XLIX:238 (հուլիսի 3, 1935թ.), էջ 8:

¹¹⁸ «Քաղաք և երկիր», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLIII:196 (հունիսի 8, 1929թ.), էջ 5: «Ֆինդլիի հովիվները մեկը բարձր պաշտոն է ստանում», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLIII:204 (հունիսի 19, 1929թ.), էջ 16: «Գովազդ», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLIV:12 (հոկտեմբերի 5, 1929թ.), էջ 6:

¹¹⁹ «Զեկույց հավաքված համաժողովի մասին», «Փետացուի ավետարարներ», հմ. 26:282 (փետրվարի 15, 1932թ.), էջեր 4-5: «G.F.A.G.M.A. Համաժողով», «Փետացուի ավետարարներ», հմ. 26:284 (ապրիլի 15, 1932թ.), էջ 4:

¹²⁰ «Հովիվ թեման է՝ Քարոզիչ Խոսքը», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLVI:106 (փետրվարի 2, 1932թ.), էջ 2: «Ընտրված որպես տեղական ծառայողների ղեկավար», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLVII:12 (հոկտեմբերի 4, 1932թ.), էջ 13: «Ծրագրել Կարմիր խաչի կիրակին», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLVII:42 (նոյեմբերի 8, 1932թ.), էջ 2: «Անցկացրած հավաքություն», «Ֆինդլիի հանրապետական-լրաբեր», հմ. XLVIII:161, (ապրիլի 3, 1934թ.), էջ 5: «Ծառայողներն անցկացնում են առաջին աշնանային հավաքությունը», «Ֆինդլիի հանրապետական-լրաբեր», հմ. XLIX:8, (հոկտեմբերի 2, 1934թ.), էջ 5: «Ծառայողները հավաքվում են այսօր», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական», հմ. XLVII:75, (դեկտեմբերի 19, 1932թ.), էջ 5: «Ձանձրալի հանրահավաքը՝ Հովիվների միության ծրագիրն է», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական և լրաբեր», հմ. XLVIII:10 (հոկտեմբերի 3, 1933թ.), էջ 5: «Ծառայողները միացյալ գործասնջույք կկազմակերպեն», «Ֆինդլիի առավոտյան հանրապետական-լրաբեր», հմ. XL-VIII:225 (հունիսի 16, 1934թ.), էջ 8:

¹²¹ Բրյումբաք, էջեր 168-169:

¹²² «Կենտրոնական շրջանի խորհրդի արձանագրություն», 1939թ., էջեր 21, 36-37, 57:

¹²³ Սնայլեր, «105-ամյակը», էջեր 16-17:

Ո՞վ ով էր Հոթ Սփրինգսում

Կազմեց Գլեն Վ. Գորը

Մոտավորապես 300 մարդ մասնակցեց «Աստծո ժողովների» առաջին Գլխավոր խորհրդին, որն անցկացվեց 1914թ.-ի ապրիլի 2-ից մինչև 12-ը Կենտրոնական Պող. 200 հասցեում գտնվող Մեծ Օպերայի դահլիճում՝ Հոթ Սփրինգսում, Արկանզասում: Առաջին երեք օրերը նվիրված էին երկրպագությանը, աղոթքին և վկայություններին: Աշխատանքային հավաքույթները սկսվեցին երկուշաբթի՝ ապրիլի 6-ին: Օպերայի դահլիճը վարձակալված էր 6 ամսով Դ. Չ. Օ. Օպերմանի կողմից, ով հունվարից մինչև ապրիլի 1-ը կարճաժամկետ Աստվածաշնչյան դպրոց էր անցկացնում այդտեղ: Հովարդ Գորը եկեղեցական ծառայություններ էր անցկացնում Օպերայի դահլիճում նախքան խորհրդի հավաքույթները, իսկ Յ. Ն. Բելլը հովիվ էր մոտակայքում գտնվող Մալվերն քաղաքում:

Այս բաժնում ներկայացված է Հոթ Սփրինգսի համաժողովի ներկաների ցուցակը, որը կազմված է տարբեր աղբյուրներից: Ներկաներից հինգ տղամարդիկ՝ Յ. Ն. Բելլը, Ա. Պ. Քոլինսը, Յ. Վ. Վեյլը, Վ. Տ. Գաստոնը և Ռալֆ Ռիգսը, ծառայելու էին որպես Գլխավոր Ղեկավարների տարբեր ժամանակահատվածներում: Մյուսների թվում էին բժշկող ավետարանիչ Ջոն Զ. Լեյքը (թեև նա այդպես էլ չմիացավ Աժ-ին), Չ. Հ. Մեյսոնը «Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում» հարանվանությունից, «Մայր» Մերի Արթուրը, Ֆ. Ֆ. Բոս-

վորտը, Է. Ն. Ռիչին (Ռայմոնդ Տ. Ռիչիի հայրը), և Ա. Է. Համբարդը (Ռեքս Համբարդի հայրը):

Սկզբնականորեն «Հոթ Սփրինգսի կանչը» ստորագրվեց հինգ հոգեգալստական ծառայողի կողմից, ում համար սա հավատքի քայլ էր՝ Յ. Ն. Բելլի, Ա. Պ. Քոլինսի, Հ. Ա. Գոսի, Դ. Չ. Օ. Օպերմանի և Մ. Մ. Պինսոնի: Մինչև 1914 թվականի մարտ ամիսը, այս կազմակերպչական համաժողովը ստացավ երկրի տարբեր մասերում ապրող 34 ծառայողի աջակցությունը:

Համաձայն Հոթ Սփրինգսի հավաքույթի պաշտոնական ցուցակին՝ մասնակիցների թվում էին 55 հովիվ և երեք, 39 ավետարանիչ, 2 օտարերկրյա միսիոներ, 11 ներքին միսիոներ և 3 պատվիրակ, ընդհանուրը՝ 110 գրանցված մասնակից: Առնվազն երկու ականառու առաջնորդ՝ Սայրուս Ֆոկլեյրը և Թ. Բ. Լեոնարդը, քվեարկել էին խորհրդի ժամանակ՝ առանց գրանցվելու այս ցուցակում: Մի քանիսը, ովքեր գրանցվել էին այս ցուցակում, չէին միացել «Աստծո ժողովներին»: Չկան ոչ մի տվյալներ այն մարդկանց մասին, ովքեր միացել էին «Աստծո ժողովներին» առաջին Գլխավոր խորհրդի ընթացքում: Առաջին ծառայողական ցուցակը հրատարակվեց միայն մի քանի ամիս անց: Պաշտոնական ցուցակում գրանցված անձանց անունները նշված են աստղիկով:

Ա

Աբբոտ Զեյմս Ռ (Զեյմս Ռոուզմանդ) (90) (աշխարհական)¹

*Ադամս, Արթուր (ավետարանիչ), Մալվերն, Արկանզաս²

Ադամս, Լ. Պ. (հովիվ), Մեմֆիս, Թենեսի³

*Անդերսոն, Բեսս Դ. (Տկն. Ֆրանկ Ռ.) (ավետարանիչ), Մակֆի, Կենտակի⁵

*Անդերսոն, Ֆրենկ Ռեյնի (50) (ավետարանիչ), Մակֆի, Կենտակի⁶

*Արթուր, Մերի Աննա «Մայր» (Տկն. Է. Լ.) (23) (հովիվ), Գալես, Կանզաս⁹
Արմսթրոնգ Է. Վ. (Էդվարդ Վ.), Ինդիանապոլիս, Ինդիանա⁸

Բ

*Բանտա, Է. Լ. (Էլիս Լաֆայեթ) (68) (ավետարանիչ), Յելվի, Արկանզաս¹²

*Բարկեր, Ֆորեստ Գ. (Ֆորեստ Գրեդի) (89) (հովիվ), Շոունի, Օկլահոմա¹³

*Բարնս, «Մայր» Լեոնորե Օ. (Տկն. Վիկտոր Ա.) (25) (հովիվ), Թայեր, Միսուրի¹⁴

*Բելլ, Յ. Ն. (Յուդորուս Նեանդեր) (7) (հովիվ), Մալվերն, Արկանզաս¹⁵

Բելլ, Քեթի (Տկն. Է. Ն.), Մալվերն, Արկանզաս¹⁶

Բերդսոլ, Է. Գ. (Էլիս Գ.), (126), (ավետարանիչ), Դալլաս, Տեխաս¹⁷

Բերնս, Սառա (աշխարհական), Էսքես, Միսուրի³⁰

Բոյլս, Վիլյամ Հ. (ծառայող), Միսուրի²⁴

*Բոուլեն, Թոմ (Թոմաս Զ.) (29) (ավետարանիչ), Զեքսբորո, Տեխաս²⁰

Բոուլի, Էթել Մեյ (41) (երեխա), Բրոքեն Էրոու, Օկլահոմա²¹

*Բոուլի, Լիլի Հարդման (Տկն. Հարի Է.) (42) (ներքին միսիոներ), Բրոքեն Էրոու, Օկլահոմա²³

*Բոուլի, Հարի Էդվարդ (40) (հովիվ), Բրոքեն Էրոու, Օկլահոմա²²

Բոսվորտ Ֆ. Ֆ. (Ֆրեդ Ֆրենսիս) (30) (հովիվ), Դալլաս, Տեխաս¹⁹

Բուտ, Աննա (Կոզադ) (Տկն. Զեյմս Կյորտիս Բուտ) (աշխարհական պատվիրակ), Կանզաս Սիթի, Միսուրի¹⁸

Բրայան, Լուլա (երեխա) Օկլահոմա²⁹

Բրայան, Մոդ (Տկն. Ա. Պ.) Օկլահոմա²⁸

Բրայան, Օ. Պ. (Օթեր Պրեստոն) (հովիվ) Օկլահոմա²⁷

Բրեն, Օ. Պ. (Օլիվեր Պ.) (հովիվ) Կամբերլենդ, Մերիլենդ²⁵

*Բրում, Բակ (հովիվ), Հարթֆորդ, Արկանզաս²⁶

Գ

Գայլս Մերի Պոլին (82) (երեխա), Քոփլենդ, Արկանզաս⁸³

*Գայլս Վիլյամ Է. (81) (ավետարանիչ), Քոփլենդ, Արկանզաս⁸⁴

Գայլս, Բլանշ (83) (Տկն. Վիլյամ Է.) (աշխարհական), Քոփլենդ, Արկանզաս⁸²

Գաստոն, Վ. Տ. (Վիլյամ Թեոդոր) (26) (հովիվ), Թալսա, Օկլահոմա⁸¹

Գեմբլս, Հոմեր (132)⁸⁰

Գլենվիլ, Ա. Մ. (Ալգել Միլբորն), Դոուսոն, Այովա⁸⁵

Գոբեն, Ջոն (58) (ավետարանիչ), Լուկաս, Այովա⁸⁶

Գոբեն, Սոֆրոնիա (Տկն. Ջոն) (աշխարհական), Լուկաս, Այովա⁸⁷

*Գոս, Էթել (Տկն. Հ. Ա.) (15) (հովիվ), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս⁹¹

*Գոս, Հ. Ա. (Հովարդ Արչիբալդ) (6) (հովիվ), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս⁹²

*Գուդման, Էդվարդ (ավետարանիչ), Դալլաս, Տեխաս⁸⁸

Գուդվին, Լուիս (աշխարհական), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս⁸⁹

Գուդվին, Տկն. Լուիս (աշխարհական), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս⁹⁰

Գրանտ, Դոկ (146) (աշխարհական), Դալլաս, Տեխաս⁹³

Գրանտ, Ռոբերտ Լի (147) (աշխարհական), Դալլաս, Տեխաս⁹⁴
Գրումս, Օլի Ջեյն (ավետարանիչ), Վելսթոն, Օկլահոմա⁹⁵

Դ

Դայալ, Լի (70) (աշխարհական), Վուդվիլ, Իլինոյս⁵⁹
*Դանլափ, Հենրի (հովիվ) Կանյութ, Օկլահոմա⁶²
Դարներ, Ֆիլիպ Ա (աշխարհական), Այովա⁵⁷
*Դեֆորեստ, Վ. Վ. (հովիվ), Օսթրոն, Կանզաս⁵⁸
*Դիլ, Ջոն (ավետարանիչ), Ուորեն, Տեխաս⁶⁰
*Դրեյն, Դոլլի Էնն (65) (ավետարանիչ), Փարիզ, Արկանզաս⁶¹

Ե

Էդիսոն, Միներվիա (Տկն. Էդվարդ Ֆ.), Վելսթոն, Օկլահոմա⁶⁶
*Էդվարդս, Օ. Վ. (Օութեր Վ.) (48) (ավետարանիչ), Գրինվիլ, Տեխաս⁶³
*Էմերի, Է. Ջ. (ավետարանիչ), Փայն Ալենդ, Մինեսոտա⁶⁷
Էյդսոն, Էդվարդ Ֆ. (հովիվ), Վելսթոն, Օկլահոմա⁶⁵
*Էյսվուդցել, Ջ. Վ. (Ջոն Վիլյամ) (ավետարանիչ), Սպլենդորա, Տեխաս⁶⁴
*Էնդրյուս, Միրտլ Մ. (պատվիրակ), Մանիտոբա, Կանադա⁷
Էշմոր, Գրեյս (10) (ավետարանիչ), Արկանզաս¹⁰
Էվերետ, Թոմ (աշխարհական), Մոբիլե, Ալաբամա⁷⁰
Էրդման, Ռ. Է. (հովիվ) Բուֆալո, Նյու Յորք⁶⁸
Էրիկսոն, Ռ. Լ. (հովիվ), Չիկագո, Իլինոյս⁶⁹

Թ

Թոդ, Բերտ Լ. (հովիվ), Մեմֆիս, Թենեսի²⁶⁷

Լ

*ԼաՌու, Ջոն Պերրի (113) (սարկավագ և պատվիրակ), Էստեքս, Միսուրի¹⁵⁶
*Լասատեր, Ս. Ա. (Վելթոուրն Ա.) (77) (հովիվ), Շոալ Քրիկ, Արկանզաս¹⁵⁷
Լաֆլյոր, Ռոբերտ (ավետարանիչ), ԴեՌիդեր, Լուիզիանա¹⁵³
*Լեյն, Ն. Է. (ներքին միսիոներ), Հյուսթոն, Տեխաս¹⁶¹
*Լեյք, Ջոն Գրեհեմ (101) (միսիոներ Հալապային Աֆրիկայում), Միլուոկի, Վիսկոնսին¹⁵⁴
*Լենկստոն, Վ. Ֆ. (43) (հովիվ), Պերկս, Իլինոյս¹⁵⁵
Լեոնարդ, Թ. Ք. (Թոմաս Քինգ) (3) (հովիվ) Ֆինդլի, Օհայո¹⁶³

*Լի, Վալերիա Ս. (ներքին միսիոներ), Սալիջենթ, Ալաբամա¹⁶²
Լինկավայլեր, Իզորա (երեխա), Արկանզաս¹⁶⁴
Լինկավայլեր, Լյուսի Բեյլ (երեխա), Արկանզաս¹⁶⁷
Լինկավայլեր, Ջերոմ (հովիվ), Արկանզաս¹⁶⁵
Լինկավայլեր, Ջոզեֆ (երեխա), Արկանզաս¹⁶⁶
Լինկավայլեր, Ռեյչել (երեխա), Արկանզաս¹⁶⁸
Լինկավայլեր, Սեմյուել (երեխա), Արկանզաս¹⁶⁹
Լինկավայլեր, Սինթա (Տկն. Ջերոմ) (աշխարհական), Արկանզաս¹⁷⁰
Լոխալա, Ալաբամա (Տկն. Ուոլտեր) (աշխարհական պատվիրակ), Կրոսեթ, Արկանզաս¹⁷¹
Լոխալա, Այրին (երեխա), Կրոսեթ, Արկանզաս¹⁷⁵
Լոխալա, Գեդիս (երեխա), Կրոսեթ, Արկանզաս¹⁷³
Լոխալա, Իռա (երեխա), Կրոսեթ, Արկանզաս¹⁷⁴
Լոխալա, Յունիս (երեխա), Կրոսեթ, Արկանզաս¹⁷²
Լոխալա, Ուոլտեր, Կրոսեթ, Արկանզաս¹⁷⁶
Լոհման, Ֆրեդ (47) (ավետարանիչ), Ֆորտ Վորտ, Տեխաս¹⁷⁷
*Լոուբեր, Օրիորդ Վիլյա Բ. (107) (ներքին միսիոներ), Օկլահոմա¹⁸⁰
*Լոուսոն, Ջորջ Վ. (49) (ավետարանիչ), Էստեքս, Միսուրի¹⁵⁹
*Լոուսոն, Ջորջիա (Տկն. Ջորջ Վ.) (ավետարանիչ կին), Էստեքս, Միսուրի¹⁶⁰
*Լոուրենս, Բ. Ֆ. (Բեննետ Ֆրիման) (27) (հովիվ) Թայեր, Միսուրի¹⁵⁸
Լոուս, Գ. Ս. (հովիվ), Նոբլ, Լուիզիանա¹⁷⁸
Լոուս, Լիդիա Ռուտ (Տկն. Գ. Ս.), (համատեղ հովիվ), Նոբլ, Լուիզիանա¹⁷⁹

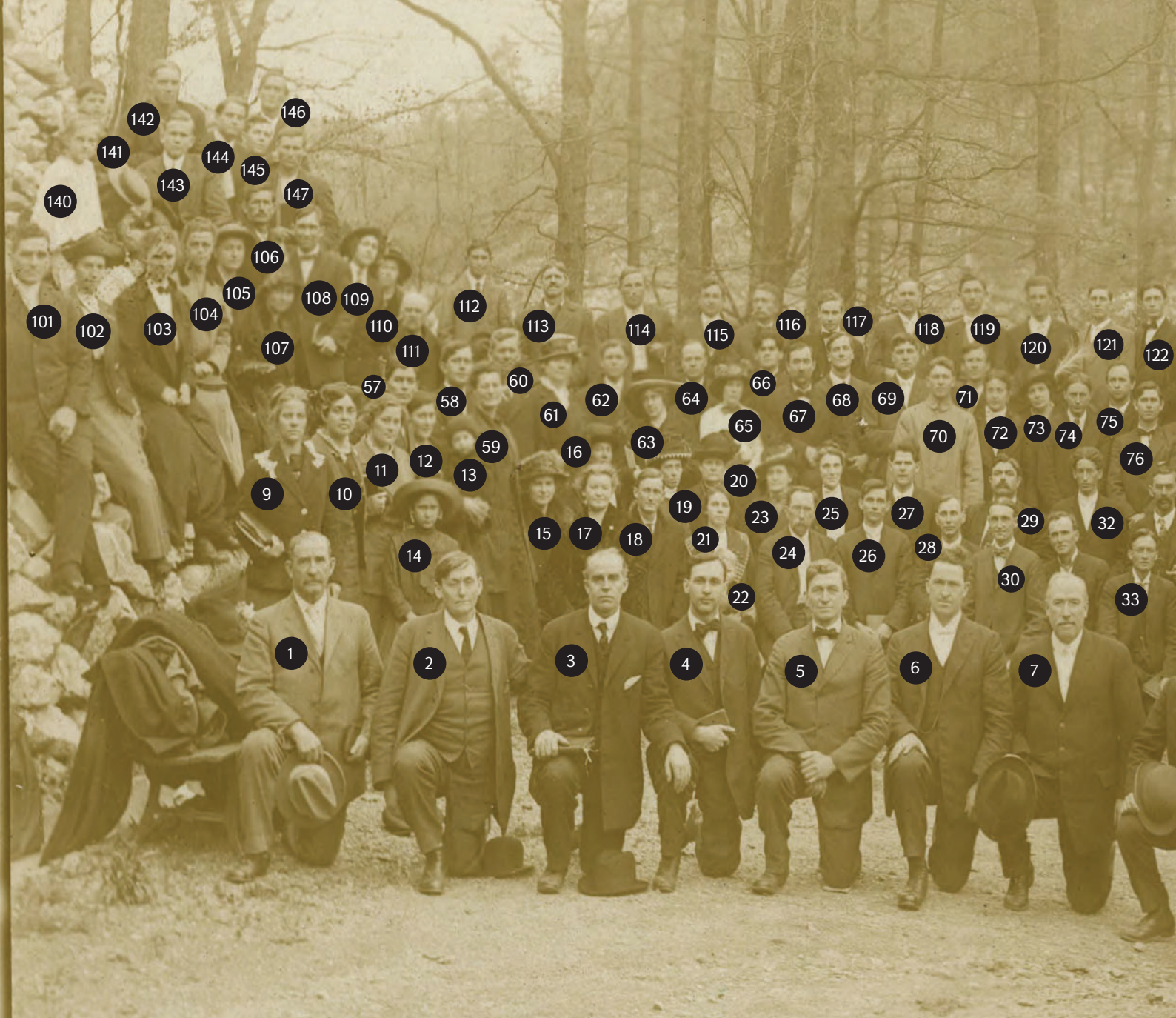
Կ

*Կազեր, Էլիս Սառա (միսիոներ Չինաստանում), Աբիլեն, Արկանզաս¹⁵²
Կերն, Վիլյամ Է. (աշխարհական), Օկլահոմա¹⁴⁶
Կիրկլենդ, Ս. Ս. (աշխարհական)¹⁴⁸
Կլիկ, Լատտի Է. (Տկն. Վիլյամ) (96) (ներքին միսիոներ), Կադդո, Օկլահոմա⁴¹
*Կլիկ, Վ. Դ. (հովիվ), Կոպպեր Սփրինգս և Սիր Սիթի, Արկանզաս⁴⁰
Կլիկ, Վիլյամ (95) (երեխա), Կադդո, Օկլահոմա⁴³
Կլիկ, Վիլյամ (97) (հովիվ), Կադդո, Օկլահոմա⁴²
*Կոլինս, Ա. Պ. (Արչիբալդ Պ.) (88) (հովիվ), Ֆորտ Վորտ, Տեխաս⁴⁵
*Կոստման, Նիկոլաս (ավետարանիչ), Բենտոն, Կանզաս⁴⁸

*Կոտշել, Վ. Ն. (հովիվ), Լիթլ Ռոք, Արկանզաս⁴⁹
*Կորբել, Ջ. Ա. (125) (ավետարանիչ), Թեքսարկանա, Արկանզաս⁴⁷
*Կուպեր, Վ. Ռ. (Վիլյամ Ռուֆուս) (69) (հովիվ), Գենեսկո, Կանզաս⁴⁶
*Կոքս Ա. Բ. (Արթուր Բլեյն) (35) (հովիվ), Քամբերլենդ, Մերիլենդ⁵⁰
Կոքս, Դորա (Տկն. Ա. Բ.) (ավետարանիչ), Քամբերլենդ, Մերիլենդ⁵¹

Հ

*Հադսոն, Ջ. Վ. (Ջոն Վիլյամ) (130) (հովիվ) Բեյլերի, Արկանզաս¹¹⁹
Հաթսել, Ջեյմս Ս., Օկլահոմա¹²⁶
*Համբարդ, Ա. Է. (Ալֆա Էդվարդ) (124) (հովիվ), Փենզբորն, Արկանզաս¹²⁵
Հայթ, Ջարլզ (136)¹¹⁶
*Հանսֆորդ Է. Լ. (հովիվ), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս⁹⁹
Հասթի, Դ. Ա. (Դեյվիդ Արթուր) (երեխա), Փերի, Այովա¹⁰⁹
Հասթի, Վիլյամ Արթուր (ավետարանիչ), Փերի, Այովա¹¹¹
Հասթի, Վիկտորիա (Տկն. Արթուր) (աշխարհական), Փերի, Այովա¹¹⁰
Հասլի, Էլիս Է. (Տկն. Մարտին Ս.) (աշխարհական), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս¹²⁰
Հասլի, Կլեննա (երեխա), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս¹²¹
Հասլի, Մարտին Սալաթիել (աշխարհական), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս¹²²
Հասլի, Մեյ Բեյլ (երեխա), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս¹²³
Հասլի, Միրթլ (երեխա), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս¹²⁴
Հարգիս, Մեյ Բեյլ (Տկն. Վ. Ա.), Թահլեքուա, Օկլահոմա¹⁰¹
*Հարգիս, Վ. Ա. (հովիվ), Թահլեքուա, Օկլահոմա¹⁰²
Հարգիս, Վալեն Ա. (երեխա), Թահլեքուա, Օկլահոմա¹⁰³
*Հարդվիկ, Վիլյամ Ֆ. (32) (հովիվ), Արիտոն, Ալաբամա¹⁰⁰
*Հարթման, Տկն. Աննա (ավետարանիչ), Բրոքեն Էրոու, Օկլահոմա¹⁰⁸
*Հարիս, Էլիս (Տկն. Ջո Ջ.) (ներքին միսիոներ), Շոուտգարտ, Արկանզաս¹⁰⁴
*Հարիս, Ջո Ջ. (հովիվ), Շոուտգարտ, Արկանզաս¹⁰⁵
Հարիսոն, Է. Պ. (Էլամ Պրեստոն) «ՔեդիՊրես» (28) (հովիվ), Նյու Բլեյն, Արկանզաս¹⁰⁶
*Հարիսոն, Վիլյամ Մ. «Բիլլի» (86) (ավետարանիչ), Ուորեն, Տեխաս¹⁰⁷
*Հենմիթոն, Վ. Հ. (ավետարանիչ), Նյու Քասթլ, Տեխաս⁹⁸
Հենմեյքեր, Ջարլզ Օ, Օկլահոմա¹¹²
Հիգինս, Էթել Մեյ (երեխա), Էստեքս, Միսուրի¹¹⁴
Հիգինս, Էրին (Տկն. Ուոլտեր Ջ.) (աշխարհական), Էստեքս, Միսուրի¹¹³

Այս խմբային լուսանկարն արվել է Օպերայի դահլիճի ետևում գտնվող բլրի ստորոտում, հորհրդի վերջին օրը՝ 1914 թվականի ապրիլի 12-ին: Առաջին գործադիր երիցական կազմը ծնկել է առաջին շարքին (ձ-ա) Զ. Վ. Վելչ, Մ. Մ. Պինսոն, Թ. Բ. Լեոնարդ, Զ. Ռոսվել Ֆլաուեր (քարտուղար), Սայրուս Ֆոկլեր, Հովարդ Ա. Գոս, Յ. Ն. Բելլ (նախագահ) և Դ. Չ. Օ. Օպերման: Բոլոր մասնակիցները չէ, որ կարողացան ներկա լինել այս լուսանկարմանը: Այն մարդիկ, ում ինքնությունը հաստատված է, համար են կրում իրենց անունից հետո, որը ցույց է տալիս, թե որտեղ են նրանք պատկերված այս լուսանկարի վրա:

*Հիգինս, Ուոլտեր Զ. (հովիվ), Էստքս, Միսուրի¹¹⁵

Հոլլ Ու. Վ. (Ուոլտեր Վերսթեր) (հովիվ), Լիբերտի Հիլ, Տեխաս⁹⁶

Հոլլ, Ջորջ Լի (ավետարանիչ), Պորտերվիլ, Կալիֆորնիա⁹⁷

*Հորն, Ալոնսո (ավետարանիչ), Չենդլեր, Օկլահոմա¹¹⁷

Հորնբաքլ, Շառլոտ Փաթնամ (Տկն. Սիլաս Վ.) (20) (աշխարհական պատվիրակ), Սփրինգֆիլդ, Միսուրի¹¹⁸

Մ

ՄակԿասլին, Էվա (երեխա), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս¹⁸⁸

ՄակԿաֆերտի, Վ. Բ. «Բարտ» (Վիլյամ Բարտոն) (44) (ավետարանիչ), Թերել, Տեխաս¹⁸⁷

ՄակԿենզի, Գրեյս (Տկն. Ռոբերտ) (96) (աշխարհական), Արկանզաս¹⁹³

ՄակԿենզի, Էմմա (95) (երեխա), Արկանզաս¹⁹²

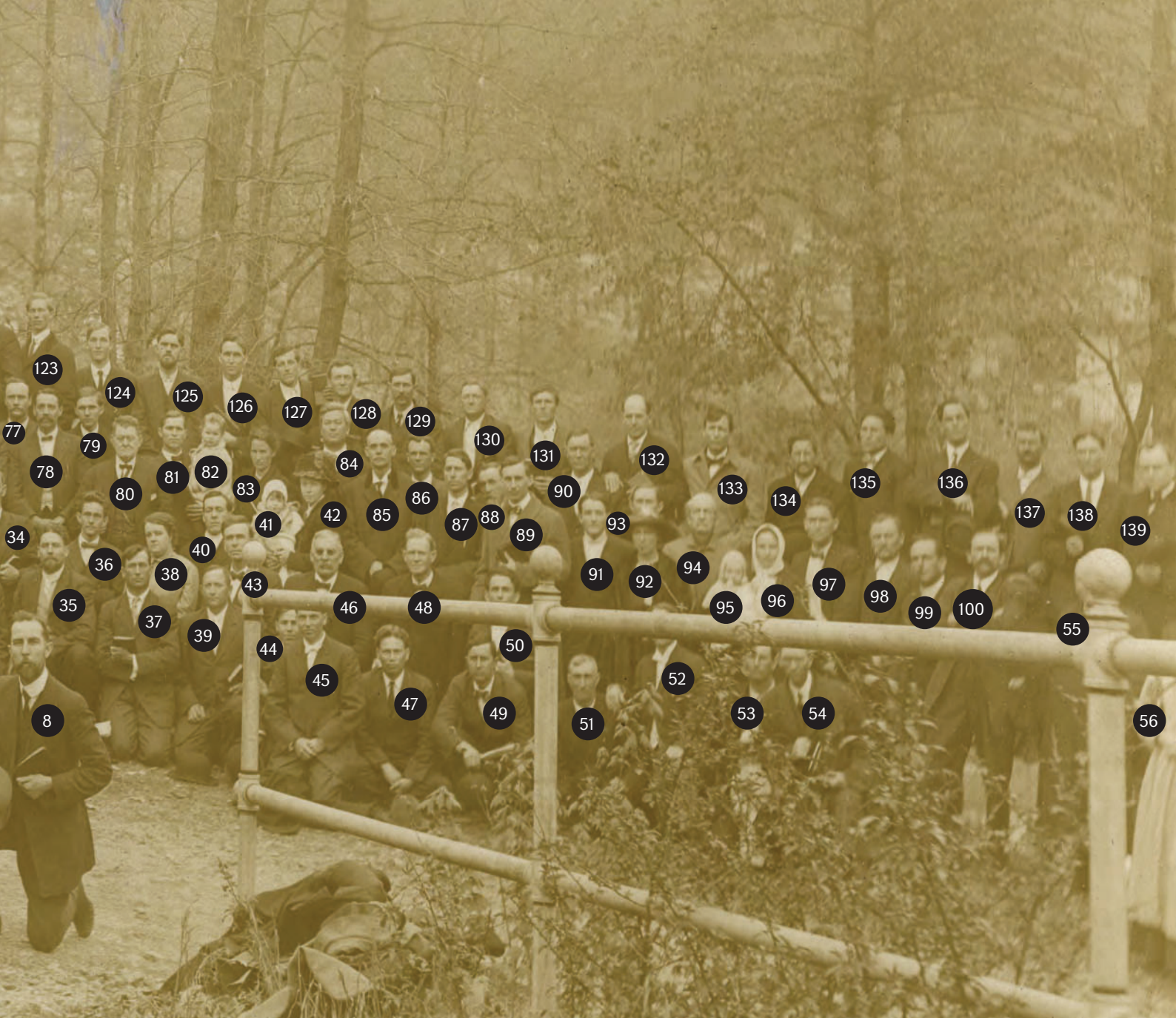
ՄակԿենզի, Ռոբերտ (97) (աշխարհական), Արկանզաս¹⁹⁴

Մակկլեյն, Ս. Կ. (Սեմյուել Կալվին) (հովիվ), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս¹⁸⁹

*ՄակԿոնել, Հեթի Լ. (Տկն. Ջոն Ս.) (92) (ավետարանիչ), Շենոն, Տեխաս¹⁹⁰

*ՄակԿոնել, Ջոն Ս. (91) (ավետարանիչ), Շենոն, Տեխաս¹⁹¹

*Մարշալ, Գերտրուդ (ներքին միսիոներ), Փեյլահաչի, Միսսիսիպի¹⁸⁴

Մեթյուս Զ. Սթենլի (117) (մկրտական հովիվ) Ֆինցինաստի, Օհայո¹⁸⁶

Մեյսոն, Չարլս Հարիսոն («Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում» շարժման ղեկավար), Մեմֆիս, Թենեսի¹⁸⁵

*Մենգամ Սառա Քերոլայն «Քերի» (Տկն. Գ. Ս.) (21) (ներքին միսիոներ), Օվերտոն, Տեխաս¹⁸³

*Մենգամ, Գ. Ս. (Գրովեր Քլիվենդ) (18) (ավետարանիչ), Օվետոն, Տեխաս¹⁸¹

Մենգամ, Ջեսի Բ. (22) (երեխա), Օվերտոն, Տեխաս¹⁸²

Մերսեր, Վիլյամ Էդիսոն Ավ. (հովիվ), Էնջելտոն, Տեխաս¹⁹⁵

*Մերֆի, Դ. Կ. (հովիվ), Պանամա, Օկլահոմա²¹⁰

*Միլլեր, «Քեռի» Ջեյքոբ (67) (հովիվ), Ֆորտ Սմիթ, Արկանզաս¹⁹⁹

Միլլեր, Գարթա Մեյ (13) (երեխա), Օկլահոմա¹⁹⁸

Միլլեր, Էդրա (աշխարհական), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս¹⁹⁶

Միլլեր, Լեոյ Ջեյքոբ («Քեռի» Ջեյքոբ Միլլերի որդին), (աշխարհական), Ֆորտ Սմիթ, Արկանզաս²⁰¹

Միլլեր, Ջոշուա Ֆրանկլին (57) (աշխարհական), Օկլահոմա²⁰⁰

Միլլեր, Սյուզի Մ. (Տկն. Ջեյքոբ) (ավետարանիչ), Ֆորտ Սմիթ, Արկանզաս²⁰²

Միլլեր, Վիլի (Բարկեր) (Տկն. Ջոշուա Ֆ.) (12) (աշխարհական), Օկլահոմա²⁰³

Միլլեր, Տկն. Էդրա (աշխարհական), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս¹⁹⁷

*Միլլս, Վ. Ն. (ավետարանիչ), Ջեքսոն, Թենեսի²⁰⁴

*Միլլս, Վ. Ս. (պատվիրակ), Տուպելո, Միսսիսիպի²⁰⁵

Միլսենիս, Վիլի Տ. (112), (ավետարանիչ), Քոփլենդ, Արկանզաս²⁰⁶

*Մորիս, Դ. Կ. (ավետարանիչ), Հորնբեք, Լուիզիանա²⁰⁷

*Մորվուդ, Վիլյամ (46) (ավետարանիչ), Հյուսթոն, Տեխաս²⁰⁸

Մուլիքեյն, Ջեֆթա «Սքվայր» (աշխարհական), Վան Բյուրեն, Արկանզաս²⁰⁹

3

*Յանգ, Գ. Վ. (հովիվ), Մենգրամ, Արկանզաս²⁸²

Յուսիգեր, Լուիս (104) (ավետարանիչ), Արկանզաս²⁶⁸

Ն

Նել, Ջոն (116) (աշխարհական քարոզիչ), Յինցինաթի, Օհայո¹⁵¹

Շ

Շեփերդ, Նելլի (Տկն. Ջորջ) (108) (ավետարանիչ), Մերսեր, Միսուրի²⁵⁷

Շեփերդ, Ջորջ (108) (ավետարանիչ), Մերսեր, Միսուրի²⁵⁶

*Շիրեր, Հարվի (ավետարանիչ) Լիբերտի Հիլ, Տեխաս²⁵⁵

Ո

Ոայթ, Սթիվեն (աշխարհական), Ֆեյթվիլ, Արկանզաս²⁷¹

Ոայլի, Էֆթոն Մ. (64) (ավետարանիչ), Ջոպլին, Միսուրի²⁷²

Ոայլի, Ջո Էլեն. (14) (երեխա), Ջոպլին, Միսուրի²⁷³

Ոայլի, Օպալ Ս. (Սթոֆեր) (Տկն. Էֆթոն Մ.) (63) (հովիվ), Ջոպլին, Միսուրի²⁷⁴

Ոայլի, Ֆիլիպ. (141) (երեխա), Ջոպլին, Միսուրի²⁷⁵

Ուոլթեր, Ուոթ (ավետարանիչ)²⁶⁹

Չ

*Չայլդերս, Վ. Վ. (51) (հովիվ), Պուքսիկո, Միսուրի³⁹

Չեփմեն, Մերի Վ. (աշխարհական), Ռոչեստեր, Նյու Յորք³⁸

Պ

*Պինսոն, Մ. Մ. (Մակ Մ.) (2) (հովիվ), Ֆինիքս, Արիզոնա²¹⁸

*Պիտչեր, Ջոն Վ. (ավետարանիչ), Բալտիմոր, Մերիլենդ²¹⁹

Ջ

Ջեմիսոն, Ս. Ա. (Սեմյուել Ա.) (հովիվ), Պորտլենդ, Օրեգոն¹²⁹

Ջեյ, Լի (աշխարհական քարոզիչ), Դեյվեր, Արկանզաս¹³⁰

*Ջեյմս, Ջոն Հ. (118) (ավետարանիչ), Ֆոլկներ, Կանզաս¹²⁸

*Ջեսսսի, Ուոլտեր Բ. (45) (հովիվ), Մերիդիան, Միսսիսիպի¹³¹

*Ջեքսոն, Կերի Է. (ավետարանիչ), Հանթսվիլ, Տեխաս¹²⁷

Ջոնս, Դեյվիդ Լեյլի (երեխա), Տեխաս¹³³

Ջոնս, Ջոնա Էմիլի (երեխա)¹⁴²

Ջոնս, Լիննի Իսթեր (երեխա), Տեխաս¹³⁶

Ջոնս, Միլդրեդ Արիել (երեխա), Տեխաս¹³⁷

Ջոնս, Միներվա (աշխարհական), Վելտոն, Օկլահոմա¹³⁸

Ջոնս, Ջոսի Սուսաննա «Դոլլի» (Տկն. Ֆրենկ Լեյլի), Տեխաս¹³⁵

Ջոնս, Սելմա Ջուլիա (երեխա), Տեխաս¹⁴⁰

Ջոնս, Վիլլի (հովիվ), Դեյվենպորտ, Օկլահոմա¹⁴¹

*Ջոնս, Օսկար (37) (հովիվ), Ջեքսբորո, Տեխաս¹³⁹

Ջոնս, Ֆրենկ Լեյլի (33) (ավետարանիչ), Տեխաս¹³⁴

*Ջոնսթոն Ջ. Հ. (հովիվ), Ուայն, Արկանզաս¹³²

*Ջուլիֆ, Տկն. Ջորջիա Ս. (ներքին միսիոներ), Ռաունդ Ռոք, Տեխաս¹⁴³

Բ

*Բայլի, Լ. Լ. (Լյուիսեր Լի) (76) (հովիվ), Հավանա, Արկանզաս²³²

Բայլի, Հ. Ա.²³⁰

Բայլի, Ջոսի (Տկն. Լ. Լ.) (աշխարհական), Հավանա, Արկանզաս²³¹

Բայլի, Վերա Հ. (երեխա), Հավանա, Արկանզաս²³⁵

*Բայլի, Տկն. Ս. Բ. (ներքին միսիոներ), Մերիդիան, Միսսիսիպի²³⁴

Բայլի, Օպալ Մեյ (երեխա), Հավանա, Արկանզաս²³³

Բասսել, Էֆֆի Էստելլա (Տկն. Ջոզեֆ Ռ.) (աշխարհական), Ֆորտ Սմիթ, Արկանզաս²⁴⁷

Բասսել, Թելմա Յուֆաուլա (երեխա), Ֆորտ Սմիթ, Արկանզաս²⁵⁰

Բասսել, Ջեսսի Ադոն (երեխա), Ֆորտ Սմիթ, Արկանզաս²⁴⁸

Բասսել, Ջոզեֆ Ռիչարդ (աշխարհական), Ֆորտ Սմիթ, Արկանզաս²⁴⁹

Բասսել, Վերսի Էստելլա (երեխա), Ֆորտ Սմիթ, Արկանզաս²⁵¹

Բաքմեն, Դեյզի (երեխա), Արկանզաս²⁴⁴

Բաքմեն, Վադա (աշխարհական), Արկանզաս²⁴⁵

Բաքմեն, Վելմա (երեխա), Արկանզաս²⁴⁶

Ռեքլի, Էթթի Է. (Տկն. Սեմ) (ավետարանիչ), Քամբերլենդ, Մերիլենդ²²³

Ռեքլի, Սեմ (ավետարանիչ), Քամբերլենդ, Մերիլենդ²²⁴

Ռիգս, Կալվին Մամֆորդ (հովիվ), Արկանզաս²²⁸

Ռիգս, Ռալֆ Մերեդիթ (143) (ավետարանիչ), Մեմֆիս, Թենեսի²²⁹

Ռիդ, Հ. Է. (հովիվ), Կորնինգ, Արկանզաս²²⁵

*Ռիկարդ, Դենիել Բ. (հովիվ), Էվանսվիլ, Ինդիանա²²⁷

*Ռիչի, Է. Ն. «Հայրիկ» (Էլի Նոուրի) (85) (հովիվ), Ֆորտ Վորտ, Տեխաս²²⁶

Ռոբերտս, Բերտի Ֆ. (Տկն. Պրեստոն), Օկլահոմա²³⁷

Ռոբերտս, Պրեստոն, Օկլահոմա²³⁶

*Ռոբինսոն, Չարլզ Գ., (Չարլզ Գրին) (79) (հովիվ) Փարիզ, Արկանզաս²³⁸

Ռոբինսոն, Տկն. Չարլզ Գ., Փարիզ, Արկանզաս²³⁹

Ռոբինսոն, Օտիս Հ. (երեխա), Փարիզ, Արկանզաս²⁴⁰

*Ռոուլինս, Լաֆայեթ (հովիվ), Հարտֆորդ, Արկանզաս²⁴²

*Ռոջերս, Հ. Գ. (Հենրի Գ.) (39) (հովիվ) Ջեքսոն, Թենեսի²⁴¹

Ռոսելի, Ջոզեֆ (հովիվ), Տեխաս²⁴³

Ս

Սեպինգտոն Լյուդ (հովիվ), Մեմֆոր Սփրինգ, Արկանզաս²⁵³

Սեպինգտոն, Ջոն Վ. (հովիվ), Մեմֆոր Սփրինգ, Արկանզաս²⁵²

*Սթովալ, Հարի Է. (ավետարանիչ), Հյուսթոն, Տեխաս²⁶³

*Սինքլեր, Ջոն Ս. (հովիվ), Չիկագո, Իլինոյս²⁵⁸

*Սմիթ, Չարլզ Ա. (ավետարանիչ), Ռեմիդ, Տեխաս²⁶⁰

*Սմիթ, Ռոբերտ (հովիվ), Պանամա, Օկլահոմա²⁶¹

Սմոլինգ, Ջեյմս Թ., Մեմֆիս, Թենեսի²⁵⁹

*Սվիզա, Գիլբերտ Ս. (հովիվ), Էսսեքս, Միսուրի²⁶⁴

*Սվիզա, Նելլի (Տկն. Գ. Ս.) (ավետարանիչ), Էսսեքս, Միսուրի²⁶⁵

*Սփենս, Ջ. Է. (Ջեյմս Էլայջա) (84) (ավետարանիչ), Ուիսթեր, Ալաբամա²⁶²

Սքոթ, Ռոյ Է. (99) (ավետարանիչ), Միսուրի²⁵⁴

Վ

*Վելչ, Ջ. Վ. (Ջոն Վիլյամ) (1) (հովիվ), Բաքստեր Սփրինգս, Կանզաս²⁷⁰

Վիլիայթ, Ջ. Է. (Ջեյմս Էդվարդ) (114), Միսուրի²⁷⁶

*Վիլսոն, Ֆրեդ (66) (ավետարանիչ), Գասվիլ, Արկանզաս²⁷⁷

Վրեյ Ռիչարդ Ջ. (երեխա), Հարլինգեն, Տեխաս²⁸¹

Վրեյ, Հ. Հ. (Հյու Հենրի) (ավետարանիչ), Հարլինգեն, Տեխաս²⁷⁸

Վրեյ, Հիլդա (Տկն. Հ. Հ.), Հարլինգեն, Տեխաս²⁷⁹

Վրեյ, Ջ. Էլվին (երեխա), Հարլինգեն, Տեխաս²⁸⁰

Տ

Տերիլ, Վիլյամ (հովիվ), Յուրեկա Սփրինգս, Արկանզաս²⁶⁶

Փ

*Փոուսի, Վիլյարդ Հ. (119) (ավետարանիչ), Բրոքեն Էրոու, Օկլահոմա²²¹

Փոուսի, Ֆեննի (Հյուս) (Տկն. Վիլյարդ Հ.), Բրոքեն Էրոու, Օկլահոմա²²⁰

Փրեստոն, Դենիել (աշխարհական), Ֆինդլի, Օհայո²²²

Ք

*Քաղուղղեր, Հ. Մ. (Հյու Մորիս) (120) (ներքին միսիոներ) Դես Մոյնես, Լուիզիանա³¹
*Քաղուղղեր, Մերի Բ. Քրաուզ (Տկն. Հ. Մ.) (73) (ներքին միսիոներ) Դես Մոյնես, Լուիզիանա³²

*Քալիֆեր, Ջ. Ա. (հովիվ), Ժնև, Ալաբամա⁵⁶
Քարնահան, Հաննա (աշխարհական), Արկանզաս³⁴
Քարնահան, Ջեյմս (աշխարհական), Արկանզաս³⁵
Քելլի, Ավգուստուս Հարթվել «Գուս» (աշխարհական), Մալվերն, Արկանզաս¹⁴⁴
Քելլի, Լուիս Ջոն «Փիթ» (երեխա), Մալվերն, Արկանզաս¹⁴⁵
Քենմիթեր, Ջ. Քելլի³³
Քեյսի, Ալֆ³⁷
Քերիջեր, Ջորջ Հ. (31) (ավետարանիչ)³⁶
*Քիթչեն, Ջ. Տ. (ավետարանիչ), Հյուսթոն, Տեխաս¹⁴⁹
*Քինգ, Օրիորդ Ռուտ (հովիվ), Ռիչբերգ, Միսիսիպի¹⁴⁷
Քլոփայն, Ջորջ Վ. (115) (հովիվ), Դալաս, Տեխաս⁴⁴
*Քնեյսլի, Վ. Վ. (Ուոլտեր Վ.) (հովիվ), Վեսթ Փլեյնս, Միսսուրի¹⁵⁰
*Քրայմս, Ջ. Դ. (հովիվ), Մերիդիան, Միսիսիպի⁵⁵
*Քրաուզ, Էնդրյու Ֆրանկլին (122) (հովիվ), Մերսեր, Միսսուրի⁵³
*Քրաուզ, Ջոն (121) (հովիվ), Փրինսթոն, Միսսուրի⁵⁴
*Քրեյն, Կլարենս (հովիվ), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս⁵²

Օ

Օգինբոգ, Սառա Լուիս (140) (երեխա), Էսեքս, Միսսուրի¹¹
Օլիվեր, Ուոլտեր (աշխարհական)²¹¹
Օլրեդ, Ջոն (129) (հովիվ) Արկանզաս⁴
*Օպերման, Դ. Չ. Օ. (Դենիել Չարլզ Օուլմեն) (8) (հովիվ), Հյուսթոն, Տեխաս²¹²
Օպերման, Էսթեր (երեխա), Հյուսթոն, Տեխաս²¹³
Օպերման, Հերի Ռուտ (Ալեն) (Տկն. Դ. Չ. Օ.) (աշխարհական), Հյուսթոն, Տեխաս²¹⁴
Օպերման, Ջոն (երեխա), Հյուսթոն, Տեխաս²¹⁵
Օպերման, Ռուտ (երեխա), Հյուսթոն, Տեխաս²¹⁷
Օպերման, Փոլ (երեխա), Հյուսթոն, Տեխաս²¹⁶

Ֆ

*Ֆերգյուսոն, Կրետի (Տկն. Մորտոն) (հովիվ), Շաֆե, Միսսուրի⁷¹

Ֆերգյուսոն, Մերի Բերնիս (Տկն. Լեոնիդա) (ավետարանիչ), Օկլահոմա⁷²
*Ֆերգյուսոն, Մորտոն (հովիվ), Շաֆե, Միսսուրի⁷³
Ֆերրել, Մոլլի, (Տկն. Ուիլիս)⁷⁴
Ֆերրել, Ուիլիս⁷⁵
*Ֆիցջերալդ, Է. Ռ. (78) (հովիվ), Ռասսելլի, Արկանզաս⁷⁶
*Ֆլաուեր, Ջ. Ռոսվել (4) (ավետարանիչ), Նուրսերի, Տեխաս⁷⁷
*Ֆլոյդ, Դեմիդ Լի (ավետարանիչ), Նուրսերի, Տեխաս⁷⁸
Ֆոկեր, Սայրուս Բարնետ (5) (հովիվ), Միլուոկի, Վիսկոնսին⁷⁹

ՀԱՎԵԼՅԱԼ

Երգիչները «Աստծո եկեղեցին Բրիստոլում» հարանվանությունից, ովքեր ուղեկցում էին եպիսկոպոս Չ. Հ. Մեյսոնին²⁸³
Մի կին շարժասայլակով, ում ինքնությունը չհաջողվեց հաստատել (աշխարհական), Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս²⁸⁴
14 մարդ այն եկեղեցուց, որը հիմա կոչվում է «Առաջին Ժողով», Նորթ Լիթլ Ռոք, Արկանզաս²⁸⁵ ✕

Գլեն Գորը (Աստվածաբանության մագիստրոս, ԱՄՄ) «Ֆլաուեր» Հոգեգալստական Ժառանգության կենտրոնի» պահոցապան-տեղեկագիրն է:

ՆՇՈՒՄՆԵՐ

Անունների հերթականությունն այս ցուցակում փոխված է անգլերեն այբբենական կարգից հայերենի: Այս պատճառով, նշումների համարները կանոնավոր կերպով չեն հաջորդում իրար:

¹ Առաջին Գլխավոր Խորհրդի լուսանկարը, Հոթ Սփրինգս, Արկանզաս, ապրիլի 12, 1914թ. (L0303):
² «Հովիվների և երեցների ցուցակը, որոնք ներկա էին Համաժողովին Հոթ Սփրինգսում, Արկանզասում, 1914թ. ապրիլին» (կազմված Գլխավոր քարտուղարի գրասենյակի կողմից), տարեթիվը նշված չէ:
³ Ջ. Ռոսվել Ֆլաուեր, Հոթ Սփրինգսում ներկա ծառայողների չհրապարակված ցուցակ, կազմված 1939թ.-ի օգոստոսին: Ռալֆ Մ. Ռիգս. «Ես հիշում եմ» «Հոգեգալստական Ավետարան», հունվարի 12, 1964թ., էջ 3: Կ. Ս. Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ», «Հոգեգալստական Ավետարան», մարտի 28, 1954թ., էջեր 3, 12, ապրիլի 4, 1954թ., էջեր 8-9, և ապրիլի 11, 1954թ., էջեր 5, 10: «Հաղթանակի հիսուն տարի, 1914-1964թթ., ամփոփ պատմություն» (Սփրինգֆիլդ, Միսսուրի. Հարավային Միսսուրիի շրջան, 1964թ.), էջեր 3, 6-7, 20:
⁴ Էվերետ Վ. Ֆիլդսի (թոռ) նամակը Գլխավոր քարտուղարին, հուլիսի 15, 1997թ.: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303):

⁵ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: «Քսան-հինգ ծառայող, ովքեր մասնակցել էին Առաջին Գլխավոր խորհրդին քսանհինգ տարի առաջ», «Հոգեգալստական Ավետարան», հոկտեմբերի 7, 1939թ., էջ 8: Ֆրենկ Անդերսոն, նամակ Ջ. Ռոսվել Ֆլաուերին, օգոստոսի 11, 1939թ.: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (Պ3914):
⁶ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Հոթ Սփրինգսի պատմիկների լուսանկարը 23 տարի անց Մեմֆիսում՝ Թենեսիում, սեպտեմբեր, 1937թ. (L7209): «Քսանհինգ ծառայող», էջ 8: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», «Հոգեգալստական Ավետարան», սեպտեմբերի 9, 1939թ., էջեր 6, 10: Անդերսոն, նամակ Ջ. Ռ. Ֆլաուերին, օգոստոսի 11, 1939թ.: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914):
⁷ Հովիվների և երեցների տպագրված ցուցակում նրա հասցեն նշված է որպես Մեթադ, Կանահա: Ալենհայտ է, որ սա տպագրական վրիպակ է: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:
⁸ Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Ջ. Ռոսվել Ֆլաուեր, «Աստծո ժողովների պարմությունը», չհրատարակված համակարգված նշումներ, 1950թ., էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1914թ.:
⁹ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303) (ինքնությունն անորոշ է): «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Հարավոր է, որ նրա անունը՝ Է. Լ. Արթուր, և զարմուռի Ջոյկա Հանթերը, ում նա մեծացել էր, նույնպես ներկա էին եղել:
¹⁰ Ալենի ուշ Տկն. Դեմիդ Ա. Ռիդ: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «1914թ. ապրիլին կայացած Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», հմ. 4:1 (գարուն, 1984թ.), էջեր 6-7: Ռոբերտ Ս. Քանինգհեմ. «Երեքը, ովքեր այնտեղ էին», «Հոգեգալստական Ավետարան», ապրիլի 2, 1989թ., էջեր 12-13, 38:
¹¹ Ջորջիա Լոուսոնի դուստրը և Ջորջ Լոուսոնի խորթ դուստրը: Հետագայում ամուսնացած Ջ. Օսին Հարթելի հետ: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Քանինգհեմ, էջեր 12-13, 38:
¹² «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7:
¹³ Լիլի Բարբեր Միլերի եղբայրը: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Պատմիկների լուսանկարը 50 տարի անց, Սփրինգֆիլդ, Միսսուրի, ապրիլ, 1964թ. (L4351): Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Լեոյ Վեյի Հոուկինս. «Աստծո ժողովների պարմությունն Օկլահոմայում. Կազմավորման տարիները, 1914-1929թթ.», մագիստրոսական թեզ, «Փան-հենդլի պետական քոլեջ», 1964թ., էջեր 37, 45: Բոբ Բուրկե. «Ինչպես տափաստարանային կրակը. Աստծո ժողովների պարմությունն Օկլահոմայում» (Օկլահոմա Սիթի, Օկլահոմա, Օկլահոմայի շրջանի խորհուրդ, 1994թ.), էջեր 40-42:
¹⁴ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7:
¹⁵ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.: Ուեյն Ուորներ. «Հոթ Սփրինգսի կանչը, Արկանզաս», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 2:1 (գարուն, 1982թ.), էջեր 1, 6: Կառլ

Բրյուսբաթ. «Հանկարծակի երկնքից. Աստծո ժողովների պարմությունը» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1961թ.), էջեր 67, 162-190: Վիլյամ Վ. Մենգիս. «Օծված ծառայելու համար» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1971թ.), էջեր 97-107: Յուզին Ն. Հասթի. «Աստծո ժողովների Արևմտյան շրջանի խորհրդի պատմությունը» (Ֆորտ Դոջ, Այովա, «Վոլտերիկ» տպագրական ընկերություն, 1948թ.), էջ 42: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Առաջին գործադիր երիցական կազմի լուսանկարը, Հոթ Սփինգս, Արկանզաս, ապրիլ, 1914թ. (L0304): Էթել Է. Գոս, «Աստծո քամիները» (Նյու Յորք, «Քոնթեմպորեյն», 1958թ.), էջեր 174-178: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայություն» Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Իրվին Վայնհաուս. «Աստծո ժողովներ. Ընդհանուր ամփոփում» (Նյու Յորք, «Վենթիջ փրես», 1959թ.), էջեր 31-32, 35: Վ. Ս. Բարնետ. «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պարմությունը» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Աստծո ժողովներ», 1959թ.), էջեր 8-11: Ֆլաուեր. «Աստծո ժողովների պատմությունը», էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1914թ.: «Խոսք և վկայություն», մայիսի 20, 1914թ.: Էրլ Ռ. Թիթեր. «Արկանզասի Աստծո ժողովների պատմությունը, 1904-1968», մագիստրոսական թեզ, «Հոշիտայի մկրտական համալսարան», 1970թ., էջ 32: Դեվիդ Լի Ֆլոյդ, Ուեյն Ուորների հետ անցկացրած հարցազրույցի տեքստը, ապրիլի 10, 1981թ., էջեր 1, 26: «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42: Էդիտ Լ. Բյունդոֆեր. «Աստծո ժողովներ. մի գլուխ ամերիկյան Հոգեգալստական շարժման մեջ», հտ. 1 – մինչև 1941թ. (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1989թ.), էջեր 202-210: Կորդաս Մ. Բարնետ. «Պատվիրակները կազմում են Աստծո ժողովները», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 4:2 (ամառ, 1994թ.), էջեր 5, 8, 9: Ուեյն Ուորներ. «Այցելություն մեր պատմական վայրերը», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 24:1 (գարուն, 2004թ.), էջեր 2-3: Գարի ՄակԳի. «Սրբերը բռնում են իրար ձեռքերը», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 24:1 (գարուն, 2004թ.), էջեր 4-13: Ֆրեդ Ջ. Գրիվ. «Մենք ճանաչում էինք Հոթ Սփինգսի առաջակցներին», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 24:1 (գարուն, 2004թ.), էջեր 14-15: Վես Բարտել. «Հուշեր», «Փրայմայն», ամառ 2014, էջեր 2-3: Ռոբին Ջոնսոն. «Անհավատությունից դեպի Քրիստոսը. Հովարդ Ա. Գոս», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 31 (2001թ.), էջեր 28-65: Ռոբին Մ. Ջոնսոն. «Հովարդ Ա. Գոս. Հոգեգալստական կրակը» (Հեգելփոլ, Միսուրի, «Վորդ Էֆեյմ փրես», 2010թ.), էջեր 109-120:

¹⁶ Նրա ամուսինն այն 5 մարդկանցից մեկն էր, ովքեր կոչ արեցին այդ համաժողովի կայացման համար: Նա ընտրվեց որպես գլխավոր նախագահ: Բեյլերի ընտանիքը մի եկեղեցի էր հովվում Մալվերտում Արկանզասում, որն ընդամենը երեսուներկու կիլոմետրով հեռու էր Հոթ Սփինգսից, այնպես որ կարելի է ենթադրել, որ նա մասնակցել էր անվազն այդ համաժողովի մի մասին: Հնարավոր է, որ Տլեն. Բեյլի դուստրը Աննա (Կիմբորո) Կրամբին և նրա ամուսինը Ի. Ա. Կրամբին, նույնպես մասնակցել էին համաժողովին:

¹⁷ Հոթ Սփինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.:
¹⁸ Նա մասնակցեց 1914թ. համաժողովին որպես Կանգաս Միթում գտնվող իր եկեղեցու աշխարհական ներկայացուցիչ: Մարտի Գայլեր, նամակ «Աստծո ժողովներին», Պահոց, ապրիլի 9, 1992թ.:

¹⁹ Հոթ Սփինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.: Բրյուսբաթ, էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Ֆլաուեր. «Աստծո ժողովների պատմությունը», էջեր 20-23:

«Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1914թ.: Ֆ. Ֆ. Բոսվորտ. «Հոսանքը դեռ բարձրանում է Դալասում Տեխասում», «Քրիստոնեական Ավետարան», մայիսի 9, 1914թ., էջ 6: Դեվիդ Լի Ֆլոյդ, Ուեյն Ուորների հետ անցկացրած հարցազրույցի տեքստը, ապրիլի 10, 1981թ., էջ 26: «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42: Բարնետ. «Պատվիրակները կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9:

²⁰ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփինգսի լուսանկարը (L0303):

²¹ Վերալ. և Տլեն. Հարի Է. Բուրկի դուստրը, հետագայում ամուսնացած Ռաֆ Զորդանի հետ: Հոթ Սփինգսի լուսանկարը (L0303): Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խմբակը (L3660):

²² «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփինգսի լուսանկարը (L0303): Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: «Քանինիզ ծառայող», էջ 8: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: «Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1914թ.: «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խմբակը (L3660):

²³ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփինգսի լուսանկարը (L0303): Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խմբակը (L3660):
²⁴ Նա Չերոկի ցեղի հնդկացի էր: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351): Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Հուսկինս, էջեր 37, 45: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

²⁵ Դաֆնե Բրան. «Այն վաղ հոգեգալստական օրերը», տպագրված ձեռագիր, 1994թ.:

²⁶ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

²⁷ Վերալ. Էռնեստ Սթոնգ, անձնական այցելություն Աժ Պահոց, մարտի 23, 1993թ.: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

²⁸ Սթոնգ, անձնական այցելություն: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

²⁹ Ա. Պ. Բրայանի դուստրը, ավելի ուշ՝ Տլեն. Լոյա Ստոկտոն: Սթոնգ, անձնական այցելություն: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

³⁰ Զորդիա Լոուսոնի մայրը: Տլեն. Սառա Հարրեյ, հեռախոսագրույց Գլեն Գորիի հետ, սեպտեմբերի 1, 1993թ.: Քանինգհեմ, էջեր 12-13, 38:

³¹ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփինգսի լուսանկարը (L0303): Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351): Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Հ. Մ. Քադուոլդեր, «Ես հիշում եմ», «Հոգեգալստական Ավետարան», ապրիլի 5, 1964թ., էջ 6: Ուեյն Ուորներ. «Հյու Քադուոլդերը հիշում է Առաջին Խորհուրդը», «Հոգեգալստական Ավետարան», օգոստոսի 31, 1997թ., էջ 28: Հյու Մ. Կադուոլդեր. «Առաջագնաց ծառայողը պատմում է վաղ տարիների մասին», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 14:2 (ամառ, 1994թ.), էջեր 14-15:

³² Էդուարդ և Ջոն Քրաուչի քույրը: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփինգսի լուսանկարը (L0303): Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351): Քանինգհեմ, էջեր 12-13, 38:

³³ Նա ամուսնացավ Լուիս Յուրիգերի հետ: Լոննա Կինգսթեն, էլ. նամակ Գլեն Գորին, մարտի 14, 2014թ.:

³⁴ Ելեյի, Վեյմս և Վադա Ռաքմաններ, որոնց մեծացրել էին իրենց քեռին՝ Ջեյմս Քարնահանը և նրա քույրը Հաննա Քարնահանը,

բոլորն էլ մասնակցել էին Հոթ Սփինգսի համաժողովին: Քանինգհեմ, էջեր 12-13, 38:

³⁵ Նույնը:

³⁶ Հոթ Սփինգսի լուսանկարը (L0303):

³⁷ Անդերսոն, նամակ Ջ. Ռ. Ֆլաուերին, օգոստոսի 11, 1939թ.:

³⁸ «Հավաքի ժառանգությունը, 1954-1979թթ.» (Գիրք նվիրված Նյու Յորքի շրջանի 25-րդ տարեդարձին), 1979թ., էջ 7:

³⁹ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10:

⁴⁰ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

⁴¹ «Հովիվների և երեցների ցուցակը» (L0303) (ինքնություն անորոշ է): Դորիս Քլիք ՄակԴոնալդ (թոնտոնի), անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, սեպտեմբերի 18, 1992թ.: Ռեդդոլ ՄակԴոնալդ, անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, ապրիլի 10, 2014թ.:

⁴² «Հովիվների և երեցների ցուցակը» (L0303) (ինքնություն անորոշ է): Դորիս Քլիք ՄակԴոնալդ (թոնտոնի), անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, սեպտեմբերի 18, 1992թ.: Ռեդդոլ ՄակԴոնալդ, անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, ապրիլի 10, 2014թ.:

⁴³ «Հովիվների և երեցների ցուցակը» (L0303) (ինքնություն անորոշ է): Դորիս Քլիք ՄակԴոնալդ (թոնտոնի), անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, սեպտեմբերի 18, 1992թ.: Ռեդդոլ ՄակԴոնալդ, անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, ապրիլի 10, 2014թ.:

⁴⁴ Մայուն Քլոփայն (թոն), հեռախոսային հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, ապրիլի 8, 1933թ.: Հոթ Սփինգսի լուսանկարը (L0303): Դեն Քլոփայն (ծոն), էլ. նամակ Գլեն Գորին, ապրիլի 21, 2014թ.:

⁴⁵ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.: Ուորներ. «Հոթ Սփինգսի կանչը, Արկանզաս», էջեր 1, 6: Բրյուսբաթ, էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Հասթի. էջեր 58-59: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վայնհաուս. «Աստծո ժողովներ» էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պարմությունը», էջեր 8-11: Ֆլաուեր. «Աստծո ժողովների պատմությունը», էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», մայիսի 20, 1914թ.: Դեվիդ Լի Ֆլոյդ, Ուեյն Ուորների հետ անցկացրած հարցազրույցի տեքստը, փետրվարի 26, 1981թ., ժապավեն 2, 3: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42: Բարնետ. «Պատվիրակները կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9: Ուորներ. «Այցելություն մեր պատմական վայրերը»:

⁴⁶ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: «Քանինիզ ծառայող», էջ 8: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10:

⁴⁷ Հոթ Սփինգսի լուսանկարը (L0303):

⁴⁸ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

⁴⁹ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

⁵⁰ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.: Բրյուսբաթ, էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Քանինիզ ծառայող», էջ 8: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վայնհաուս. «Աստծո ժողովներ» էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պարմությունը», էջեր 8-11: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42: Բարնետ. «Պատվիրակները կազմում են

Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9: Բրանն. «Այն վաղ հոգեգալստական օրերը»:
⁵¹ Բրանն. «Այն վաղ հոգեգալստական օրերը»:
⁵² «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.:
⁵³ Ջոն Քրաուչի և Մերի Քաղտուղների եղբայրը, Ֆիլիպ և Փոլ Քրաուչների հայրը: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Հասթի. էջեր 58-59: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: «Քանհինգ ծառայող», էջ 8: «Թաքնված ծառայությունը Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Բարնետ. «Պատվիրակները կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9:
⁵⁴ Էնդրյու Քրաուչի և Մերի Քաղտուղների եղբայրը: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Բարնետ. «Պատվիրակները կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9:
⁵⁵ Նա Մերթոլիստական-Եպիսկոպոսական եկեղեցու հովիվ էր: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:
⁵⁶ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ, 1914թ.: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.:
⁵⁷ Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351): Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.:
⁵⁸ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:
⁵⁹ Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303) (ինքնություն անորոշ է): Լոիս Շեմերի, նամակ Գլեն Գորին, ապրիլի 27, 1994թ.:
⁶⁰ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:
⁶¹ Նա ծառայության նշանակվեց առաջին խորհրդի ժամանակ 15 տարեկան հասակում, հետագայում ամուսնացած Հ. Է. Սիմսի հետ: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: «Տղամարդիկ, ովքեր մասնակցել էին Առաջին խորհրդին, կրկին հանդիպում են 66 տարի անց», «Հոգեգալստական Ավետարան», դեկտեմբերի 13, 1981թ., էջ 26: Դույլի Էն Դեյն Սիմս. «1914թ.-ի Արթնության ականատեսներ», Զինվորական Բուհերի Թեյլորի «Աստծո հեղ լառոցողները» մեջ, (Ռասսելվիլ, Արկանզաս, հրատարակման վայրը նշված չէ, 1972թ.), էջեր 7-8: Սեն Ուիտ, հարցազրույց Դույլի Է. Դեյն Սիմսի հետ, «Հոգեգալստական Ավետարան», նոյեմբերի 21, 1982թ., էջ 26: Սթիվ Կորտես. «Նրա կյանքը նվիրված էր ծառայությանը», «Սենթրալայթ», հոկտեմբերի 2, 1987թ., էջեր 5-8: Քանհինգ, էջեր 12-13, 38: Լարի Փայլ, հարցազրույցներ Դույլի Սիմսի և Վերա Հ. Ռայլի հետ, մայիսի 2, 1989թ.: Բոբ Էդվարդս, հարցազրույց Դույլի Է. Դեյն Սիմսի հետ, օգոստոսի 2, 1989թ.: Ռոբերտ Էդվարդս, «Քարոզիչը հիշում է եկեղեցու հիմնադրումը», «Նյու-Լիդեր» (Սփրինգսիլ, Միսուրի), օգոստոսի 6, 1989թ., էջ 11Ա: Հարցազրույցներ բանավոր պատմությունների մասին Վերա Ռայլի, Դույլի Սիմսի, Վիլյի Միլսափի, Դեյվիդ Լի Ֆլոյդի հետ. Ինդիանապոլիս, Ինդիանա, «Ուսուցիչների համաժողով», օգոստոսի 8, 1989թ.: Մեյգի Դեյնսեն «Հանելի հուշեր առաջագնացից», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 12:2 (ամառ 1992), էջ 29: «Ես ներկա էի 1914թ.-ի «Աստծո ժողովներին» առաջին Գլխավոր խորհրդին» «Հոգեգալստական Ավետարան», հունվարի 9, 2000թ., էջ 12: Գլեն Գոր. «Հուշեր Հոթ Սփրինգսից. Դույլի Սիմսը ներկա էր...», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 24:1 (ամառ 2004), էջեր 16-19: Էլիս Դավյան Հիլ. «Ես այնտեղ էի, երբ դա տեղի ունեցավ. Դույլի Էն Դեյն Սիմսի կյանքի պատմությունը» (Դենվեր, Կոլորադո, «Առաջնորդս փրես», 2014թ.): Բարտել. «Հուշեր», էջեր 2-3:
⁶² Տպագրված ցուցակներում նշված է, որ Հ. Դանլաֆը Ալյումայից (Խավանաբար, վիրայակ է), Օկլահոմայից է: Ծառայողների

առաջին ցուցակում նշված է, որ Հենրի Դանլաֆը Կանյասից Օկլահոմայից է: Ենթադրվում է, որ խոսքը նույն մարդու մասին է: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.:
⁶³ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.: «Քրիստոսի հետ», «Հոգեգալստական Ավետարան», հունիսի 28, 1959թ., էջ 31: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: «Թաքնված ծառայությունը Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10:
⁶⁴ Նա ծնվել էր Եվրոպայում: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:
⁶⁵ Բերտա Գրոմս (Օլի Հյուսի ամուսնու քույր), հեռավորագրության հարցազրույց Գլեն Գորի հետ, ապրիլ, 1989թ.: Բոբ Բուրկե, հարցազրույց բանավոր պատմությունների մասին Օլի Հյուսի հետ, մարտի 10, 1993թ.:
⁶⁶ Բուրկե, հարցազրույց Օլի Հյուսի հետ
⁶⁷ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ, 1914թ.:
⁶⁸ Բյուրաբաբ., էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: Վայնհաուս, էջեր 31-32, 35: Ֆլաուեր, համակարգված նշումներ, էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1914թ.:
⁶⁹ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.: Հասթի, էջեր 58-59: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: Վայնհաուս, «Աստծո ժողովները», էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պատմությունը», էջեր 8-11: Ֆլաուեր. «Աստծո ժողովների պատմությունը», էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1914թ.: «Վերջին անձրի Ավետարան», մայիս, 1914թ., էջ 13: Ֆ. Ֆ. Բուսկորտ. «Հոսանքը դեռ բարձրանում է Դալասում Տեխասում», «Քրիստոսական Ավետարան», մայիսի 9, 1914թ., էջ 6: Բարնետ. «Պատվիրակները կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9:
⁷⁰ Լոիս Է. Օլենս. «Վաղ հոգեգալստական Ավաբաժում. Աստծո ինքնիշխան շարժը», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 30 (2010):
⁷¹ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:
⁷² Բյուրաբաբ., էջ 67: Հոուկինս, էջեր 37, 45: Բուրկե. «Ինչպես տափաստարանային կրակը», էջեր 40-42:
⁷³ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:
⁷⁴ Բիլ Ֆերել, հեռավորագրության հարցազրույց Ուեն Ուորների հետ, հուլիսի 8, 1996թ.:
⁷⁵ Նույնը:
⁷⁶ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: «Թաքնված ծառայությունը Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10:
⁷⁷ Հովիվների և երեցների ցուցակը: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.: Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351): Ուորներ. «Հոթ Սփրինգսի կանչը, Արկանզաս», էջեր 1, 6: Բյուրաբաբ., էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Հասթի, էջեր 58-59: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Առաջին գործադիր երեցական կազմի լուսանկարը (L0304): Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Քանհինգ ծառայող», էջ 8: Ռիգս, էջ 3: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայությունը Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վայնհաուս, «Աստծո ժողովները», էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պատմությունը», էջեր 8-11: Ուորներ. «Աստծո ժողովների պատմությունը», էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1914թ.: «Խոսք և վկայություն», մայիսի 20, 1914թ.: «Տղամարդիկ, ովքեր մասնակցել էին Առաջին խորհրդին, կրկին հանդիպում են 66 տարի անց», էջ 26: «Հաղթանակի հիմունքները. 1914-1964թթ.», էջեր 3, 6-7, 20: «Աժ Կազմակերպչական հավաք-

ույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Բուրկե. «Ինչպես տափաստարանային կրակը», էջեր 40-42: Բյուրաբաբ., էջեր 202-210: Ուորներ. «Այցելություններ մեր պատմական վայրերը»: ՄակԳի. «Սրբերը բռնում են իրար ձեռքերը»: Գրիվ, էջեր 14-15: Բարնետ. «Պատվիրակները կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9: Բարտել. «Հուշեր», էջեր 2-3: Ջոնսթոն. «Անհավատությունից դեպի Քրիստոսը», էջեր 58-65:
⁷⁸ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: «Տղամարդիկ, ովքեր մասնակցել էին Առաջին խորհրդին, կրկին հանդիպում են 66 տարի անց», էջ 26: Ուորներ. «Հոթ Սփրինգսի կանչը, Արկանզաս», էջեր 1, 6: Բյուրաբաբ., էջեր 67, 162-190: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Ուորներ. «Այցելություններ պատմական վայրերը»: Հարցազրույցներ բանավոր պատմությունների մասին Վերա Ռայլի, Դույլի Սիմսի, Վիլյի Միլսափի, Դեյվիդ Լի Ֆլոյդի հետ. Ինդիանապոլիս, Ինդիանա, «Ուսուցիչների համաժողով», օգոստոսի 8, 1989թ.:
⁷⁹ Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.: Ուորներ. «Հոթ Սփրինգսի կանչը, Արկանզաս», էջեր 1, 6: Բյուրաբաբ., էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Հասթի, էջեր 58-59: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Առաջին գործադիր երեցական կազմի լուսանկարը (L0304): Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայությունը Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վայնհաուս, «Աստծո ժողովները», էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պատմությունը», էջեր 8-11: Ֆլաուեր. «Աստծո ժողովների պատմությունը», էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1914թ.: «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Ուորներ. «Այցելություններ պատմական վայրերը»: Գրիվ, էջեր 14-15: Բարնետ. «Պատվիրակները կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9: Բարտել. «Հուշեր», էջեր 2-3: Ջոնսթոն. «Անհավատությունից դեպի Քրիստոսը», էջեր 58-65:
⁸⁰ Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303):
⁸¹ Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.: Բյուրաբաբ., էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայությունը Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Հոուկինս, էջեր 37, 45: Վայնհաուս, «Աստծո ժողովները», էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պատմությունը», էջեր 8-11: Ուորներ. «Այցելություններ պատմական վայրերը»: Բուրկե. «Ինչպես տափաստարանային կրակը», էջեր 40-42: Բարնետ. «Պատվիրակները կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9: Բարտել. «Հուշեր», էջեր 2-3:
⁸² Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7:
⁸³ Վերա. և Տկն. Վիլյամ Է. Գայլսի դուստրը, հետագայում Տկն. Պոլին Գեյսեյ-Ջենկինս: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7:
⁸⁴ Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: «Թաքնված ծառայությունը Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10:
⁸⁵ Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351):
⁸⁶ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.:

Հասթի, էջեր 58-59: «Թաքնված ծառայություն Վիսամյոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Ուրներ. «Այցելություն մեր պատմական վայրերը»:

87 Հասթի, էջեր 58-59:.

88 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Ջոնսթոն. «Հովարդ Ա. Գոս», էջեր 109-120:

89 Դորոթի ՄակԴաուել, նամակ Ուեյն Ուորներին, ցարուն, 1989թ.:

90 Նոյնը:

91 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփիրինգսի լուսանկարը (L0303):

92 Հովարդ Գոսը Ջոզեֆ անունով որդի ուներ իր երկրորդ կնոջից, ով պետք է որ մասնակցեր: Նա նույնպես Գորիս անունով դուստր ուներ իր առաջին կնոջից, բայց նա մեծացել էր իր մոր ծնողների մոտ, և չէր մասնակցել համաժողովին: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփիրինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.: Ուրներ. «Հոթ Սփիրինգսի կանչը, Արկանզաս», էջեր 1, 6: Բրյուսթաթ, էջեր 67, 162-190: Մենզիս, էջեր 97-107: Հասթի, էջեր 58-59: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Առաջին գործադիր երիցական կազմի լուսանկարը (L0304): Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): Գոս, էջեր 174-178: Թիթեր, էջ 32: Դեվիդ Լի Ֆոլդը, Ուեյն Ուորների հետ անցկացրած հարցազրույցի տեքստը, ապրիլի 10, 1981թ., էջեր 1, 26: Առաջին գործադիր երիցական կազմի լուսանկարը (L0304): Գոս, էջեր 174-178: «Քսանհինգ ծառայող», էջ 8: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայություն Վիսամյոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վայնհաուս, «Աստծո ժողովները», էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պարմությունը», էջեր 8-11: Ֆլաուեր. «Աստծո ժողովների պարմությունը», էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1914թ.: «Տղամարդիկ, ովքեր մասնակցել էին Առաջին հորիզոնի, նրանք հանդիպում են 66 տարի անց», էջ 26: «Հաղթանակի հիսուն տարի. 1914-1964թթ.», էջեր 3, 6-7, 20: «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր դեռ կենդանի են», էջեր 6-7: Ուրներ. «Այցելություն մեր պատմական վայրերը»: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42: Բարնետ. «Պատվիրակները կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9: «Ավելի շատ պատվիրակներ են ժամանում», «Մենթինել ռեբորդ» (Հոթ Սփիրինգս, Արկանզաս), ապրիլի 4, 1914թ.: «Աստծո եկեղեցին Քրիստոսի մեջ. Գլխավոր ասամբլեա» (գովազդ), «Մենթինել ռեբորդ» (Հոթ Սփիրինգս, Արկանզաս), ապրիլի 5, 1914թ., էջ 4: «Հովարդ Գոսը ննջեց», «Հոգեգալստիական Ավետարան», օգոստոսի 23, 1964թ., էջ 31: Ջոնսթոն. «Անհավատույունից դեպի Քրիստոսը», էջեր 58-65: Ջոնսթոն. Հովարդ Ա. Գոս, էջեր 109-120:

93 Ռոբերտ Լի Գրանտի եղբայրը: Գայլեն Դ. Գրանտ (Ռոբերտ Լի Գրանտի թոռը), հեռախոսային հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, հունիսի 15, 2014թ.: Հոթ Սփիրինգսի լուսանկարը (L0303) (ինքնություն անորոշ է):

94 Դոկ Գրանտի եղբայրը և Վերայ. Ու. Ս. Գրանտի հայրը: Գայլեն Դ. Գրանտ, հեռախոսային հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, հունիսի 15, 2014թ.: Հոթ Սփիրինգսի լուսանկարը (L0303) (ինքնություն անորոշ է):

95 Հետազոտվում նա ամուսնացավ Երման Հյուսիսի հետ: Բերտա Գրոման (Օլի Հյուսիսի ամուսնու ընտրող), հեռախոսային հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, ապրիլ, 1989թ.: Դոլլ Սիլի, անձնական հարցազրույց Ուեյն Ուորների հետ, օգոստոս, 1989թ.: Բուրկե, հարցազրույց Օլի Հյուսիսի հետ, մարտի 10, 1993թ.: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

96 Հայտնի և սիրելի որպես «Ալեյոյա» Հոլլ: «Մեծ» Ջոն Հոլլի հայրը: Բեռտա (Տկն. «Մեծ» Ջոն) Հոլլ, հեռախոսային հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, սեպտեմբերի 26, 1996թ.:

97 Ջ. Նեման Հոլլ. «Եվ Վերջին օրերը. պատմություն Օուք Քլիֆի «Աստծո ժողովներ»

եկեղեցու մասին Դալասում՝ Տեխասում, ներկայումս՝ «Օուքսի Աստծո ժողովներ» (Սփիրինգսի, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 2009թ.), էջեր 378-380: Ջ. Նեման Հոլլ. «Մեկ ամերիկյան ընտանիք. պատմություն Հոլլերի մասին» (Սփիրինգսի, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 2012թ.), էջեր 81-85: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914):

98 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

99 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

100 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփիրինգսի լուսանկարը (L0303): Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: «Քսանհինգ ծառայող», էջ 8: «Թաքնված ծառայություն Վիսամյոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Բանի որ թե նրա ամուսինը, թե կրտսեր որդին գրանցված են 1914 թվականի համաժողովի մասնակիցների ցուցակում, կարելի է ենթադրել, որ Մեյ Բեյլը նույնպես այդտեղ էր:

102 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Հոուկինս, էջեր 37, 45: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

103 Վ. Ա. Հարգիսի որդին: Հոուկինս, էջեր 37, 45: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

104 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

105 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

106 Հոթ Սփիրինգսի լուսանկարը (L0303): Դեվիդ Հարիսոն (Է. Պ. Հարիսոնի թոռը), անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, սեպտեմբերի 23, 2002թ.:

107 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփիրինգսի լուսանկարը (L0303): «Թաքնված ծառայություն Վիսամյոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Անդերսոն, նամակ Ջ. Ռ. Ֆլաուերին, օգոստոսի 11, 1939թ.: «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914):

108 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

109 Վերայ. և Տկն. Արթուր Հասթիի որդին: «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7:

110 Հասթի, էջեր 58-59:

111 Նոյնը: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914):

112 Հոուկինս, էջեր 37, 45: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

113 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հիգինս, «Հոգեգալստի առաջադնացները», էջեր 41-43: Գլեն Գոր. «Հոգեգալստի առաջադնացները. Ուոլտեր Ջ. Հիգինսի փորձառությունը», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 17:2 (ամառ, 1997թ.), էջ 21-22:

114 Ուոլտեր և Էրին Հիգինսների դուստրը, հետազոտվում ամուսնացած Վիլյամ Քրոուֆորդի հետ, «Հոգեգալստի առաջադնացները», էջեր 41-43:

115 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հիգինս, «Հոգեգալստի առաջադնացները», էջեր 41-43: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Քսանհինգ ծառայող», էջ 8: «Թաքնված ծառայություն Վիսամյոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: «Հաղթանակի հիսուն տարի. 1914-1964թթ.», էջեր 3, 6-7, 20: Գոր. «Հոգեգալստի առաջադնացները», էջեր 21-22:

116 Հոթ Սփիրինգսի լուսանկարը (L0303):

117 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

118 Հոթ Սփիրինգսի լուսանկարը (L0303): Վիրջիլ և Դոննա (Ռեքարդո) Ջեյկեր (Հաուտ Հոնրաբլի ծոռնուհիները), անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, հոկտեմբերի 11, 2001թ.: Հաուտ Հոնրաբլի «Աստծո ժողովի» (այժմ՝ «Կենտրոնական Աստծո ժողով») հիմնադիր անդամներից մեկն էր Սփիրինգսի խորհրդում, Միսուրիում, և ներկայացնում էր իր եկեղեցին Առաջին Գլխավոր խորհրդին որպես աշխարհական պատվիրակ:

119 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփիրինգսի լուսանկարը (L0303): «Թաքնված ծառայություն Վիսամյոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Հոուկինս, էջեր 37, 45: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

120 Միրթ Հասի Ուիլսոն, նամակ Ուեյն Ուորներին, 1989թ.: Միրթ Հասի Ուիլսոն, հեռախոսազրույց Գլեն Գորիի հետ, հուլիսի 11, 1995թ.:

121 Միրթ և Էլիս Հասիի որդին: Միրթ Հասի Ուիլսոն, հեռախոսազրույց, հուլիսի 11, 1995թ.:

122 Միրթ Հասի Ուիլսոն, նամակ Ուեյն Ուորներին, 1989թ.: Միրթ Հասի Ուիլսոն, հեռախոսազրույց Գլեն Գորիի հետ, հուլիսի 11, 1995թ.:

123 Միրթ և Էլիս Հասիի դուստրը: Միրթ Հասի Ուիլսոն, հեռախոսազրույց, հուլիսի 11, 1995թ.:

124 Միրթ և Էլիս Հասիի դուստրը, հետազոտվում ամուսնացած Ջոն Ալբերտ Ուիլսոնի հետ: Միրթ Հասի Ուիլսոն, նամակ Ուեյն Ուորներին, 1989թ.: Միրթ Հասի Ուիլսոն, հեռախոսազրույց Գլեն Գորիի հետ, հուլիսի 11, 1995թ.:

125 Քանինգհեմ, էջեր 12-13, 38:

126 Ռեքս Համբարդի հայրը: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփիրինգսի լուսանկարը (L0303):

126 Հոուկինս, էջեր 37, 45: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

127 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

128 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփիրինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: «Թաքնված ծառայություն Վիսամյոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10:

129 Բրյուսթաթ, էջեր 67, 162-190: Մենզիս, էջեր 97-107: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայություն Վիսամյոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Հոուկինս, էջեր 37, 45: Վայնհաուս, «Աստծո ժողովները», էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պարմությունը», էջեր 8-11: Ֆլաուեր. «Աստծո ժողովների պարմությունը», էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1914թ.: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

130 Քենեթ Է. Ջեյ (թոռ), հեռախոսային հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, մարտի 19, 1997թ.:

131 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփիրինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.: Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

132 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

133 Ֆրենկ Լ.-ի և Դոլի Ջոնսի որդին: Մայքլ Փ. Օլարդ, էլ. նամակ Գլեն Գորիին, սեպտեմբերի 17, 2011թ.:

134 Ջոզեֆ Դ. Ջոնս (Ֆ. Լ. Ջոնսի որդին), նամակ Ջոյս Լիին, հունվարի 16, 2000թ.: Հոթ Սփիրինգսի լուսանկարը (L0303): Մայքլ Փ. Օլարդ, էլ. նամակ Գլեն Գորիին, սեպտեմբերի 17, 2011թ.:

135 Ֆրեդ Լոհմանի ընտրող: Մայքլ Փ. Օլարդ (ծոռ), էլ. նամակ Գլեն Գորիին, սեպտեմբերի 17, 2011թ.:

136 Ֆրենկ Լ.-ի և Դոլի Ջոնսի դուստրը: Նոյնը:

137 Ֆրենկ Լ.-ի և Դոլի Ջոնսի դուստրը: Նոյնը:

138 Օլի (Գրոման) Հյուսիսի մայրը: Բուրկե, հարցազրույց Օլի Հյուսիսի հետ:

139 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփիրինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆլաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Քսանհինգ ծառայող», էջ 8:

«Թաքնված ծառայություն» Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Հուլիսին, էջեր 37, 45: Բուրկե. «*Ինչպես տափաստարանային կրակը*», էջեր 40-42:

140 Ֆրենկ Լ.-ի և Դոլի Ջոնսի դուստրը: Մայքլ Փ. Օլարդ (ծոռ), էլ. նամակ Գլեն Գորին, սեպտեմբերի 17, 2011թ.:

141 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: «Թաքնված ծառայություն» Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10:

142 Ֆրենկ Լ.-ի և Դոլի Ջոնսի դուստրը: Մայքլ Փ. Օլարդ (ծոռ), էլ. նամակ Գլեն Գորին, սեպտեմբերի 17, 2011թ.:

143 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

144 Ֆոն Դյուկ Քելլի (Լուիս Ջոն Քելլիի որդին), անձնական հարցազրույց Գլեն Գորին հետ, փետրվարի 28, 1996թ.: Շատ հնարավոր է, որ Ավոտաուսի կինը, Դորան, և այլ երեխաները՝ Մերին, Կլարենսը, Ջենին և Պատրիկը, նույնպես ներկա են եղել:

145 Ավոտաուս Հ. Քելլիի որդին: Նույնը:

146 Սեմյուել Լ. Կերն (Վիլյամ Է. Կերնի որդին), անձնական հարցազրույց Գլեն Գորին հետ, սեպտեմբերի 23, 2004թ.:

147 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

148 Մերի Նյուսոմ (Ս. Ս. Կիրկլենդի թոռնուհին), նամակ Գլեն Գորին, հունիսի 21, 1994թ.:

149 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

150 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: «Քսանհինգ ծառայող», էջ 8: «Թաքնված ծառայություն» Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: «*Խոսք և վկայություն*», ապրիլի 20, 1914թ.:

151 Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7:

152 Հետագայում նա ամուսնացավ Դենիել Շիթսի հետ: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

153 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

154 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.: Ուրններ. «Հոթ Սփրինգսի կանչը, Արկանզաս», էջեր 1, 6: Բյուրաբաք, էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Ռիգս, էջ 3: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայություն» Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վայնհաուս, «*Աստծո ժողովները վաղ շրջանի պատմությունը*», էջեր 8-11: Ֆլաուեր. «Աստծո ժողովների պատմությունը», էջեր 20-23: Դեվիդ Լի Ֆոլյո, Ուեյն Ուորնթերի հետ անցկացրած հարցազրույցի տեքստը, ապրիլի 10, 1981թ., էջ 13: «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Ուորնթեր. «Այցելություն մեր պատմական վայրերը»: Գրիվ, էջեր 14-15:

155 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

156 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Վիկի Բրաուն (Ջոն Փերի ԼաՌուի ծոռնուհին), անձնական հարցազրույց Գլեն Գորին հետ, հունիսի 9, 2004թ.:

157 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): Քսանհինգ ծառայող», էջ 8: «Թաքնված ծառայություն» Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10:

158 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.:

Բյուրաբաք, էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: Վայնհաուս, «*Աստծո ժողովները*», էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «*Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պատմությունը*», էջեր 8-11: «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Բարնետ. «Պատվիրակները կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9:

159 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Տկն. Սառա Հարրել, հեռախոսազրույց Գլեն Գորին հետ, սեպտեմբերի 1, 1993թ.: Քանինգհեմ, էջեր 12-13, 38:

160 Սառա Հարրել, հեռախոսազրույց: Քանինգհեմ, էջեր 12-13, 38:

161 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

162 Հետագայում Տկն.Վալերիա Համմոնը: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: «Քսանհինգ ծառայող», էջ 8.:

163 Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ, 1914թ.: Ուրններ. «Հոթ Սփրինգսի կանչը, Արկանզաս», էջեր 1, 6: Բյուրաբաք, էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Հասթի, էջեր 58-59: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Առաջին գործադիր երիցայական կազմի լուսանկարը (L0304): «Քսանհինգ ծառայող», էջ 8: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայություն» Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վայնհաուս, «*Աստծո ժողովները*», էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «*Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պատմությունը*», էջեր 8-11: Ֆլաուեր. «*Աստծո ժողովների պատմությունը*», էջեր 20-23: «*Խոսք և վկայություն*», ապրիլի 20, 1914թ.: «*Խոսք և վկայություն*», ապրիլի 20, 1914թ.: Դեվիդ Լի Ֆոլյո, Ուեյն Ուորնթերի հետ անցկացրած հարցազրույցի տեքստը, փետրվարի 26, 1981թ., ծապակեն 2, 3, և ապրիլի 10, 1981, էջ 27: «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Բյուրաբաք, էջեր 202-210: Ուորնթեր. «Այցելություն մեր պատմական վայրերը»: Բուրկե. «*Ինչպես տափաստարանային կրակը*», էջեր 40-42: Բարնետ. «Պատվիրակները կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9: Բարնետ. «Հուշեր», էջեր 2-3: Ջոնսթոն. «Անհավատությունից դեպի Քրիստոսը», էջեր 58-65:

164 Ջերոմ և Սինթա Լինքստայլեր: Ռեյչել Լինքստայլեր Կլայն, նամակ Ուեյն Ուորնթերին, ապրիլի 4, 1989թ.:

165 Նույնը:

166 Ջերոմ և Սինթա Լինքստայլերների որդին: Նույնը:

167 Ջերոմ և Սինթա Լինքստայլերների դուստրը, հետագայում ամուսնացած Ջերմա Ռոբինսոնի հետ: Նույնը:

168 Ջերոմ և Սինթա Լինքստայլերների դուստրը, հետագայում Տկն. Ռեյչել Կլայն: Նույնը: «Ինչպես տափաստարանային կրակը», էջեր 40-42:

169 Ջերոմ և Սինթա Լինքստայլերների որդին: Ռեյչել Լինքստայլեր Կլայն, նամակ Ուեյն Ուորնթերին, ապրիլի 4, 1989թ.:

170 Նույնը:

171 Նա մասնակցեց 1914թ.-ի խորհրդին որպես իր «Քրոսեր» եկեղեցու աշխարհական ներկայացուցիչ: Մակ Լոխայա, էլ. նամակ Գլեն Գորին, ապրիլի 14, 2014թ.:

172 Ուոլտեր և Ալբամա Լոխայաների դուստրը: Մակ Լոխայա, էլ. նամակ Գլեն Գորին, հուլիսի 11, 2014թ.:

173 Ուոլտեր և Ալբամա Լոխայաների դուստրը: Նույնը:

174 Ուոլտեր և Ալբամա Լոխայաների որդին: Նույնը:

175 Ուոլտեր և Ալբամա Լոխայաների դուստրը: Նույնը:

176 Մակ Լոխայա, էլ. նամակ Գլեն Գորին, ապրիլի 14, 2014թ.:

177 Սուսաննա «Դոլի» Ջոնսի եղբայրը: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7:

178 Ռուտ Լոուտ. «*Նոր ծնված կրակը*» (Ջասպեր, Արկանզաս, «Էնգելթալ փրեն», 1987թ.), էջեր 86-88: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914):

179 Լոուտ, էջեր 86-88: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914):

180 Հետագայում նա դարձավ միսիոներ Չինաստանում: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914):

181 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Քսանհինգ ծառայող», էջ 8: «Թաքնված ծառայություն» Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914): Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խմբակը (L3660):

182 Գ. Ս. և Քերի Մենգամների որդին: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914): Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խմբակը (L3660):

183 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914): Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խմբակը (L3660):

184 Հետագայում Տկն. Գերտրուդ Հոլլովել: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351):

185 Հիզիան, «*Հոգեգալստի առաջագնացները*», էջ 42: «*Խոսք և վկայություն*», ապրիլի 20, 1914թ., էջ 1: «*Խոսք և վկայություն*», մայիսի 20, 1914թ., էջ 1: Բյուրաբաք, էջեր 202-210: Ուորնթեր. «Այցելություն մեր պատմական վայրերը»: Վիլյո, Միլսեյն, «Վիլյո Միլսեյնը ինչու է 2. Հ. Մեյսոնին Հոթ Սփրինգսում», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 4:2 (ամառ, 1994), էջ 8: ՄակԳի. «Արբերը բռնում են իրար ձեռքերը», էջեր 4-13: Իթիել Ս. Կլեմմոն. «*Եպիսկոպոս 2. Հ. Մեյսոնը* և «*Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում*» հարանվանության արձանագրություն» (Բաքերսֆիլդ, Կալիֆորնիա, «Պենամ Լաֆ» հրատարակչություն, 1996թ.), էջ 54: Գարի ՄակԳի. «*Հոգու մարդիկ. Աստծո ժողովները*» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ալետարան» հրատարակչություն, 2004թ.), էջ 108:

186 Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7:

187 Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Քսանհինգ ծառայող», էջ 8: «Թաքնված ծառայություն» Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914): Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խմբակը (L3660):

188 Նա մասնակցել էր համաժողովին իր մուրաբրոց և նրա ամուսնու հետ. հետագայում ամուսնացած Հենրի ՄակԴաուելի, իսկ հետո՝ Ջորջ Մեյի հետ: Դորոթի ՄակԴաուել (հարս), նամակ Ուեյն Ուորնթերին, գարուն, 1989թ.:

189 Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

190 «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7:

Ճարտանկելի էջ 79-ին

Паломник

Марка 16:15

"PILGRIM EVANGEL"
OFFICIAL ORGAN OF, AND PUBLISHED BY PENTECOSTAL UNION
ASSEMBLIES OF GOD, Inc.
4th Cooper Square, New York, N. Y., U. S. A.

Vol. I. ТРАПЕНЬ — ЧЕРВЕНЬ, 1941. № 1.

СВАНГЕЛЪСЬКЕ СОНЦЕ

Свѣтлостъ нѣмъ ошѣнилъ насъ, свѣтъ
Егоу нѣмъ прѣсвѣтъ нѣмъ!
Нѣмъ, нѣмъ нѣмъ нѣмъ нѣмъ нѣмъ —
Господи, свѣтъ — нѣмъ нѣмъ!

Licht und Leben

In der Welt des Lebens und des Lichtes, Menschen, Joh. 1: 4

21. Jahrgang

Wien

1963

Jesus mein Alles

Der Heiland ist so wunderbar,
Soll Gnade, froh an Nacht.
Er hat uns mir, o Preis dem Herrn,
Ein Gottessind armadit!

СТРАННИК

ГОД II ИЮЛЬ — АВГУСТ — СЕНТЯБРЬ — 1946 № 3

HEBREW Evangel

Formerly The Field Notes

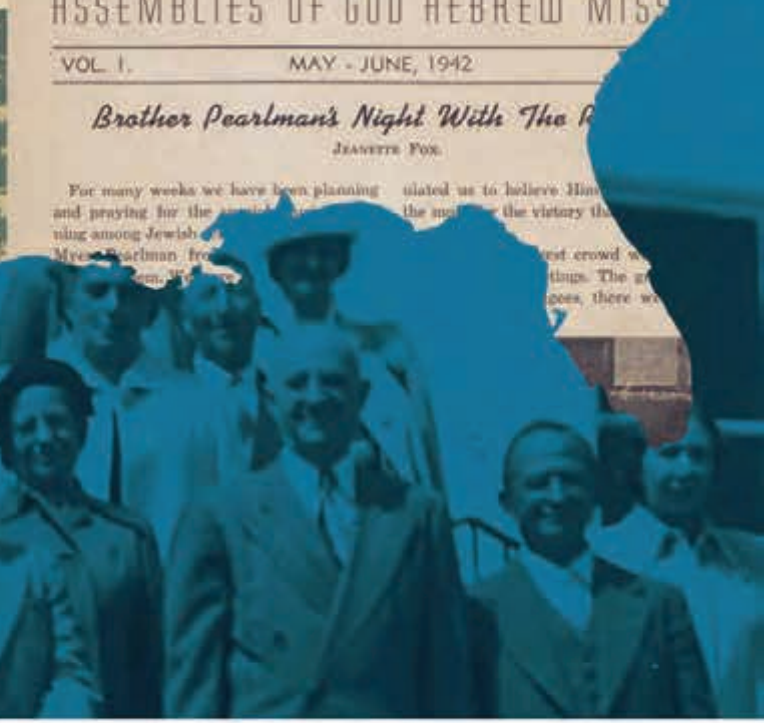
ASSEMBLIES OF GOD HEBREW MISSION

VOL. I. MAY - JUNE, 1942

Brother Pearlman's Night With The Rabbis

JEANETTE FOX

For many weeks we have been planning and praying for the coming of the victory the night among Jewish people. My friend Pearlman from the West crowd of the group. The group goes, there we

ավելի, քան 50 ազգային, լեզվական և մշակութային խմբերի համար: Այնուամենայնիվ, այս տարբեր ծառայություններից ամեն մեկի պատմական տեղեկությունները և դրանց հետ կապված վկայությունները դեռ պետք է փաստագրվեն: Քանի որ անկարելի է հավասարապես անդրադառնալ ամեն խմբին այս կարճ հոդվածում, հաջորդ էջերում մենք համառոտ կերպով կդիտարկենք ծառայության երկու ոլորտ, որոնք պատմականորեն դեկավարվել են Միջմշակութային ծառայության կողմից. բնիկ ամերիկացիները և ազգային և լեզվական մասնաճյուղերը, շրջանները և ընկերակցությունները⁸:

Ծառայություն բնիկ ամերիկացիներին

Բնիկ ամերիկացիներն օգնել են հաստատել «Աստծո ժողովները»: Երկու չերոկի ծառայող Օկլահոմայից՝ Վիլյամ Հ. Բոյլսը և Ուոթ Ուոլթերը, մասնակցել են 1914թ.-ի հիմնադիր Գլխավոր խորհրդին Հոթ Սփրինգսում⁹: Աստծո ժողովների ամենաառաջին միսիոներներից մեկը, ով ծառայում էր բնիկ ամերիկացիներին հյուսիսային Կալիֆորնիայում, Քլայդ Թոմփսոնն էր: Նա գրեց «Քրիստոնեական Ավերարան» պարբերականում 1914թ.-ին.

«Ես դեռ Տիրոջ կողմից եմ: Ես ապրում եմ այստեղ՝ Լա Մոնեռն, Կալիֆորնիայում: Ես տեղափոխվեցի այստեղ, որպեսզի հայտնվեի անմիջապես հնդկացիների միջև: Տիրոջ օգնությամբ ես հասել եմ շատերին, և փոխանցել եմ նրանց կյանքի խոսքը: Իմ կինն ինձ հետ է, և մենք ամենուր սերմեր ենք ցանել Հիսուսի փառքի համար: Կան մարդիկ, ում Աստված հավել է, և ես աղոթում եմ, որ նրանք ընդունեն Հոր խոստումը: Ես խնդրում եմ ձեր ջերմտանդ աղոթքները մեզ համար և թանկ հնդկացի ժողովրդի համար: Իմ առջև ավելի լայն դաշտ է, քան ես պատկերացնում էի, բայց Աստծո առաջնորդությամբ ես կկատարեմ իմ առաջադրանքը: Ես սպասում եմ Հոգու մեծ թափման: Խնդրում եմ, ավելացրեք մեզ ձեր աղոթքի ցուցակում, որպեսզի մենք լսենք Աստծո հայտնված փառքը»¹⁰:

Այլ առաջադասությունների թվում են եղբայր Թորկիլտոնը (Հյուսիսային Բրիտանական Կոլումբիա)¹¹, Պրն. և Տկն. Վ. Հ. Սոլմսթերը (Նավախո)¹², Պրն. Բերտ և Տկն. Ռոբերտսոնները (Կիովա)¹³, Էռնեստ և Էթել Մարշալները (Ապաչի)¹⁴, Պրն. Նորման և Տկն. Ռեհվինկենները (Մենոմինի և Օնեյդա Ինդիան)¹⁵, Լեմյունել և Դորոթի Դեմիսները (Պուեբլո)¹⁶, Զ. Դ. Վելսը, Դ. Լ. Բրաունը և շատ ուրիշներ:

1926թ.-ին Պրն. Ուորեն Ա. և Տկն. Անդերսոնները, ովքեր աշխատում

էին Օրեգոնի և Նևադայի սահմանի վրա բնակվող երկու փոքրիկ ցեղերի հետ, հիշեցին մի ուղեծր՝ լեզուներով և թարգմանությամբ, որը տրվել էր շրջանային խորհուրդներից մեկի ժամանակ. «Գնացեք սարերը, վազեք դաշտերը. Հնդկացիների անձերը, հնդկացիների անձերը՝ դուք մոռացել եք նրանց»¹⁷: Բնիկ ամերիկացիներին ծառայող առաջին միսիոներները մեծ խիզախություն և նվիրում էին ցուցաբերում՝ արձագանքելով այդ մարդկանց ծառայելու և հոգևոր խավարին հակառակվելու կանչին, որը ստացել էին Քրիստոսից: Այդ միսիոներներից մեկը՝ Պրն. Դ. Լ. Բրաունը, ասաց. «Ավելի լավ է՝ լինես հնդկացիական հյուղակում՝ Քրիստոսի արյան պաշտ-

Ուոթ Ուոլթերը, ով չերոկի հնդկացի էր Օկլահոմայից, ներկա էր առաջին Գլխավոր խորհրդին: Այս լուսանկարում նա իր կնոջ՝ Նանի հետ է, 1920-ական թվականներ:

պանության ներքո և հազա՛ծ Սուրբ Հոգու զորությունը, և նույնիսկ դևերի և կախարդների միջև, քան ունենամ ցանկացած այլ դիրք այս աշխարհում, որովհետև թագավորների Թագավորը և տերերի Տերը՝ մեր Հաղթողը և Հրամանատարն է: Նա խոստացել է երբեք չթողնել և չլքել մեզ»¹⁸:

«Աստծո ժողովների» բնիկ հնդկացիներից բաղկացած ամենամաղ եկեղեցիներից մեկը, որը գտնվում էր հնդկացիների Հուպա կոչվող ռեզերվացիայում, Կալիֆորնիայում, հիշատակվել էր «Հոգեգալստական Ավերարանի» հոդվածներից մեկում 1927թ.-ին¹⁹: Բնիկ ամերիկացիների ամենահին ժողովն Արիզոնայում (Սան Կառլոս ռեզերվացիայում), հաստատ-

վեց 1936թ.-ին Էռնեստ և Էթել Մարշալների կողմից²⁰:

Գիտակցելով այս ծառայության կարևորությունը 1929թ.-ի Գլխավոր խորհուրդը բանաձև ընդունեց բնիկ ժողովուրդների միջև ավետարանչությունը խթանելու մասին.

«Քանի որ ԱՄՆ-ում գոյություն ունի հնդկացիների սովոր բնակչություն, որոնց միջև Ավետարանի գործը կատարվում է խիստ փոքր չափով, ուրեմն, ՈՐՈՇՎԱԾ է, ՈՐ մենք՝ որպես ընկերակցություն, հայտարարում ենք, որ հանդես ենք գալիս ի օգուտ ցանկացած նախաձեռնության այս ժողովրդին ավետարանելու համար, ՆԱԵՎ ՈՐՈՇՎԱԾ է խնդրանք ներկայացնել Գլխավոր վերակացուին՝ նշանակելու երեք ծառայողից բաղկացած կոմիտե, որը կկատարի պատշաճ հետազոտություն և կմշակի ծրագիր հնդկացիների ավետարանելու համար, և կզեկույցի միսիոներական կոմիտե, որը սույնով լիազորված է ծավալելու այնպիսի գործունեություն, որը նրանք նպատակահարմար կհամարեն»²¹:

1943թ.-ին Ներքին միսիան տեղեկացրեց արթնության մասին, որը բռնկվել էր Ապաչի հնդկացիների մեջ Սան Կառլոսում՝ Արիզոնայում, «որտեղ մարդիկ փրկվում են և հավատացյալները մկրտվում են: Այժմ կառուցման ընթացքում է մի գեղեցիկ շինություն ազգային տուֆա քարից՝ հոգալու համար այդտեղի հնդկացիական եկեղեցու պահանջները, որը շատ արագ աճել է»²²: Եվ մինչև 1945թ.-ը, «Աստծո ժողովներն» ուներ 58 միսիոներ 37 միսիոներական կայաններում, որոնք ծառայում էին բնիկ ամերիկացիներին²³:

Բնիկ ամերիկացիների առաջին համաժողովը տեղի ունեցավ 1948թ.-ի փետրվարին Սան Կառլոս ռեզերվացիայում՝ Արիզոնայում: Դիկ Բոնին, ով համարվում է Աժ առաջին ապաչի քարոզիչը, քարոզեց այդ համաժողովին²⁴: Քարոզիչների թվում էր Չարլի Լին՝ մի երիտասարդ Նավախո ցեղից, ով փրկվել էր ապաչիների արթնություններից մեկի ժամանակ²⁵: Բնիկ ամերիկացիների Շրջանի երկրորդ համաժողովն անցկացվեց նույն տարի հնդկացիական Սկոկմիշ ռեզերվացիայում, Վաշինգտոնում²⁶:

Եվս երեք կարևոր բնիկ ամերիկացի առաջնորդներ երևան եկան 1940-ական թվականների ընթացքում: Նրանցից մեկն Էնդրյու Մարաքն էր՝ մի երիտասարդ Մոհավկ ցեղից, ով միսիոներ դարձավ իր իսկ ժողովրդի համար²⁷: Երկրորդն ավետարանիչ Ջոն Մակֆերսոնն էր՝ Չերոկի ցեղից, ով հետագայում դարձավ հնդկացիների առաջին ներկայացուցիչը (այժմ նրանք կոչվում են բնիկ ամերիկա-

Էնդրյու և Լիլիան Մարաքլ, միսիոներներ Մոհավկում:

ցիների ներկայացուցիչներ)²⁸: Ռոջեր Քրիս, նույնպես Մոհավկ ցեղից, երրորդն էր: Քրիսի ընտանիքը լսեց Ավետարանը Էլմի Սեմիոլ ՄակՖերսոնի աշակերտներից մեկի միջոցով: Դա տեղի ունեցավ Հոգեգալստական շարժման առաջին տասնամյակներին, Կանադայի և Միացյալ Նահանգների սահմանի մոտակայքում²⁹:

Ներքին միսիայի տնօրեն Հերբերտ Բրյունի պաշտոնավարության ընթացքում, (1953-1957թթ.), բնիկ ամերիկացի առաջնորդները ծառայողական դիրքեր զբաղեցնելու ավելի մեծ հնարավորություն ստացան: Օրինակ՝ Ռիչմոնդում, Կալիֆորնիայում անցկացվող Հնդկացիների Ընկերակցության 1955թ.-ի Համաժողովին ընդգրկվեցին մի շարք բնիկ ամերիկացի քարոզիչներ³⁰: Դրա հետ մեկտեղ, սկսած 1960-ական թվականներից, շրջանային ճամբարային հավաքությունները և ամառային ճամբարները բնիկ ամերիկացիների համար սկսեցին անցկացվել ամեն տարի³¹: Մինչև 1960թ.-ի ավարտը բնիկ ամերիկացիների մեջ աշխատանք էին տանում 148 նշանակված ծառայող³²:

Հիմնվեցին մի քանի Աստվածաշնչյան դպրոցներ, որոնց նպատակն էր կրթել և պատրաստել բնիկ ամերիկացի առաջնորդներ, հովիվներ և միսիոներներ «Աստծո ժողովներում»: Դրանք էին «Ամերիկացի հնդկացիների Աստվածաշնչյան քոլեջը» (Ֆինիքս, Արիզոնա)³³, «Բնիկ ամերիկացիների Աստվածաշնչյան քոլեջը» (Շենոն, Նյուսիսային Կարոլինա)³⁴, «Բլեք Հիլս» Հնդկացիների Աստվածաշնչյան քոլեջը (Ռեփիդ Սիթի, Հարավային Դակոտա)³⁵, և «Հեռավոր հյուսիս» Աստվածաշնչյան քոլեջը (Մնթորիշ, Ալյասկա)³⁶:

«Աստծո ժողովների» 1977թ.-ի Գլխավոր խորհուրդը բանաձև ընդունեց Գործադիր երիցական կազմի մեջ հնդկացի ներկայացուցիչ նշա-

նակելու մասին³⁷: Ջոն ՄակՖերսոնը ծառայեց որպես առաջին հնդկացի ներկայացուցիչ 1978թ.-ի հունվարից մինչև 1990թ.-ի հունիսը³⁸: ՄակՖերսոնին հաջորդեցին Վիլյամ Դ. Լին (1991-2000թթ.)³⁹ և Ջոն Է. Մարաքլը (2000թ.-մինչ օրս)⁴⁰:

Բնիկ Ամերիկացիների Ընկերակցությունը հիմնադրվեց 1996թ.-ին, և անմիջապես սկսեց բարելավել հնդկացի եղբայրների կողմից իրականացվող միսիոներական աշխատանքը⁴¹: Ջոն Է. Մարաքլը, ով ներկայումս ծառայում է որպես Բնիկ ամերիկացիների Ընկերակցության ղեկավար, դարձավ առաջին բնիկ ամերիկացին, ով ընդգրկվեց Գործադիր երիցական կազմում 2007թ.-ին⁴²:

2014թ.-ի տվյալներով, 150 ամերիկացի միսիոներ ծառայում է բնիկ ամերիկացիներին, որոնց թվում են նաև Ալյասկայի բնիկները⁴³: Մարաքլը զեկուցում է, որ «գործում է մոտավորապես 190 Աժ եկեղեցի Միացյալ Նահանգների 104 ռեզերվացիայում: Սա նշանակում է, որ 150 ռեզերվացիա բոլորովին դուրս է մեր ազդեցությունից: Բնիկ ամերիկացիների ծառայության նպատակն է՝ ներկա լինել ամեն ռեզերվացիայում»: Այս նպատակին հասնելու համար, բնիկ առաջնորդները ստանում են մտավոր, ֆիզիկական, սոցիալական և հոգևոր պատրաստություն տեղական եկեղեցիներ հիմնելու համար: Այդ տեղական եկեղեցիները պետք է զարգանան՝ վերածվելով միսիոներական եկեղեցիներից շրջանային մասնաճյուղների, իսկ հետագայում՝ Գլխավոր խորհրդի անդամ եկեղեցիների⁴⁴:

Ազգային և լեզվական մասնաճյուղեր, շրջաններ և ընկերակցություններ

Ազուգա փողոցի արթնությունը միջոսաշայական սկիզբ ուներ: Նույնիսկ դիտորդներից մեկը նշեց, որ

«մաշկի գույնի սահմանը լվացվեց արյամբ»: Այս դիրքորոշումն ընդունվել էր շատերի կողմից Աստծո ժողովներում՝ որպես միաբանության և բազմազանության օրինակ Հոգով լցված եկեղեցու համար: «Աստծո ժողովների» հիմնադրման ժամանակ՝ 1914թ.-ին, իր մոտավորապես 300 հիմնադիր հովիվները, միսիոներները և ավետարանիչները հիմնականում սպիտակամորթ էին: Նրանցից առնվազն երկուսը բնիկ ամերիկացի էին: Շուտով «Աստծո ժողովներին» միացան այլ ռասաների ներկայացուցիչներ: 1915թ.-ին «Աստծո ժողովները» լիազորեց իր առաջին սևամորթ ծառայողին՝ Էլսվորտ Ս. Թոմասին Բինգհեմթոնից, Նյու Յորքից: 1918թ.-ին Հ. Ս. Բոլլը և Իսաբել Ֆլորեսը կազմակերպեցին իսպանալեզու հովիվների առաջին համաժողովը (Լատինամերիկյան համաժողովը): 1922թ.-ին եվրոպացի գաղթականները կազմեցին Գերմանական մասնաճյուղը: 1940 կամ 1941թ.-ին Աժ-ի կողմից հաստատվեց Ֆիլիպինյան մասնաճյուղը, բայց այն գործեց կարճ ժամանակով: Ուկրաինական (1943թ.), Հունգարական (1944թ.), Լեհական (1944թ.) և Յուգոսլավական (1945թ.) մասնաճյուղերը կազմվեցին երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ընթացքում:

Այս լեզվական խմբերն ավելի բարձր դիրք ձեռք բերեցին 1945թ.-ին, երբ դրանք հանձնվեցին Ներքին միսիայի ղեկավարությանը: Անանձին մասնաճյուղը դարձավ հավասար առանձին շրջանային խորհրդի: Այն ուներ ներկայացուցչություն Գլխավոր երիցական կազմում և լիարժեք անդամություն Գլխավոր խորհրդում: Միակ տարբերությունը մասնաճյուղի և շրջանի մեջ այն էր, որ մասնաճյուղը ոչ աշխարհագրական էր և «սահմանափակ էր առանձին ռասայական և լեզվական խմբի ներկայացուցիչներին ծառայելով»: Մասնաճյուղերը պետք է խորհրդակցեին Ներքին միսիայի հետ և համագործակցեին աշխարհագրական շրջանների հետ՝ «փոխադարձ եղբայրական հարաբերություններ կառուցելու համար»⁴⁵:

1973թ.-ի Գլխավոր խորհուրդը որոշում կայացրեց լեզվական մասնաճյուղերը շրջանների վերածելու մասին: Հաստատվեց հետևյալը. «նման շրջանի տարածքը սահմանափակ է առանձին լեզվական խմբերի ծառայելով, և այդ պատճառով, դրանց գործունեության աշխարհագրական տարածքները կարող են զուգարկիվել կամ համընկնել մեկ կամ ավելի շրջանային խորհուրդների հետ»⁴⁶: Ոչ անգլո-ամերիկյան ծագում ունեցող մարդկանց դիրքն ավելի էր բարձրանում «Աստծո ժողովներում»: Եկեղեցիների առաջնորդները ձգտում էին բարձրացնել նոր առաջնորդների այս խմբերից, և ավելի սերտորեն ներգրավել նրանց ազ-

Ազգային խմբերի կոմիտեն «Մայքլ Կարդուն» Մեդիա կենտրոնի առջև Սփրինգֆիլդում՝ Միսուրիում, օգոստոսի 14, 2008թ.: Առաջին շարքը (ձ-ա). Ջոն Պալմեր (գլխավոր քարտուղար), Դազ Կլեյ (գլխավոր գանձապահ), Ալտոն Գարիսոն (Գլխավոր վերակազմի օգնական), Սեմյուել Ասիեդու (Աֆրիկյան ընկերակցության նախագահ), Մայքլ Բոդուին (Հախճապի ընկերակցության նախագահ), Բարի Բոդուին (նրա կինը), Ռուդի Լոլովանգ (Ինդոնեզիայի ընկերակցության նախագահ), և Ջորջ Վուդ (Գլխավոր վերակազմի)։

Երկրորդ շարքը (ձ-ա). Մալկոլմ Բարլեյզ (Սևամորթների ընկերակցության նախագահ), Ռոջեր Կրի (Կլեյի և Գարիսոնի մեջտեղում) (Բնիկ ամերիկացիների ներկայացուցիչ), Նիլո «Ջարեն» Լապասարան (Ֆիլիպինյան ընկերակցության նախագահ), Ջորջ Ռաֆիդի (Արաբական ընկերակցության նախագահ), և Ջոն Է.Մարաբլ (Ջորջ Վուդի ծախ կողմում) (Բնիկ ամերիկացիների ընկերակցության նախագահ և Գործադիր երեց)։

Երրորդ շարքը (ձ-ա)։ Վիկտոր Ջոզեֆ (Հարավային Ասիայի ընկերակցության նախագահ), Կլեմենտե Մալդոնադո (Միջին Արևմուտքի Լատինամերիկյան ընկերակցության վերակազմի), Տալուսա Վանիլաու (Սամուական ընկերակցության նախագահ), Ֆելիքս Հարպել (Հրեական ընկերակցության նախագահ), Իսիկելի Տուրիաբլե (Ֆիջիական ընկերակցության նախագահ), Ֆիլիմոն Մաու (ԱՄՆ-ի Տոնգացիների ընկերակցության նախագահ), Գարի Ջոնս (Շվեդիական Լատինամերիկյան ընկերակցության վերակազմի), Մուուսես Կաո (Վիետնամական ընկերակցության նախագահ), Խուան Սուարես (Պուերտո Ռիկոյի շրջանի վերակազմի), Վիկտոր Պրոխոր (Սլավոնական ընկերակցության ներկայացուցիչ), և Ջոլի Սմիթ (ԱՄՆ Միսսիսիպի գործադիր տնօրեն)։

Ետևի շարքը (ձ-ա)։ Էմորի Կ. Դայվի (Խուլերի մշակութային ընկերակցության նախագահ), Դենիել Միլլեր (Գերմանական շրջանի վերակազմի), Ջոել Ֆ. Կոստա (Բրազիլիական շրջանի վերակազմի), Ռաֆաել Ռեյես (Իսպանալեզու Արևելյան շրջանի վերակազմի), Դենիս Ռիվերա (Կենտրոնական Լատինամերիկյան շրջանի վերակազմի) և Սերխիո Նավարետե (Հարավային Խաղաղօվկիանոսյան Լատինամերիկյան շրջանի վերակազմի)։

գային կառույցներում։ Միևնույն ժամանակ, կար գիտակցում այն մասին, որ «Աստծո ժողովներն» ամբողջովին չի իրագործել Ազուգա փողոցի միջոցառական սկզբունքը։

1989թ.-ի Գլխավոր խորհուրդն ընդունեց բանաձև ընդդեմ «ցանկացած կերպով դրսևորվող ռասայական խտրականության մեղքի», որն ապաշխարության կոչ էր անում ամեն մեկին, ով ռասայական խտրականություն էր ցուցաբերել «սեփական մտքերի կամ գործողությունների, կամ էլ եկեղեցական կամ հասարակական կառույցների միջոցով»⁴⁷։ Թեև պատմիրակները որոշեցին գործել ընդդեմ ռասայական խտրականության և ձգտել հաշտության, որևէ կառույց գործի չդրվեց՝ այս

նպատակն իրականացնելու համար, այնպես որ դա մեծ արդյունք չտվեց։ Իրավիճակը փոխվեց, երբ 1995թ.-ին Գլխավոր խորհուրդը լիազորեց ազգային/լեզվական ընկերակցությունների ստեղծումը, որոնք բաղկացած էին տարբեր շրջանների եկեղեցիներից՝ միավորված «տեղեկությունների փոխանակման, ավետարանչական գործը դյուրացնելու և սեփական խմբի մեջ եկեղեցիներ հիմնելու» նպատակով⁴⁸։ Ազգային/լեզվական ընկերակցությունները նշանակվեցին ԱՄՆ Միսսիսիպի պատասխանատվության ներքո⁴⁹։

1997թ.-ին Գլխավոր խորհուրդը կողմ քվեարկեց ազգային/լեզվական ընկերակցությունների ներկայացուցիչներին Գլխավոր երիցական կազմում

ընդգրկելու համար, ինչպես նաև Գործադիր երիցական կազմն ընդլայնելու համար, որպեսզի այն կարողանա ընդունել մեկական ներկայացուցչի ամեն ազգային/լեզվական ընկերակցությունից։ Այս կառուցողական փոփոխությունները էական արդյունք տվեցին։ Ազգային փոքրամասնություններն ավելի պատշաճ կերպով ներկայացվեցին «Աստծո ժողովների» բարձրագույն ղեկավար մարմիններում։ Դրա ամենից ակնհայտ արդյունքը, թերևս, տեսանելի դարձավ 2007թ.-ին, երբ Ջոլի Սմիթն ընտրվեց որպես «Աստծո ժողովների» ԱՄՆ Միսսիսիպի տնօրեն։ Նա հայտնի էր դարձել ողջ Ընկերակցությունում այն ժամանակ, երբ ծառայում էր որպես ազգային/լեզվական

ընկերակցությունները ներկայացնող գործադիր երեց:

Ավելի ստվարացող ոչ սպիտակամորթ հետևորդների կարիքների պատճառով 2009թ.-ին ստեղծվեց նոր Ազգային հարաբերությունների գրասենյակ, որը ենթակա էր Գլխավոր վերակացուին: Սքոթ Թեմփլը թողեց Միջմշակութային ծառայության տնօրենի պաշտոնը՝ նշանակվելով Ազգային հարաբերությունների տնօրեն: Համաձայն «Աժ-ի Նորությունների», Ազգային հարաբերությունների տնօրենի պարտականություններն էին՝ նախագահել հանդիպումները, «ծառայել գոյություն ունեցող ընկերակցություններին կամ լեզվական խմբերին, աճելու և հաստատվելու հնարավորություններ ընձեռնել դրանց, օգնել այն խմբերին, որոնք ցանկանում են համաժողովի կամ շրջանային խորհրդի կարգավիճակ ստանալ, օգնել ընկերակցություններին կենտրոնանալ աշակերտելու և եկեղեցիներ հիմնելու վրա, ինչպես և կատարել այլ պարտականություններ»⁵⁰: Միջմշակութային ծառայության ներկա տնօրենը՝ Մալկոլմ Բարլեյզը, զբաղեցրեց այս պաշտոնը 2009թ.-ին: Նա ծառայեց որպես Սևամորթների ազգային ընկերակցության նախագահ 2008-2012թթ.-ին: Նա դարձավ առաջին անգլո-ամերիկացին, ով ծառայեց տնօրենի պաշտոնում: Իսկ արդեն 2013թ.-ին, ոչ սպիտակամորթները կազմում էին «Աստծո ժողովների» հետևորդների 41 տոկոսը Միացյալ Նահանգներում⁵¹:

Միջմշակութային ծառայության բաժին (1945թ.-մինչ օրս)

Միջմշակութային ծառայության բաժինը հիմնադրվեց 1945թ.-ին «Ներքին միսիոներական բաժանմունք» անվանումով՝ Ներքին միսիայի կազմում⁵²: Այդ ժամանակ ԱՄՆ-ի Միսիան բաղկացած էր եկեղեցու ընդլայնման և Ներքին միսիայի բաժանմունքներից: Ներքին միսիոներական բաժանմունքի նպատակն էր՝ ղեկավարել միսիոներական աշխատանքը տարբեր խմբերի հետ՝ հրեաների, Ալյասկայի տեղաբնակների, սևամորթ ամերիկացիների, բնիկ ամերիկացիների, խուլերի, բանտարկյալների և ոչ սպիտակամորթների հետ Միացյալ Նահանգներում: Հետաքրքրական է, որ իսպանալեզուներն այդ ժամանակ գտնվում էին Արտաքին միսիայի բաժնի ներքո (որն այժմ կոչվում է «Աստծո ժողովների» Համաշխարհային միսիա)⁵³:

Ներքին միսիայի բաժանմունքը վերանվանվեց Հատուկ ծառայությունների բաժանմունքի 1957թ.-ին⁵⁴: Արդեն 1973թ.-ին Գլխավոր խորհուրդը կատարեց երեք հավելյալ փոփոխություն, ինչն իր ազդեցությունը թողեց Հատուկ ծառայությունների բաժանմունքի վրա⁵⁵:

Առաջինը՝ անվանումը փոխվեց Հատուկ ծառայության բաժնի: Երկրորդը՝ Հատուկ ծառայության բաժնի բոլոր աշխատանքների ղեկավարումը, բացի «Կոչ դեռահասներին» ծառայությունից, հանձնվեց այն շրջաններին, որտեղ այդ աշխատանքները կատարվում էին: «Կոչ դեռահասներին» ծառայությունը հայտնվեց իր կողմից նշանակված ներկայացուցչի ենթակայության ներքո⁵⁶: Երրորդը՝ այն օտար լեզուների մասնաճյուղերը, որոնք բաղկացած էին առնվազն 12 եկեղեցիներից, դարձան

Միլդրեդ Ուիտնի, կույրերին ուղղված ծառայության առաջագնացներից մեկը, բրայլյան գրամեքենայի մոտ իր տանը՝ Փիուրքիում, Վիսկոնսինում: Վաղ 1960-ական թվականներ:

օտար լեզուների շրջաններ և հեռացվեցին Ներքին միսիայի վերահսկողությունից⁵⁷:

Հատուկ ծառայության բաժինը վերանվանվեց Միջմշակութային ծառայության բաժնի 1985թ.-ին⁵⁸: Միջմշակութային ծառայությունն ունեցել է ութ տնօրեն՝ Փոլ Ռ. Մարկստրոմը (1973-1980թթ.), Ռալֆ Զ. Ֆարելը (1982թ. հունիս-1984թ.)⁵⁹, Ջեյմս Ս. Կեսլերը (1984թ. հոկտեմբեր-1994թ.), Դեյվիդ Մուրը (1994-2000թթ.), Սթիվեն Թուրվիլը (2000-2002թթ.), Զ. Պատրիկ Ֆիորեն (2002-2003թթ.), Սքոթ Թեմփլը (2003-2009թթ.) և Մալկոլմ Բարլեյզը (2009թթ.-մինչ օրս)⁶⁰:

Միջմշակութային ծառայության ներկա և ապագա աշխատանքը

ԱՄՆ-ի ներքին միսիոներներն առնչվում էին Միջմշակութային ծառայության աշխատանքի հետ տարբեր դաշտերում, որոնց թվում էին բազմաթիվ գթության ծառայությունները, քաղաքային միսիաները, նաև միսիոներական աշխատանքները՝ ուղղված գնչուներին, մուսուլմաններին, այլ պաշտամունքներին և Ամերիկայի ներսում գտնվող բազմաթիվ մշակութային խմբերին: Գոյություն ունի ութ խոշոր միսիոներական դաշտ ներքին միսիոներների համար՝ Խուլերի մշակութային ծառայությունը, Հաշմանդամների ծառայությունը, Հրեական ծառայությունը, Մուսուլմանական ծառայությունը, Ալյասկայի բնիկների ծառայությունը, Ազգային ծառայությունները, Բնիկ ամերիկացիների ծառայությունը և Կույրերի ծառայությունը: 2013թ.-ին Միջմշակութային ծառայությունը գործում էր ԱՄՆ-ում ծառայող 324 միսիոների և միսիոներական զույգերի հետ: Այն զբկուցել է 4.381 ազգային եկեղեցական համայնքների և չորս միջմշակութային Աստվածաշնչյան դպրոցների ստեղծման մասին⁶¹: Միջմշակութային ծառայության միսիոներները կրթվում և պատրաստվում են՝ քարոզելու Ավետարանը ԱՄՆ-ում բնակվող բոլոր մշակույթների ներկայացուցիչներին: Նրանք «սովորեցնում են, քարոզում են, օգնում են, պատրաստում են, կերակրում են, աղոթում են, մխիթարում են, կառուցում են, նորոգում են և խորհրդատվություն են տրամադրում» օգտագործելով այն պարզևները և տաղանդները, որոնք Աստված տվել է նրանց, և անելով անհրաժեշտ ամեն ինչ՝ մեր ազգին հասնելու համար, որպեսզի ոչ ոք չկորչի»⁶²:

«Աստծո ժողովների» անդամները կարող են մասնակցություն ունենալ Միջմշակութային ծառայությանը երկու ձևով: Առաջինը՝ հնարավորություններ փնտրել այս աշխարհի վրա ազդեցություն թողնելու համար: Երբեմն դուք կարող եք ազդեցություն թողնել այս աշխարհի վրա շատ պարզ կերպով, օրինակ՝ այցելելով ձեր դիմացի հարևանին: Երկրորդը՝ արեք հնարավորինս ամեն ինչ, որպեսզի մոտեցնեք մարդկանց Կենդանի Աստծո Հոգուն, Ով ցանկանում է, որ բոլորը գան Իրեն՝ բազմապիսի ընտանիք կազմելով: Միջմշակութային ծառայությունն օգնում է իրականացնել Մեծ Հանձնարարականը Միացյալ Նահանգներում: Այն աջակցում է մեր միսիոներներին, որպեսզի նրանք հասնեն ազգերին մեր ազգի մեջ: ✝

Բոլոր միջմշակութային Մասնաճյուղերի, Տարածքների և Ընկերակցությունների ցուցակը⁶³

Ազգային/Լեզվական խմբեր	Տարե-թվեր	Նշումներ
«Աստծո ժողովների» Աֆրիկյան ընկերակցություն, ԱՄՆ	2003-	Ընկերակցության կանոնադրությունն ընդունվեց 2003թ.-ի սեպտեմբերի 27-ին, և հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2003թ.-ի նոյեմբերի 18-19-ին:
«Աստծո ժողովների» Արաբական ընկերակցություն, ԱՄՆ	2005-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2005թ.-ի նոյեմբերի 15-16-ին:
Բրազիլիական շրջան	2003-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2003թ.-ի հունվարի 21-ին:
Կենտրոնական շրջան / Դիստրիկտ Սենտրալ (նախկինում՝ Կենտրոնական շրջան, որը դրանից առաջ կոչվում էր «Կենտրոնական Լատինա-ամերիկյան շրջան»)	1972-	Կազմվեց Լատինաամերիկյան շրջանից:
Ոչ սպիտակամորթների մասնաճյուղ		1945թ.-ի Գլխավոր խորհուրդը խրախուսեց այս մասնաճյուղի ստեղծումը: 1947թ.-ի Գլխավոր խորհրդի ժամանակ նշանակվեց հետազոտական կոմիտե, որը պետք է առաջարկներ ներկայացներ 1949թ.-ի Գլխավոր խորհրդին այս մասնաճյուղի ստեղծման վերաբերյալ: Այնուամենայնիվ, ոչ մի առաջարկներ չներկայացվեցին և այս մասնաճյուղն այդպես էլ չհաստատվեց: Ստեղծվեց առանձին Սևամորթների ազգային ընկերակցություն 1989թ.-ին:
Կովբոյների ընկերակցություն	2005-	Սկզբնականորեն հայտնի որպես Կովբոյների եկեղեցական ընկերակցություն: Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2005թ.-ի նոյեմբերի 15-16-ին՝ այն վերապահումով, որ նրանք, ի տարբերություն այլ ընկերակցությունների, չեն ունենալու ներկայացուցչություն Գլխավոր երիցական կազմում:
Եթովպական ընկերակցություն	2011-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2001թ.-ի հունիսի 9-10-ին:
«Աստծո ժողովների» Ֆիլիպինյան-ամերիկյան քրիստոնեական ընկերակցություն	1976-	Հաստատվեց 1976թ.-ին: Ստացավ Ընկերակցության կարգավիճակ Գործադիր երիցական կազմի կողմից 1997թ.-ի նոյեմբերի 11-ին: Տվյալները թարմացումը Գործադիր երիցական կազմի արձանագրության մեջ՝ 2006թ.-ի հունվարի 17-ին:
Ֆլորիդայի բազմամշակութային շրջան (նախկինում՝ Հարավ-Արևելյան իսպանալեզու շրջան)	1981-	Նախկինում Իսպանալեզու Արևելյան շրջանի մասը: Կազմակերպվեց 1981թ.-ի հունվարի 29-31-ին: Անվանումը փոխվեց Ֆլորիդայի բազմամշակութային շրջանի 2013թ.-ին:
Գերմանական շրջան (նախկինում՝ Գերմանական մասնաճյուղ)	1922-	Կազմակերպվեց Նյու Քասթլում՝ Փենսիլվանիայում, 1922թ.-ի նոյեմբերի 17-24-ին: 1973թ.-ին այն հայտնի դարձավ որպես Գերմանական շրջան:
«Աստծո ժողովների» Գանայական ընկերակցություն, ԱՄՆ	2011-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2011թ.-ի հունիսի 9-10-ին:
Հունական մասնաճյուղ	1953-1968	Սկզբնականորեն կազմակերպված որպես «Հելենիկ Պրոտոգո-նոս Ապոստոլիկ Էկլեսիա» («Հունական սկզբնական առաքելական եկեղեցի»)՝ Հունական մասնաճյուղը վերակազմավորվեց Գլխավոր քարտուղարի կողմից 1953թ.-ի օգոստոսի 14-ին: Մինչև 1962թ.-ը, այն հայտնի էր որպես Հունական մասնաճյուղ: Այն կազմալուծվեց 1968թ.-ին:
Ծովաձոցի լատինաամերիկյան շրջան	1972-2012	Կազմված Լատինաամերիկյան շրջանից: Այն կազմալուծվեց՝ չորս նոր Իսպանալեզու շրջան ստեղծելու համար:
Հաիթյան-ամերիկյան ընկերակցություն	2005-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2005թ.-ի հունիսի 6-8-ին:
Հնոնգների ազգային ընկերակցություն	1996-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 1996թ.-ի մարտին, տվյալների թարմացումը՝ 2003թ.-ի հունիսի 9-11-ին:
Հունգարական մասնաճյուղ	1944-1960	
Հյուսիսային Ամերիկայի Հնդկաստանի Ընկերակցություն (կամ «Աստծո ժողովների» Հնդկաստանի ընկերակցություն, ԱՄՆ)	1993-	Ստեղծվեց 1993թ.-ին: Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2007թ.-ի սեպտեմբերի 18-19-ին, իր Ընկերակցության կանոնադրության հետ:

Իտալական շրջան (նախկինում՝ Իտալական մասնաճյուղ)	1948-1990	Կազմվեց Սիրակուզում՝ Նյու Յորքում, 1948թ.-ի հունվարի 15-17-ին: Կազմալուծվեց 1990թ.-ի նոյեմբերի 30-ին:
Կորեական շրջան (նախկինում՝ «Աստծո ժողովների» Ամբողջ Ավետարանի կորեական խորհուրդ)	1982-	Կազմակերպչական հավաքույթն անցկացվեց Սփրինգֆիլդում՝ Միսուրիում, 1982թ.-ի փետրվարին:
Կորեական ընկերակցություն	2003-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2003թ.-ի մարտի 18-19-ին:
Լատինամերիկյան շրջան (նախկինում՝ Լատինամերիկյան համաժողով)	1918-1971	Հիմնադրվեց 1918թ.-ին՝ որպես Տեխասի շրջանի Լատինամերիկյան համաժողով, և դարձավ Լատինամերիկյան շրջան 1925թ.-ին: Լատինամերիկյան շրջանից առաջացավ Իսպանալեզու Արևելյան շրջանը 1956թ.-ին, որն ի վերջո բաժանվեց չորս հավելյալ շրջանների 1972թ.-ի հունվարի 1-ին՝ Ծովածոցի Լատինամերիկյան շրջանի, Կենտրոնական Լատինամերիկյան շրջանի, Միջին Արևմուտքի Լատինամերիկյան շրջանի և Խաղաղ Օվկիանոսի Լատինամերիկյան շրջանի:
Միջին Արևմուտքի Լատինամերիկյան շրջան	1972-	Կազմված Լատինամերիկյան շրջանից:
«Աստծո ժողովների» Սևամորթների ազգային ընկերակցություն	1989-	Կազմվեց Քաղաքի կենտրոնի աշխատավորների համաժողովից, որը սկսեց գործել 1970-ական թվականների վերջում: Կազմվեց 1989թ.-ին, հաստատվեց 1990թ.-ի մարտի 27-ին:
«Աստծո ժողովների» Չինական ազգային ընկերակցություն	2003-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2003թ.-ի հունիսի 9-11-ին:
«Աստծո ժողովների» Իսուլերի մշակութային ազգային ընկերակցություն	1992-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից որպես «Իսուլերի մշակութային ծառայություն» 1992թ.-ի սեպտեմբերի 22-ին:
Ֆիջիական ազգային ընկերակցություն	1990-	Հաստատվեց 1990թ.-ին: Գործադիր երիցական կազմը պաշտոնապես Ընկերակցության կարգավիճակ շնորհեց 1997թ.-ի նոյեմբերի 11-12-ից: Տվյալների թարմացումը Գործադիր երիցական կազմի արձանագրության մեջ՝ 2006թ.-ի հունվարի 17-18-ին:
Ինդոնեզիական ազգային ընկերակցություն (կամ «Աստծո ժողովների» Ինդոնեզիական ընկերակցություն)	2004-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2004թ.-ի նոյեմբերի 16-17-ին:
«Աստծո ժողովների» Հրեական ազգային ընկերակցություն	2008-	Հաստատվեց 2008թ.-ի մայիսին: Հաստատվեց որպես շրջան Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2008թ.-ի հունիսի 2-4-ին, իր Ընկերակցության կանոնադրության հետ:
Սլավոնական ազգային շրջան (նախկինում՝ Սլավոնական ազգային ընկերակցություն)	2002-	Սկզբնականորեն առաջարկված որպես Ռուսական և Ուկրաինական ազգային ընկերակցություն 1992թ.-ին, այն դարձավ Սլավոնական ազգային ընկերակցություն և հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2002թ.-ի նոյեմբերի 19-20-ին: Այն վերածվեց շրջանի Գործադիր երիցական կազմի հաստատմամբ 2008թ.-ի հունիսի 2-4-ին, և Գլխավոր խորհրդի հաստատմամբ՝ 2009թ.-ին:
«Աստծո ժողովների» Բնիկ ամերիկացիների ընկերակցություն	1996-	Կազմվեց 1996թ.-ի հունվարի 1-ին՝ Ընկերակցության կարգավիճակով, ստացավ Գործադիր երիցական կազմի հավանությունը 1996թ.-ի սեպտեմբերի 25-ին:
Նիգերիական ԱԺ ընկերակցություն, ԱՄՆ	2010-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2010թ.-ի սեպտեմբերի 21-22-ին, իր Ընկերակցության կանոնադրության հետ:
Խաղաղ Օվկիանոսի Հյուսիսային լատինամերիկյան շրջան	1998-	Կազմվեց Խաղաղ Օվկիանոսի Լատինամերիկյան շրջանից:
Խաղաղ Օվկիանոսի լատինամերիկյան շրջան	1972-1998	Կազմվեց Լատինամերիկյան շրջանից: Բաժանվեց 1998թ.-ին՝ կազմելով. Խաղաղ Օվկիանոսի հյուսիսային լատինամերիկյան շրջանը և Խաղաղ Օվկիանոսի հարավային լատինամերիկյան շրջանը:
Ֆիլիպինյան մասնաճյուղ	1940? – (*)	Կազմվեց 1938թ.-ին որպես Ֆիլիպինյան շրջանի խորհուրդ, թեև այն պաշտոնապես ճանաչված չէր ԱԺ-ի կողմից որպես շրջան: Այն ղեկավարվում էր ԱԺ ծառայողի կողմից և ճանաչվեց որպես մասնաճյուղ 1940 կամ 1941թ.-ին: Գլխավոր գործառույթն էր՝ կազմակերպել ԱՄՆ-ում ապրող ֆիլիպինցի ԱԺ ծառայողների և անդամների ամենամյա համաժողովը: Այն աշխատանքային հարաբերություններ ուներ Արևմտյան Աֆրիկայում գտնվող տարբեր շրջանների հետ:
Լեհական մասնաճյուղ	1944-1960	Լեհական մասնաճյուղը կազմվեց 1944թ.-ի մայիսին և կազմալուծվեց 1960թ.-ի սեպտեմբերին:

Պորտուգալական շրջան (Նախկինում՝ Պորտուգալական ընկերակցություն)	1994-2003	Պորտուգալական Ընկերակցությունը ճանաչվեց 1994թ.-ին և կազմակերպվեց որպես շրջան 1998թ.-ին: Պորտուգալական շրջանը կազմալուծվեց Գլխավոր երիցական կազմի որոշմամբ 2003թ.-ի սեպտեմբերի 23-ին:
Պուերտո Ռիկոյի շրջան	1975-	Նախկինում Իսպանալեզու Արևելյան շրջանի մաս: Հաստատվեց որպես առանձին շրջան Գլխավոր երիցական կազմի կողմից 1975թ.-ի օգոստոսին:
«Աստծո ժողովների» Ռումինական ընկերակցություն	2003-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2003թ.-ի հունվարի 21-22-ից:
Ռուսական մասնաճյուղ	1945-1960	Ռուսական մասնաճյուղը կազմվեց 1945թ.-ին և կազմալուծվեց 1960թ.-ին:
Սամուական շրջան (Նախկինում՝ «Աստծո ժողովների» Սամուական ընկերակցություն)	2003-	Ընկերության կանոնադրությունը ստորագրվեց 2003թ.-ի դեկտեմբերի 30-ին: Այն վերաճվեց Սամուական շրջանի՝ ստանալով Գլխավոր խորհրդի հաստատումը 2013թ.-ին:
Երկրորդ կորեական շրջան	2005-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2005թ.-ի հունվարի 18-ին:
Կենտրոնական հարավային Իսպանալեզու շրջան	2011-	Կազմվեց Ծովածոցի լատինաամերիկյան շրջանից: Հաստատվեց Գլխավոր խորհրդի կողմից 2011թ.-ին:
«Աստծո ժողովների» Հարավային ասիական ընկերակցություն	2007-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2007թ. նոյեմբերի 12-14-ին, իր Ընկերակցության կանոնադրության:
Հարավային լատինաամերիկյան շրջան	2013-	Հարավ-Արևելյան Իսպանալեզու շրջանի մեջ գտնվող Հարավային լատինաամերիկյան համաժողովը և Միջատլանտյան Իսպանալեզու համաժողովը միացան՝ դառնալով Հարավային Լատինաամերիկյան շրջան, 2013թ.-ի Գլխավոր խորհրդի հաստատմամբ:
Հարավային Խաղաղ Օվկիանոսի շրջան (Նախկինում՝ Հարավային Խաղաղ Օվկիանոսի լատինաամերիկյան շրջան)	1998-	Նախկին Խաղաղ օվկիանոսի լատինաամերիկյան տարածքը: Անվանումը փոխվել է Խաղաղ Օվկիանոսի հարավային շրջանի 2009թ.:
Հարավ-Արևմտյան շրջան (Նախկինում՝ Արիզոնայի լատինական շրջան)	2008-	Սկզբնականորեն կազմվեց 2006թ.-ին որպես Խաղաղ օվկիանոսի հարավային լատինաամերիկյան տարածքի համաժողով: Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2008թ.-ի հունիսին՝ Արիզոնայի լատինաամերիկյան շրջան դառնալու համար: 2009թ.-ի Գլխավոր խորհուրդը հաստատեց անվանման փոփոխությունը Հարավ-Արևմտյան շրջանային խորհրդի:
Իսպանալեզու Արևելյան շրջան (Նախկինում՝ Իսպանալեզու արևելյան համաժողով)	1956-	Կազմվեց Լատինաամերիկյան շրջանից 1956թ.-ին՝ որպես Իսպանալեզու Արևելյան համաժողով: Անվանումը փոխվեց Իսպանալեզու Արևելյան շրջանային խորհրդի 1957թ.-ի օգոստոսի 15-ին:
Տեխասի Ծովածոցի Իսպանալեզու շրջան (Նախկինում՝ Տեխասի ծովածոցի Իսպանալեզու շրջան)	2011-	Կազմվեց Ծովածոցի լատինաամերիկյան շրջանից: Հաստատվեց 2011թ.-ի Գլխավոր խորհրդի կողմից: Անվանումը փոխվեց Տեխասի Ծովածոցի Իսպանալեզու շրջանի խորհրդի 2013թ.-ին:
Տեխասի Լուիզիանայի Իսպանալեզու շրջան	2010-	Կազմվեց Ծովածոցի լատինաամերիկյան շրջանից: Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2010թ.-ի սեպտեմբերի 21-22-ին, և վավերացվեց 2011թ.-ի Գլխավոր խորհրդի կողմից:
Տոնգացիների ընկերակցություն (կամ «Աստծո ժողովների» Տոնգացիների ընկերակցություն)	2002-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2002թ.-ի մարտի 15-ին: Փոփոխեց իր Կանոնադրությունը, Գործադիր երիցական կազմի արձանագրություն, 2004թ.-ի հունվարի 20-21:
Ուկրաինական մասնաճյուղ	1943-1971	Ուկրաինական մասնաճյուղը ճանաչվեց 1943թ.-ի սեպտեմբերի 17-ին: Այն կազմալուծվեց 1971թ.-ի դեկտեմբերի 31-ին:
«Աստծո ժողովների» Վիետնամական ընկերակցություն	2007-	Հաստատվեց Գործադիր երիցական կազմի կողմից 2007թ.-ի սեպտեմբերի 18-19-ին, իր Կանոնադրության հետ:
Արևմտյան Տեխասի և Տափաստանների շրջան	2011-	Կազմվեց Ծովածոցի լատինաամերիկյան շրջանից: Հաստատվեց 2011թ.-ի Գլխավոր խորհրդի կողմից:
Հարավսլավյան մասնաճյուղ	1945-1961(*)	

Վիլյամ Զ. Մոուլնարը (ԱՄՄ-ի Աստվածաբանության մագիստրոս) թվային պահուցարան է «Ֆլուուեր» հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնում, Սփրինգֆիլդ, Միսուրի:

ՆՇՈՒՄՆԵՐ

- ¹ «Ապավում է, որ փոքրամասնությունները մեծամասնություն են կազմել 2050թ.-ին»: http://articles.cnn.com/2008-08-13/us/census.minorities.1.hispanic-population-census-bureau-white-population?_s=PM:US (մուտք ապրիլի 2, 2012թ.):
- ² Ռոբերտ Վ. Փիրթը. «Ամերիկայի միսիայի ամփոփում», «Հոգեգալստական Ավետարան», օգոստոսի 4, 1985թ., էջ 18: «ԱՄՆ Միսիայի բաժանմունքը» կամ «ԱՄՆ Միսիան» սկզբնականորեն անվանվել է «Ներքին միսիայի ազգային բաժին», և տարբեր անվանումներ է ունեցել իր պատմության ընթացքում: Այդ փոփոխվող անվանումները հետևյալն են. «Ներքին միսիայի ազգային բաժին» (1937-1973թթ.), «Ներքին միսիայի բաժին» (1973-2001թթ.), «Աստծո ժողովների ներքին միսիա» (2001-2003թթ.), «Աստծո ժողովների ԱՄՆ-ի Միսիա» (2003թ.-մինչ օրս):
- ³ Ջեյմս Մ. Կեյսեր. «Ամերիկյան միսիայի նոր հարթություններ», «Հոգեգալստական Ավետարան», օգոստոսի 4, 1985թ., էջ 26:
- ⁴ Միջմշակութային ծառայության գրքույկ, 2011թ.:
- ⁵ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1937թ., էջ 96:
- ⁶ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1941թ., էջ 62: Այս գեղարվեստական հիշատակվում է Ալլասկան և Հավայան կղզիների ընդգրկված Ներքին միսիայի բաժնի աշխատանքի մեջ:
- ⁷ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1943թ., էջեր 33-34:
- ⁸ Այս հոդվածի ծավալի պատճառով, այս հատվածում չի հիշատակվում Հավայան կղզիների կամ իսպանալեզու ժողովուրդների ուղղված միսիոներական ծառայությունը, քանի որ կարճ ժամանակ անց երկուսն էլ հայտնվեցին Արտաքին միսիայի իրավասության ներքո, թեև հետագայում երկուսն էլ ավելացան ԱՄՆ միսիայի բաժնին: Այնուամենայնիվ, իսպանալեզու տարածքները կհիշատակվեն ավելի ուշ այս հոդվածում, երբ այն անդրադառնա Ազգային և լեզվական շրջաններին: Նույնպես, «Կոչ ընտանիքներին» ծառայությունը, բանտերի ծառայությունը, կապելանների ծառայությունը, ծառայությունը, կրթական ծառայությունը, կույրերի ծառայությունը և խուլերի ծառայությունը չի քննարկվի այստեղ հոդվածի սահմանափակ ծավալի պատճառով: Այս ծառայությունների մասին պատմությունները ընթերցելու համար, տես «ԱՄՆ Միսիա. Ծառայության 75-ամյակը» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 2012թ.):
- ⁹ Ռոբերտ Ուոլթեր և Վիլյամ Հ. Բոյլս, ծառայողական գործեր, ՖՀԺԿ:
- ¹⁰ Կլայդ Տոմպսոն. «Հնդկացիների միջև», «Քրիստոնեական Ավետարան», հուլիսի 27, 198թ., էջ 5:
- ¹¹ (Յորգեն Պ.) Տորկիդսոն. «Հնդկացիների միջև», «Հոգեգալստական Ավետարան», մայիսի 26, 1923թ., էջ 5:
- ¹² Վ. Հ. Սոլմս. «Նավահոների միջև», «Հոգեգալստական Ավետարան», օգոստոսի 7, 1937թ., էջ 9: Տես նույնպես Պրն. և Տլն. Վ. Հ. Սոլմս. «Ինչ կասեք մեր հարևաններին» նավահո հնդկացիների մասին», «Հոգեգալստական Ավետարան», ապրիլի 9, 1938թ., էջ 6:
- ¹³ «Աշխատանք հնդկացիների հետ Կիովանում», «Հոգեգալստական Ավետարան», ապրիլի 26, 1941թ., էջ 9:

- ¹⁴ «Արթնություն ապախի հնդկացիների միջև», «Հոգեգալստական Ավետարան», օգոստոսի 8, 1942թ., էջ 7:
- ¹⁵ «Միսիա հնդկացիների համար Վիսկոնսինում», «Հոգեգալստական Ավետարան», հունիսի 5, 1955թ., էջ 13:
- ¹⁶ Խմբագրի նշումը Լ. Է. Դեյվիսի «Հնդկացիական միսիա Պոնեյրում» հոդվածում, «Հոգեգալստական Ավետարան», մարտի 4, 1958թ., էջ 12:
- ¹⁷ Պրն. և Տլն. Ուոլթեր Ա. Անդերսոն. «Հնդկացիների միջև», «Հոգեգալստական Ավետարան», սեպտեմբերի 24, 1927թ., էջ 11:
- ¹⁸ Պրն. Դ. Լ. Բրաուն. «Կալիֆորնիայի հնդկացիների միջև», «Հոգեգալստական Ավետարան», փետրվարի 1, 1930թ., էջ 13:
- ¹⁹ «Հնդկացիների եկեղեցին Հուլայում այժմ «Աստծո ժողովների» մասն է», «Հոգեգալստական Ավետարան», մարտի 5, 1927թ., էջ 21:
- ²⁰ Ջիմ Դեմիսի. «Աստծո ժողովների ծառայությունը բնիկ ամերիկացիներին, Մաս 1», «Աստծո ժողովների ծառանգություն», հմ. 22:2 (ամառ 2002), էջ 8: Առաջին ազգային հնդկացիական եկեղեցու հիմնադիրը համարվում է Չարլի Լին. նա եկեղեցի հիմնեց Շիֆոռոում՝ Նյու Մեքսիկոյում, որն ինքնուրույն դարձավ 1973թ.-ին: Հայտնի է, որ Չարլի Լին Ներքին միսիայի կողմից նշանակված առաջին միսիոներն էր (1952թ.): Տես «Բնիկ ամերիկացիների ծառայությունը» տպագրված ձեռագիր (1988թ.) էջ 1, ՖՀԺԿ: Ռուտ Լինը նշում է, որ Լին «առաջին պաշտոնական նշանակված և գրանցված ներքին ազգային միսիոներն էր»: Տես Ռուտ Ա. Լին, կազմող. «Աստծո ժողովների Ներքին միսիայի պատմությունը» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի. Ներքին միսիայի բաժին, 1992թ.), էջ 30:
- ²¹ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1929թ., էջ 81:
- ²² «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1943թ., էջ 50-51:
- ²³ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1945թ., էջ 69:
- ²⁴ «Առաջին հնկացիական համաժողովը», «Հոգեգալստական Ավետարան», ապրիլի 10, 1948թ., էջեր 10-11:
- ²⁵ Նույնը, էջ 11:
- ²⁶ «Փառավոր հնդկացիական համաժողովը», «Հոգեգալստական Ավետարան», հոկտեմբերի 30, 1948թ., էջ 12:
- ²⁷ Էնդրյու Մարաբլ, հիմնում նշանակման համար, ծառայողական գործ, ՖՀԺԿ: Նա Ջոն Է. Մարաբլի հորեղբայրն է:
- ²⁸ Ջոն Տ. ՄաԿՖերսոն և Ֆիլ Թեյլոր, «Առաջնորդ. իմ պատմությունը» (Թայմա, Կարոն-դելի Աստծո ժողով, 1995թ.), էջ 140:
- ²⁹ Կարին Տ. Ռոջերս և Անջելա Տարանգ, հարգազուրկ բանտերի պատմությունների մասին Ռոջեր Ա. Քրիլի հետ, օգոստոսի 9, 2006թ.:
- ³⁰ «Ամերիկացի հնդկացիների հալածվում են», «Հոգեգալստական Ավետարան», հունիսի 12, 1955թ., էջ 10: Նույնպես, բնիկ ամերիկացի միսիոներների կարճ կենսագրությունների համար, տես. Ռուտ Լին. «Ավետարանը» հնդկացիներին», «Հոգեգալստական Ավետարան», սեպտեմբերի 24, 1961թ., էջեր 18-19: Ռուտ Լին. «Ավետարանը» հնդկացիներին», «Հոգեգալստական Ավետարան», հոկտեմբերի 15, 1961թ., էջեր 22-23: Ռուտ Լին. «Հոգեգալստական Ավետարան», հոկտեմբերի 22, 1961թ., էջեր 18-19:
- ³¹ Ռուտ Լին. «Հնդկացիների ճամբարներում արթնություն է բռնկվում», «Հոգեգալստական Ավետարան», հոկտեմբերի 30, 1960թ., էջեր 8-9:
- ³² «Աստծո ժողովների» ամերիկյան հնդկացիների միսիայի փնակագրական գեղարվեստական ծառայությունը, տպագրված ձեռագիր, էջ 2, ՖՀԺԿ:
- ³³ Այն հիմնադրվեց 1957թ.-ի սեպտեմբերի 23-ին Այտա Ուոլթերի կողմից որպես «Հնդկացիների Աստվածաշնչյան դպրոց» բոլոր գեղերի համար: 1967թ.-ին այս դպրոցը վերանվանվեց «Ամերիկյան հնդկացիների Աստվածաշնչյան ինստիտուտի»: Ներկա անվանումը 1982թ.-ից «Ամերիկյան հնդկացիների քոլեջ» է: Ջոզեֆ Զ. Մաջիո. «Այտա Մ. Ուոլթերն. մեկ Յեթի մեջ

- ընդգրկողը», «Աստծո ժողովների ծառանգություն», հմ. 27 (2007թ.), էջ 31:
- ³⁴ Այս կրթական հաստատությունը հիմնադրվեց 1968թ.-ի հունվարին Պաուլին Մաթերիսի, Չարլզ Հորդենի և Հուբերտ Ռոյսի կողմից: Այն կոչվում էր «Հնդկացիների Արևելյան Աստվածաշնչյան ինստիտուտ», և գտնվում էր Ֆայեթվիլի մոտակայքում, Հյուսիսային Կարոլինայում: Այդ անվանումը փոխվեց «Ազգային Ամերիկյան Աստվածաշնչյան քոլեջի» 1994թ.-ին:
- ³⁵ Այս կրթական հաստատությունը սկզբնականորեն կոչվում էր «Բարի հովիվ» Հնդկացիների Աստվածաշնչյան ինստիտուտ: Այն գտնվում էր Ուորիհոմ Վարավայի Ռակոտայում, և բացվեց 1970թ.-ին Լեո և Միլդրեդ Բենսոնների կողմից: Այն փոխեց իր անվանումը «Հնդկացիների Կենտրոնական Աստվածաշնչյան քոլեջի» և ապագայում տեղափոխվեց Ռեմիդի Սթիֆ Հարավային Դակոտա, և կրկին փոխեց իր անվանումը «Բեյք Հիլս» Հնդկացիների Աստվածաշնչյան քոլեջի: Այս ուսումնական հաստատությունը վերածվեց «Ծառայության զարգացման ինստիտուտ» կոչվող հեռակա ուսուցման ծրագրի, որը հասանելի էր հիմնականում բնիկ ամերիկացիներին:
- ³⁶ Այս ուսումնական հաստատությունը հիմնադրվեց 1962թ.-ին Արվին և Լուանա Գինդոնների ջանքերով և Բենեթ Էնդրյուսի օգնությամբ: Այն փակվեց 2009թ.-ին և դարձավ «Այլասայի շրջանի ծառայողական դպրոց»:
- ³⁷ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1977թ., էջեր 66-67:
- ³⁸ Անջելա Տարանգ. «Ընտրելով Հիսուսի ճանապարհը. «Աստծո ժողովների» ներքին միսիան ամերիկացի հնդկացիներին, և հնդկացիների հոգեգալստական ինքնության ձևավորումը» (դոկտորական թեզ, «Duke University», 2009թ.), էջեր 237-239, 266:
- ³⁹ «Հայտնի է լրիվ ժամանակով ծառայող հնդկացի ներկայացուցչի անունը», «Հոգեգալստական Ավետարան», ապրիլի 14, 1991թ., էջ 28:
- ⁴⁰ Տարանգ, էջ 266:
- ⁴¹ Անջելա Տարանգ. «Աստծո ժողովների միսիան բնիկ ամերիկացիներին», «Աստծո ժողովների ծառանգություն», հմ. 29 (2009թ.), էջ 50:
- ⁴² Նույնը, էջ 46:
- ⁴³ «Դեմքեր դաշտում. ԱՄՆ Միսիայի փնակագրությունը», 2014թ., էջ 2
- ⁴⁴ Ջոն Է. Մարաբլ, էլ. նամակ Լինդսի Փեյջին, փետրվարի 10, 2012թ.:
- ⁴⁵ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1945թ., էջ 35:
- ⁴⁶ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1973թ., էջեր 88-89:
- ⁴⁷ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1989թ., էջեր 117-118:
- ⁴⁸ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1995թ., էջ 41:
- ⁴⁹ Սքոթ Թեմսի, էլ. նամակ հեղինակին, փետրվարի 15, 2012թ.: Գլխավոր խորհրդի կողմից չէր ընդունվել որևէ բանաձև կամ ներկայացվել որևէ սահմանադրական պահանջ այն մասին, որ ազգային կամ լեզվական ընկերակցությունները «համակարգվեն, ղեկավարվեն կամ վերահսկվեն» ԱՄՆ-ի ԱՄՆ-ի Միսիայի կամ Միջմշակութային ծառայության տնօրենի կողմից 1995-2009թթ.-ի ընթացքում: Այնուամենայնիվ, ազգային կամ լեզվական ընկերակցությունների մի մասի սահմանադրություններում նշվում է, որ նրանք կազմվել էին «Աստծո ժողովների ԱՄՆ-ի Միսիայի Գործարար տնօրենի գրասենյակի միջոցով», և որ Միջմշակութային ծառայության տնօրենը խորհրդակցական պաշտոն է կատարել տվյալ ազգային կամ լեզվական ընկերակցության համար:
- ⁵⁰ «Թեմսի Նշանակված է Ազգային հարաբերությունների տնօրեն», «Աստծո ժողովների նորություններ», հոկտեմբերի 12, 2009թ.:
- ⁵¹ 2013թ.-ի ԱՄ Վիճակագրական տվյալներ:
- ⁵² «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1945թ., էջ 35: Ներքին միսիոներական բաժանմունքը հետագայում վերանվանվեց

Շարունակելի էջ 65-ին

Լատինաամերիկյան շրջանի առաջին երեք վերակացուները (ա-ձ). Խոսե Գիրոն (3-րդ վերկ.), Դեմետրիո Բազան (2-րդ վերկ.) և Հ. Ս. Բոլլ (1-ին վերկ.): Լուսանկարն արված է Չամայում, Նյու Մեքսիկոյում, մարտ, 1939թ.:

«Այլևս լուռ չենք լինելու». «Աստծո ժողովների» Լատինա- ամերիկյան շրջանը Դեմետրիո Բազանի և Խոսե Գիրոնի ղեկավարության ներքո

Գաստոն Էսպինոզա

Քսաներորդ դարի սկզբում Ամերիկայի հարավ-արևմուտքի հասարակական և կրոնական իրավիճակը սկսեց փոխվել: Երկու միաժամանակ տեղի ունեցող իրադարձությունները՝ Մեքսիկական հեղափոխությունը և Հոգեգալստական շարժման ծնունդը, փոխելու էին անթիվ մարդկանց կյանքերը, ովքեր փախստական դարձան՝ հեռանալով Մեքսիկայից: Ամերիկայում նրանք ոչ միայն ապաստան գտան պատերազմից, այլև կրոնական վերափոխում ապրեցին: Հազարավոր մարդիկ ընդունեցին Քրիստոսին և մկրտվեցին Սուրբ Հոգով փախստականների սահմանային ճամբարներում, փոքրիկ Ավետարանական միսիաներում, վրաններում, դպրոցական հանրակացարաններում և տներում:

Այս փախստականները դարձի էին գալիս հովիվների, ավետարանիչների և եկեղեցու հասարակ անդամների օգնությամբ, որոնց Հոգեգալստական արմատները սկիզբ էին առնում թե՛ Վիլյամ Զ. Սեյմուրի Ազուգա փողոցի արթնությունից Լոս Անջելոսում, թե՛ Չարլզ Ֆոքս Փարիենմի Առաքելական հավատքի միսիայից Հյուսթոնում: Այդ մարդիկ և մեքսիկացի նորադարձները սկսեցին փոքրիկ միսիաներ, որոնք միացան 1914թ.-ի ապրիլին հիմնադրված «Աստծո ժողովներին»: «Ասամբլեաս դե Դիոս» անվանումը կրող ցուցանակները սկսեցին հայտնվել աճող իսպանալեզու բնակչություն ունեցող համայնքներում: Լատինաամերիկյան «Աստծո ժողովներ» աշխատանքը սկսեցին այնպիսի հովիվներ և ավետարանիչներ, ինչպիսիք էին Էնեմեսիո Ալանիսը, Անտոնիո Ռիոս Մորինը, Անտուֆո Մ. Լոպեսը, Ռոդոլֆո Ս. Օրոսկոն, Պրն. Իսաբել Ֆլորեսը, Ջորջ Ջոյները, Ջոն Փրեստոնը, Ֆելիքս Հեյլը, Մ. Մ. Պինտոնը և այլոք ողջ Տեխասի և Հյուսիսային Մեքսիկայի տարածքում: Տաղանդավոր երիտասարդ մեթոդիստ քարոզիչ Հենրի Ս. Բոլլը Տեխասից, ով հոգեգալստական էր դարձել, միաբանեց բոլոր այս ծառայողներին: Բոլլը և Էլիս Ի. Լուր դարձան մեքսիկացի գաղթականներին ծառայող ամենաակնառու միսիոներները «Աստծո ժողովներում»:

1918թ.-ի վերջում Բոլլը և Ֆլորեսը համախմբեցին իսպանալեզու ծառայողներին և եկեղեցիները՝ «Լատինաամերիկյան համաժողով» կազմելով: Բոլլն անմիջականորեն ղեկավարեց այս համաժողովն այնքան ժամանակ, մինչև որ կոչվեց դրա վերակացուն: Այն վերաճվեց Լատինաամերիկյան շրջանի խորհրդի 1929թ.-ին²: Բոլլը շարունակեց առաջնորդել այս շրջանը մինչև 1939թ.-ը, երբ իսպանալեզու ծառայողների նոր սերունդը ստանձնեց իսպանալսոս ժողովների առաջնորդությունը:

Այն երկու տղամարդիկ, ովքեր հաջորդեցին Բոլլին՝ Դեմետրիո Բազանը (1939-1958թթ.) և Խոսե Գիրոնը (1959-

1971թթ.), ընդունակ առաջնորդներ էին, որոնք հիմք դրեցին իսպանալեզու հավատացյալների թվի կտրուկ աճի համար ԱՄՆ-ի «Աստծո ժողովներում»: Բազանը և Գիրոնը, և հազարավոր այլ իսպանալեզու քարոզիչներ, ովքեր անխոնջ կերպով աշխատում էին՝ Ավետարանը տարածելու և «Ասամբլեաս դե Դիոսը» կառուցելու համար, հիմնականում անուշադրության մատնվեցին հարանվանության պատմագրության կողմից:

1979թ.-ին Վիկտոր Դե Լեոնը գրեց «Լուռ հոգեգալստականները. քսաներորդ դարի իսպանալեզու բնակչության միջև Կրեդո ունեցած հոգեգալստական շարժման կենսագրական պատմություն» աշխատությունը: Սա «Աստծո ժողովների» իսպանալսոս հետևորդների մասին պատմելու առաջին ակնառու փորձն էր: Դե Լեոնը փաստեց, որ իսպանալեզու քրիստոնյաների թվաքանակ լուրջ պատճառը պատմության գրքերի մեջ ոչ թե ծառայողական կամ ավետարանչական գործունեության պակասն էր, այլ ամերիկյան հասարակության անտարբերությունը լատինաամերիկացիների հանդեպ, և «Աստծո ժողովները» բացառություն չէր այս կանոնից: Նա հույս ուներ, որ իր պատմությունը ճանապարհ կհարթեր Լատինաամերիկյան «Աստծո ժողովների» իրադարձությունների հետագա վերապատմումների համար:

Այս պատմական աշխատությունը գերազանց հիմք էր, որի վրա կառուցեցին այլ մարդիկ: 2014թ.-ին ես պատասխանեցի Դե Լեոնի կոչին՝ գրելով Լատինաամերիկյան Աժ-ի պատմությունը 1914-ից 2014թթ.-ը, որի վերնագիրն էր. «Լատինաամերիկացի հոգեգալստականներ. Հավատքը և քաղաքականությունը՝ գործողության մեջ»: Այս հոդվածը, որը ներկայացնում է քաղվածքներ իմ գրքից, պատմում է Բազանի և Գիրոնի մասին, ովքեր Լատինաամերիկյան շրջանի առաջին վերակացուներն էին:

Դեմետրիո Բազան

Դեմետրիո Բազանի հայրը՝ Մոդեստոն, ով ծնվել էր 1900թ.-ի դեկտեմբերի 22-ին³ Մեքսիկայի Տամաուլիպաս նահանգի Լա Պեսկա քաղաքում, ձկնորս էր, իսկ մայրը՝ Դյուրես Պեյան, տնային տնտեսուհի էր: Նրանց ընտանիքում շրջադարձային փոփոխություն տեղի ունեցավ, երբ Դեմետրիոն ինը տարեկան էր: Նրա հայրը մահացավ, իսկ նրա մայրն այլևս չէր կարողանում հոգ տանել նրա համար: Նա որդեգրվեց մի հարուստ ընտանիքի՝ Ռաֆաել և Էպիմենիա դե լոս Սանտոս Կոյերի կողմից:

Ռաֆայելը գործարարական ջիղ ուներ, ինչը գործույթ և կենսունակ բնավորություն ձևավորեց Դեմետրիոյի մեջ: Տար-

LA LUZ APOSTOLICA

LA ENTRADA DE TUS PALABRAS ALUMBRA

Año XXV,

San Antonio, Texas,

Octubre de 1949

Número

TIEMPO PRECIOSO

El Hno. D. BAZAN, Superintendente del Concilio tomará parte muy activa en esta fiesta.

JOSUE CRUZ, Pastor del Templo Cristiano y Secretario del Concilio.

La Seita, RUTH R. BAZAN estará a cargo de la Música y Cantos especiales de esta fiesta espiritual.

EL TEMPLO CRISTIANO, Calles El Paso y Sur Cibola, San Antonio, Texas. Lugar donde será la fiesta Noviembre 10-17, 1940. En el retrato de izquierda a derecha, Josué Cruz, H. C. Ball y G. V. Flores, Presbítero de la Conferencia Fronteriza, quien también dará su ayuda en estos cultos.

El Hno. H. C. BALL, Vice-Superintendente del Concilio al para esa fecha no le salido de San Antonio tan bien nos ayudará.

VENGAN TODOS

Tiempo precioso, tiempo de bendiciones celestiales, tiempo de lluvias del Espíritu Santo, tiempo de Sanidades, tiempo de refrigerio espiritual, y sobre todo tiempo de descanso a los pies de Cristo para los fatigados siervos de Dios, será el tiempo que prepara El Templo Cristiano de San Antonio, Texas de donde es pastor el Hno. Josué Cruz, los días 10-17 de Nov. de 1940.

Nuestro Hno. Cruz ha sentido que es la voluntad de Dios que todo el pueblo de Dios tenga un tiempo de reunión especial, y desde luego extienda una muy cordial y calurosa invitación a todos nuestros hermanos en toda nuestra fraternidad. Los miembros del Templo Cristiano ofrecen todos los que vengan de afuera dormitorios y (Para a la página 12)

Դեմետրիո Բազանը, Խոսե Կրուսը, Ռուտ Բազանը և Հ. Ս. Բոլլը «Լա լուզ ապոստոլիկա» («Առաքելական լույս» իսպ.) թերթի 1940թ.-ի հոկտեմբերի համարի կազմի վրա: Բոլլն այս պարբերականի հեղինակը և խմբագիրն էր 1916թ.-ից: «Ֆլաուեր» հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնը գտել և թվայնացրել է «Լա Լուզ Ապոստոլիկայի» 330 տարբեր համարներ (1936-1973թթ.), որոնք անվճար հասանելի են իր ինտերնետային կայքում: ՖՀԺ-ն չունի մինչև 1940թ.-ը լույս տեսած համարների մեծ մասը: Եթե ձեզ մոտ կան «Լա Լուզ Ապոստոլիկայի» հին համարներ, խնդրում ենք, կապ հաստատեք ՖՀԺ-ի հետ:

բեր ժամանակներում նրա հայրն ուներ բար, հագուստի, արծաթյա իրերի և մթերային խանութներ: Նա նույնպես աշխատել էր որպես փոստատար և ժամագործ: Կար ժամանակ, երբ նա երեք շաբթ ջորի ուներ, որոնք պարեն էին տեղափոխում քաղաքից քաղաք: Նա առևտրական էր: Քրջնաջան աշխա-

տանքը, մեքսիկական հումորի առողջ չափը և ծեռնարկատիրական բնավորությունը դե լուս Սանտոսների ապրանքանշաններն էին, և այս հատկանիշները փոխանցվեցին նաև Բազանին:

Երբ Մեքսիկական հեղափոխության հրդեհը բռնկվեց երկրի ողջ հյուսիսում, դե լուս Սանտոս Կոյ ընտանիքը, հազա-

րավոր այլ մարդկանց պես, փախուստի դիմեց դեպի Մատամորոս քաղաքը Տամաուլիպասում, որը բաժանվում է Տեխաս նահանգի Բրաունսվիլ քաղաքից Ռիո գրանդե գետով: Ռաֆայելը մթերային խանութ բացեց այդտեղ: Ընտանիքի հույսերը նոր կյանքի մասին փշրվեցին այն բանից հետո, երբ հեղափոխական գեներալ Վենուստիանո Կարրանսայի զորքերը ներխուժեցին այդ քաղաք և ամբողջովին կողոպտեցին այն: Նրանց խանութը նույնպես կողոպտվեց: Ընտանիքը փախուստի դիմեց դեպի Բրաունսվիլ՝ անցնելով սահմանը: Այդտեղ նրանք ապրեցին Ռաֆայելի հորեղբորորդի Մանուելի տանը, մինչև որ հաստատվեցին Սարիտայում Տեխասում:

Ընտանիքն աշխատանք գտավ Քինգսվիլի երկաթուղում և բամբակի դաշտերում՝ մոտ այն տեղին, որտեղ Հենրի Ս. Բոլլն անցկացնում էր իր վրանային ծառայությունը: Բազանները ծանոթացան Բեյլի հետ, քանի որ Դեմետրիոյի մայրը՝ Դոլորեսը, վախում էր նրա հագուստը: Բոլլը եկեղեցի հրավիրեց նրան: Ժամանակի ընթացքում Բոլլի ուղերձները թափանցեցին նրանց սրտերը, և 1917թ.-ի աշնանը Դեմետրիոն առաջ գնաց ապաշխարության կոչերից մեկի ժամանակ և ընդունեց Հիսուս Քրիստոսին որպես իր Փրկիչ և Տեր: Դեմետրիոն վերստին ծնվեց: Բոլլն աշակերտեց և կարգապահության վարժեցրեց նրան (պատանի հասակում Դեմետրիոն սիրում էր չար կատակներ անել, օրինակ՝ կատու շարտել մարդկանց վրա Բոլլի կիրակնօրյա առավոտյան երկրպագության ծառայություններին):

Ինչ վերաբերվում էր կարգապահ քրիստոնեական կյանք ապրելուն, Դեմետրիոն Բոլլի խնամարկյալն էր ամեն առումով: Բոլլը սովորեցրեց նրան, թե ինչպես անգիր հիշել Աստվածաշնչյան խոսքեր, իսկ 1918թ.-ին՝ այն բանից հետո, երբ սկսվեց Դեմետրիոյի ինքնուրույն կյանքը, Բոլլը թույլ տվեց Դեմետրիոյին մի սենյակ վարձել իր տանը՝ մանր տնային գործեր կատարելու դիմաց: Շատ ժամանակ չանցավ, մինչ Դեմետրիոն հանդիպեց և սիրահարվեց գեղեցիկ մեքսիկուհի Մանուելիտա (Նեյլի) Տրևինյոին, ով ծնվել էր Հելոտեսում՝ Տեխասում, և նույնպես եկեղեցու անդամ էր:

Նեյլին ծնվել էր 1898թ.-ի նոյեմբերի 19-ին⁴: Նրա մայրը մահացել էր 1914թ.-ի դեկտեմբերին՝ խոր վիշտ և ընկճվածություն պատճառելով Նեյլին: Այդ ընկճվածությունը տեղի տվեց հույսի ավելի ուժգին զգացողության այն բանից հետո, երբ Աժ ավետարանիչներ Մ. Մ. Պինսոնը և Ռ. Դ. Բեյքերը սկսեցին վրանային հավաքույթներ անցկացնել Սան Անտոնիոյում ոչ շատ հեռու այն վայրից, որտեղ նա ապրում էր իր կրտսեր եղբայրների և քույրերի հետ⁵: Պինսոնը վերապրել էր հոգեգալստական փորձառությունը Գաստոն Բ. Քեշվելի միջոցով, ով մասնակցել էր Ազգային փողոցի արթնության հավաքույթներին և տարածում էր Հոգեգալս-

տական ուղերձը երկրի ողջ հարավային մասում: Այս փաստը ևս մեկ հոգևոր կապ հաստատեց Սեյմուրի առաջնորդությանը տեղի ունեցած տեղի ունեցած Ազուգա փողոցի արթնության և Տեխասում գտնվող Լատինաամերիկյան Աժ-ի միջև:

Հայտնի է, որ առաջին վրանային հավաքության ժամանակ Նեյլին խնդրեց Հիսուսին ներել իր մեղքերը և լինել իր փրկիչը և Տերը: Նա գրեց այն մասին, թե ինչպես գտավ լավատեսություն և նոր նպատակ կյանքում, և շուտով կանչվեց որպես ավետարանիչ իսպանալեզու ժողովուրդների մեջ⁶: Նա և Դեմետրիոն ընկերներ դարձան, և որոշ ժամանակ անց ամուսնացան (1920թ.-ի փետրվարի 18-ին): Բոլլն անցկացրեց նրանց պատկառությունը նորակառույց Սան Անտոնիոյի եկեղեցում՝ Տեմպլո Կրիստիանոյում, որը կառուցվել էր Աժ մեքսիկացի ավետարանիչների (օրինակ, Առնուֆիո Մ. Լոպեսի, և այլոց) նախկինում իրականացրած հոգևոր աշխատանքի վրա:

Բոլլի հոգաբարձության ներքո

Եվ Դեմետրիոն, և Նեյլին զգում էին, որ կանչված էին ծառայության համար: Նրանք միասին ծառայության նշանակվեցին 1920թ.-ի հունվարի 25-ին՝ իրենց ամուսնությունից պակաս, քան մեկ ամիս առաջ⁷: Ամուսնուն և կնոջը որպես ավետարանչական, միսիոներական կամ հովվական թիմ նշանակելն ընդունված էր Լատինաամերիկյան Աժ-ում, և պատմականորեն եղել է այն միջոցներից մեկը, որով կանայք ծառայողական հավատարմագիր էին ստանում: Բազանները մեծ ընտանիք ունեցան, և նրանց երեխաներից շատերը նույնպես ծառայողներ դարձան:

Բոլլն ուղարկեց Բազաններին օգնելու մեկ այլ ծառայողի՝ Ֆրանցիսկո Օլասաբային, ով գտնվում էր Էլ Պասոյում: Դրանից երեք ամիս առաջ Օլասաբայը խնդրել էր հենց Բոլլին միանալ իրեն, բայց մերժում էր ստացել: Ժամանակը հարմար էր. Օլասաբայի ավետարանչական գործի արդյունքում հարյուրավոր մարդիկ էին դարձի գալիս, և նա հուսահատորեն մշակների կարիք ուներ: Օլասաբայները և Բազանները մտերիմ ընկերներ դարձան՝ կիսելով միմյանց փորձությունները, նեղությունները և ուրախալի պահերը: Արդյունքում, 1922թ.-ին՝ երբ Օլասաբայը լքեց Աժ-ն և հիմնեց իր սեփական կազմակերպությունը՝ «Լատինաամերիկյան քրիստոնեական եկեղեցիների խորհուրդը» (ԼԲԵԽ), Բազանները հետևեցին նրանց: Դեմետրիոն ծառայեց մի շարք առաջնորդական դիրքերում և օգնեց խմբագրել և հրատարակել Օլասաբայի «Էլ Մեսանխերո Կրիստիանո» (Քրիստոնյա ավետարեք) պարբերականը:

Բազանների հեռանալը պետք է որ խոր ցավ պատճառեր Բոլլին: Իրականում, Բազանները երբեք հարմարա-

վետ չէին զգում իրենց այն պատճառով, որ ստիպված էին ընտրել Օլասաբայի և Բոլլի միջև: Դեմետրիոն փոխեց իր սրտի դիրքն այն բանից հետո, երբ Նեյլին զգաց, որ նրանք պետք է վերադառնան Աժ: Բազանները վերադարձան Լատինաամերիկյան Աժ 1924թ.-ի նոյեմբերին: Բոլլն անչափ ուրախ էր: Բազանն Օլասաբայի ամենակարևոր խնամարկյալներից մեկն էր, և նրա վերադարձը լուրջ վատասության թվե էր Բոլլի համար: Այդ քայլը ոգեշնչեց շատերին՝ անելու նույնը⁸:

Կարճ ժամանակով Քինգսվիլի եկեղեցին միասին հովվելուց հետո Բազանը սկսեց իր շրջիկ ծառայությունը Վերայ. Գվադալուպե Ֆլորեսի հետ: Ինչպես Էնեմեցիո Ալանիսը, Անտոնիո Ռիոս Մորինը, Ֆրանցիսկո Օլասաբայը, Ավգուստին Լոպեսը և այլոք, նրանք

1929թ.-ին, երբ նրանց ծառայությունը բուռն զարգացում էր ապրում, Բոլլը խնդրեց Բազաններին առաջնորդել իր 400 անդամ ունեցող «Տեմպլո Կրիստիանոն» Սան Անտոնիոյում: Այդ առաջարկը հրաշալի թվաց նրանց, մինչև որ Դեմետրիոն չիմացավ, որ եղբայր Բոլլը ծրագրում էր մնալ համայնքում: Նա ասաց, որ պետք է թողնել իր պաշտոնը, քանի որ խիստ զբաղված էր իր հրատարակչական, խմբագրական և ծառայությունների վերահսկման աշխատանքներով: Բազաններին չոգեշնչեց Բոլլի եկեղեցին հովվելու գաղափարը. նրանք գիտեին, որ մշտապես Բոլլի ուշադրության ներքո էին լինելու: Այնուամենայնիվ, նրանք նույնպես գիտեին, որ չէին կարող մերժել Բոլլին: Հասկանալով, որ նա օգնության կարիք ուներ, Բազանը խնդրեց Խոսե Կրուզին դառնալ իր օգնականը:

«Տեմպլո Կրիստիանոյի» համայնքը՝ եկեղեցու առջև, Սան Անտոնիոյում, Տեխասում, 1920թ.-ին: Այս եկեղեցու առաջին հովիվը Հ. Ս. Բոլլն էր, իսկ հաջորդը՝ Դեմետրիո Բազանը:

վրանային ավետարանչական ծառայություններ էին անցկացնում ողջ տարածաշրջանով մեկ: Սրանից հետո Բազանն աշխատանք սկսեց Աժ-ի համար Լարեդոյում՝ նոր եկեղեցի հիմնադրելու համար, նախքան Հյուսթոն տեղափոխվելը: Նա 6-9 մետրանոց վրան կանգնեցրեց Կոմմերս և Բաֆֆալո փողոցների անկյունում, և ավետարանչական ծառայություններ սկսեց: Հենց այստեղ նա հանդիպեց Միգել Գիլլենին՝ մի անձնավորության, ով դարձի էր եկել 1916թ.-ին Լուս Ինդիոսում: Բազանների ծառայությունն արագորեն աճեց ընդամենը մի քանի տարում, և նրանք բազմաթիվ ավետարանիչներ ուղարկեցին, որոնց թվում էին Պեդրո և Էլվիա Պերլեսները, Հորասիո Մենչական և Խոսե Կրուզը, որոնցից բոլորն էլ վառ ծառայողական կարիերաներ կառուցեցին Աժ-ում⁹:

Երկուսն էլ ընդունեցին իրենց ուղղված առաջարկները և սկսեցին քրտնաջան աշխատել եկեղեցու աճի համար¹⁰:

Աշխատանքի սկիզբը Կոլորադոյում

Իր սովորության համաձայն, Բազանը շատ ժամանակ էր անցկացնում Աստծո հետ անձնական աղոթքի և շփման մեջ: 1932թ.-ին նա հստակորեն ստացավ Սուրբ Հոգուց, որ պետք է հեռանար Սան Անտոնիոյից և հոգեգալստական աշխատանք սկսեր Դենվերում՝ Կոլորադոյում, որն իսկական միսիոներական ռազմաճակատ էր լատինաամերիկյան հոգեգալստական շարժման համար: Բազանը պատմեց իր վերապրման մասին Բոլլին, և փաստորեն օգտագործեց այն՝ ասելով, որ Աստված այլ տեղ էր կանչում իրեն: Եկեղեցու խորհուրդը մերժեց Բազանի հրաժարա-

Դեմետրիոս և Նելլի Բազան, 1939թ.

կանը: Այնուամենայնիվ, գիտակցելով, որ Բազանը կարող էր հեռանալ Աժ-ից, եթե նրա հրաժարականը չընդունվեր՝ Բոլլը և խորհուրդն օրհնեցին նրան, և Խոսե Կրուսը դարձավ ավագ հովիվ՝ Բազանի փոխարեն: Նրանք ընտրություն չունեին:

Դեմետրիոս Բոլլի ամենատաղանդավոր ծառայողն էր, և մեկ օր, երբ Բոլլը թոշակի անցներ, Դեմետրիոսն կարող էր ղեկավարել նրա շարժումը: Բոլլը ղեկավարում էր միջոցների հանգանակումը՝ շարժումը ֆինանսավորելու համար: Թեև Բազանները շնորհակալ էին նրան օգնության համար, դա նույնպես պարտավորեցնում էր նրանց Բոլլի առջև: Սան Անտոնիոյի եկեղեցական համայնքը կապվել էր նրանց հետ: Երբ նրանք դանդաղորեն հեռանում էին քաղաքից մեքենայով, ողջ համայնքը հետևում էր նրանց մինչև քաղաքի ծայրամասերը և ձեռքերով հրաժեշտ էր տալիս՝ ճանապարհելով դեպի նոր աշխատանքի սկիզբը Ռոքի Մաունթինում, որտեղ նրանք ունեին կատարյալ ազատություն և հնարավորություն աճելու համար¹¹:

Բազանները ժամանեցին 1932թ.-ի սեպտեմբերի 12-ին՝ առանց լուրջ ֆինանսավորման, տաք հագուստի կամ նույնիսկ բնակության վայրի¹²: Նրանք հավատքի քայլ արեցին: Առաջին մարդը, ում նրանք հանդիպեցին Դենվերում, Խոսե Արյոյո անունով մի երիտասարդ էր: Արյոյոն ասաց Բազանին, որ նախորդ գիշեր նա մի երազ էր տեսել, որում մի տուն գնալու հրահանգ էր ստացել: Առավոտյան նա գնացել էր այդ տուն և հարցրել էր տիրոջը, թե արդյո՞ք այն վարձով է տրվում: Տան տերը դրական պատասխան էր տվել, և արագորեն հանձնել էր Արյոյոյին տան բանալիները: Արյոյոն փոխանցեց այդ բանալիները

Բազաններին: Բազանների ընտանիքն ապրեց այդ տանը տարիներ շարունակ՝ հավատալով, որ Աստված մատակարարել էր այն, որպեսզի հաստատեր Կոլորադոյում աշխատանք սկսելու իրենց որոշումը¹³: Թեև այսօրվա չափանիշներով դա համարձակ, բայց անմտածված քայլ էր, այս պատմությունը անորոշության մեջ ունեցած պարզ հավատքի և «Աստծո նախախնամության» մասին շարունակ պատմվում է Լատինաամերիկյան Աժ-ում:

Բազանները ոչ միայն սկսեցին Աժ-ի գործը Դենվերում, այլև գրավեցին մի շարք անկախ հովիվների և միսիաների, որոնց թվում էին Ջ. Ֆ. Մարեսը (Գրանդ Ջանքշենը), Կառլոս Տրոլսիյոն, Էնրիկե Լուցերոն, Ագուստին Լոպեսը և Էդվարդո Դուրանը (Գրինլին), և Սալոման Մենդոսան ու Խոսե Ագիլերան (Ջիլլին): Բազանները սկսեցին Աժ-ի աշխատանքը Տրինիդադում, Պուերթոյում, և Լա Վետայում, ինչպես նաև զաղթականների այլ փոքր բնակավայրերում, որոնք ցրված էին ողջ այդ տարածքում: Բազանների եկեղեցին արագորեն դարձավ ողջ տարածքի մայր եկեղեցին, և տեղական հովիվներից շատերն ընդօրինակեցին Դեմետրիոսի կյանքը, աշխատանքը և նույնիսկ «ոգնի» սանրվածքը: 1939թ.-ին նա տեղափոխեց իր ընտանիքը և Լատինաամերիկյան շրջանի գրասենյակը Էլ Պասո քաղաքի երկաթուղային կենտրոնը, որը մարտավարական տարածք էր: Այդտեղ նա ձգտում էր դարձի բերել այն մեծաքանակ բազմություններին, որոնք տեղափոխվում էին Միացյալ Նահանգներ:

Հայտնի է, որ Դեմետրիոս Բազանը լավ քարոզիչ էր, գերազանց ադմինիստրատոր և վստահ, բայց խոնարհ և ջանասեր առաջնորդ: Թեև նա չէր

ավարտել «Լատինաամերիկյան Աստվածաշնչյան ինստիտուտը» (ԼԱԱԻ), նա ուներ բարձրագույն կրթություն (ինչը չունեին ԼԱԱԻ-ի ուսանողների մեծ մասը): Նա կրթվել էր Բոլլի և Օլասաբալի կողմից և Աստվածաշնչի և քրիստոնեական վարդապետության խորաթափանց աշակերտ էր, հատկապես՝ վերջին ժամանակվա մարգարեությունների: Նրա վարդապետական գիտելիքներն անհրաժեշտ էին դառնում Միարարական առաքելական շարժման հետ եռանդուն բանավեճերի ժամանակ Կոլորադոյում և նրա հովվական ուսուցողական սեմինարների ժամանակ:

Բազանի առաջնորդական ոճը

Շատ առումներով, Բազանի ընտրությունը՝ որպես Լատինաամերիկյան Աժ-ի վերակացու, շրջադարձային պահ դարձավ Լատինաամերիկյան Աժ-ի պատմության մեջ: Թեև Բազանը և Բոլլն ունեին նույնանման տեսիլք և կազմակերպչական կառուցվածք, ժոտուե Սանչեսը գրում էր, որ նրանք «լիովին հակապատկերներ էին... Եղբայր Բոլլն իշխանական դեր էր ստանձնում՝ պահանջելով, որ ամեն բան արվեր իր ցանկությամբ, այնինչ եղբայր Բազանը շատ ավելի ժողովրդավարական էր եկեղեցին կառավարելու մեջ»¹⁴:

Լատինաամերիկյան Աժ-ն աճեց Բազանի ղեկավարության ներքո՝ շնորհիվ նրա ժողովրդավարական ոճի, ավետարանչության հանդեպ ձգտման և հազարավոր մեքսիկացի աշխատավորների ներհոսքի սեզոնային աշխատանքների ծրագրի շրջանակներում, որը սկսվեց՝ լրացնելու համար աշխատուժի պակասը Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ընթացքում¹⁵: Սեզոնային աշխատանքների ծրագիրն աճեց 500 մեքսիկացի պայմանագրային աշխատողից՝ 1942թ.-ին, մինչև ավելի, քան 220.000-ը՝ 1947-ին¹⁶: Այս մեծ ներհոսքն առատ դաշտ տրամադրեց, որից Բազանը և նրա հայրենակիցները հունձք հավաքեցին¹⁷: Ընդամենը երկու տարվա ընթացքում Լատինաամերիկյան Աժ-ն աճեց 170 համայնքից և 3.765 անդամից (1939թ.-ին) մինչև 172 եկեղեցի, ավելի, քան 300 ծառայող և 5.344 անդամ (մինչև 1941թ.-ը): Բազանը պնդում էր, որ Լատինաամերիկյան Աժ-ի հետևորդների իրական թիվը գերազանցում էր 8.300-ը¹⁸:

Չնայած այս առաջխաղացումներին, Բոլլը դեռ զգալի ազդեցություն ուներ Լատինաամերիկյան Աժ-ում: Բազանը մի որոշում կայացրեց, որը պարզորեն ցույց էր տալիս նրա առանձնացումը Բոլլից. Նա տեղափոխեց Լատինաամերիկյան Աժ-ի գլխավոր գրասենյակը Սան Անտոնիոյից Էլ Պասո (ավելի, քան 900 կմ. դեպի արևմուտք) 1939թ.-ին, իսկ հետո՝ Նյու Մեքսիկո, 1953թ.-ին: Դրանից հետո նա վերակազմավորեց Լատինաամերիկյան Աժ-ն՝ թողնելով Բոլլի 11 համաժողովներից ընդամենը 4-ը: Նա վարձեց չորս լրիվ

ժամանակով աշխատող վերակացուների՝ մասնակի ժամանակով աշխատողների փոխարեն: Արդյունքում բարելավվեցին շրջանի գործունեության վերահսկողությունը և համակարգումը, կանոնավոր ավետարանչական գործունեությունը և հոգևոր հսկողությունը¹⁹:

Երբ երիտասարդ Ջեսի Միրանդան հարցրեց Դեմետրիոս Բազանին, թե ինչու նա տեղափոխեց գլխավոր գրասենյակն այդքան հեռու դեպի արևմուտք, Բազանը պատասխանեց. «Որդիս, մենք բավականին մոտ կմանք Գլխավոր խորհրդին Սփրինգֆիլդում, որպեսզի սովորենք նրանցից, բայց և բավականին հեռու, որպեսզի գործենք մեր կերպով»: Միրանդան նշեց, որ ամբողջական ազատությունը պահպանելու և միևնույն ժամանակ անհրաժեշտության դեպքում ընդհանուր հարանվանության ռեսուրսներից և աջակցությունից օգտվելու կարողությունը Լատինաամերիկյան Աժ-ի հաջողության պատճառներից մեկն էր²⁰:

պի Միացյալ Նահանգները: Այստեղ էր գտնվում «Աստծո ժողովների» առաջին «Լատինաամերիկյան Աստվածաշնչյան դպրոցը», որը Ֆրանցիսկո Օլասաբալը բացել էր 1922թ.-ին, թեև այն չէր գործել նույնիսկ մեկ տարի: Այդ դիրքը նույնպես ավելի հեշտացրեց ավետարանչական աշխատանքը Չիկագոյի, Դենվերի և Միջին Արևմուտքի տարածքում գտնվող ուսանողների միջև²¹:

Կալիֆոռնիայի շարունակ ավելացող ուսանողներին տեղավորելու համար, 1949թ.-ին նա տեղափոխեց Արևելյան Լոս Անջելեսի ԼԱԱԻ-ն (որը հիմնադրել էր Էլիս Լուր Սան Դիեգոյում 1926թ.-ին) դեպի Կալիֆոռնիա նահանգի Լա Պուենտե՝ ընտրելով ավելի մեծ հողատարածք:

Ձգտելով աստվածաբանական կրթություն տալ ծառայողներին և համայնքներին գյուղական աշխատանքային ճամբարներում և գաղթականների բնակավայրերում՝ *կրոնիաներում*, Բազանը գրեթե մեկ տարի անցկացրեց՝ ճանապարհորդելով ճամբարից ճամբար և անցկացնելով «ու-

և որպես վերակացու՝ 1939-1958թթ.-ին: Այն ժամանակ, երբ ծառայողները հաճախ էին տեղափոխվում մի ծառայությունից մյուսը, և կյանքի գայթակղությունները դրդում էին շատերին այլ աշխատանքներ փնտրել, Բազանը, ինչպես և Բոլլը՝ նրանից առաջ, կայուն ժայռ էր անհանգիստ ծովում: Իր վստահությամբ, ստեղծարարությամբ և հոգևոր նվիրվածությամբ, նա օրինակ դարձավ հասարակ ծառայողների համար: Հավանաբար, սա նրա, ինչպես և նրա կնոջ՝ Նելլիի մեծագույն պարգևն էր Աժ-ին:

Բազանի հեռատես առաջնորդությունը հանգեցրեց Լատինաամերիկյան Աժ-ի արագ աճին, և մինչև 1950-ական թվականները այն գերազանցեց Մեթոդիստական և Երիցական լատինաամերիկյան ծառայությունները՝ դառնալով ամենամեծ լատինաամերիկյան բողոքական շարժումը երկրի հարավ-արևմուտքում: Իրականում, Երիցական եկեղեցին տագնապով նշեց, որ այն հարկադրված էր փակել մի շարք եկեղեցիներ 1940-ական և 1950-ական թվականներին «մարդկանց թվի և նյութական աջակցության պակասի» պատճառով, թեև հազիվ թե արժե մտածել, որ Հոգեգալստական շարժման աճը «կրճատեց նրանց մասնաբաժինը»:

Նույն ընթացքում, Լատինաամերիկյան Աժ-ը երկրի հարավ-արևմուտքում (չհաշվելով Իսպանալեզու Արևելյան շրջանի տվյալները), աճեց 170 եկեղեցուց և 3.765 անդամից 1939թ.-ին մինչև 325 եկեղեցի, 600 ծառայող և 20.000 անդամ (60.000 հետևորդ) մինչև 1960թ.-ը: 1960-ական թվականների մոտենալուն պես, Բազանը գիտակցեց, որ եկել էր նոր առաջնորդների ժամանակը: Լատինաամերիկյան Աժ-ն քսան տարի առաջնորդելուց հետո, նա որոշեց թողնել իր պաշտոնը²³:

Խոսե Գիրոն

Կար երկու առաջնորդ, որոնք բնականորեն կարող էին փոխարինել Բազանին՝ Խոսե Գիրոնը և Ժոսե Լուս-չեսը: Երկուսն էլ ապացուցել էին իրենց տոկունությունը և հավատարմությունը ծառայողական դաշտում՝ որպես ավետարանիչներ, եկեղեցիներ հիմնողներ և հովիվներ, ինչպես նաև Լատինաամերիկյան շրջանի քարտուղարի պաշտոնում, որը սովորաբար զբաղեցնում են վերակացու ընտրվելուց առաջ: Այնուամենայնիվ, Սանչեսը չցանկացավ զբաղեցնել այս պաշտոնը: Գիրոնն ընտրվեց որպես Լատինաամերիկյան շրջանի վերակացու 1958թ.-ին և ստանձնեց ղեկավարությունը 1959թ.-ի հունվարի 1-ին²⁴:

Ի տարբերություն Բազանի, ով մեծացել էր Հոգեգալստական շարժման մեջ, Գիրոնը մեծացել էր Մեթոդիկայի Երիցական եկեղեցում: Նա այն բազմաթիվ մեթոդիկական ծագում ունեցող ամերիկացի երիցականներից էր, ովքեր այդ

«Լատինաամերիկյան Աստվածաշնչյան ինստիտուտ», Տեխաս, 1940-ական թվականներ:

Հարանվանության աջակցությունը ստանալու օրինակներից մեկը 1945թ.-ն էր, երբ Բազանը ցածր գներով ձեռք բերեց գրքեր և ուսումնական նյութեր հովիվներին և եկեղեցու անդամներին աստվածաբանական կրթություն և պատրաստություն տալու համար: Նա բանաձև ընդունեց առաջին անգամ Կիրակնօրյա դպրոցների տնօրենի պաշտոն ստեղծելու մասին, աշխատանքի վերցրեց Էպիֆանիո Ջարամիլոյին և 1948թ.-ին աշխատեց Ջարամիլոյի հետ՝ ստեղծելու համար առաջին ուսումնական ծրագիրը Կիրակնօրյա դպրոցների համար:

Նա կատարեց ևս մեկ համարձակ քայլ, որն ազդարարեց Բոլլից անկախանալու իր ձգտումը. 1945թ.-ին նա տեղափոխվեց ԼԱԱԻ-ը Հարավային Տեխասի Սասպակմոյից դեպի Իսլետա, որը Մեքսիկայի դարպասն էր դե-

սուցումներ ծառայողների համար», ինչպես նաև կազմելով հատուկ սեմինարներ, մասնավորապես՝ վերակացուների համար, ովքեր իրենց հերթին սովորեցնում էին նույնը իրենց համաժողովներում գտնվող ծառայողներին: Բոլոր այս զարգացումները դրդեցին ականատեսներից մեկին ասել, որ Բազանն «այնքան շատ փոփոխություններ» իրականացրեց, որ պարզապես անկարելի էր հաշվել բոլորը²²: Այնուամենայնիվ, ամենակարևոր որոշումը՝ ավելի մեծ անկախության և ինքնավարության ձգտելն էր:

Բազանը բարեխղճորեն ծառայեց Աժ-ին և երկարատև ազդեցություն թողեց ողջ շարժման վրա: Թեև նա կարճ ժամանակով աշխատեց Օլասաբալի հետ (1922-1924թթ.), նա ծառայեց Աժ-ում որպես հովիվ, ավետարանիչ և եկեղեցիներ հիմնադրող 1920-1939թթ.-ին

շրջանում միացան Հոգեգալստական շարժմանը: Երիցականներն աշխատանք սկսեցին պատմական Սան Լուիս դաշտավայրում՝ Հարավային Կոլորադոյում, տասնիններորդ դարի վերջում:

Ժամանակի ընթացքում նրանք Մեքսիկական Երիցական եկեղեցի հիմնեցին Դել Նորտեում: Մինչև 1940-ական թվականների կեսերը նրանք սկսեցին անկում նկատել անդամության մեջ: Արդեն նշված պատճառների հետ մեկտեղ, այս անկումը նույնպես տեղի ունեցավ Հոգեգալստական, Ավետարանական և այլ հազարամյակային շարժումների պատճառով:

1930-1935թթ.-ի ընթացքում Դել Նորտեի Երիցական համայնքը մի

Խոսե Գիրոն

փոքր թվային աճ ունեցավ՝ 51-ից 61-ը: Այնուամենայնիվ, նրանք չունեցան խոշոր թվային աճ, և ընդհանուր Լատինաամերիկյան Երիցական շարժման անդամները հարավ-արևմուտքում պակասեցին 3.874-ից 3.444-ի²⁵: Երբ Գիրոնն առաջին անգամ հանդիպեց հոգեգալստականներին Դել Նորտեում 1932թ.-ին, մեքսիկական երիցականների աշխատանքը մի փոքր արթնություն էր ապրում, այնպես որ նրա համար պետք է որ գրավիչ լինեին հոգեգալստական արթնության ծառայությունները:

Արթնության պատճառով, մեքսիկական երիցական առաջնորդները

մշտապես երիտասարդ առաջնորդների էին որոնում: Գիրոնի հետաքրքրությունն Աստվածաշնչով գրավեց նրա հովվի՝ Մանուել Մանչեսի ուշադրությունը: Նա խրախուսեց Գիրոնին մասնակցել սեմինարիայի դասերին և ասաց, որ եկեղեցին որոշել է «հոգավոր բոլոր ծախսերը»: Այնուամենայնիվ, Գիրոնը համոզված չէր, որ պետք է ծառայող դառնար: Նա սեր ուներ գործարարության և սպորտի հանդեպ: Նա աղքատությունը, որը նա տեսնում էր իր շուրջը, ամեն օր հիշեցնում էր նրան, թե ինչից էր նա ցանկանում խուսափել: Թեև նա հետաքրքրված էր Աստվածաշնչով, նա նույնպես հասկանում էր, որ ծառայությունը դժվար աշխատանք էր, որը հաճախ արվում էր առանց երկրային վարձատրությունների²⁶:

Վճռական շրջադարձային պահը եկավ այն ժամանակ, երբ Աժ ավետարանիչ Փոլ Ջոնսը եկավ նրա քաղաք և փողոցային ավետարանչություն սկսեց: Նա բրոշյուրներ էր բաժանում մարդկանց, և հենց այդ ժամանակ նա հրավիրեց Գիրոնին իր արթնության ծառայություններին: Ծառայություններից մեկի վերջում՝ 1932թ.-ի Փետրվարի 3-ին, Գիրոնը Ռ. Դ. Ջոնս անունով մի մեթոդիստ ծառայողի հետ ընդունեց մկրտությունը Սուրբ Հոգով²⁷:

Գիրոնը գերազանց նորադարձ էր Հոգեգալստական շարժման համար՝ խելացի, կրթված, սպորտային կազմվածքով և պատկառելի արտաքինով: Նա անմիջապես սկսեց նմանակել այդ ավետարանչին՝ փորձելով դարձի բերել իր ընկերներին և համոզել իր ընտանիքին ընդունել մկրտությունը Սուրբ Հոգով, և արդյունքում «թանկ մարդիկ սկսեցին ընդունել Տիրոջ հոգևոր օրհնությունները»: Այս ամենի պատճառով, Ջոնսը գովասանական նամակ գրեց Բոլլին՝ առաջարկելով ծառայության նշանակել Գիրոնին: Զարմանալի է, որ Բոլլը համաձայնեց, և առանց նույնիսկ հանդիպելու Գիրոնին կամ ստուգելու նրա վարդապետական համոզմունքները՝ Աժ-ի ծառայողական արտոնագիր ուղարկեց նրան 1932թ.-ի հունիսի 29-ին: Ծավեց ևս մեկ մեքսիկական ծագում ունեցող ամերիկացի հոգեգալստական առաջնորդ²⁸:

Ավետարանիչ և եկեղեցիներ հիմնադրող

Հետևելով իր նորագյուտ կոչմանը՝ Գիրոնը ավետարանչական և արթնության ծառայություններ էր անցկացնում ողջ հարավային Կոլորադոյում և հյուսիսային Նյու Մեքսիկոյում: Նա սկսեց եկեղեցիներ հիմնել. նա իսպանալեզու Աժ եկեղեցի սկսեց իր հայրենի քաղաքում՝ Դել Նորտեում (1932-1933թթ.), և հովվեց այն մոտ մեկ տարվա ընթացքում, մինչև շրջիկ ավետարանչի ծառայություն սկսելը: Հաջորդ տասնամյակի ընթացքում նա հիմնեց և հովվեց

ութ եկեղեցի Ալամոսայում՝ Կոլորադոյում (1934-1935թթ., 1944-1945թթ.), Քվեստայում՝ Նյու Մեքսիկոյում (1935-1938թթ., 1942-1943թթ.), Սանտա Պաուլայում՝ Կալիֆոռնիայում, Մակ-Ֆիում՝ Կալորադոյում, Տաոսում՝ Նյու Մեքսիկոյում, Սենթերում՝ Կոլորադոյում, և Չամայում՝ Նյու Մեքսիկոյում²⁹:

Այս ընթացքում նա նույնպես շարունակեց կրթություն ստանալ: 1943թ.-ին նա ծառայեց որպես փոխարինող ուսուցիչ «Տաոս» նախակրթական դպրոցներում, իսկ 1944-1946թթ.-ին հեռակա կրթություն ստացավ և ավարտեց «Լայթ Հաուս» Աստվաշնչյան քոլեջը Ռոքֆորդում, Իլլինոյսում՝ աստվածաբանական աստիճան ստանալով: Նա եռանդուն կերպով խրախուսում էր կրթությունը և գովում էր լատինաամերիկացի երիտասարդներին, ովքեր ընդունվում էին «Լատինաամերիկյան Աստվածաշնչյան դպրոցներից» մեկը կամ «Լատինաամերիկյան Աստվածաշնչյան սեմինարիա»:

Գիրոնի ավետարանչական և եկեղեցիներ հիմնելու աշխատանքը բնականորեն առաջխաղացում բերեց նրան, և նա սկսեց ծառայել Բազանի քարտուղարի պաշտոնում 1947-ից 1959թթ.-ը: Մինչ Բազանը շեշտադրում էր ռիսկը, Գիրոնը աստիճանական փոփոխության կողմնակից էր: Հիմնական պատճառն այն էր, որ լատինաամերիկացի ծառայողները մեծ մասամբ հավանություն չէին տալիս ծայրահեղ փոփոխություններին, քանի որ հաշվի էին առնում իրենց անկայուն պայմանները: Այս աստիճանական մոտեցումը նույնպես որոշ չափով արտացոլում էր Գիրոնի երիցական դաստիարակությունը, ըստ որի ամեն ինչ պետք է արվեր պարկեշտորեն և կարգով: Լատինաամերիկյան Աժ-ն առաջնորդելու և ղեկավարելու այս չափավոր մոտեցումը բարի ծառայություն մատուցեց թե՛ նրան, թե՛ ողջ շարժմանը:

Առաջին դժվարություններից մեկը, որին նա բախվեց, այն փաստն էր, որ Լատինաամերիկյան Աժ-ն ղեռնա թույլ կապակցված համաժողովների խումբ էր՝ առանց որևէ սահմանադրության կամ կանոնադրության: Այս խնդիրը լուծելու համար, 1960թ.-ին էլ Պասոյում կայացած Սահմանադրական համաժողովի ժամանակ Գիրոնն ավարտեց այն գործընթացը, որը սկսել էր Բազանը՝ պահանջելով ամեն համաժողովի կազմել և ընդունել սեփական սահմանադրությունը և կառավարման կանոնադրությունը:

Թեև ոմանք վախենում էին, որ ամեն համաժողովին սեփական սահմանադրությունը ստեղծելու իրավունք տրամադրվող կարող էր ապստամբություն և հնարավոր հերձվածություն առաջացնել, այդպես չեղավ: Այնուամեն-

նայնիվ, այս որոշումը խոշոր և վտանգավոր ձեռնարկություն էր, որը Գիրոնի առաջնորդական դիրքի և համաժողովների հավատարմության և աջակցության իսկական ստուգում էր: Այնուամենայնիվ, առաջնորդները գիտեին, որ լատինաամերիկացիները նախընտրում էին եղբայրական հարաբերություններն ավելի, քան լիարժեք անկախությունը, որը կարող էր տանել մեկուսացմանը, ռեսուրսների պակասին և այլ դժվարությունների: Ավելին՝ քանի որ համաժողովներն արեցին սա միասին և հիմնականում ներդաշնակ կերպով, երբ բոլորը մեկտեղ հավաքված էին, և քանի որ նրանք կազմում էին իրենց սահմանադրությունները և կանոնադրությունները որպես օրինակներ, տարօրինակ կերպով դա ավելի մոտեցրեց նրանց ընդհանուր Լատինաամերիկյան շրջանին և Գլխավոր խորհրդին: Արդյունքում, ինչպես գեկուցեց Դե Լեոնը, մարդիկ ավելի մտերմորեն կապվեցին Աժ-ի հետ, որովհետև նրանց պարզորեն ներկայացվեցին իրենց լիազորությունները և սահմանափակումները»³⁰:

Համաժողովների միջև ներդաշնակության արտահայտիչ զգացում էր ձևավորվել, քանի որ նրանք փոխառություններ էին անում մեկը մյուսից՝ իրենց կանոնադրությունները կազմելու համար: Միգուցե ավելի կարևոր դեր խաղաց այն, որ վերակազմավորման պատճառով ամեն մի համաժողով կարողացավ լրիվ ժամանակով աշխատող վերակազմ ունենալ, ով ի վիճակի էր լինելու հոգևոր վերահսկողություն իրականացնել և երկարաժամկետ տեսիլք կունենար իրենց համաժողովի համար: Մասնակիցները նույնպես համաձայնվեցին ֆինանսավորել իրենց չորս նոր վերակազմներին, որպեսզի նրանք կարողանային մասնակցել Գլխավոր խորհրդի հավաքույթներին: Այս ծառայողները հաճախ չէին կարողանում մեկնել այդ հավաքույթներին իրենց հովվական անհետաձգելի պարտականությունների և միջոցների բացակայության պատճառով:

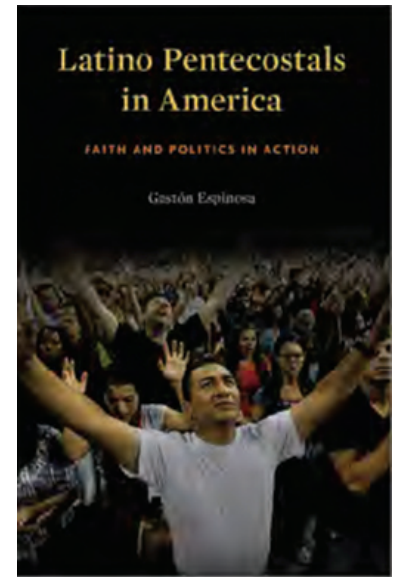
Գիրոնը մի շարք կարևոր ներդրումներ արեց Լատինաամերիկյան Աժ-ի աճի և զարգացման համար: Ինչպես Բազանն իրենից առաջ, նա խթանեց ավետարանչությունները, արթնության ծառայությունները և նոր եկեղեցիների հիմնադրումը: Նա առաջին վերակազմում էր, ով Էպիֆանո Ջարմիլյոյի օգնությամբ ընդունեց «Եկեղեցիների ընդլայնման ծրագիրը» իր շրջանում: Նրա հատուկ նպատակն էր՝ միջոցներ հանգանակել նոր լատինաամերիկյան Աժ եկեղեցիների կառուցման համար, հաճախ մանրադրամով դրամահավաքի կամ մեքսիկական լավաշիկներ վաճառելու միջոցով:

Նա նույնպես ձգտում էր լրացնել ծառայողների կարիքները, և երբեմն

օգտագործում էր իր միջոցները՝ այլ մարդկանց օգնելու համար: Նա այսպես վարվեց մի հովվի հանդեպ, ով սկսել էր շրջանի աշխատանքը Ֆրեզնոյում: Գիրոնը 100 դոլարի չեք ուղարկեց այդ հովվին իր անձնական միջոցներից, երբ նրա կինը երեխա էր ունեցել: Այս լուռ քայլը, հայտնի դառնալուն պես, արժանացավ անթիվ ծառայողների գովեստի: Նրա անձնագրի առատաձեռնության համբավը այս և շատ այլ դեպքերում կարողություն տվեց նրան շահելու հովիվներին և մարդկանց հավատարմությունը³¹:

Գիրոնի անցյալը նույնպես դրդեց նրան կարևորել կրթությունը: Իր պաշտոնավարության ընթացքում նա, Էպիֆանո Ջարամիլոն, Խուան Ռոմեռոն, Խոսե Լեյվան և Ալեքս Բազանը (Դեմետրիոսի և Նելլիի որդին) նոր կրթական ծրագրեր սկսեցին: 1962թ.-ին նրանք կազմեցին առաջին ազգային Լատինաամերիկյան Աժ Կիրակնօրյա դպրոցների կրթական մակարդակի չափանիշները և ուսումնական ծրագիրը, որն իրականում ավելի մեծ ժողովրդականություն վայելեց լատինաամերիկացիների մոտ, որովհետև ԱՄՆ-ում ծնված երեխաները գերադասում էին անգլերեն խոսել: Սա Կիրակնօրյա դպրոցի դասընթացի ձևաչափի առաջին խոշոր վերանայումն էր 1935թ.-ի կազմությունից հետո: Նրանք նույնպես թարգմանեցին իսպանարենով ավելի շատ գրքեր, այլ գրականություն, բրոշյուրներ և Կիրակնօրյա դպրոցի ուսումնական նյութեր, որոնք թողարկել էր Գլխավոր խորհուրդը՝ մայր կազմակերպության հետ ավելի մեծ աստվածաբանական ներդաշնակություն ունենալու համար: Շարունակելով այն աշխատանքը, որը սկսել էր Բազանը՝ 1966թ.-ին Գիրոնը նշանակեց շրջանի առաջին Միսիոներական քարտուղարին (Ալեքս Բազանին), Ծառայողների գնահատանքի ծրագիր սկսեց, և վերահսկեց Իսպանալեզու Արևելյան համաժողովի պաշտոնական բաժանումն առանձին Իսպանալեզու Արևելյան շրջանի 1956թ.-ին: Բոլոր այս գործերի մեջ նա շարունակում էր կառուցել այն հիմքի վրա, որը դրել էր Բազանը:

Չնայած չափավոր քայլերի կողմնակից լինելուն՝ Գիրոնը նույնպես գիտակցում էր, որ ժամանակն էր, որ Լատինաամերիկյան Աժ-ն իրագործեր Օլասաբալի, Բազանի և իրենից առաջ եղած անթիվ ծառայողների երազանքները: Ժամանակն էր բաժանել ամեն մի համաժողովն առանձին շրջանի՝ եվրոպական և ամերիկյան Աժ շրջանների օրինակով: Սա ռիսկային առաջարկ էր, բայց սևամորթ և մեքսիկացի ամերիկացիների քաղաքացիական իրավունքների շարժումները, հավասար իրավունքների աճող պահանջների հետ մեկտեղ, որոնք

Լատինաամերիկացի հոգեգալստականներն Ամերիկայում

Հավաքը և քաղաքականությունը՝
գործողության մեջ

Գաստոն Էսպինոզա

«Խթանող, առասպելներ փարատող և ճշմարտացի աշխատություն: Այն, որ Էսպինոզան ներկայացրել է Լատինաամերիկյան «Աստծո ժողովների» պատմությունն ավելի լայն հասարակական-մշակութային շրջանակում, նորարարական, արդիական և մարգարեական է: Այս գիրքն անհրաժեշտ է ընթերցել»:

– Էլդին Վիլաֆանյե, «Գորդոն-Կոնվել»
Աստվածաբանական սեմինարիա

«Բեկումնային հետազոտություն, որը տարիներ շարունակ ոսկե չափանիշ է լինելու նմանատիպ թեմաների համար»:

– Ջեսի Միրանդա, տնօրեն, «Միրանդա»
կենտրոն՝ իսպանալեզու առաջնորդների համար,
«Վանգարդ» համալսարան

Վերջապես, մենք ունենք լուրջ ուսումնասիրությունների վրա հիմնված և սպառիչ պատմություն Միացյալ Նահանգներում իսպանալեզու հոգեգալստական աշխատանքի աճի և զարգացման մասին»:

– Ռաֆայել Ռեյես,
Վերակազմ (վաստակավոր),
Աժ Իսպանալեզու Արևելյան շրջան
35.00 \$

**Harvard
University
Press**

HARVARD UNIVERSITY PRESS
www.hup.harvard.edu

Լատինաամերիկյան շրջանի խորհրդի գլխավոր երեցների հավաքույթը «Տեմպլո Բետանիայում»՝ Ալբուկերկեում, Նյու Մեքսիկոյում, 1954թ.-ի նոյեմբերի 18-ին: Կանգնածները (ձ-ա). Անհայտ, Ժոսուե Սանչես, անհայտ, Ռոբերտ Ավիտիա, Տեոդորո Բուենո, Դանիել Էնրիկես: Նստած (ձ-ա). Ալբերտո Գամես, չորս անհայտ անձինք, Դեմետրիո Բազան, Սիմոն Ֆրանկո, անհայտ, Կենզի Սավաջ, անհայտ, Հ. Ս. Բոլլ և Խոսե Գիրոն:

ներկայացվում էին էին Ռեյես Լուպես Տիխերինայի նման նախկին Աժ ավետարանիչների կողմից, սկսում էին դանդաղորեն ազդել Լատինաամերիկյան Աժ-ի առաջնորդների վրա և այն բանի վրա, թե ինչպես էին նրանք տեսնում իրենց դերն Աժ-ում:

Այն պայքարները ծայնի համար, որը նրանք վարել էին նախկինում, և այդ ժամանակվա հասարակության մեջ տեղի ունեցող պայքարները հող պատրաստեցին սրընթաց փոփոխությունների համար: Սա հեշտ չէր ընդունելը, որովհետև շատ լատինաամերիկացի հովիվներ և առաջնորդներ գերադասում էին, որ փոփոխությունը տեղի ունենար փոքր, սահմանափակ չափերով: Այնուամենայնիվ, Գիրոնը հասկացավ, որ նա և Լատինաամերիկյան Աժ-ն չէին կարող շարունակել իրենց աճը ներկա տեմպերով՝ մնալով որպես մեկուսացված շարժում ընդհանուր կազմակերպության մեջ: Աժ-ն և լատինաամերիկացիները պետք է փոխվեին ժամանակին համընթաց:

1970թ.-ի օգոստոսի 19-21-ին, Շրջանի խորհրդի 46-րդ հավաքույթին Ալբուկերկեում, Նյու Մեքսիկոյում, Գիրոնը հայտարարեց, որ ծրագրում է թողնել վերակացուի պաշտոնը: Ինչպես նշում է Դե Լեոնը «*Լուռ հոգեգալստական ներում*», նա բերեց երեք պատճառ: Առաջինը՝ չնայած նրա ողջ աշխատանքին, Լատինաամերիկյան Աժ-ն «չէր լրացնում մարդկանց կարիքները»:

որովհետև կային բազմաթիվ ծառայողներ և եկեղեցիներ, ում հանդեպ անհրաժեշտ էր արդյունավետ վերահսկողություն իրականացնել, բայց մեկ շրջանը՝ չորս համաժողովներով, չափից ծավալուն աշխարհագրական տարածք էր ընդգրկում այդ անելու համար: Երկրորդը՝ նա ցանկանում էր կենտրոնանալ ողջ երկրով մեկ ավետարանչական ծառայություններ անցկացնելու և խարիզմատիկ նորոգում իրականացնելու վրա վրա, ոչ թե շրջանը ղեկավարելու: Եվ վերջապես, նա համոզված էր, որ Աստված էր ցանկանում, որ ինքը թողներ իր պաշտոնը³²: Եկել էր նոր ուժերի և թարմ առաջնորդության ժամանակը:

Լատինաամերիկյան շրջանների ծնունդը, 1971թ.- մինչ օրս

Ծառայողները ցնցված էին: Նրանք խնդրեցին Գիրոնին մնալ վերակացուի պաշտոնում: Հասկանալով, որ նրա ուժերը սպառվել էին աշխատանքից՝ շրջանը տվեց նրան երկու ամսվա վճարվող արձակուրդ և 1.000 դոլարի սիրո գոհաբերություն³³: Նա համաձայնեց մնալ ևս մեկ տարով՝ այն պայմանով, որ նրանք համաձայնվելու էին իր առաջարկներին, հատկապես գոյություն ունեցող չորս համաժողովներն առանձին շրջանների բաժանելու պահանջին, այնպես, որ դրանցից ամեն մեկն ունենար թե՛ լրիվ ժամանակով աշխատող վերակացու, թե՛ ադմինիստրատիվ աջակցության համակարգ: Սա

հնարավորություն կտար լինել ավելի ստեղծարար և ապահովել ավելի արդյունավետ վերահսկողություն և հաշվետվողականություն: Նա համոզված էր, որ այս ամենի արդյունքում ողջ շարժումը կաճեր և ավելի պտղաբեր կդառնար: Չնայած այն փաստին, որ Գիրոնի ղեկավարության ներքո Լատինաամերիկյան շրջանի խորհուրդն արդեն իսկ ակնառու աճ էր ունեցել՝ հասնելով 403 եկեղեցու, 827 ծառայողի և 21.000 անդամի 1970թ.-ին, Խորհուրդը համաձայնեց նրա պայմաններին³⁴:

Նրանք հայտնեցին իրենց որոշման մասին Գլխավոր վերակացուին Սփրինգֆիլդում՝ Թոմաս Ֆ. Տիմմերմանին: Նա համաձայնեց: Այնպես որ, 1971թ.-ի նոյեմբերի 10-11-ին՝ Շրջանի խորհրդի 47-րդ հավաքույթին, նրանք պաշտոնապես թույլ տվեցին ամեն մի համաժողովի վերակառուցել ինքն իրեն լիարժեք շրջանի՝ նման Աժ-ի աշխարհագրական և մյուս լեզվական շրջանների: Չորս նոր տարածքներ և վերակացուները հետևյալն էին. Ժոսուե Սանչեսը՝ Ծովածոցի շրջանի վերակացու (142 եկեղեցի, 254 ծառայող), Նեստոր Բազանը՝ Կենտրոնական Լատինաամերիկյան շրջանի վերակացու (92 եկեղեցի, 163 ծառայող), Ջեֆերի-նո Կաբելլոն՝ Միջին արևմուտքի շրջանի վերակացու (37 եկեղեցի, 46 ծառայող), և Խոսե Գիրոնը՝ Խաղաղօվկիանոսյան լատինաամերիկյան շրջանի վերակացու (142 եկեղեցի, 364 ծառայող): Արչի Մարտինեսը ստացավ ԼԱՄԻ-ի վերակացուի պաշտոնը Էլ Պասոյում: Տեխասի Աստ-

վածաշնչյան դպրոցը ծառայելու էր Ծովածոցի և Կենտրոնական շրջաններին, իսկ Կալիֆորնիայի Աստվածաշնչյան դպրոցը՝ Խաղաղօվիկանոսյան շրջանին: Հիկազոյի ԼԱԱԻ-ին ընդգրկվել էր Միջին արևմուտքի շրջանի կազմում: Գիրոնն ընտրվեց որպես Լատինաամերիկյան Ընկերության տնօրեն, և Ա. Ֆ. Վիջիլը՝ քարտուղար: Գիրոնին խնդրեցին օգնել՝ կազմելու նոր շրջանային սահմանադրությունը չորս շրջանների համար³⁵: Իսպանալեզու Արևելյան շրջանի հետ մեկտեղ, այժմ «Աստծո ժողովներում» կար հինգ անկախ և ինքնավար լատինաամերիկյան շրջան, բոլորն իրենց եվրոպական և ամերիկյան անդամակիցների օրինակով, առնվազն տեսականորեն:

1971թ.-ի պատմական հավաքության Չարլզ Վ. Հ. Սկոտը՝ «Աստծո ժողովների» ներքին միսիայի գործադիր տնօրենը և հյուր քարոզիչը, պատվեր տվեց նոր շրջանների վերակազմումներին և կարողաց այն հաստատել Աստվածաշնչից, որտեղ գրված էր Մովսեսի հանձնարարականը Հետոին, մինչև նրա մուտքը Խոստման երկիր: Տիրոջ անունով, նա կոչ արեց վերակազմումներին ավետարանել, գրավել տարածքը և կառուցել նոր եկեղեցիներ Աստծո թագավորության և Նրա ժողովրդի համար³⁶: Այժմ Տիրոջ դաշտերում ոչ թե մեկ, այլ հինգ գեներալ կար:

Իր վերջին քարոզի մեջ՝ որպես Լատինաամերիկյան տարածքի վերակազմում, Գիրոնն ազդարարեց այն երեք ճանապարհները, որոնք տանելու էին դեպի հոգևոր հաջողությունը և բարգավաճումը թափազայում՝ «բարձր հոգևոր վիճակը թե՛ ծառայողների, թե՛ անդամության կյանքում», «ավետարանել կորածներին ամեն գնով», և բարձրացնել «ավելի լավ պատրաստված ծառայողներ»՝ ազատվելով կրթված կրեականության վախից³⁷:

Հաջորդ Գլխավոր խորհրդին՝ 1973թ.-ի օգոստոսին, Աժ-ը ջերմորեն հյուրընկալեց չորս նոր շրջանները և նրանց վերակազմումներին՝ ընկերության ձեռք մեկնելով նրանց: Աժ-ի Սահմանադրությունը և Կանոնադրությունը հայտարարում էին. «Օտար լեզուների ցանկացած շրջան պետք է ունենա նույն արտոնությունները և պարտավորությունները, որոնք շնորհված են շրջանային խորհուրդներին՝ սույն Սահմանադրության և Կանոնադրության սահմաններում»³⁸: Պատմությունը կերտվեց, և երկար սպասված փոփոխությունը վերջապես տեղի ունեցավ:

Գիրոնի առաջարկը խոշոր շրջադարձային կետ էր Լատինաամերիկյան Աժ-ի շարժման պատմության մեջ: Մի ժամանակ առանձնացված և մեկուսացված Լատինաամերիկյան Աժ-ն այժմ լիովին ընդգրկված էր ազգային մակարդակի վրա ճանաչված շրջանների թվում: Իրա-

դարձությունների նման ծավալման արդյունքում ամեն վերակազմում և շրջան ոչ միայն ավելի մեծ պատասխանատվություն ստանձնեց իր աշխատանքի համար, այլև սկսեց բարեկամաբար մրցակցել մյուսների հետ նորադարձների և հիմնված եկեղեցիների քանակով: Բացի այդ՝ նրանք արդեն ուղարկում էին հինգ ներկայացուցիչ Աժ Գլխավոր խորհրդի հավաքությաններին, ինչի շնորհիվ նրանք ունեցան ավելի մեծ ձայն և տեսիլք իրենց մայր կազմակերպության շրջանակներում: Օլասաբալի, Ֆլորեսի, Բազանի և Գիրոնի կողմից առաջնորդվող Լատինաամերիկյան Աժ-ի առաջին սերնդի հովիվների երազանքները վերջապես իրականություն դարձան³⁹: Նրանք այլևս լուռ չէին լինելու:

Գաստոն Էսպինոզան
Գիտությունների
դոկտոր է և Արթուր Վ.
Ստոգբոնի կրոնական
հետազոտությունների
բաժնի պրոֆեսորի
օգնական «Կլերմոնտ
ՄակՔեննա»
քոլեջում, Կլերմոնտ,
Կալիֆորնիա:

Գաստոն Էսպինոզայի «Լատինաամերիկացի հոգեգալստականներն Ամերիկայում. Հավաքող և քաղաքականությունը՝ գործողության մեջ» գրքից: Հեղինակային իրավունքները © 2014թ. Գաստոն Էսպինոզայի: Օգտագործված է ըստ թույլատվության: Բոլոր իրավունքները պահպանված են:

ՆՇՈՒՄՆԵՐ

- ¹ Հ. Ս. Բոլլ. «Հիստորիա», «Առաքելական լույս» (իսպ.), մարտ, 1966թ., էջ 2: Միգել Գիլեն. «Քրիստոնեական եկեղեցիների լատինաամերիկյան խորհրդի պատմությունը» (իսպ.) (Բրաունսվիլ, Տեխաս, «Քրիստոնեական եկեղեցիների Լատինաամերիկյան խորհուրդ», 1991թ.), էջեր 79-81: Անգլալեզու հրատարակված պատմությունների մեծ մասը վերագրում են 1918թ.-ի Լատինաամերիկյան համաժողովի ստեղծումը Բոլլին: Այնուամենայնիվ, Գիլենը և այլք ճշգրտորեն նշում են, որ Իսաբել Ֆլորեսը մեծապես նպաստել է Աժ առաջին համաժողովի կազմակերպմանը 1918թ.-ին:
- ² Լատինաամերիկյան շրջանի խորհրդի Կանոնադրությունը, 1929թ., ՖՀԺԿ:
- ³ Դեմետրիո Բազան, ծառայողական գործ, ՖՀԺԿ:
- ⁴ Նեյլի Բազան, ծառայողական գործ, ՖՀԺԿ:
- ⁵ Վիկտոր Դե Լեոն. «Լուռ հոգեգալստականները. քսաներորդ դարի իսպանալեզու բնակչության միջև տեղի ունեցած հոգեգալստական շարժման կենսագրական պատմություն» (Լա Հաբրա, Կալիֆորնիա), հրատարակված հեղինակի կողմից, 1979թ.), էջ 97:
- ⁶ Նեյլի Բազանը Էլիզաբեթ Բ.-ի և Դոն Մարտինես Կրոնի հետ. «Աստծո դեսպանները. Դեմետրիո և Նեյլի Բազաններ» (իսպ.) (Մայամի, Ֆլորիդա, «Էդիտորիալ վիդա»,

- 1987թ.), էջ 26:
- ⁷ Դեմետրիո Բազան և Նեյլի Բազան, ծառայողական գործեր:
- ⁸ Դե Լեոն, էջեր 100-101:
- ⁹ Նույնը, էջեր 101-103:
- ¹⁰ Նույնը, էջեր 102-103:
- ¹¹ Նույնը, էջ 103:
- ¹² Նույնը:
- ¹³ Նույնը, էջեր 103-104:
- ¹⁴ Ժոսուե Սանչես, «Հրեշտակներ՝ առանց թևերի. Իսպանալեզու «Աստծո ժողովների» պատմությունը» (Նյու Բրոնքս, Տեխաս. «Աթոլո» հրատարակչություն, 1996թ.), էջ 27:
- ¹⁵ Նույնը, էջ 29:
- ¹⁶ Դավիդ Գ. Գուտիերես. «Պապեր և հայելիներ. Մեքսիկական ծագում ունեցող ամերիկացիները, մեքսիկացի գաղթականները և քաղաքականություն՝ ազգային պարկանջություն հիման վրա» (Բերկլի, «Կալիֆորնիայի համալսարանի հրատարակչություն», 1995թ.), էջ 134:
- ¹⁷ Նույնը, էջեր 133-151, հոկտ. էջ 142:
- ¹⁸ Դեմետրիո Բազան, նամակ Ջ. Ռ. Ֆլաուներին, հունիսի 30, 1941թ. «Նոր առաջխաղացումներ Լատինական Ամերիկայում», «Հոգեգալստական Ավետարան», փետրվարի 8, 1941թ., էջ 9:
- ¹⁹ Դե Լեոն, էջեր 108-110:
- ²⁰ Գաստոն Էսպինոզա, հարցազրույց էլ. նամակներով Ջեսի Միրանդայի հետ, օգոստոսի 27, 2013թ.:
- ²¹ Առաջին երկու տևական Լատինաամերիկյան Աժ-ի Աստվածաշնչյան դպրոցները (Երկուսն էլ կոչվել են «Լատինաամերիկյան Աստվածաշնչյան ինստիտուտ»), հիմնադրվել են 1926թ.-ին Լուսի կողմից՝ Կալիֆորնիայում, և Բոլլի կողմից՝ Տեխասում: ԼԱԱԻ-ը (Տեխաս) վերադարձվեց Սան Անտոնիո 1981թ.-ին:
- ²² Էսպինոզա, հարցազրույց էլ. նամակներով Ջեսի Միրանդայի հետ:
- ²³ Դե Լեոն, էջեր 52, 108-110, 123:
- ²⁴ Նույնը, էջ 123:
- ²⁵ Ռ. Դավաա Բրեքենդիջ և Ֆրանցիսկո Գարսիա-Տրետո. «Երիցական եկեղեցի. Երիցականների և մեքսիկական ծագում ունեցող ամերիկացիների պատմությունը Ամերիկայի հարավ-արևմուտքում» (իսպ.), 2-րդ հրատ. (Սան Անտոնիո, Տեխաս, «Երրորդություն» համալսարանի հրատարակչություն, 1989թ.), էջեր 157-161:
- ²⁶ Խոսե Գիրոն. «Խոսե Գիրոնի համառոտ կենսագրական ակնարկ», ապրիլ, 1991թ., էջեր 1-4: Դե Լեոն, էջ 120:
- ²⁷ Նույնը, էջ 28:
- ²⁸ Դե Լեոն, էջ 121:
- ²⁹ Նույնը, էջ 127:
- ³⁰ Նույնը, էջեր 32, 130:
- ³¹ Նույնը, էջ 131:
- ³² «Աստծո ժողովների» Լատինաամերիկյան շրջանի քարտուղարի գեկույցը, 1970թ.: Դե Լեոն, էջ 52:
- ³³ Դե Լեոն, էջ 181: «Լատինաամերիկյան շրջանի խորհրդի արձանագրություն» (իսպ.), 1971թ., էջեր 7-14:
- ³⁴ Դե Լեոն, էջ 180: Չարլզ Վ. Հ. Սքոթ. «Այժմ իսպանալեզու ամերիկացիներին ծառայում է հինգ շրջան», «Հոգեգալստական Ավետարան», հունվարի 30, 1972թ., էջ 9:
- ³⁵ Դե Լեոն, էջ 184:
- ³⁶ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1973թ., էջ 133:
- ³⁷ Դե Լեոն, էջեր 129-131, 180-182:

ՀՈԳՈՒ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ,
ՄԻՆՉԵՎ ՈՐ

ԲՈԼՈՐՍ ՀԱՄՆԵՆՔ

ՀԱՎԱՏՔԻ
ՄԻՈՒԹՅԱՆԸ

Քրիստոնեական միաբանություն «Աստծո ժողովների» հիմնարար սկզբունքը

Վիլյամ Զ. Մուլնար

Հիսուսի աղոթքը. «Եվ ես այն փառքը, որ Ինձ տվիր, նրանց տվի, որ մեկ լինեն, ինչպես Մենք էլ մեկ ենք: Ես նրանցում, և Դու՝ Ինձանում, որ կատարյալ լինեն միությունում, որպեսզի աշխարհը գիտենա, թե Դու ուղարկեցիր Ինձ, և սիրեցիր նրանց, ինչպես Ինձ սիրեցիր» (Հովհաննես 17.22,23):

Ինչպես էին «Աստծո ժողովների» (ԱԺ) վաղ շրջանի առաջնորդները վերաբերվում եկեղեցու միաբանությանը: Միգուցե ընթերցողներից ոմանք զարմանան այն պատճառով, թե որքան մեծ տրտմություն էր պատճառում վաղ հոգեգալստականներին այն փաստը, որ Քրիստոսի մարմինն անմիաբան էր դարձել վարդապետական անհամաձայնությունների և հարանվանական բաժանության արդյունքում: Չնայած միաբան լինելու ցանկությանը՝ ռասայական տարանջատումն ակնհայտ էր շարժման մեջ, նաև առկա էին հակասություններ լեզուների բնույթի, սրբացման, ջրով մկրտության և երրորդության ուսմունքների վերաբերյալ:

Այս պայմաններում էր, որ ԱԺ-ի վաղ շրջանի առաջնորդները մարգարեաբար քրիստոնեական միաբանության կոչ էին անում: Այս հոդվածը ներկայացնում է վաղ շրջանի ԱԺ-ի առաջնորդներից մի քանիսի հիմնարար սկզբունքները եկեղեցու միաբանության վերաբերյալ: Այն նույնպես փորձում է վերապատմել, թե ինչպես էին այս առաջնորդները, Ընկերակցության կազմավորման տարիների ընթացքում, պահպանում ողջամիտ վարդապետությունը և միաժամանակ թույլ տալիս աստվածաբանական բազմազանություն՝ հանուն միաբանության:

Զ. Ռոսվել Ֆլաուերը՝ ԱԺ-ի հիմնադիր քարտուղարը, գրեց 1915թ.-ի պարբերականների իր խմբագրականներից մեկում, որում նա խնդրում էր ընթերցողներին հասկանալ այն, ինչ Հոր սրտում է Իր ժողովրդի միաբանության վերաբերյալ.

«Աստված բաժանությունների Աստված չէ, և ո՛չ էլ անկարգության Աստված: Նա սիրո, գթասրտության և կարգուկանոնի Աստված է: Մեր նպատակն է՝ հետևել Նրան և խորշել այն ամենից, ինչը վիճաբանության բնույթ ունի: Խնդիրները կատաշտանալ և կանցնեն, բայց Աստծո կարգուկանոնը հետևյալն է. խնդիրները երբեք չպետք է այնպիսի առարկություններ առաջացնեն, որ պառակտում բերեն և թշնամություն առաջացնեն Աստծո ժողովրդին մեջ... Մենք պետք է խոսենք, և աղաչանքներով ու արցունքներով բարձրաձայն աղաղակենք, մինչև որ Աստծո ժողովրդի միաբանությունը վերականգնվի, և մինչև որ նրանք անտեսեն բոլոր խնդիրները՝ բացի կյանքի ու մահվան խնդիրներից, կորածների փրկությունից և հավատացյալներին Աստծո և մեր Տեր և Փրկիչ Հիսուս Քրիստոսի սիրո և հաղորդության մեջ կատարելագործելուց և հաստատելուց»¹:

Թագավորը վերադառնում է

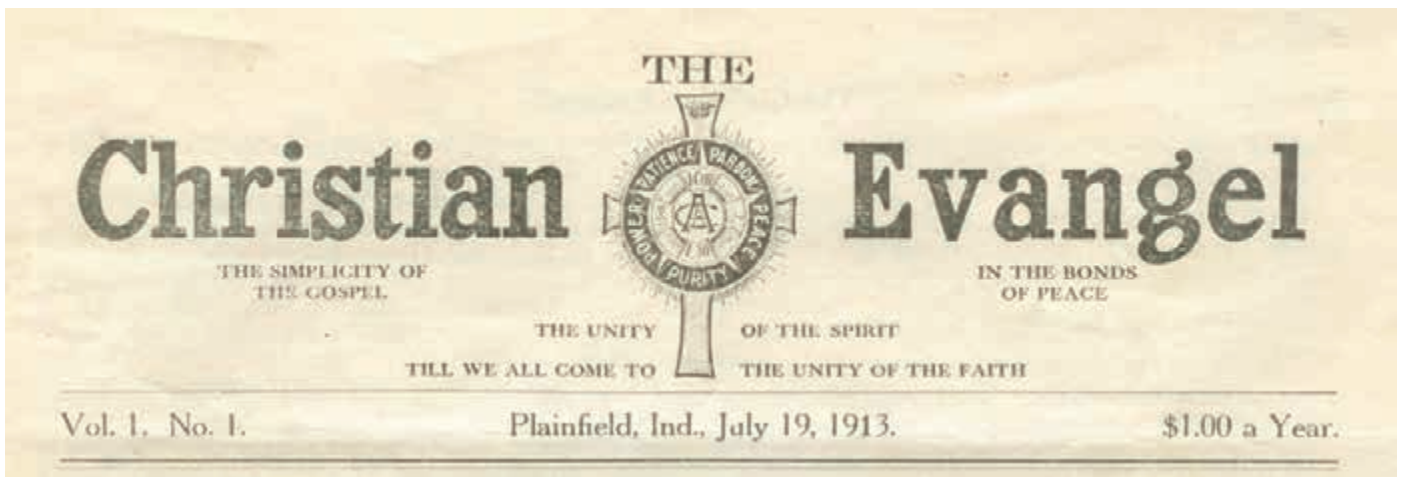
Հավատալով Քրիստոսի մոտալուտ վերադարձին՝ «Աստծո ժողովների» հիմնադիրները շեշտադրում էին միաբանության հրատապությունը և կարևորությունը: Հիմնադիր նախագահ Յ. Ն. Բելլը զգուշացրեց ընթերցողներին 1914թ.-ին գրված մի հոդվածում. «Մենք ժամանակ չունենք վեճերի կամ անհամաձայնությունների համար», որովհետև «Տիրոջ գալուստը մոտ է»: Բելլը հորդորեց հոգեգալստականներին այդպես վարվելու փոխարեն՝ «գործել սիրով, միաբանությամբ և խաղաղությամբ մեր Տիրոջ համար»²:

Արդյո՞ք Հիսուսը պատասխանված կգտնի Իր աղոթքը միաբանության մասին (Հովհաննես 17.23), երբ վերադառնա: Հիսուսի աղոթքը ցույց է տալիս, որ քրիստոնյաների միաբանությունը՝ Հոր սրտի ցանկությունն է: 1916թ.-ի խմբագրականներից մեկում նախագահ Զ. Վ. Վեյլը զգուշացրեց «վտանգներով լի օրերի մասին աշխարհի և եկեղեցու համար»: Նա շարունակեց՝ զգուշացնելով ընթերցողներին բաժանության վտանգի մասին, որը կարող էր հեշտությամբ շեղել հավատացյալներին եկեղեցու առաքելությունից՝ իրականացնելուց. «Բաժանության և պառակտման ոգին գործում է մեր ժամանակներում խիստ արտահայտիչ և մտահոգիչ կերպով»³:

Վեյլը խրախուսեց հավատացյալներին խուսափել բաժանությունից՝ «հառելով իրենց հայացքը վեր»՝ Քրիստոսին: Նա գրեց. «Եթե մենք թույլ տանք ինքներս մեզ կորցնել մեր տեսիլքը և կլանվել այլ բաներով, մենք կարող ենք հայտնվել «ամոթով կանգնածների» թվում Նրա վերադարձի ժամանակ: Եթե մենք ընկնենք սխալմունքի և մրցակցության, վիճաբանության և դառնության մեջ, մենք պատրաստ չենք լինի Նրա հետ հանդիպմանը»: Վեյլը գիտակցում էր, որ երբեմն դժվար է «խուսափել խիստ զգացմունքներից այլ մարդկանց հանդեպ»: Այնուամենայնիվ, նա այնչեղ էր, որ միաբանությունը և խաղաղությունը հնարավոր կլինեն մեզ համար, «եթե մենք ապրենք սերտ մտերմությամբ Աստծո հետ և հրաժարվենք ներգրավվել ցանկացած առարկելի հարցերի մեջ»: Միայն նրանք, ովքեր «շատ խոնարի և զգուշավոր» են, կկարողանան խուսափել բաժանության «մտատանջող ազդեցությունից»⁴:

Հոգևոր պատերազմ

Վաղ շրջանի ԱԺ առաջնորդները հասկանում էին, որ միաբանությունն անհրաժեշտ էր արդյունավետ հոգևոր պատերազմի համար: Ա. Փ. Քոլինսը, ով ծառայում էր նախագահի պաշտոնում 1914-ից մինչև 1915թթ.-ը, հորդորում

«Քրիստոնեական Ավետարան» պարբերականի առաջին համարը, որը հրատարակվել է Փլեյնֆիլդում, Ինդիանայում, 1913թ.-ի հուլիսի 19-ին, առաջադրում էր քրիստոնյաների միաբանության գաղափարը, ինչպես երևում է գլխավոր ենթավերնագրից. «Ավետարանի պարզությունը», «Խաղաղության կապով», «Հոգու միաբանությունը», «Մինչև որ բոլորս հասնենք հավատքի միությանը»

էր հոգեգալստականներին միաբանության ծգտել «բոլոր սրբերի և ժողովների» հետ՝ լինելով «մեկ՝ աղոթքի, մեկ՝ մտադրության, մեկ՝ գործողության և մեկ՝ Հիսուսի Հոգու մեջ»: Նա կոչ էր անում «ամեն մի սրբի» միա-

Ա. Փ. Քոլինս

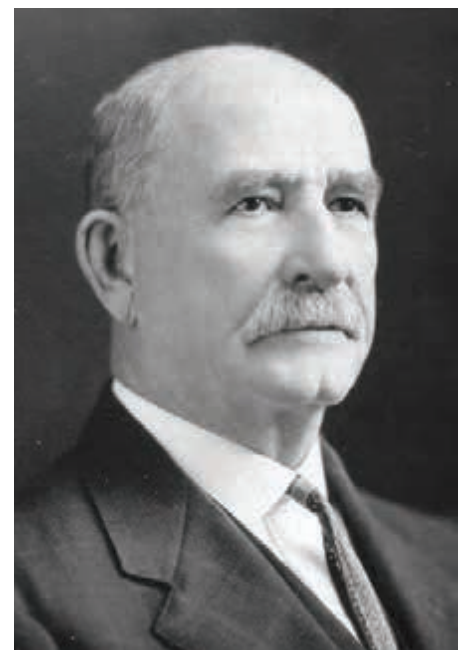
բանվել այնպես, որ «բոլոր սրտերը կլանված լինեն մեկ նպատակով՝ մարդկանց փրկության և Աստծուն փառք բերելու»: Նա հավատում էր, որ Քրիստոսը փառավորվելու էր, և որ տեղի էր ունենալու փառավոր համաշխարհային ավետարանչական շարժում, որը «կկապակցի մեզ իրար հետ և մենք, սեղմելով մեր վահաննե-

րը եզրերը, կընթանանք ամուր, փակ շարքերով ընդդեմ թշնամու՝ հնչեցնելով Աստծո փողի ծայնը, մինչև որ պարիսպներն ընկնեն»⁵:

Վելչը զգուշացրեց ընթերցողներին 1916թ.-ին գրված մի հոդվածում, որ սատանան «լարում է իր բոլոր ուժերը՝ եկեղեցին պառակտելու համար»: Նա գրում էր, որ սատանայի գործը կարելի է պարզորեն տեսնել «եկեղեցու անմիաբանության և համակենտրոնացում չունենալու մեջ»⁶: Յ. Ն. Բելլն աղաչում էր հավատացյալներին խուսափել «կռվարար տրամադրվածությունից ընդդեմ նրանց, ովքեր բացահայտ կերպով հայտնել են, որ իրենց նպատակն է՝ պարտության մատնել կամ կործանել ձեզ»: Բելլը զգուշացնում էր. «Որովհետև եթե այդպես վարվեք, դուք կպարտվեք ձեր անձերում, և սատանան կծիծաղի ձեզ վրա»⁷:

Վելչը հավատում էր, որ չափազանց շատ քրիստոնյաներ անտեղյակ են թշնամու հնարներից, և նույնիսկ «համագործակցում են թշնամու հետ» կամ «թույլ են տալիս իրենց մասնակցություն ունենալ այն գործերում, որոնք անում է սատանան՝ եկեղեցին կործանելու համար»: Նա գրում էր. «Որքան ցավալի է, և որքան ողբալի է սա: Այս երևույթի իրական պատճառն այն է, որ դևերի մի ամբողջ բանակ հարձակում է գործում եկեղեցու վրա այս վերջին օրերում, և սատանայից ստացած ողջ գործությամբ նրանք աննկատ կերպով թափանցում են մարդկանց կյանքերը, մտքեր են տալիս նրանց և բարկություն գրգռում նրանց ներսում՝ ձգտելով քանդել միաբանության կապը, որն էապես կարևոր է Աստծո եկեղեցու հաջողության համար այս աշխարհում»⁸:

Զ. Ռուսվել Ֆլաուերը հնչեցրեց միաբանության համախմբող կոչը. «Աստծո զորքերը՝ Հոգեգալստական

Զ. Վ. Վելչ

ընկերակցությունը, շարվում են մեծ պայքարի համար»: Նա խրախուսեց քրիստոնյաներին մի կողմ դնել մեղքը և տարակարծությունները: Նա գրեց. «Մենք չպետք է հանդուրժենք ոչ երկպառակություն, ոչ անմիաբանություն պատերազմող զորքերի մեջ: Հիսուսը՝ մեր Հրամանատարը, առաջնորդում է մեզ առաջ՝ դեպի հաղթանակը, նստած սպիտակ ձիու վրա, որի երասանին գրված է. «Թագավորների Թագավոր և տերերի Տեր»»⁹:

Հոգեգալստական միաբանություն

Հոգեգալստություն ինքնին միաբանության փարոս է եկեղեցու համար: Հոգեգալստի օրը Հիսուսը սկսեց կատարել Հոր խոստումը, որն էր՝ Սուրբ Հոգու թափումը բոլոր ռասայական, սեռային և տարիքային խմբերի վրա (Գործք 2): Էլիս Ռեյնոլդս Ֆլաուերը, ում սիրով անվանում էին «Մայր Ֆլաուեր», խոսեց քրիստոնյաների միաբանության մասին 1916թ.-ի Կիրակնօրյա դպրոցի դասերից մեկում, որը գետեղվել էր «Շաբաթական Ավետարան» պարբերականում: Իր դասի մեջ, որը կազմվել էր Փիլիպեցիների 2-ի շուրջ մտորումների արդյունքում, նա գրեց, որ միաբանությունը գալիս է, երբ հավատացյալները կոտրված և զգայուն են Աստծո առջև:

«Ինչպիսիք հրաշալի գնահատական էր տալիս Պոլոսը միաբանությանը: Այս խոսքի ընթերցումը պետք է ավելի մեծ կարեկցանք առաջացնի մեր սրտերում դեպի Քրիստոսի մարմնի անդամահատված և խեղված վիճակը: Անկասկած, Աստված ծրագրի ունի Սուրբ Հոգու թափման միջոցով՝ Իր ժողովրդի սրտերը հալեցնելու և միաբանելու համար: Բայց ինչպիսիք համառ և խիստ մարդկանց հետ Նա պետք է որ գործ ունենա: Այնքան քչերն են պահպանել կոտրված և զգայուն դիրքը Տիրոջ առջև, այն դեպքում, երբ մենք կարող ենք ստանալ աստվածային միաբանության երկնային տեսիլքը, որն Աստված ցանկանում է հայտնել մեզ, միայն այս կերպով: Միթե մենք կարիք չունենք Երեմիաների, ովքեր լաց կլինեն Տիրոջ առջև Աստծո ժողովրդի այս իրական զորության և գեղեցկության վերականգնման մասին: Այն, որ մենք շփվում ենք նրանց հետ և հանդուրժում ենք նրանց, ովքեր տեսնում են ամեն ինչ ճիշտ այնպես, ինչպես մենք, աստվածային սեր և միաբանություն չէ: Միթե շնորհքը կարող է արտահայտվել նման պայմաններում... Հաճախ այն մարդիկ, որոնց մենք դատապարտում ենք և զուրկ ենք համարում զորությունից, որովհետև նրանք չեն քայլում մեր ճանապարհով, իրականում անում են շատ ավելին Աստծո համար և հաճեցնում են Նրան շատ ավելի, քան մենք, թեև մենք կարծում ենք, որ ավելի բարձր միտք և ավելի հարուստ փորձառություն ունենք: Վեճերը (պառակտումը կամ խմբակցությունների բաժանվելու միտումները) և սնափառությունը (պարծենկոտությունը և հավակնոտությունը)՝ այն երկու սատանայական որդերն են, որոնք շարունակ կրծում են սիրո սրտանց միաբանությունն Աստծո ժողովրդի միջից: Ամբողջովին հեռացրեք ձեր սրտից այս մահացու բաները, որոնք թաքնվում են այդտեղ...

Մինչև որ եսասիրությունը դուրս չարվի մեր կյանքերից, հարաատև միաբանությունն Աստծո ժողովրդի մեջ կհանդիպի լուրջ արգելքի»¹⁰:

Էլիսի ամուսինը՝ Զ. Ռոսվել Ֆլաուերը, ամփոփեց Հոգեգալստական շարժման կարևորությունը քրիստոնյաների միաբանության հարցում. «Սուրբ Հոգու միաբանությունը բացարձակապես անհրաժեշտ էր, որպեսզի Հոգեգալուստը տեղի ունենար, և այն բացարձակապես անհրաժեշտ է Հոգեգալստի շարունակության համար: Առանց միաբանության չկա Հո-

Զ. Ռոսվել Ֆլաուեր

գեգալուստ: Միաբանությունը բերում է Հոգեգալուստը: Եկեք մեկ լինենք, ոչ միայն խոսքով, այլև գործով և ճշմարտությամբ»¹¹:

Ճիշտ, թե սխալ միաբանություն

Էկումենիկ շարժումը, որի նպատակն էր՝ միաբանություն կամ համագործակցություն բերել ողջ աշխարհի քրիստոնեական եկեղեցիների միջև, ծագեց քսաներորդ դարի սկզբում՝ ճիշտ այն ժամանակ, երբ երևան էր գալիս Հոգեգալստական շարժումը¹²: Էկումենիկ շարժումը փորձում էր միավորել տարբեր հարանվանություններ կազմակերպչական մակարդակի վրա՝ հաճախ անտեսելով վարդապետական կամ դավանանքային սկզբունքները: Երբեմն միաբանությունը ձեռք էր բերվում տարբեր առանցքային ուղղափառ քրիստոնեական համոզմունքներն անտեսելու հաշվին: 1915թ.-ին լույս տեսած «Շաբաթական Ավետարան» պարբերականի հոդվածներից մեկը, որի վերնագիրն էր «Վերջին օրերի

հետագա նշաններ», խրախուսում էր բոլոր ճշմարիտ քրիստոնյաների միաբանությունը, սակայն զգուշացնում էր չմասնակցել այնպիսի եկեղեցիներին միանալու փորձերին, որոնք «մերժում են Քրիստոսի աստվածությունը» և Նրա փրկարար աշխատանքը խաչի վրա¹³:

Զ. Ռոսվել Ֆլաուերը հավատում էր, որ միաբանությունը կարող է լինել կամ Սուրբ Հոգու աշխատանքի, կամ դիվային աշխատանքի արդյունք: Նա գրում էր, որ սատանան «սիրում է միաբանությունը», եթե այն որևէ «անսուրբ նպատակով» է: Նա խոսում էր կեղծ միաբանության տեսակների մասին, որոնք հաճախ ծառայում էին Քրիստոսին և Նրա թագավորությունը քայքայելու համար:

«(սատանան) այս աշխարհ է ուղարկել չար ոգիների, որոնք համախմբում են մարդկանց աշխատանքային, քաղաքական, ֆինանսական, կրոնական և ազգային միությունների մեջ: Այս բոլորը, ի վերջո, կհամախմբվեն՝ կազմելով մեկ մեծ միություն ընդդեմ Քրիստոսի և Նրա ժողովրդի, որը կսպանի և կհալածի Աստծո զավակներին և լիակատար իշխանություն կունենա երկրի վրա, քանի դեռ Աստծո բարկության բաժակը չցվի և այս անսուրբ, վիթխարի իշխանությունը վայր չգցվի և չկործանվի Մարդու Որդու գալստյան պայծառությամբ»¹⁴:

Ֆլաուերը նկատեց, որ կյանքի բոլոր բնագավառներում մարդկանց համախմբելու ջանքեր են գործադրվում՝ մեծ նպատակների հասնելու համար: Նա գրում էր. «Մենք ապրում ենք մեծ միությունների ձգտող շարժումների օրերում: Աշխարհը հասկանում է սրա անհրաժեշտությունը, և ամենուր ջանքեր է գործադրում, որպեսզի միաբան գործունեություն ծավալի մարդկանց միջև՝ ինչ-որ բան կառուցելու համար, որպեսզի նրանք անուն ստանան իրենց համար երկրի վրա: Այս հարցում այս աշխարհի որդիներն ավելի իմաստուն են, քան լույսի որդիները»¹⁵:

Ֆլաուերը ցավում էր, որ քրիստոնյաներն անվերջ բաժանվել են, նույնիսկ այն դեպքում, երբ մնացած աշխարհը հասկանում է, որ անհրաժեշտ է միաբան գործունեություն՝ նպատակներ իրականացնելու համար: Նա բացատրեց իր հիասթափության պատճառը. «Փոխարենը պատմության բազում դասերից օգուտ քաղելուն, քրիստոնեական աշխարհը թույլ է տվել իրեն մասնատվել այն աստիճան, որ ներկայումս գոյություն ունեն ավելի, քան վեց հարյուր տարբեր հարանվանություններ և աղանդներ, որոնցից շատերը կատարյալորեն պայքարում են վիճարկելի վարդապետությունների համար, որոնք ոչ շինություն են տա-

լիս մարդկանց, ո՛չ էլ օգնում են նրանց գտնել այն Քրիստոսին, Ով մահացել է նրանց համար»¹⁶:

Համաձայն Ֆլաուերի՝ Աստված ցանկանում է, որ ամբողջ եկեղեցին միաբան լինի. «Բավական չէ, որ մեկ տեղական ժողովը միաբան լինի. Աստված ցանկանում է, որ բոլոր ժողովները որևէ շրջանում, երկրում և ողջ աշխարհում հոգով միաբան լինեն»: Նա գրում էր, որ ամեն եկեղեցի «ամբողջի մասն է»: Ինչպիսին է լինելու այս միաբանությունը: Նա նկարագրեց այն հետևյալ կերպով.

«...միասին աշխատելով, աղոթելով, չարչարվելով և մահանալով, կիսելով օրվա դժվարությունները և տապը, ուրախանալով հաղթանակներ տանելիս և հակասությունները հարթելիս, աճ և ծաղկունք ապրելով, և այն ու ձախ տարածվելով աստվածային հարձակման մշտապես ուժգնացող հորձանքով, որի առաջխաղացմանը Քրիստոսի և Փրկության համար անկարելի է հակառակվել»¹⁷:

Ֆլաուերը հորդորում էր քրիստոնյաներին ձգտել միաբանության և խոնարհության.

«Եկեք հակառակվենք անհամերաշխության, բաժանության և վիճաբանության դեմ, և հագնենք համաձայնության Հոգին, Չորության, Սիրո և Չգաստության Հոգին՝ խոնարհեցնելով մեզ մինչև փոշին Աստծո առջև, որպեսզի Նա կարողանա բարձրացնել մեզ, ովքեր ջանում են պահպանել հոգու միաբանությունը սիրո կապով, մինչև որ բոլորս հասնենք հավատքի և Աստծո Որդուն ճանաչելու միությանը: Աստված կշտապի օգնել մեզ սրանում: Եթե մենք մտադրվենք քայլել Նրա ճանապարհով, Նա կհեռացնի բոլոր խոչընդոտները մեր շավիղից և կօգնի մեզ այն աստիճան միաբան լինել ծառայության մեջ, որ աշխարհը կհիանա՝ ասելով. «Տեսեք, թե որքան են նրանք սիրում իրար»¹⁸:

Համաձայն Ֆլաուերի՝ եկեղեցու միաբանությունը և Մեծ Հանձնարարականն արդյունավետ կերպով իրականացնելը փոխկապակցված են:

Աստծո ժողովները կազմակերպելը
Հյուսիսային Ամերիկայի վաղ հոգեգալստականները, ներառյալ «Աստծո ժողովների» հիմնադիրները, որպես կանոն, զգուշանում էին կազմակերպական կառույցներից: Նրանից ոմանք վտարվել էին հարանվանական եկեղեցիներից՝ իրենց հոգեգալստական վկայությամբ կիսվելուց հետո: Մյուսները խաղաղությամբ հեռացել էին այդ եկեղեցիներից և միացել համակարծիք հոգեգալստականների: Մեկ այլ խումբ

պարզապես եկել էր ոչ դավանանքային կամ որևէ միության չպատկանող եկեղեցիներից¹⁹:

1914թ.-ին Յ. Ն. Բեյլը կանխատեսեց, որ «մարդկային դոգմաները և իրարամերժ տեսությունները կանհայտանան», և ամբողջ եկեղեցին հաղթականորեն կբարձրանա Քրիստոսի հաղորդության մեջ²⁰: Դ. Վ. Կերրը զգուշացրեց, որ վարդապետական վեճերը թույլ չեն տալիս քրիստոնյաներին տեսնել Աստծո երեսը²¹: Շատերը նույնպես նշեցին, որ վիճաբանությունները վարդապետությունների շուրջ խանգարում են կատարել ավելի կարևոր առաջադրանքները, որոնք են ավետարանչությունը և միսիան²²:

3. Ն. Բեյլ

Այնուամենայնիվ, միևնույն ժամանակ վաղ Հոգեգալստական շարժման մեջ կային վարդապետական շփոթություններ, իշխանության չարաշահումներ տեղական եկեղեցիներում և միսիոներների հետ կապված խնդիրներ²³:

Նման պայմաններում էր, որ «Աստծո ժողովների» հիմնադիրները հանդիպեցին 1914թ.-ի ապրիլին: Նրանց նպատակն էր գտնել իրենց առջև ծառացած բազմաթիվ խնդիրների լուծումները, որոնց թվում էին 1) քրիստոնյաների միաբանության կարիքը, 2) կայունության կարիքը քրիստոնեական հավատքի դրույթների և գործելակերպի մեջ, 3) ավելի արդյունավետ միսիայի կարիքը, 4) ոչ հարանվանական կազմակերպություն ստեղծելու կարիքը, որը չէր ունենա որևէ օրինապես պարտադրվող հավատքի հանգանակ կամ դավանանք: Ընդհանուր առմամբ, առաջին Գլխավոր խորհրդի

մասնակիցները ձգտում էին միաբանել հոգեգալստականներին՝ Աստծո առաքելությունն ավելի արդյունավետ կերպով իրագործելու համար²⁴: Զարմանալիորեն, նրանց նախաձեռնությունը հիմնականում պսակվեց հաջողությամբ:

Սահմանադրության նախաբանը և որոշումը, որը հաստատվեց 1914թ.-ի ապրիլին կայացած Գլխավոր խորհրդի նիստում, հետևյալն է.

ՔԱՆԻ ՈՐ Նա պատվիրեց, որ չլինի որևէ հերձվածություն (պառակտում, աղանդավորություն) Իր Մարմնում՝ անդրանիկների ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՈՒՄ (Եկեղեցում), որոնք գրված են երկնքում, Եբր. 12.23, և

ՔԱՆԻ ՈՐ Մենք ճանաչում ենք ինքներս մեզ որպես նշված ԱՍՏՈՂ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՈՒՄ անդամներ (որն Աստծո մարմինն է), և չենք հավատում, որ նույնացնում ենք կամ հաստատում ենք մեզ որպես որևէ աղանդ, այսինքն՝ մարդկային կազմակերպություն, որն օրինականացնում է կամ կազմում է օրենքներ կամ հավատքի կետեր, և ոչ սուրբգրային իրավասություն ունի իր անդամների կյանքերում, և ստեղծում է հաղորդակցման և հաղորդակցումից հեռացնելու ոչ սուրբգրային սահմաններ, և որն առանձնացնում է իրեն անդրանիկների Ընդհանուր ժողովի (Եկեղեցու) այլ անդամներից, ինչը հակառակ է Քրիստոսի աղոթքին...

ԱՅՍԴԻՍՈՎ, ՈՐՈՇՎԱԾ է. ԱՌԱՋԻՆԸ՝ Որ մենք վերակազմավորենք մեզ որպես Հոգեգալստական (Հոգով մկրտված) սրբերի ԳԼԽԱՎՈՐ ԽՈՐՀՈՒՐԴ, որի նպատակն է՝ ոչ թե ստեղծել օրենքներ կառավարման համար, ոչ թե բռնադատել նշված բազմաթիվ Աստծո ժողովների իշխանությունը, ոչ թե զրկել նրանց իրենց սուրբգրային և տեղական իրավունքներից և արտոնություններից, այլ վերակազմավորել սուրբգրային մեթոդները և Աստծո համար կատարվող երկրպագության, միաբանության, հաղորդակցման, աշխատանքի և գործի կարգը, և մերժել բոլոր ոչ սուրբգրային մեթոդները, վարդապետությունները և վարքը, և հավանություն տալ ողջ սուրբգրային ճշմարտությանը և վարքին՝ ջանալով պահել Հոգու միաբանությունը խաղաղության կապով, մինչև որ բոլորս հասնենք հավատքի և Աստծո Որդու ճանաչողության միությանը, դեպի կատարյալ մարդը, դեպի Քրիստոսի լիության հասակի չափը, և վարվենք համապատասխան դրան, ինչպես գրված է Եփ. 4.17-32-ում, և հաշվի առնենք այն հինգ նպատակները,

որոնց մասին գրված է «ԽՈՍԲ ԵՎ ՎԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ» պարբերականի 1914թ.-ի փետրվարի համարի «Հա-մաժողովի կանչ» հոդվածում²⁵:

Այս նախաբանը ցույց է տալիս, որ պատվիրակները նվիրված էին Եր-րորդությունը քարոզող ամբողջ Ավե-տարանին²⁶, Աստվածաշնչի հեղինա-կությանը, եկեղեցու միաբանությանը և իրենց կազմակերպության համար ոչ օրենսդրական և ոչ աղանդավորական հիմք կառուցելուն, որպեսզի այն չկա-րողանար պառակտել եկեղեցին: Հաշ-վի առնելով այս ամենը՝ նրանք որոշե-ցին հոգեգալստականների խորհուրդ ձևավորել՝ իրենց միսիոներական գոր-ծունեությունն ավելի արդյունավետ դարձնելու համար, նաև ավելի հա-մապատասխանելու Աստվածաշնչին իրենց համոզմունքներով և վարքով, ինչը կբերեր հավատքի միաբանութ-յան և հասունության: Նրանք արեցին այս ամենը՝ առանց կազմելու հավատ-քի հանգանակ կամ դավանանք:

Ռասայական անմիաբանություն

Առաջին Գլխավոր խորհրդին մաս-նակցելու հրավերը պաշտոնապես վերաբերվում էր բոլոր ռասաներին: Եպիսկոպոս Չարլս Հ. Մեյսոնը, ով հիմ-նականում սևամորթներից բաղկա-ցած «Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում» եկեղեցու առաջնորդն էր, հրավիրվեց քարոզելու երեկոյան ծառայություննե-րից մեկին, և բերեց իր հետ ավետա-րանական երգչախումբ Լեքսինգտո-նից՝ Միսիսիպիից: Այնուամենայնիվ, «Աստծո ժողովների» հիմնադիրների մեծամասնությունը սպիտակամորթ էր:

Հարցերը ռասայական խտրակա-նության դերի մասին Աժ-ի հիմնադր-ման ժամանակ դեռևս լիովին պա-տասխանված չեն: Որոշ ծառայողներ, ովքեր մասնակցել էին առաջին Գլխա-վոր խորհրդին, հավատարմագրված էին «Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում» հարանվանության կողմից, որը հավա-տարմագրեր էր տրամադրում «Աստ-ծո եկեղեցին Քրիստոսում և միության մեջ՝ առաքելական հավատքի շարժ-մամբ» խմբի անվանումով: Այս խում-բը, որն առաջնորդվում էր Հովարդ Գոսի, Դ. 2. Օ. Օպերմանի, Յ. Ն. Բեյլի և այլոց կողմից, հիմնականում բաղ-կացած էր սպիտակամորթ ծառայող-ներից:

Պատմաբանները վիճում են այն մասին, թե ինչ բնույթի հարաբե-րություններ ունեին Գոսի և Մեյսոնի խմբերը: Ոմանք պնդում են, որ Գոսի խումբը խզեց հարաբերությունները Մեյսոնի հետ, հավանաբար՝ ռասայա-կան խտրականության պատճառով, և օգնեց հիմնադրել Աժ-ը: Մյուսները պնդում են, որ չնայած նմանատիպ անվանումների այս երկու խմբերն առանձին կազմակերպություններ էին²⁷: Թեև կազմակերպչական հա-

րաբերությունների բնույթը Աժ հիմ-նադիրների և Մեյսոնի միջև ստույգ հայտնի չէ, պատմաբանների մեծ մա-սը համաձայնվում է, որ մշակութային ռասայական խտրականությունն իս-կապես բաժանություն առաջացրեց վաղ շրջանի սպիտակամորթ և սևա-մորթ հոգեգալստականների միջև: Այնուամենայնիվ, հետաքրքրական է նշել, որ ամեն խումբ նշանակում էր թե՛ սպիտակամորթ, և թե՛ սևամորթ ծա-ռայողների:

Դ. Վ. Կերր

Կարող են լինել տարբեր պատ-ճառներ, թե ինչու Աժ-ի հիմնադիրնե-րը չմնացին Մեյսոնի ԱԵՔ հարանվա-նությունում, կամ չմիացան Մեյսոնին, այլ փոխարենը կազմեցին սեփական ընկերակցությունը: 1) ռասայական խտրականությունը մշակույթում, որին հարում էին որոշ սպիտակամորթ հո-գեգալստականներ, 2) ռասայական առանձնացումը երկրի ընդհանուր մշակույթում (օր.՝ Զիմ Քրաուի օրենք-ները), 3) աստվածաբանական տար-բերությունները սրբացման ուսմունքի վերաբերյալ (ԱԵՔ հարանվանությունը կողմնակից էր երկրորդական գործե-րի ուսմունքին, իսկ Բեյլը և մյուս Աժ հիմնադիրները՝ կատարված աշխա-տանքի ուսմունքին), և 4) եկեղեցա-բանական տարբերությունները (ԱԵՔ հարանվանությունում կառավարման երիցական համակարգ էր՝ եպիսկո-պոսների ղեկավարմամբ, իսկ Աժ-ը համայնական իշխանության կողմնա-կից էր): Բայցևայնպես, թեև Աժ-ի հիմ-նադիրները բացառիկ տեսիլք ունեին եկեղեցու միաբանության մասին և հո-յակապ նախաբան էին կազմել, ռասա-

յական անմիաբանությունը շարունա-կում էր վարակել խորհուրդը:

Երկրորդ Գլխավոր խորհուրդ

Երկրորդ Գլխավոր խորհրդի հրա-վերը, որը պետք է անցկացվեր 1914թ.-ի նոյեմբերին, հավաստիացնում էր ընթերցողներին, որ այն, ինչպես և նախորդ խորհուրդը, լինելու էր մի այնպիսի վայր, որտեղ բոլոր հոգե-գալստականները կարող էին միասին հավաքվել՝ «անկախ աննշան ուս-մունքներից և համոզմունքներից»²⁸: Հրավերի մեջ գրված էր խորհրդի նպատակը.

«...քննարկել միաբանության, հաղորդակցության և Աստծո համար կատարվող աշխատանքի և գործի սուրբգրային մեթոդները, և մերժել ոչ սուրբգրային մեթոդները և վարքը, «ջանալով պահել Հոգու միաբանութ-յունը խաղաղության կապով, մինչև որ բոլորս հասնենք հավատքի և Աստծո Որդու ճանաչողության միութ-յանը, ևն.»»²⁹:

Հրավերի մեջ նշված էր, որ առա-ջին Գլխավոր խորհրդի ժամանակ հա-վատքի դավանանք ստեղծելու փորձ չէր արվել:

«Ներկա էին քարոզիչներ և պատվիրակներ տարբեր վայրերից, ովքեր հարում էին տարբեր կարծիք-ների վարդապետության և վարքի մասին, և ովքեր նպատակաուղղված էին, որ ոչինչ չվճռվեր, ինչը հակա-ռակ կլիներ Աստվածաշնչին և իրենց սեփական խղճին... Ծճարտապես, որքան երանելի է, որ եղբայրները բնակվեն իրար հետ միաբանության մեջ»³⁰:

Եկեղեցու միաբանությունը և վար-դապետությունը

Երկրորդ Գլխավոր խորհրդից կարճ ժամանակ անց Յ. Ն. Բեյլը գրեց մի հոդված՝ «Գլխավոր խորհրդի նպա-տակները»: Նա շարադրեց Աժ-ի ինք-նության մի շարք կողմեր, որոնց թվում էին հոգեգալստական խոր հոգևոր կյանքը, սրբությունը, ավետարանութ-յունը և միաբանությունը: Բեյլը խոսեց քրիստոնյաների միաբանության մա-սին շատ ավելի, քան մյուս կողմերի: Ավելի լավ է՝ կարդալ հենց նրա խոս-քերը:

«Մարդիկ մշտապես հարցնում են մեզ, թե արդյո՞ք մենք չենք հրաժար-վում հաղորդակցությունից Աստծո մյուս զավակների հետ, եթե անն-շան անհամաձայնություններ ունենք նրանց հետ ուսմունքների, տեսութ-յունների, շնորհքի գործերի և այլ հարցերում: Ո՛հ, սիրելիներս, մենք ընդունում ենք ամեն մի մաքուր, հա-ճելի և ուսանելի Աստծո զավակի այս

երկրի վրա՝ անկախ այն բանից, թե որ շարժման անվանումն է նա կրում, և հաղորդակցվում ենք նրա հետ: Եթե Հիսուսի արյունը ձեր անձի վրա է, դուք մեր եղբայրն եք: Մենք հակառակ ենք բոլոր պառակտումներին, ամեն տեսակի անհնազանդությանը Աստծուն և բաժանություններին, անօգուտ վեճերին տարբեր բառերի շուրջ և ամեն տեսակի աղանդավորությանը ամենուր:

Այն հարցերում, որոնք առնչություն են չունեն մեզից հետո, մեր դիրքորոշումն է՝ երկայնամտություն և մեծ հանդուրժողականություն: Այնուամենայնիվ, մենք չենք համաձայնվում փոխզիջման գնալ մեզի և պղծության հետ՝ հանդուրժողականության կեղծ պատրվակով...

Մենք հավատում ենք, որ բարձր-յալ երկինքը տրտմում է այն վիճաբանությունների և բաժանությունների պատճառով, որոնք տեղի են ունենում Աստծո ժողովրդի միջև: Մենք աղոթում ենք, որ խաղաղություն լինի բոլորի միջև, ովքեր պատկանում են Տիրոջը, հատկապես՝ բոլոր Հոգով լցված հավատացյալների: Աստծո սուրբ անվան, մեր վեհ դավանության և մեկ Հոգու մեջ օրհնյալ մկրտության համար խայտառակություն է, երբ որևէ հոգեգալստական սուրբ պայքարում է և հրաժարվում է հաղորդակցությունից մյուսի հետ: Հավիտյան օրհնյալ Աստծուն պետք է որ մեծ տրտմություն պատճառի, որ բոլոր հոգեգալստականները լիովին միաբան չեն: Մեր Տերն աղոթեց սրա համար, և դեռ աղոթում է: Երբ մենք թույլ կտանք, որ Նրա աղոթքը պատասխանված լինի: Այնքանով, որքանով դա կախված է մեզանից, մենք պատասխանում ենք: «Հիմա, Տեր: Հենց հիմա, Տեր, դարձրու մեզ մեկ Քեզանում»:

Միգուցե մենք դեռ չենք կարող տեսնել ամեն ինչ նույն կերպով, բայց մենք կարող ենք սիրել մեկ մյուսին, մենք կարող ենք հորժարվել քանդել Հոգու միաբանությունը ոչ էական հարցերի, մարդկային հասկացությունների, տեսությունների և մեկնությունների պատճառով...

Մենք կողմ ենք ազատությանը Սուրբ Հոգու մեջ, բայց ոչ՝ անիշխանությանը և մոլեռանդությանը: Մենք կողմ ենք ազատությանը ձևակա-նությունից և ոչ սուրբգրային սահմանափակումներից, բայց կողմ չենք այն բանին, երբ մարդիկ թույլ են տալիս իրենց կործանել Աստծո գործը, որը կառուցել են այլ հավատա-րիմ մարդիկ: Մենք պատվում ենք սիրո և շփման կապերը Սուրբ Հոգու մեջ: Մենք կողմ ենք կառուցմանը, ոչ թե խզմանը: Ոչ մի ազատություն, որը մերժում է Նոր Կտակարանի կարգավանոնը և խախտում է Աստծո հոսքը, Աստծուց չէ: Քրիստոսը՝

մեր Տերն է, և մենք պարտավոր ենք հնազանդվել Նրան, անկախ այն բանից՝ մենք ընդունում ենք դա, թե ոչ: Թեև մենք Մովսեսի օրենքի ներքո չենք, սակայն գտնվելով Քրիստոսի իշխանության ներքո՝ մենք առանց օրենքի չենք: Նա մեր բարձրյալ Գլուխն է: Թող Աստված օգնի մեզ, որ պատշաճ կերպով վարվենք Նրա առջև՝ հաճեցնելով Նրան ամեն ինչում»³¹:

Դուք կարող եք տեսնել, թե ինչպես Բեյլը մեղմորեն և վիրաբույժի հմտությամբ փորձեց բժշկություն բերել Քրիստոսի մարմնին: Նա պաշտպանեց Աժ-ի դիրքորոշումն ընդդեմ «աղանդավորության» և մատնանշեց Հոգով լցված միաբանությունը: Միևնույն ժամանակ, նա հաստատականորեն պնդեց, որ չի լինելու որևէ փոխզիջում մեզի կամ հավատքի հիմնադրույթներից շեղվելու դեպքում: Սա Աժ-ի վաղ շրջանի առաջնորդների ընդհանուր դիրքորոշումն էր³²: Այնուամենայնիվ, հերթական մարտահրավերն էր՝ սահմանել, թե ինչ են բովանդակում վարդապետության հիմնադրույթները:

Թեև առաջին Գլխավոր խորհուրդը չստեղծեց հավատքի պարտադիր դավանանք, Աժ-ի խորհրդի կազմը որոշում կայացրեց «մերժել բոլոր ոչ սուրբգրային մեթոդները, վարդապետությունները և վարքը»: Իրականում, առաջին Գլխավոր խորհուրդը որոշումներ կայացրեց այդ ժամանակվա երեք հրատապ հարցի վերաբերյալ: Պատվիրակները որոշեցին. 1) առաջարկել, որ տեղական եկեղեցիները չարգելեն միա ուտելը (թողնելով դա մարդու խղճին), 2) ծառայության չնշանակել ամուսնալուծված անձանց, ովքեր կրկին ամուսնացել են այն դեպքում, երբ նրանց նախորդ կողակիցը դեռ կենդանի է, և 3) թույլ տալ ծառայության նշանակել կանանց՝ որպես ավետարանիչների և միսիոներների, բայց ոչ՝ երեցների³³: Հազիվ թե նրանք իմանային, որ դրանով իսկ նախադեպ էին սահմանում: Այդ նախադեպի հիման վրա հետագա խորհուրդներից մեկն ընդունեց հավատքի դավանանք, որն օգտագործվեց որպես հիմք հաղորդակցության համար:

Սրբացում

«Աստծո ժողովների» առաջնորդները պետք է պարզաբանեին երկու խոշոր վիճելի աստվածաբանական տարաձայնություն: Ընկերակցության առաջին մի քանի տարիների ընթացքում: Առաջին տարաձայնությունը, որը ծագել էր Աժ-ի կազմավորումից առաջ, վերաբերվում էր սրբացմանը: Հոգեգալստականները բաժանված էին այն հարցի շուրջ, թե արդյո՞ք սրբացումը ողջ կյանքում տևող ընթացք էր, թե ակնթարթային վերապրում («Աստծո ժողովների» ծառայող-

ների մեծ մասը հարում էին առաջին տեսակետին): Առաջին երեք խորհուրդները միտումնավոր կերպով խուսափեցին այս հարցի վերաբերյալ որևէ դիրքորոշում արտահայտելուց՝ թույլ տալով երկու կարծիքներին հարող մարդկանց էլ Աժ-ի ծառայողներ դառնալ:

Յ. Ն. Բեյլը պնդում էր, որ «մարդու կողմից կազմված դավանանքը՝ աղանդավորական ոգու» նշան է: Նա հայտնեց իր վստահությունն այն մասին, որ «Աստծո ժողովները» չի գնա այդ ճանապարհով:

«Նրանք համաձայնվեցին երեք չգրել մարդու կողմից կազմված դավանանք և չօգտագործել այն, ինչպես անում են շատ հարանվանություններ՝ որպես ծառայողական հաղորդակցության չափանիշ: Եթե խորհուրդը երբևէ ուրանա այս հանդիսավոր խոստումը և վերադառնա դավանանքներ գրելուն՝ դարձնելով դրանք ծառայողական հաղորդակցության չափանիշ, այդ պահին աստվածապաշտ ծառայողների մի մեծ բազմություն, ովքեր կասեցրել են բոլոր նման փորձերը Հոր Սիրինգում, կբարձրանա և կրկին կկասեցնի դա: Այնպես որ, մենք մտադրված չենք հաղորդակցության չափանիշ դարձնել մարդկանց կողմից կազմված դավանանքները: Մի վախեցեք Գլխավոր խորհրդից այդ հարցի վերաբերյալ... Եթե ինչ-որ մեկը կարծում է, որ պետք է դուրս աճի ձեզ, որպեսզի արդար և հավատարիմ լինի Աստծո առջև, որովհետև դուք չեք դիտարկում շնորհքի գործերը կամ որևէ այլ վարդապետություն իր պես, սա մոլեռանդության հաստատ նշան է: Սա հենց այն աղանդավորական ոգին է, որը բաժանեց քրիստոնեությունն ավելի, քան 300 իրար դեմ պայքարող աղանդների, որպեսզի պախարակի Հիսուսի անունը և Աստծո Որդու Ավետարանի միաբանությունը»³⁴:

Բեյլն արտահայտեց իր բացասական դիրքորոշումը «ծառայողական հաղորդակցության չափանիշի» վերաբերյալ մոտավորապես մեկուկես ամիս առաջ 1916թ.-ի Գլխավոր խորհրդից, որն ընդունեց մանա չափանիշ՝ Հիմնարար ճշմարտությունների դավանանքը (ՀՃԴ): Այնուամենայնիվ, ՀՃԴ-ի դիրքորոշումը սրբացման վերաբերյալ հնարավորություն տվեց թույլատրելի համարել երկու մոտեցումներն էլ»³⁵:

Միարարական տարաձայնությունը

Երկրորդ տարաձայնությունը, որը նույնպես սկիզբ էր առել Աժ-ի հիմնադրումից առաջ, վերաբերվում էր Միարարական աստվածաբանությանը, որը նաև կոչվում է «Նոր ուղղություն»: Այն դարձավ Գլխավոր խորհրդի կողմից ՀՃԴ-ն ընդունելու գլխավոր

ագրակր: Միարարականության կողմնակիցները սովորեցնում էին, որ հավատացյալները պետք է մկրտվեին Հիսուսի անունով՝ հիմնված Գործք Առաքելոց գրքի պատմության վրա, ոչ թե օգտագործելին Մատթեոս 28.19-ի մկրտական բանաձևը: «Հոր, Որդու և Սուրբ Հոգու անունով»: Նրանք շարունակում էին՝ մերժելով երրորդության վարդապետությունը, և ընկալում էին Հորը, Որդուն և Սուրբ Հոգուն ոչ թե որպես Աստվածության Անձեր, այլ մեկ աստվածային Անձի տարբեր դրսևորումներ: Արդյունքում որոշ միարարական հավատացյալներ սկսեցին պնդել, որ չկար ոչ մի տարբերություն Հոր, Որդու և Սուրբ Հոգու միջև:

Միարարական աստվածաբանության մասին պաշտոնապես սկսեցին խոսել միայն 1915թ.-ին: 1915թ.-ի մայիսին Գործադիր երիցական կազմը հրապարակեց նախնական հայտարարություն, որի դիրքորոշումը հետևյալն էր. «Նոր ուղղությունը, ինչպես և այլ ավելի աննշան աստվածաբանական հարցեր, չպետք է բաժանություն առաջացնեն կամ «հաղորդակցությունն ընդունելու կամ մերժելու» պատճառ դառնային»³⁶: Ավելի ուշ՝ 1915թ.-ի սեպտեմբերին, «Ճարաթական Ավերարանի» խմբագրականներից մեկը փորձեց հավաստիացնել ընթերցողներին, որ որևէ դավանանք չի ընդունվելու. «Հոր Սիրինգսում մեկընդմիջտ որոշված է, որ մենք չենք կազմելու որևէ դավանանք՝ ազատ տուրբերին պարտավորելու համար, որ տեղական ազատությունը չի խոչընդոտվելու, այլ ընդհակառակը՝ այն զորացվելու և աջակցվելու է»³⁷:

1915թ.-ի Գլխավոր խորհուրդը, որը հանդիպեց հոկտեմբերին, որոշում կայացրեց թույլ տալ մկրտության երկու ձևերը (միարարական և երրորդության), և թույլ տալ ամեն ծառայողի որոշել, թե որ ձևն օգտագործել³⁸: Այնուամենայնիվ, պատվիրակները ընդունեցին մի դրույթ՝ հայտարարելով, որ Որդին՝ Հայրը չէ, և որ Քրիստոսն առանձին է Սուրբ Հոգուց³⁹:

Երբ նախագահ Զ. Վ. Վեյքը հրավեր հղեց 1916թ.-ի հոկտեմբերին կայանալիք հաջորդ Գլխավոր խորհրդի համար, նա հավաստիացրեց ծառայողներին, որ հավաքույթը լինելու էր բաց և ընդգրկելու էր բոլորին. «Այս կանչը (Գլխավոր խորհրդին մասնակցելու համար) ուղղված չէ Աստծո ժողովրդի որոշակի խմբի՝ հավաքվելու փակ դռների ետևում և ընդունելու օրենքներ և կանոններ ըստ իրենց հայեցողության, որոնք պահպանում են առանձին աղանդին կամ հարանվանությանը հատուկ անփոփոխ սահմանները... Կայանալիք խորհուրդը կարելի է անվանել ԲԱՅ ԱՍՏՎԱԾԱՆԵՅԱՆ խորհուրդ»⁴⁰:

Զնայած այս հավաստիացմանը՝ Գլխավոր խորհուրդը ստեղծեց գոր-

ծող դավանանք, որը պահանջում էր, որ ծառայողներն ընդունեն Երրորդության ուղղափառ ուսմունքը: Այնուամենայնիվ, ՀՃԴ-ն սկսվում էր հրաժարումով. «Այս Հիմնարար ճշմարտությունների դավանանքը նախատեսված չէ որպես հանգանակ եկեղեցու համար, ոչ էլ որպես հաղորդակցության հիմք քրիստոնյաների համար, այլ ընդամենը որպես միաբանության հիմք՝ միմյայն ծառայության համար»⁴¹: «Աստծո ժողովների» պատմաբան Վիլյամ Մենգիսը նկարագրեց ՀՃԴ-ի ընդունումը որպես «հեռու գնացող քայլ ձևավորված հարանվանական կազմակերպություն հիմնադրելու համար»⁴²:

Հայտարարությունը 1916թ.-ի Գլխավոր խորհրդի մասին, որտեղ ներկայացվեց և ընդունվեց Հիմնարար ճշմարտությունների դավանանքը: Այս խորհուրդը միավորեց բազմաթիվ ծառայողների իր «Բաց Աստվածաշնչյան խորհուրդ» խորագրի շնորհիվ:

Երրորդության վարդապետությունը սատարելու հետ մեկտեղ, ՀՃԴ-ն նույնպես հաստատեց հետևյալ վարդապետությունները. Աստվածաշնչի ոգեշնչված լինելը և հեղինակությունը, մարդկության անկումը, շնորհքով փրկությունը՝ հավատքի միջոցով և արտաքին ապացույցի առկայությամբ, մկրտությունը Սուրբ Հոգով՝ որպես զորացում կյանքի և ծառայության համար, լեզուները՝ որպես Հոգու

մկրտության սկզբնական նշան, սրբացումը, եկեղեցու ավետարանչական բնույթը, Տիրոջ ընթերցող և մկրտությունը ջրով՝ որպես խորհրդանշական ծեսեր, աստվածային բժշկությունը, հարությունն ապագայում, հափշտակությունը, որի ժամանակը հայտնի չէ, նախահազարամյակային դիրքորոշումը, վերջին դատաստանը, հավիտենական պատիժը և նոր ստեղծագործությունը:

Աժ-ի առաջնորդները պնդեցին, որ նրանք չէին ստեղծել «մարդու կողմից կազմված դավանանք»՝ որևէ հարանվանություն կամ աղանդ հիմնելու համար⁴³: Այնուամենայնիվ, ՀՃԴ-ն ակնհայտորեն հաղորդակցության հիմք էր, որը հաստատեց այնպիսի չափանիշներ անդամության համար, որոնք գերազանցում էին Տիեզերական եկեղեցու անդամության չափանիշները: Շատ շուտով արվեցին աղանդավորական բնույթի հայտարարություններ. «Քրիստոսի բոլոր ճշմարիտ ծառայողները պետք է հոժարությամբ համաձայնվեն այս պարզ հիմնարար ճշմարտություններին»⁴⁴:

Հավատքի դավանանքը բացարձակապես անհրաժեշտ էր Աժ-ին՝ հիմնարար ուղղափառ վարդապետություններին հավատարիմ մնալու համար: «Աստծո ժողովների» պատմաբան գերի ՄակԳին նշեց, որ ՀՃԴ-ն օգնեց «պահել «Աստծո ժողովների» համոզմունքները ավետարանական շարժման պարզ ավանդական սահմաններում»⁴⁵: Այնուամենայնիվ, ինչպես գրում է ՄակԳին, քանի որ սկզբում Աժ-ի առաջնորդներն ունեին ոչ դավանանքային և ոչ հարանվանական հստակ դիրքորոշում, նաև մեծ տեսիլներ քրիստոնեական միաբանության մասին, Հիմնարար ճշմարտությունների դավանանքի ստեղծումը նման էր «դժկամորեն դառը հաբ կոլ տալուն»⁴⁶:

Ապագա միաբանություն

«Աստծո ժողովների» հիմնադիրները, ինչպես և մյուս վաղ հոգեգալստականները, խթանում էին քրիստոնեական միաբանության կատարելատիպը: Նրանք պարզորեն տեսնում էին, որ Աստծո ժողովրդի անմիաբանության պատճառներից մեկը դիվային ուժերն էին, որոնք անխոնջ կերպով գործում են՝ Աստծո առաքելությունը խափանելու համար: Նրանք հայտարարում էին, որ Թագավորը վերադառնում է, և որ Աստծո թագավորությունը բաժանված լինելու ժամանակ չունի: Լսեք Աստծո միսիոներերական Հոգու կոչը Քրիստոսի մարմնի միաբանության համար, և թույլ տվեք, որ այն թափանցի մինչև ձեր ոսկրերի ծունծը:

Աժ-ի վաղ շրջանի առաջնորդները սկզբնականորեն որոշել էին որևէ կերպով չմեկուսացնել իրենց շարժու-

Ի պատասխան միաբարակա՛ն տարածայնությանը՝ 1915թ.-ի Գլխավոր խորհուրդը հաստատեց տարբեր ձևերով կատարվող ջրով մկրտությունը: Ամենից քիչ հայտնի մեթոդներից մեկը, որը հիմնականում անհայտացել է «Աստծո ժողովներից», «եռակի ընկղման» ձևն էր, երբ հավատացյալին ընկղմում էին ջրի մեջ երեք անգամ՝ մեկական անգամ Երրորդության Անձերից Յուրաքնայուրի համար: Սայրուս Ֆոկլերը, ով «Ավետարանի խորան» եկեղեցու հովիվն էր (Միլուոկի, Վիսկոնսին), նաև առաջին Գործադիր երիցական կազմի անդամ, եռակի ընկղման կողմնակից էր: Այս լուսանկարում Ֆոկլերը (բոլորից ձախ) մկրտում է մի խումբ նորադարձների Միչիգան լճում 1916թ.-ին: Հյուզո Ուրիիլը (բոլորից աջ) հետագայում ծառայեց որպես Գերմանական ճյուղի վերակացու 1929-1933թթ.-ին:

մը, և չկազմել ոչ մի դավանանք: Այս համոզմունքների լույսի ներքո, «Աստծո ժողովները» կառուցվեց որպես ծառայողների և եկեղեցիների միություն՝ կենտրոնացած Մեծ Հանձնարարականի վրա: Միևնույն ժամանակ, այս առաջնորդները հավատում էին, որ անհրաժեշտ էր հաստատել հիմնարար ուղղափառ դրույթները՝ մերժելով և՛ ակնհայտորեն ոչ սուրբգրային սխալմունքները, և՛ հանդուրժողականությունը մեղքի հանդեպ:

Թող որ «Աստծո ժողովները» հիշի այս հիմնարար սկզբունքները՝ անդրադառնալով իր ժառանգությանը և պատրաստվելով Քրիստոսի վերադարձին: Ամեն սերունդ պետք է շարունակաբար նայի թե՛ Հոգուն, թե՛ Աստվածաշնչին՝ վերահաստատելով հավատքի հիմնարար սկզբունքները և բազմազանություն թույլ տալով ոչ էական դրույթների մեջ: Այսպես վարվելով՝ ԱԺ-ը կկատարի այն, ինչի մասին աղոթեց Հիսուսը. «...որ մեկ լինեն, ինչպես Մենք էլ մեկ ենք: Ես՝ նրանցում, և Դու՝ Ինձանում, որ կատարյալ լինեն միությունում, որպեսզի աշխարհը գիտենա, թե Դու ուղարկեցիր Ինձ...» (Հովհաննես 17.22-23):

Վիլյամ Զ. Մոուկարը (ԱԺԱՍ-ի Աստվածաբանության մագիստրոս) թվային պահոցապան է «Ֆլուտեր» հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնում, Սփրինգֆիլդ, Միսուրի:

ՆՇՈՒՄՆԵՐ

- ¹ Զ. Ռոսվել Ֆլուտեր. «Խմբագրական մեկնաբանություն», «Շաբաթական Ավետարան», հուլիսի 17, 1915թ., էջ 1:
- ² Զ. Ն. Բելլ. «Համագործակցություն և սեր», «Շաբաթական Ավետարան», հուլիսի 11, 1914թ., էջ 1:
- ³ Զ. Վ. Վեյ. «Խմբագրական», «Շաբաթական Ավետարան», հուլիսի 1, 1916թ., էջ 3:
- ⁴ Զ. Վ. Վեյ. «Խմբագրական», «Շաբաթական Ավետարան», հունվարի 15, 1916թ., էջ 3:
- ⁵ Ա. Փ. Քոլինս. «Գործնական առաջարկներ գործիչներին», «Քրիստոնեական Ավետարան», փետրվարի 20, 1915թ., էջ 3:
- ⁶ Զ. Վ. Վեյ. «Խմբագրական», «Շաբաթական Ավետարան», փետրվարի 12, 1916թ., էջ 3:
- ⁷ Զ. Ն. Բելլ. «Գործք Առաքելոց գիրքը միայն Քրիստոսի անունով մկրտության մասին», «Շաբաթական Ավետարան», հունիսի 12, 1915թ., էջեր 1, 3:
- ⁸ Զ. Վ. Վեյ. «Խմբագրական», «Շաբաթական Ավետարան», հունիսի 10, 1916թ., էջեր 3, 9:
- ⁹ Զ. Ռոսվել Ֆլուտեր. «Կարճ գրույցներ գրասենյակային խմբագրի հետ», «Շաբաթական Ավետարան», մայիսի 27, 1916թ., էջ 2:
- ¹⁰ Էլիս Ռեյնոլդս Ֆլուտեր. «Կիրառելիսյա դպրոցի դաս», «Շաբաթական Ավետարան», հունվարի 29 և փետրվարի 5, 1916թ., էջ 11:
- ¹¹ Զ. Ռոսվել Ֆլուտեր. «Ավելի իմաստուն, քան լույսի որդիները», «Շաբաթական Ավետարան», ապրիլի 24, 1915թ., էջ 1:
- ¹² Գ. Ուեյնրայթ. «Էկումենիկ շարժում», Դենիել Գ. Ռեյդի և այլոց «Քրիստոնեության բառարանն Ամերիկայում» բառարանում (Դաուներս Գրունդ, Իլլինոյս, «Ինտերվարսիթի Փրես», 1990թ.), էջեր 375-377:
- ¹³ «Վերջին օրերի հետագա նշաններ», «Շաբաթական Ավետարան», ապրիլի 10, 1915թ., էջ 1: Այս հոդվածը վերատպված էր (Է. Ա. Սեքստոն) «Խմբագրականից», «Փնսացուի Ավետարանը», ապրիլի 1, 1915թ., էջ 1:
- ¹⁴ Ֆլուտեր. «Ավելի իմաստուն, քան լույսի որդիները», էջ 1:
- ¹⁵ Նույնը:
- ¹⁶ Նույնը:
- ¹⁷ Նույնը:
- ¹⁸ Նույնը:
- ¹⁹ Նրանց ոչ դավանանքային և ոչ աղանդավորական դիրքորոշման պատճառներից մեկն

այն էր, որ նրանց կարծիքով, դրանք բաժանություններ էին առաջացնելու: Տես Դ. Վ. Կերր. «Հավատացյալների մեկությունը», «Գուր Ռեպորթ», դեկտեմբերի 1, 1913թ., էջ 4: Զավեշտական է, բայց հետագայում Կերրը դարձավ Հիմնարար ճշմարտությունների դավանանքի գլխավոր հեղինակը:

- ²⁰ Զ. Ն. Բելլ. «Խմբագրի ղեկավարությունները», «Քրիստոնեական Ավետարան», օգոստոսի 22, 1914թ., էջ 2: Տես նույնպես «Չափազանց նախանձավոր» վարդապետության համար, «Քրիստոնեական Ավետարան», մարտի 28, 1914թ., էջ 6: Վիլ Թրոթերը, ով Գործադիր երեք դարձավ, նույնպես նշեց. «Երկար ժամանակ էլ, ինչ առաքելական և հոգեգալստական հավատքի քրիստոնյաները փորձել են հասնել ներդաշնակության և այն այն մեկության, որը պատկիրված է մեզ Քրիստոսի աղոթքի մեջ, և պահպանել դրանք վարդապետությունների շուրջ համաձայնության գալու միջոցով: Նրանք ասում էին. «Ընդունիր այս աստվածաշնչյան խոսքի կամ դրույթի նույն մեկությունը, որն ընդունում եմ ես, և ես հարողդակցություն կունենանք քեզ հետ, բայց վա՛յ քեզ, եթե դու այլ կարծիք ունենաս. ես բոլորովին կխզեմ իմ շփումը քեզ հետ, և մենք չենք կարողանա միաբան լինել» միևնույն ժամանակ պնդելով, որ իրենք եղբայրներ են: Այս սխալ նախապայմանն արդեն մոտ յոթ տարի է, ինչ տարածում է գտել, և արդեն իսկ սպառն է իրեն: Աստված պահանջում է, որ մենք թողնենք այս դիրքորոշումը, որը լիովին ծախողվել է միաբանություն բերելու հարցում, և վերադառնանք Աստծո խոսքին»: Տես Վիլ Թրոթեր. «Անհրաժեշտ է սիրո արթնություն», «Շաբաթական Ավետարան», ապրիլի 3, 1915թ., էջ 1:

²¹ Դ. Վ. Կերր. «Երես առ երես», «Շաբաթական Ավետարան», ապրիլի 1, 1916թ., էջ 6:

²² Բարտ ՄակԿաֆերթի. «Անհրաժեշտ է արթնություն», «Շաբաթական Ավետարան», ապրիլի 29, 1916թ., էջ 6:

²³ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլի 1914թ., էջ 2: Տես նաև Վիլյամ Մենզիս. «Օծված՝ ծառայելու համար» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1971թ.), էջեր 73-74, 83-84, և Գարի Բ. ՄակԳի. «Հոգու մարդիկ. Աստծո ժողովներ» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 2004թ.), էջեր 111-112:

²⁴ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլի 1914թ., էջ 2: Տես նաև «Գլխավոր խորհրդի»

հուրդը հավաքվում է հոկտեմբերի մեկին», «Շաբաթական Ավետարան», օգոստոսի 28, 1915թ., էջ 1, և «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1916թ., էջ 5:

²⁵ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ, 1914թ., էջ 4: «Խոսք և վկայությունում» գետեղված սկզբնական կոչի հինգ նպատակներից առաջինը հետևյալն էր. «մենք հավաքվում ենք համաձայն Գործք Առաքելոց 15-ի, որպեսզի աղոթքով և Աստծո Խոսքի ուսումնասիրությամբ և Սուրբ Հոգու առաջնորդությամբ կարողանանք ավելի լավ հասկանալ, թե ինչ է Նա ցանկանում, որ մենք սովորեցնենք, և այսպիսով ազատվենք բազմաթիվ բաժանություններից կապված վարդապետությունների և տարբեր անունների հետ, որոնց ներքո հոգեգալստականները գործում և համախմբվում են, և այս ամենի մեջ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ պետք է լինի մեր գլխավոր նպատակը»:

²⁶ Թեև Խորհուրդը չհաստատեց ամբողջական վարդապետությունը Երրորդության մասին, այն ընդունեց մի պնդում, որն անվերապահորեն վերաբերվում էր Երրորդությանը. «Քանի որ Աստված մեր երկնային Հայրը, ուղարկեց Իր միածին Որդուն՝ Տեր Հիսուս Քրիստոսին, այս աշխարհ, Ով գնեց և փրկեց անկում ապրած մարդուն Իր թանկ արյամբ, և դուրս կանչեց աշխարհից և փրկեց մի ժողովուրդ, որոնցից Նա կառուցեց և հաստատեց Իր Եկեղեցին... և կազմակերպեց և մկրտեց այն Սուրբ Հոգով...», «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ, 1914թ., էջ 4:

²⁷ Տես Ջո Նյումեն. «Իհասան և Աստծո ժողովների» եկեղեցին» (Յանգպաթուն, Նյու Յորք, «Կամբրիա Փրես»), 2007թ., էջեր 65-67, և Դարին Ջ. Ռոջերս. «Աստծո ժողովները և երկար ճանապարհը դեպի ռասայական հաշտությունը», «Աստծո ժողովների ժառանգությունը», հմ. 28 (2008թ.), էջեր 50-61, 66:

²⁸ Յ. Ն. Բելլ. «Աստծո ժողովների մեծ նոյեմբերյան հավաքույթը Սթոուն Եկեղեցում, Չիկագոյում, նոյեմբերի 15-ից 29-ը, 1914թ.», «Քրիստոնեական Ավետարան», հոկտեմբերի 3, 1914թ., էջ 1:

²⁹ Նոյնը:

³⁰ Նոյնը:

³¹ Յ. Ն. Բելլ. «Գլխավոր խորհրդի նպատակները», «Քրիստոնեական Ավետարան», դեկտեմբերի 19, 1914թ., էջ 1:

³² Մեկ այլ տեղում Բելլը պնդում է. «Այն հարցերում, որոնք էական և կենսականորեն կարևոր են Ավետարանի հավատքի համար, մեր դիրքորոշումն է՝ «Այսպես է ասում Տերը», իսկ այն հարցերում, որոնք հիմնարար չեն հավատքի համար և պարզորեն չեն ասանական հոսքի որևէ հատվածում, մենք ազատության կողմնակիցներ ենք. միայն թե այս անշնան և ոչ ամբողջովին պարզ հարցերից որևէ մեկը

չպետք է վերածվի բաժանության և վիճարկանությունների առարկայի սրբերի միջև, որովհետև Խոսքը պարզորեն դեմ է նման բաների, և զգուշացնում է մեզ, որ նշանակեց նրանց, ովքեր բաժանություններ են առաջացնում մեր մեջ հակառակ Խոսքին, և պատվիրում է մեզ չհաղորդակցվել այդպիսիների հետ»:

Տես Յ. Ն. Բելլ. «Գործք Առաքելոց գիրքը միայն Քրիստոսի անունով մկրտության մասին», «Շաբաթական Ավետարան», հունիսի 12, 1915թ., էջ 1: Նա նույնպես պնդում է. «Մենք կանգնած ենք այս բաների վրա այնպես, ինչպես որ Աստված է գրել Խոսքում: Եթե մենք ունենք հստակ ուսմունք և միանշանակ պնդումներ Խոսքում, մենք հիմնվում ենք դրանց վրա: Այն հարցերում, որոնցում ոչ մի կողմն էլ չունի սրանք, ամեն կողմը պետք է իրավունք ունենա գործածելու իր գաղափարային մեկնությունը: Ամեն մեկը կարող է պահպանել իր մեկնությունն այն հարցերում, որոնցում մենք չունենք «Այսպես է ասում Տերը» դրանք ծխտելու համար, և ամեն մեկը պետք է ընդգրկվի հաղորդակցության մեջ, բայց ոչ ոք չպետք է թույլատվություն ստանա հարկադրելու իր մեկնաբանությունն այլ մարդկանց, ովքեր այլ կերպ են դիտարկում տվյալ հարցը և անկեղծ են իրենց դիտարկման մեջ»:

Տես Յ. Ն. Բելլ. «Հարցեր և պատասխաններ», «Շաբաթական Ավետարան», օգոստոսի 12, 1916թ., էջ 8:

³³ Զ. Ռոսվել Ֆլաուերը նշում է, որ «մենք չենք կարող լրջորեն վերաբերվել մարդկանց կողմից հորինված արտահայտություններին, որոնք չկան Աստծո Խոսքում: Մենք հավատում ենք, որ Սուրբ գրքում շարադրված են բոլոր էական վարդապետությունները և գործերը: Մենք չենք կարող որևէ վարդապետություն ընդունել զուտ այն պատճառով, որ ինչ-որ մեկը պնդում է, որ ժամանակակից հայտնությունն ունի այդ մասին»:

Տես Զ. Ռոսվել Ֆլաուեր. «Ներածական հայտարարություն. Այն սկզբունքների վերաբերյալ, որոնք ընդգրկված են «Նոր ուղղության» մեջ Երիցական կազմի կողմից», «Շաբաթական Ավետարան», մայիսի 22, 1915թ., էջ 1:

³⁴ Զ. Վ. Վելչը նմանապես գրում է. «Սա չի ենթադրում, որ չպետք է լինի ոչ մի բաժանություն, որովհետև մեղքը և մոլորությունը կան և կլինեն մեր միջև, և դրանց դեպքում բաժանությունը պարտադիր է: Բաժանության այս վերջին տեսակն օգտակար է, ոչ թե վնասարար եկեղեցու համար: Եկեղեցին ավելի ուժեղ է դառնում, երբ մաքրում է ինքն իրեն մեղքից և սխալմունքներից: Այնուամենայնիվ, այս օրերին նա լրջորեն տկարացած է ոչ անհրաժեշտ բաժանությունների պատճառով»:

Տես Զ. Վ. Վելչ. «Խմբագրական», «Շաբաթական Ավետարան», հունիսի 10, 1916թ., էջ 9:

Մի հեղինակ պարզապես պնդում է. «Զո-

հաբերեք ոչ էական բաները հանուն միաբանության. Երբեք անհամաձայնություն մի՛ ցուցաբերեք, քանի դեռ Խոսքը կենսականորեն կարևոր սկզբունքների մասին չէ, որոնք անհրաժեշտ են փրկության և ողջամիտ վարդապետության համար»:

Տես «Աստծո տանը», «Շաբաթական Ավետարան», օգոստոսի 26, 1916թ., էջ 6: Տես նաև Էդվարդ Արմսթրոնգ. «Ողջամիտ և ոչ ողջամիտ գործեր», «Շաբաթական Ավետարան», հուլիսի 10, 1915թ., էջ 1:

³³ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ, 1914թ., էջեր 6-8: Հետագայում (1935թ.-ից) Գլխավոր խորհուրդը փոխեց իր որոշումը՝ թույլ տալով նշանակել կանանց հովվական ծառայություն:

³⁴ Յ. Ն. Բելլ. «Հարցեր և պատասխաններ», «Շաբաթական Ավետարան», օգոստոսի 12, 1916թ., էջ 8:

³⁵ «Ամբողջական սրբացում» բոլոր հավատացյալների նպատակն է, կետ 7. «Սուրբ գիրքը սովորեցնում է սրբության կյանքի մասին, առանց որի ոչ մի մարդ չի տեսնի Տիրոջը: Սուրբ Հոգու գործողությամբ մենք կարող ենք հնազանդվել «սուրբ եղեք, որ Ես սուրբ եմ» պատվիրանին: Ամբողջական սրբացումը՝ Աստծո կամքն է բոլոր հավատացյալների համար, և դրան պետք է ջանասիրաբար ձգտել՝ հնազանդվելով Աստծո Խոսքին: Եբր. 12.14, Ա Պետ. 1.15, 16, Ա Թեաղ. 5.23, 24, Ա Հովի. 2.6»:

«Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1916թ., էջ 11:

³⁶ Զ. Ռոսվել Ֆլաուեր. «Նախնական հայտարարություն», «Շաբաթական Ավետարան», մայիսի 22, 1915թ., էջ 1: Տես նաև Յ. Ն. Բելլ. «Վերևում գետեղված Նախնական հայտարարության խմբագրական բացատրություն», «Շաբաթական Ավետարան», մայիսի 22, 1915թ., էջ 1:

³⁷ Յ. Ն. Բելլ. «Կա ապահովություն Խորհրդի մեջ», «Շաբաթական Ավետարան», սեպտեմբերի 18, 1915թ., էջ 1:

³⁸ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1915թ., էջեր 5-6:

³⁹ Նոյնը, 8:

⁴⁰ Զ. Վ. Վելչ. «Խմբագրական», «Շաբաթական Ավետարան», հունիսի 24, 1916թ., էջեր 3, 7:

⁴¹ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1916թ., էջ 10:

⁴² Մենզիս, էջ 118:

⁴³ Յ. Ն. Բելլ. «Զեկույց ընդունման մասին», «Շաբաթական Ավետարան», նոյեմբերի 25, 1916թ., էջ 8: Տես նաև Զ. Վ. Վելչ. «Մենք ուրախությամբ հրապարակում ենք վերևում գետեղված գեկույցը», «Շաբաթական Ավետարան», նոյեմբերի 25, 1916թ., էջ 8:

⁴⁴ «Եվ մեծ շնորհ կար նրանց ամենի վրա», խմբագրական, «Շաբաթական Ավետարան», նոյեմբերի 11, 1916թ., էջ 8:

⁴⁵ ՄակԳի, էջ 184:

⁴⁶ Նոյնը, էջ 122:

Շարունակելի էջ 45-ից / Ամերիկայի միսիոներական դաշտը. Միջնակության ծառայություն

Ներքին միսիայի բաժանմունքի (Տես «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1945թ., էջեր 31-33: Այն վերանվանվեց Հատուկ ծառայության բաժանմունքի 1957թ.-ին, որը, իր հերթին, դարձավ Հատուկ ծառայության բաժին 1973թ.-ին: Այն ևս մեկ անգամ վերանվանվեց Միջնակության ծառայության բաժին 1984թ.-ին:

⁵³ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1945թ., էջ 35:

⁵⁴ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1957թ., էջ 13:

⁵⁵ Հատուկ ծառայության բաժնի գործառույցից *gorc unem, verjaczem, ketanq dzer hamayj* ներքին թվում էր «Ծառայությունը Միացյալ Նահանգների այն ժողովուրդների միջև, ովքեր հատուկ օգնության կարիք ունեն մշակութային սահմանափակումների, հաշմանդամության կամ աշխարհագրական մեկնացման պատճառով», «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն»,

1973թ., էջ 178:

⁵⁶ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1973թ., էջ 107: Նույնպես, 1973թ.-ին «Քրիստոսը բոլորի համար» պարբերականը փոխարինեց «Ամերիկայի միսիա» պարբերականին՝ ներկայացնելով գոյություն ունեցող տարբեր հատուկ ծառայություններ:

⁵⁷ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1973թ., էջեր 88-89:

⁵⁸ «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», 1985թ., էջ 26:

⁵⁹ Լինոն, «Աստծո ժողովների Ներքին միսիայի պատմությունը», էջ 178:

⁶⁰ Վաղ տարիներին Ազգային ներքին միսիայի բաժինը ղեկավարվում էր «Աստծո ժողովների» Գլխավոր վերակացուի օգնականներից մեկի կողմից: 1950-ական թվականների ընթացքում Գլխավոր վերակացուի այդ օգնականը դարձավ Ազգային Ներքին միսիայի բաժնի գործադիր տնօրենը, իսկ Ներքին միսիայի բաժնի քարտուղարը դարձավ առանձին պաշտոն, որի պարտականությունն էր՝ անմիջականորեն դե-

կավարել այդ բաժինը, ինչպես նաև Հատուկ ծառայությունների բաժանմունքը (ներկայիս Միջնակության ծառայությունը):

⁶¹ «Աստծո ժողովների» ԱՄՆ-ի Միսիայի 2013թ.-ի վիճակագրությունը:

⁶² Միջնակության ծառայության գրքույկ, 2011, էջ 3:

⁶³ Տես Ընկերակցության պաշտոնական փաստաթուղթ, պատրաստված Շելլի Մաքքեյի կողմից, ով Գլխավոր վերակացուի գրասենյակի հետազոտական աշխատանքների ղեկավարն է, ինչպես նաև Ազգային կամ Լեզվական Ընկերակցությունների փաստաթուղթ, պատրաստված Ազգային հարաբերությունների գրասենյակի կողմից: Ազգային կամ Լեզվական շրջանները չեն եղել ԱՄՆ Միսիայի ղեկավարության ներքո 1973թ.-ից: Ազգային կամ Լեզվական Ընկերակցությունները, որոնք հաստատվում էին 2009թ.-ից հետո, գտնվում էին ոչ թե ԱՄՆ-ի Միսիայի, այլ Ազգային հարաբերությունների գրասենյակի ղեկավարության ներքո:

Ինչը դրդեց նրանց մտածել, որ իրենք կարող էին. «Աստծո ժողովների» վաղ շրջանի տաս կին միսիոներ

Ռոզմարի Դահեր Կովալսկի

Կանայք կարևոր դեր էին կատարում ամբողջ աշխարհում Ավետարանը և Սուրբ Հոգու մկրտությունը տարածելու մեջ «Աստծո ժողովների» առաջին տասնամյակների ընթացքում: Նրանց շրջապատող մշակութային կարծիքով, այս կանայք ոչ ուժեղ էին, և ոչ էլ իդեալական թեկնածուներ էին միսիայի համար: Այնուամենայնիվ, նրանք բաց չթողեցին ավետարանելու, նորադարձներին աշակերտելու և մարդասիրական հոգատարություն ցուցաբերելու հնարավորությունները: Նրանք հարատևեցին օտար երկրներում՝ հաղթահարելով հոգևոր հակառակությունը, ֆիզիկական վտանգները, զգացմունքային ծանրությունները և այն մշակույթները, որոնք ընդդիմանում էին կանանց ծառայությանը:

Ինչը դրդեց նրանց մտածել, որ իրենք կարող էին: Կին միսիոներների նամակները և միսիոներական գեկույցները ցույց են տալիս, որ Հոգու մկրտությունը նրանց կոչման և ծառայության որոշիչ գործոնն էր: Նրանք կարծում էին, որ ապրում էին վերջին օրերում Քրիստոսի վերադարձից առաջ, և այն մարդիկ, ովքեր անձամբ ընդունում էին Քրիստոսին՝ որպես Փրկիչ, կհափշտակվեին դեպի իրենց հավիտենական վարձատրությունը, իսկ չապաշխարող և անտեղյակ մարդիկ, ովքեր մերժում էին Քրիստոսին, հավիտյան պատիժ էին կրելու: Չփրկված մարդկանց դժոխք գնալու սարսափը մղում էր հոգեգալստականներին օտարերկրյա միսիոներական դաշտեր: Նրանք հավատում էին, որ Աստված սպառազինում էր մշակներին Հոգու մկրտության միջոցով վերջին հոգևոր հունձքի համար:

Այդ առաջադրանքի հրատապությունը պահանջում էր, որ յուրաքանչյուրը քարոզեր Ավետարանը: Աստվածային կոչումն ընդունելով՝ սովորական կանայք զգացին, որ արտոնություն ունեին ծառայելու ազգերին որպես Աստծո արտասովոր ծառաներ, թե՛ անելով այն, ինչը շատերը «կանացի աշխատանք»² էին համարում, թե՛ ավետարանելով և եկեղեցիներ հիմնելով, ինչպես նրանց տղամարդ ծառայակիցները:

«Աստծո ժողովների» վաղ շրջանի միսիոներներն առնվազն երեք տեսակի մարդիկ էին: Առաջինը՝ նրանք, ովքեր նախկինում ծառայել էին որպես միսիոներ ոչ հոգեգալստական եկեղեցիներում: Նրանք իրենց կամքով միացել էին «Աստծո ժողովներին» այն համոզմունքի պատճառով, որ Հոգու մկրտությունը՝ փրկությանը հաջորդող կարևոր վերապրում է: Երկրորդ տեսակի մարդիկ փորձված միսիոներներ էին, որոնք զուրպ էին արվել իրենց ոչ հոգեգալստական հարանվանությունների միսիոներական խորհուրդների կողմից Հոգու մկրտությունը վերապրելուց հետո:

Կազմակերպված գործունեության և գործող հաստատությունների պակասը Հոգեգալստական շարժման սկզբնական շրջանում թույլ տվեց կին միսիոներներին ծառայել ստեղծարար կերպով՝ գերազանցելով կանանց ծառայության ընդունված չափանիշներն Ամերիկայում: Աննա Ս. Ռեյֆը՝ Սթոուն եկեղեցու պարբերականներից մեկի խմբագիրը, նույնիսկ մտահոգություն արտահայտեց, որ չափազանց շատ կանայք միսիայի էին գնում, և շատ քչերն էին ծառայում տանը, քանի որ Միացյալ Նահանգներից դուրս կանանց համար մեծ հնարավորություններ էին ընձեռնվում»³:

Այս անվեհեր կին միսիոներները հավատում էին, որ նրանց կոչումը երաշխավորված էր Սուրբ Հոգու մկրտությամբ: Նման աստվածային հավանության դեպքում և միսիոներների մշտական կարիքի պայմաններում կանայք կամ անտեսում էին, կամ հանդուրժում էին այն օրենքները, որոնք փորձում էին սահմանափակել նրանց ծառայությունը: Նրանք սկսեցին ցանկացած հնարավոր աշխատանքից՝ ակնկալելով Սուրբ Հոգու թույլատվությունը, առաջնորդությունը և մատակարարումը միսիոներական դաշտում: Ոմանք հատկապես խիզախ և համարձակ էին, և գնում էին վտանգավոր վայրեր, որտեղ Արևմուտքի այլ բնակիչներ չէին համարձակվում ոտք դնել:

Չունենալով ֆինանսական և ադմինիստրատիվ աջակցություն, որը տրամադրվում էր հաստատված հարանվանություններում գոյություն ունեցող կանանց միսիոներական ընկերությունների կողմից՝ հոգեգալստական կանայք ինքնուրույն էին հովանավորներ գտնում իրենց տնային խմբակների անդամներից, ընկերներից և ընտանիքներից: Նրանք նույնպես արդյունավետ կերպով նոր միսիոներներ էին հավաքագրում: Հայտնվելով միսիոներական դաշտում՝ կանայք տարածում էին Հոգու մկրտության սպասումը՝ նոր լեզուներով խոսելու ապացույցով, թե՛ դարձի եկած տեղաբնակների, թե՛ այլ հարանվանությունների պատկանող իրենց ծառայակիցների միջև: Նրանք կապ էին պահպանում այլ հարանվանություններից ուղարկված միսիոներների հետ, ինչպես նաև իրենց աջակցող հոգեգալստականների հետ, և մինչև միսիոներական դաշտում հայտնվելը, և՛ իրենց միսիայի ընթացքում:

Դժբախտաբար, շատ նորաթուխ կին միսիոներներ հեռացան տանից առանց բավարար ռեսուրսների: Հոգեգալստական հավատքի միսիոներները նույնպես տուժեցին, երբ նրանց հովանավորները դադարեցին օգնել կամ մոռացան նրանց: Ոմանք հուսահատորեն նամակներ էին ուղարկում՝ բացակայելով, որ դաշտերի հունձքը պատրաստ էր, բայց չկային բավականաչափ աշխատողներ կամ ռեսուրսներ

ավետարանչության անավարտ գործի համար: Նրանք հասցնում էին մատակարարում ստանալը հոգևոր աստիճանի՝ համարելով այն աստվածային հոգատարություն մարմնի, անձի և հոգու համար: Մյուսները հաղորդում էին, որ թեթևություն էին զգում, երբ տանը գտնվող նրանց աջակցիներն աղոթում էին նրանց համար կամ ֆինանսավորում էին հատուկ կարիքներ միսիոներական դաշտում:

Այս կանայք գրում էին սովերի և բնական աղետների մասին, որոնք պահանջում էին ավելի մեծ անձնական և եկեղեցական միջոցներ, քան նրանք ստանում էին: Առաջին Համաշխարհային պատերազմի ժամանակ տրանսպորտային միջոցները սահմանափակ էին, ինչի պատճառով ուղարկվող միջոցներն ուշանում էին և ապրանքներն ավելի էին թանկանում, այնպես որ միսիոներները մնում էին առանց միջոցների: Որոշ կանայք, ելնելով անհրաժեշտությունից, այնքան էին դիմանում առանց միջոցների, որ քաղց և խիստ զրկանքներ էին կրում, կամ տկարանում էին հիվանդություններից: Երբեմն նորությունները միսիոներական դաշտերից ընդգրկում էին ծանուցումներ միսիոներների, նրանց կանանց կամ երեխաների մահվան մասին, հաճախ այն պատճառով, որ չկային բավականաչափ միջոցներ բժշկական օգնություն ստանալու, ավելի լավ կլիմայական պայմաններում կազդուրվելու կամ հանգստի նպատակով արձակուրդ վերցնելու և տուն վերադառնալու համար:

Այնուամենայնիվ, հոգեգալստական կին միսիոներներն ընդունում էին չար-չարանքը որպես իրենց միսիոներական ծառայության մասը: Նախևառաջ՝ Հիուսի չարչարանքներին միանալը արտոնություն էր նրանց համար: Երկրորդը՝ նրանք ակնկալում էին հալածանքը, քանի որ Քրիստոսի ավետաբերները պետք է մերժվեին և դժվարություններ կրեին մինչև Նրա վերադարձը: Որպես կանոն, նրանց կյանքի պայմանները շատ ցածր էին տան պայմաններից: Կոկիկ հյուսիսային ամերիկոսիները պետք է շատ հարմարվող լինեին՝ օտարերկրյա գյուղերում և քաղաքներում ապրելու համար: Գերտրուդ Մորիսոնը գրում էր Լիբերիայից. «Ամեն քայլափոխին կեղտ և հիվանդություն կա, բայց Աստված ավելի, քան կարող է պահել այն, ինչ մենք հանձնում ենք Նրա ձեռքերի մեջ»⁴: Որոշ կանայք ապրում էին կիսակառույց տներում և անավարտ շենքերում, մինչ տղամարդիկ զբաղված էին այլ միսիոներական գործերով:

Երկար ժամանակվա ընթացքում միսիոներական դաշտում չկային բավականաչափ տղամարդիկ, ինչի պատճառով կանայք ստանձնեցին ավանդականորեն տղամարդկային համարվող գործեր, օրինակ՝ շինարարությունը, որը կդատապարտվեր տանը որպես «ոչ կանացի»⁵:

Աստվածաշնչյան դպրոցները և ուսուցումները գործնական հմտություններ չէին տվել նրանց, այնպես որ շատերը չէին կարողանում կառուցել կամ վերանորոգել միսիոներական կայանները կամ պայմանավորվել վարձավճարի կամ սննդի գների մասին:

Այս կանայք մշտապես հաստատում էին, որ հենվում էին Սուրբ Հոգու գործության վրա միսիոներական գործում: Նրանք հարմարվում էին իրենց շրջապատող պայմաններին և հանգամանքներին՝ հավատալով, որ Աստված կառաջնորդեր, թե որտեղ, ինչպես և երբ վկայել: Գերբնականը նրանց առօրյայի մասն էր: Նրանք համեմուն էին իրենց զեկույցներն Աստծո ցնցող միջամտություններով և գերբնական օգնությունով, որը գերազանցում էր նրանց տաղանդները, կարողությունները և պատրաստվածությունը: Աստված ուղեկցում էր Ավետարանի հռչակումն աստվածային առաջնորդությամբ, բժշկություններով, դիվային ուժերը հաղթող գործությամբ և այլ հրաշքներով:

Տաս կանայք, որոնք ներկայացված են ստորև, նկարագրում են «Աստծո ժողովների» վաղ շրջանի կին միսիոներներին, ավետարանիչներին, եկեղեցիներ հիմնադրողներին և սոցիալական աշխատողներին:

Երեք չամուսնացած կին միսիոներ

Բլանշ Էփրի (1887-1968թթ.)

Բլանշ Էփրին մկրտվեց Հոգով և կանչվեց որպես միսիոներ վաղ հոգեգալստական առաջնորդ Գաստոն Բ. Քեշվելի ծառայության ներքո: Բարձրագույն կրթություն ստանալուց հետո և Քրիստոնեական միսիոներական միության (ՔՄՄ) հիմնադիր Ա. Բ. Սիմփսոնի խրախուսանքի շնորհիվ Էփրին հաղթահարեց միսիոներ դառնալու իր սկզբնական դժկամությունը, և 1911թ.-ին ուղևորվեց Չինաստան⁶:

Սկսելով ՔՄՄ-ի կազմում՝ Էփրին միացավ Աժ-ին 1919թ.-ին և աշխատեց Էփրաբեթ Քանքիի հետ Չինաստանի Սամ Շոյ և Լո Պաու քաղաքներում: Էփրին բեղուն հեղինակ էր և միսիոներների արդյունավետ պաշտպան, որովհետև նա չէր վախենում անկեղծորեն խոսել իր կյանքի մասին միսիոներական դաշտում և միջոցներ խնդրել:

Նորադարձները հաճախ էին արդունավետ ավետարանիչներ դառնում: Էփրին զեկույցեց, որ մի չինացի կին, ով փրկվել էր և մկրտվել էր Սուրբ Հոգով, արագորեն ուշագրավ ծառայող էր դարձել:

«1926թ.-ին քույր Շամի ծառայության միջոցով 300 մարդ ընդունեց Հոգու Մկրտությունը: Արթնության գաղտնիքը՝ նրա աղոթքի կյանքն է: Նա աղոթում է գիշերներ շարունակ՝ ամեն ուրբաթ ողջ օրվա ընթացքում ծոմ պահելու և աղոթելու հետ մեկտեղ: Երբեմն մարդիկ գալիս են նրա մոտ սկսած առավոտյան ժամը վեցից, և ողջ օրը եկողների և գնացողների հոսքը չի դադարում... Նրա միջոցով այնքան շատ նշաններ և հրաշքներ են լինում, որ նա գիտակցում է վտանգն այն մասին, որ թշնամին փորձում է հպարտություն բերել իր կյանքում դրանց պատճառով»⁸:

Բլանշն ավարտեց Կենտրոնական Աստվածաշնչյան ինստիտուտը (ԿԻԻ) 1929թ.-ին՝ երկարատև արձակուրդի ընթացքում: Նա ծառայեց որպես ավետարանիչ Չինաստանի հարավում գտնվող Կվանզուի գավառում Ռենա Բոլդուինի հետ (ով հետագայում ամուսնացավ Ալեքսանդր Լինդսիի հետ): Բլանշը և Ռենան չկարողացան վերադառնալ Չինաստան 1941թ.-ին՝ Չինաստանի և ճապոնիայի պատերազմի պատճառով, այնպես որ նրանք ուղևորվեցին Ֆիլիպիններ⁹: Ճապոնացիները երկու անգամ բանտարկեցին նրանց. առաջին անգամ՝ մեկ ամսով, 1942թ.-ին, և հաջորդ անգամ՝ ութ ամսով, 1944-1945թթ.-ին: Ամերիկյան զորքերը հրաշքով փրկեցին այս երկու կանանց 1945թ.-ի փետրվարի 23-ին՝ նրանց մահապատժի օրը¹⁰, և նրանք վերադարձան ԱՄՆ¹¹:

Էփրիի թոյլ առողջության պատճառով Աժ-ի միսիոներական խորհուրդը թոյլ չտվեց նրան վերադառնալ միսիո-

ներական դաշտ: Նա ծառայեց քսանվեց տարի Չինաստանում և չորս տարի Ֆիլիպիններում: Վերադառնալով տուն՝ նա սովորեցնում էր Կիրակնօրյա դպրոցում և շաբաթական աղոթք էր վարում Աստվածատանում՝ Ջորջիայում, մինչև 1986թ.-ը՝ իր մահվանից մի քանի շաբաթ առաջ¹²: Համաձայն մի ձեռագիր նշման իր անձնական գործի մեջ՝ Բլանշը մեծ ժառանգություն էր թողել Արտաքին միսիայի բաժնին. «Զրկելով իրեն՝ նա թողել էր ավելի, քան 20.000 դոլար Աժ-ին»¹³:

Բերնիս Լի (1879-1958թթ.)

Բերնիս Ս. Լին ծնվել է Բենսոնում՝ Իլինոյս նահանգում: Նա դպրոցական ուսուցչուհի դարձավ, իսկ հետո երկրակալ տարի տրամադրեց գերմաներենը և հինգին ուսումնասիրելու համար, մինչև միսիոներ դառնալու դիմումը լրացնելը¹⁴: Նա մկրտվեց Հոգով 1907թ.-ին, և անմիջապես սկսեց ավետարանել: Հոգեգալստական առաջնորդներ Յ. Ն. Բեյլը և Լ. Ս. Հոլլը ծառայության նշանակեցին Լիին 1910թ.-ին՝ որպես միսիոներ Հյուսիսային Հնդկաստանում¹⁵: Նա և Էդիթ Բոն ստանձնեցին Ուսկա Բազարում գտնվող բորոտների կացարանի տնօրինությունը, որը հիմնել էր Միննի Աբրամսը 1913թ.-ին: Նրանք հիմնեցին ևս մեկ կացարան բորոտների համար 225կմ. հեռավորության վրա՝ Հյուսիսային Հնդկաստանի Չուպրա քաղաքում, 1915թ.-ին: Բոն ստանձնեց Չուպրայի ղեկավարությունը, բայց մահացավ 1920թ.-ին: Լին գրում էր իր հովանավորներին, թե որքան էր կարոտում իր ընկերուհուն և

գործակցին¹⁶: Նա ղեկավարում էր երկու բնակավայրերը բորոտների համար, մինչև որ նրան միացավ Վայոլեթ Շխունմեյքերը՝ Չուպրան տնօրինելու համար¹⁷:

1921թ.-ին Բերնիսը տեղափոխվեց Աժ՝ որպես միսիոներ: Արդեն 1925թ.-ին, նա հոգ էր տանում քառասունինը երեխայի համար և տնօրինում էր Ուսկա Բազարի մանկատունը: Բերնիսը կիսվում էր իր ծառայողական հաջողություններով և ծառայելու մշտական ցանկությամբ. «Անցած մարտին՝ երբ ես մեկնում էի, բոլորը մեր կացարանում արդեն ընդունել էին Տեր Հիսուս Քրիստոսին և հնազանդվել էին Նրան մկրտությամբ, բացի յոթ հոգուց... իմ դուրը գալիս է մտածել այն մասին, որ եթե Հիսուսը մի փոքր էլ ուշանա, մի քանի ամսից ես նորից կկարողանամ վերադառնալ¹⁸: Նա վերադարձավ 1930թ.-ին՝ երրորդ ծառայողական ժամկետով, Լիդիա Վոի հետ (ավելի ուշ՝ Տկն. Սիդնի Բրայանթ), ով ԿԱԻ-ի շրջանավարտ էր:

Բերնիսը սրտի հիվանդություն ունեցավ ռևմատիկ տենդի պատճառով 1935թ.-ին, և անցկացրեց 1936թ.-ի սեպտեմբերից մինչև 1938թ.-ի մայիսը արձակուրդի մեջ, մինչև իր վերջին ժամկետը: Նա վերջնականորեն տուն վերադարձավ 1940թ.-ին՝ խաթարված առողջությամբ: Նա բարեխոսում էր միսիայի համար մինչև իր մահը իր քրոջ տանը՝ Օբլենդում, Կալիֆորնիայում, 1958թ.-ին:

Էլիս Վուդ (1870-1961թթ.)

Էլիս Վուդը ծնվել է Բելվիլում՝ Օնտարիոյում, Կանադայում: Նա հաճախեց «Ընկերների մասնագիտական

դպրոց» (Քուեյբերական) Փիքրինգում՝ Օնտարիոյում, և հովվական ծառայություն սկսեց Բիլդթոմ՝ Օհայոյում: Նա թողեց հովվական ծառայությունը 1898թ.-ին՝ միսիոներ դառնալու համար¹⁹: Նրա միսիոներական կարիերան Կենտրոնական և Հարավային Ամերիկայում տևեց վաթսուներկու տարի: Վուդը սկսեց իր միսիոներական գործունեությունը Վենեսուելայում և Պուերտո Ռիկոյում՝ ՔՄՄ-ի կազմում²⁰: 1909թ.-ին նա դարձավ առաջին հոգեգալստական միսիոներն Արգենտինայում, ով թողեց ՔՄՄ-ը և սկսեց ինքնուրույն գործել՝ առանց որևէ միսիոներական խորհրդի աջակցության²¹: Վուդը սկսեց իր երրորդ միսիոներական ժամկետը 1910թ.-ին որպես ավետարանիչ Արգենտինայի էնտրե Ռիոս գավառի Գուալեգայուչու քաղաքում²²:

Էլիսի օրագրերը ցույց են տալիս, որ նա համարձակ, համառ և նյարդային հիվանդությունների ենթակա անձնավորություն էր: Նշանակվելով որպես Աժ միսիոներ 1914թ.-ին²³, նա այն փորձառու ծառայողներից մեկն էր, ով վստահություն և կայունություն էր հաղորդում Աժ-ին իր միսիոներական գործունեությամբ²⁴: Տարիներ շարունակ նա ղեկավարում էր Արգենտինայի Վենտիսինկո դե Մայո քաղաքի մոտակայքում գտնվող եկեղեցիները: Նրա կողմից թողած ժառանգության թվում է օգնությունը Արգենտինայի «Աստծո ժողովներին»՝ «Յունիոն դե լաս Ասամբլեաս դե Դիոսի» հիմնադրման մեջ 1917թ.-ին²⁵:

Վուդի ծառայության մեջ գրանցվել էր մի դեպք, երբ դարձի եկածներից մեկը խոսել էր մարդկային լեզվով, որը երբեք չէր սովորել²⁶: Մեկ այլ դեպքում, Արգենտինայի հնդկացիների համար գրեթե տաս տարի աղոթելուց հետո, նա գրել էր Սուրբ Հոգու հրաշալի դրսևորման մասին միսիոներական միջոցառումներից մեկի ժամանակ:

«Հանկարծ Սուրբ Հոգին իջավ հարյուրի չափ հնդկացիների վրա, ովքեր ծնկի էին եկել և աղոթում էին: Սկզբում եղավ ուժգին ցնցում՝ երկրաշարժի պես, և ձայն՝ քամու և թնդանոթի զարկին պես: Հնդկացիները միաժամանակ ոտքի ելան և սկսեցին ծափահարել և գոչել «Ալելույա», իսկ հետո սկսեցին խոսել լեզուներով... Սուրբ Հոգու այս թափման արդյունքում շատ մարդիկ փրկություն են ստանում»²⁷:

Էլիսը վերադարձավ Լեյքլենդ, Ֆլորիդա, 1960թ.-ին, անընդմեջ և ռեկորդային հիսունամյա ծառայությունից հետո, և թոշակի անցավ Աժ-ի «Բեթանի» տարեցների համալիրում, որտեղ և մահացավ մեկ տարի անց²⁸:

Յոթ ամուսնացած կին միսիոներ

Մարգարեթ Մեյ Գեյլոր Քեյլի
(1889-1933թթ.)

Մարգարեթ Մեյ Գեյլորը ծնվել է Մագնոլիայում՝ Հյուսիսային Կարոլինայում։ Նա ամուսնացավ Ջորջ Մ. Քեյլիի (1888-1975թթ.) հետ 1907թ.-ին և դարձավ միսիոներ Չինաստանում 1910թ.-ին²⁹։ Քեյլիները հիշում էին իրենց հոգեգալստական դառնալու մասին։

«Մենք Չինաստան եկանք 1910թ.-ին՝ որպես «Ազատ կամքի մկրտականներ»՝ հարանվանության անդամներ, ովքեր խոստացել էին, որ անելու էին մեզ համար այն ամենը, ինչ կարող էին։ Բայց մոտ երկու տարի անց մեզ հեռացրին որոշ աստվածաբանական հարցերի շուրջ ունեցած տարակարծությունների պատճառով, և մեր հավատարմագրերը ետ կանչվեցին։ Մենք տանն էինք, երբ դա տեղի ունեցավ, և մենք այցելեցինք տարբեր հոգեգալստական կենտրոններ... և Աստված ընկերներ տվեց մեզ՝ բարձրացնելով մի շարք հովանավորներ, ինչը հնարավորություն տվեց մեզ կրկին վերադառնալ Չինաստան և վերսկսել մեր գործը»³⁰։

Մարգարեթը ծառայության նշանակվեց Հոգեգալստական «Աշխարհի ժողովների» կողմից 1915թ.-ին, և տեղափոխվեց Աժ 1917թ.-ի մարտի 13-ին³¹։ Մարգարեթը և Ջորջը քարոզում էին Ավետարանը և բժշկության ուսմունքը եկեղեցիներում և գյուղերում³²։ Նրանց նոր միսիոներական կայանը գտնվում էր այնքան վտանգավոր

վայրում, որ ամերիկացի հյուպատոսը հրաժարվեց ապահովել նրանց պաշտպանությունը։ Այնուամենայնիվ, կայան ժամանելուց մի քանի օր անց, այդտեղ մի բորոտ բժշկվեց³³։ Մեկ այլ դեպքում, «մի ծեր կին մոտեցավ և դեղամիջոցներ խնդրեց, բայց մենք ասացինք, որ ավելի լավ բան ունենք, որ մենք կարող ենք աղոթել նրա համար։ Մենք աղոթեցինք այդ ծեր կնոջ հետ։ Հաջորդ օրը... նա ամբողջովին փոխվել էր։ Նա կանչեց Տիրոջը, և Տերը բժշկեց ու փրկեց նրան»³⁴։

Քեյլիների երեխաներից երկուսը մահացան Չինաստանում, մինչ նրանք ճանապարհ էին հարթում Չինաստանի հոգեգալստական ներքին միսիայի համար։ Նրանք գնացին նոր տարածքներ և եկեղեցիներ հիմնեցին³⁵։ Եվս չորս որդի մեծացավ առանց մոր. Մարգարեթը մահացավ 1933թ.-ին ծաղիկ հիվանդությունից։ Առանց իր կնոջ մեղմացնող ազդեցության՝ Ջորջն աստիճանաբար սկսեց հրաժարվել համագործակցությունից տարածաշրջանների պատճառ դառնալ։ Միսիոներ ծառայակիցներից ստացված մի քանի զանգատից հետո, Աժ-ն ետ կանչեց նրա հավատարմագիրը³⁶։

Ռուբի Ֆեաչայլո Նայթոդեն
(1900-1973թթ.)

Ռուբի Ֆեաչայլոը հանդիպեց միսիոներ Ֆրենկ Նայթոդենին (1896-1936թթ.) Նյու Ջերսիի Նորթ Բերգեն քաղաքի «Բեռլա Հայթ» Աստվածաշնչյան և միսիոներական դպրոցում սովորելիս։ Նրա դասընկերները հիշում էին նրան որպես ակնառու և աշխատասեր ուսանողուհու։ Ֆրենկն ամուսնության առաջարկություն արեց նրան Հնդկաստան ուղևորվելուց հետո, և Ռուբին հետևեց նրան միայն մեկ աշխատակցուհի Սառա Կոքսի հետ։ Նա տասնինը տարեկան էր, երբ Յ. Ն. Բեյլը անձամբ հաստատեց նրա միսիոներական դիմումը 1919թ.-ին՝ դարձնելով նրան Աժ-ի ամենաերիտասարդ միսիոներներից մեկը³⁷։

Ռուբին և Ֆրենկն ամուսնացան 1920թ.-ին Հարավային Հնդկաստանում։ Նրանք տեղափոխվեցին Հյուսիսային Հնդկաստան, որպեսզի դեկավրեին մի միսիոներական կենտրոն և մանկատուն տղաների համար՝ փոխարինելով Լիլիան Դեննի անունով մի

տարեց ամուրի միսիոների³⁸։ Նրանք նույնպես մասնագիտական կրթության կենտրոն հիմնադրեցին, որպեսզի օգնեին տղաներին անցում կատարել դեպի չափափառ կյանքը։ Այդ կենտրոնը մոտ էր Նեպալի սահմանին, և այդ դիրքն իդեալական էր՝ հասնելու համար նեպալցի աշխատավորներին, ովքեր տեղափոխվում էին երկու երկրների միջև՝ աշխատանք որոնելով։ Ռուբին գրի էր առնում բազմաթիվ հետաքրքրաշարժ դիտարկումներ հնդիկների ընտանեկան կյանքի, կոապաշտության և կաստային համակարգի մասին, որն այդ մշակույթի խեղդող օղակն էր³⁹։

Նայթոդենները սիրում էին երեխաներին, և տասներկու տարվա ընթացքում վեց երեխա ունեցան⁴⁰։ Ռուբին ծառայում էր իր քրոնիկ հիվանդ ամուսնու հետ։ Երկուսն էլ զեկուցում էին Աստծո հրաշալի բժշկությունների մասին տարիների ընթացքում⁴¹։ 1934թ.-ին ծանր հիվանդ Ֆրենկը հարկադրված էր ԱՄՆ վերադառնալ ութ տարի անընդմեջ միսիոներական դաշտում մնալուց հետո։ Ռուբին խնդրանքները հովանավորներին բավականաչափ միջոցների համար, որոնցով նա կկարողանար տուն բերել բոլոր երեխաներին, արդյունք չտվեցին։ Նրանք թողեցին երեք ավագ որդիներին դպրոցում՝ Հնդկաստանում, իսկ կրտսեր որդին և երկու դուստրերը երկու ամիս տևող ճանապարհորդություն կատարեցին ծնողների հետ դեպի Ամերիկա 1934թ.-ին⁴²։ Նրանց ընտանիքը կրկին միավորվեց 1935թ.-ի վերջում։ Ֆրենկի առողջական խնդիրները շարունակվեցին մինչև նրա մահը 1936թ.-ին։ Այդիացած Ռուբին մնաց միսիոներական դաշտում՝ շարունակելով դաստիարակել իր երեխաներին և ղեկավարել մանկատունն ու դպրոցը։

Նա վերջնականորեն վերադարձավ միսիայից 1942թ.-ին, ինչից հետո ամուսնացավ Լուիս Պետերսենի (1897-1998թթ.) հետ 1950թ.-ին։ Նա մահացավ Սփրինգֆիլդում՝ Միուրիում, 1973թ.-ին⁴³։ Նրա թաղման ժամանակ միսիոներ Մեյնարդ Քեթչամը զեկուցեց, որ նեպալցիները դեռ պատվում էին Նայթոդենների անունը նրանց բարեխիղճ աշխատանքի և Ավետարանը խանդավառությամբ հռչակելու համար⁴⁴։

Լավ Լու Ֆարինգթոն Փեյջ
(1886-1919թթ.)

Լավ Լու (Ֆարինգթոն) Փեյջը ծառայել է Ֆիջիում մեկ միսիոներական ժամկետով։ Նա դպրոցական ուսուցչուհի էր Նյու Յորքից, մինչև ավստրալիացի ավետարանիչ Ալբերտ Թ. Փեյջի (1882-1918թթ.) հետ ամուսնանալը 1911թ.-ին։ Նա մկրտվեց Հոգով 1911թ.-ի հուլիսի 4-ին, իսկ Ալբերտը մկրտվեց Հոգով 1912թ.-ի մարտի 1-ին։ Նրանք դարձան Աժ-ի միսիոներներ և չորս

երեխա ունեցան այն բանից հետո, երբ կորցրին իրենց նորածինն միսիոներական դաշտ ուղևորվելիս: Դատելով նրանց նամակներից՝ Ա. Լուին, Ա. Ալբերտը հուսումով մեծ զգացում ունեին: Դարձի եկածներից մեկը հիշում էր Լուին որպես մեծ սրտով և շատ աշխատասեր կնոջ. «Որքան էր նա սիրում ինձ: Նա սիրում էր ինձ, ինչպես Տեր Հիսուսն է սիրում»⁴⁵:

Ալբերտ Փեյջը գրում էր, որ դիվալին գործունեությունը Ֆիջիում ճնշում էր նրանց և մեծ դժվարություններ էր ստեղծում նրանց համար.

«Մեր նեղությունների և փորձանքների մեծ մասի նպատակը, մեր համոզմամբ, մեզ ավելի լուսավորելն էր այն մասին, թե ինչպես պայքարել սարսափելի սատանայական ուժերի դեմ, որոնք բռնում են այս մարդկանց մտքերը և մարմինները: Բոլոր հեթանոսները շատ բան գիտեն չար ոգիների մասին... իսկ միսիոներների անտեղյակությունը սատանայական ուժի մասին, ինչպես որ այն դրսևորվում է այս օտարերկրյա դաշտում, շատ փորձանք ու ցավ կպատճառի նրանց»⁴⁶:

Փեյջերն այն աստիճան էին աղքատացել, որ երբեմն նրանք և նրանց երեխաները չունեին պատշաճ հագուստ՝ տանից դուրս գալու համար: Նրանք գոյատևում էին խոճուկ սննդով և ապրում էին կաթացող տանիք ունեցող հյուղական, մինչև որ Լուին դարձավ բացեց հնդկ խանութպանների երեխաների համար, և սկսեց սնունդ և անհրաժեշտ պարագաներ ստանալ՝ որպես վարձատրություն⁴⁷:

Սոդոմոնյան կղզիներում ծառայելու կանչն այդպես էլ չիրականացավ, որովհետև 1918թ.-ին Ալբերտը մահացավ հարբուխից, իսկ երեք ամիս անց Լուին տեղի տվեց նույն հիվանդության:

նը: Նրանց երեխաները տասներեք ամսից վեց տարեկան էին, երբ նրանց ծնողները մահացան: Մի ամուրի միսիոներ հոգաց նրանց մասին, մինչև որ նրանց բարեկամներն Ավստրալիայից եկան նրանց ետևից⁴⁸: Կրտսեր աղջիկը մահացավ Ավստրալիայում մի քանի ամիս անց, բայց մյուս երեք երեխաներն ուղարկվեցին Նյու Յորք՝ իրենց բարեկամների հետ: Այս միսիոներների երեխաները չգիտեին, որ իրենց ծնողներն ԱՄ-ի միսիոներներ էին: Նրանք իմացան այդ մասին 1986թ.-ին՝ կարճ ժամանակ առաջ այն բանից, երբ արդեն չափահաս որդին՝ Լյուդ Փեյջը և դուստրը՝ Օլիվ Փեյջ Դե-Լանոն, ուղևորվեցին Ֆիջի, որտեղ ծնվել էր Օլիվը⁴⁹:

Ջեսի Արմս Փերկինս (1862-1941թթ.)

Ջեսի Ջենեթ (Արմս) Փերկինսը ծնվել է Վիսկոնսին նահանգի Բրիջ-փորթի մոտակայքում գտնվող ագարակներից մեկում: Ընդհանուր առմամբ, նա ծառայեց վեց ժամկետով Լիբերիայում՝ սկսելով Մեթոդիստական Եպիսկոպոսական (ՄԵ) խորհրդից 1895թ.-ին: Նա վերադարձավ Լիբերիա 1900թ.-ին երկրորդ ժամկետով, տաս միսիոներից բաղկացած մի խմբի կազմում: Երեք ամսվա ընթացքում միայն երկուսը կենդանի մնացին այդ դաշտում: Ջեսին ամուսնացավ մյուս կենդանի մնացած միսիոների այրիացած Ջոն Մ. Փերկինսի (1866-1949թթ.) հետ 1903թ.-ին:

Ջեսին և Ջոնը մկրտվեցին Հոգով իրենց արձակուրդի ժամանակ՝ 1906թ.-ին⁵⁰: Երբ Մեթոդիստական Եպիսկոպոսական եկեղեցու միսիոներական խորհուրդը հրաժարվեց կրկին ուղարկել նրանց, նրանք վերադարձան Աֆրիկա որպես Հոգեգալստական հավատքի միսիոներներ 1908թ.-

ին⁵¹: Մոտավորապես քառասուն տարի շարունակ նրանք ծառայեցին Լիբերիայում որպես ազդեցիկ միսիոներական թիմ:

Այն հրաշքները, որոնք հոգեգալստականները սպասում էին և որոնց համար աղոթում էին, գրավեցին անհավատների ուշադրությունը: Փերկինսները զեկուցում էին.

«Մարդիկ մի շատ հիվանդ երեխայի բերեցին բուժման համար, բայց քանի որ երեխային արդեն անկարելի էր որևէ կերպ օգնել, մենք միայն կարող էինք աղոթել նրա համար: Տերը իրական հրաշք գործեց՝ հպվելով այդ երեխային և կյանքի վերադարձնելով նրան անմիջապես այդ մարդկանց աչքերի առջև, և սա հրաշալի կերպով օգնեց ընդհանուր իրավիճակին (այն քրիստոնյաների, ովքեր սկսել էին թողնել Ավետարանը)... Ինչպես որ աստվածաշնչյան ժամանակներում, մեկ բժշկարար հպումն Աստծուց անում է ավելին՝ հեթանոսներին Աստծո գործության մեջ համոզելու համար, քան հազարավոր քարոզները»⁵²:

Ջեսիի առողջությունը հարկադրեց նրանց տուն վերադառնալ 1935թ.-ին⁵³: Նա շարունակեց հավաքագրել այլ մարդկանց՝ միսիոներ դառնալու համար, նույնիսկ այն բանից հետո, երբ մահվանից երեք տարի առաջ կորցրեց տեսողությունը: Նա մահացավ 1941թ.-ին Կալիֆոռնիա նահանգի Փասադենա քաղաքում:

Մարգարեթ Փիլիս Շայրեր (1896-1983)

Մարգարեթ (Փիփլս) Շայրերը⁵⁴, ով ծառայեց Արևմտյան Աֆրիկայում, ծնվել է Իռլանդիայում: Նա փրկվել է երեք կանանց ծառայության միջոցով, որոնց թվում էր իռլանդացի կին ավետարանիչ և քաղաքական ակտիվիստ օրիորդ Բեյլ Մալսիդը⁵⁵: Նա կանչ զգաց Աֆրիկական միսիայի համար, երբ տասնինգ տարեկան էր, և կանչ զգաց քարոզելու համար մեկ տարի անց: Նրա հողագործ հայրը թույլ չտվեց Մարգարեթին շարունակել իր կրթությունը միջնակարգ դպրոցից հետո՝ համարելով, որ հետագա ուսումնառության համար ընդամենը միջոցների վատնում է: Նա ստացավ տնային ծառայի կրթություն Իռլանդիայում (և հետագայում՝ Ֆիլադելֆիայում): Երկու տարվա ընթացքում իր դեռահաս տարիներին նա արթնանում էր առավոտյան ժամը չորսին, որպեսզի ուսումնասիրեր Աստվածաշունչը մինչև ժամը վեցը՝ անգիր հիշելով և յուրացնելով Աստվածաշնչի խոսքերը: Նա թաքցնում էր լույսն իր ծածկոցի տակ՝ իր ընտանիքի անդամներին չանհանգստացնելու համար⁵⁶: Մարգարեթը տեղափոխվեց Ֆիլադելֆիա 1917թ.-ին, որպեսզի մոտ լիներ իր քրորը, և շարունակեց ուսումնասիրել Աստվածաշունչը:

Ֆիլադելֆիայում Փիփլսը քրիստոնյա ընկերներ գտավ, և սկսեց փնտրել Սուրբ Հոգու մկրտությունը: Նա մեռնակ էր տանը, երբ ընդունեց Հոգու մկրտությունը, և ավելի ուշ դա հաստատվեց լեզուներով ստացած մի ուղերձով եկեղեցական ծառայություններից մեկի ժամանակ: Նրա եկեղեցին, որն անկախ հոգեգալստական համայնք էր, խոստացավ աջակցել նրան որպես հավատքի միսիոներ Աֆրիկայում⁵⁷: Մարգարեթը շարունակեց կապ պահպանել ավետարանչուհի Մալսիդի հետ ԱՄՆ տեղափոխվելուց հետո: Նա թվարկել էր այդ կնոջն իրեն երաշխավորների ցուցակում իր միսիոներական դիմումի մեջ: Այդ դիմումի մեջ նա նշում էր, որ լավատես էր և կարողանում էր աշխատել մարդկանց հետ⁵⁸: Նա նույնպես տեղեկացրել էր, որ երկու աշխատանք ուներ՝ ցանկանալով նշել այն առույգությունը, որով նա կատարելու էր միսիոների պարտականությունները:

Աժ-ի Գլխավոր վերակացու Բեյլը խանդավառությամբ ընդունեց Փիփլսի դիմումը, թեև նա նշել էր, որ «տարրական դպրոցի» կրթություն ուներ, և որ նախկինում շահել էր մի քանիսին Քրիստոսի համար⁵⁹: Նա սկսեց միսիոներական գործունեությունը Վերին Վոլտայում (Բուրկինա Ֆասոյում) 1919թ.-ին, երբ դեռ չամուսնացած երիտասարդ աղջիկ էր, երկու զույգերի՝ Բայթների և Լիփերների, նաև մեկ այլ չամուսնացած կնոջ՝ Զեննի Ֆարնսվորտի հետ⁶⁰: Աֆրիկա հասնելուն պես նա հիվանդացավ ծանր տենդով: Այնուամենայնիվ, երբ ողջ թիմը պետք է նավակով անցներ գետով վեր ընթացող դժվարին ճանապարհը դեպի Վերին Վոլտա, նա գնաց նրանց հետ:

Միսիոներները շարժական երգեհոն հավաքեցին, որպեսզի երգեին և վկայեին ամեն կանգառին՝ սկսած նավամատույցներից մինչև երկաթուղային կայարանները⁶¹:

Իր առաջին արձակուրդի ժամանակ, որը 1925թ.-ին էր, Փիփլսը ծառայության նշանակվեց Ի. Ս. Վիլյամսի կողմից, ով իր հովիվն էր Ֆիլադելֆիայում: Նա անցկացրեց երեք ամիս Միացյալ Նահանգներում և ինը ամիս Ֆրանսիայում՝ սովորելով ֆրանսերեն լեզուն, որովհետև Վերին Վոլտայում մարդիկ ֆրանսերեն էին խոսում: Վերադառնալով Աֆրիկա՝ նա ծանոթացավ միսիոներ Լյուդ Շայրերի հետ (1903-1972թթ.)⁶²: Մարգարեթը սպասեց քոջ ամուսնական զգեստին Ֆիլադելֆիայից, մինչև Լյուդի հետ ամուսնանալը: Նրանց արարողությունն անցնում էր չորս լեզվով՝ բանբարայով, մորեով, անգլերենով և ֆրանսերենով⁶³: Նրանց որդին և դուստրը ծնվեցին Աֆրիկայում⁶⁴:

Եվ Մարգարեթը, և Լյուդը լավ քարոզիչներ էին: Հաճախ Լյուդը թողնում էր կնոջն իր մոտոցիկետով որևէ գյուղում՝ քարոզելու համար, իսկ ինքը գնում էր քարոզելու հաջորդ գյուղում, և վերցնում էր նրան ետ վերադառնալիս: Նրանք բացեցին առաջին Աժ միսիոներական կայանը Ոսկե ափին (Գանայում)՝ սկսելով Յենդիում: Շայրերի հարգանքը տեղական սովորությունների հանդեպ շատ դուներ բացեց նրա առջև⁶⁵: Ոսկե ափում գտնվող իրենց կայանից Լյուդը և Մարգարեթն ուղևորվեցին Նիգերիա 1938-1939թթ.-ին այն բանից հետո, երբ այդտեղ Հոգու թափում տեղի ունեցավ⁶⁶:

Շայրերները հեռացան Աֆրիկայից 1942թ.-ին և հովվեցին մի եկեղեցի Վաշինգտոն ԿՇ-ում հինգ տարով, բայց 1947թ.-ին հրաժարվեցին հովվական պաշտոնից՝ Աֆրիկա վերադառնալու համար: Լյուդի հետագա ամուսնական դավաճանությունից հետո Մարգարեթը որոշեց պահպանել ընտանիքը և մնաց նրա հետ, մինչև նա աշխատում էր մի քանի աֆրիկյան կառավարությունների համար⁶⁷: Մարգարեթ Շայրերի միսիոներական նշանակման գործը ցույց է տալիս, որ 1968-1971թթ.-ին նա ծառայում էր Հաիթիում գտնվող մի Աստվածաշնչյան դպրոցում:

Լյուդի մահից հետո Մարգարեթը վերադարձավ լրիվ ժամանակով ծառայության ԱՄՆ-ում: Նա ակնառու քարոզիչ էր, ով հաջողությամբ քարոզում էր և հավաքագրում էր երիտասարդ միսիոներների նույնիսկ ութսուն տարեկանից հետո: Նա մահացավ սրտի կաթվածից 1983թ.-ի սեպտեմբերի 25-ին⁶⁸:

Էրիզել Զանր Սելզեր (1889-1959)

Հոգով մկրտվելուց հետո Էրիզել (Էրի) Զանտը պարզորեն զգաց, որ

կանչված է միսիայի համար: Նա անտեսեց զգուշացումներն այն մասին, որ մահանալու էր իր ընթացիկ հիվանդությունից մինչև միսիոներական դաշտ հասնելը, և 1910թ.-ին ժամանեց Մոնդոլիա՝ որպես տասնինամյա չամուսնացած կին միսիոներ: Նա հավատում էր, որ Աստված, Ով կանչել էր իրեն միսիայի համար, նաև կբժշկեր իր մարմինը⁶⁹: Նա ամուսնացավ Հոլանդիայի քաղաքացի Զորջ Կրիստիան Սելզերի (1866-1968թթ.) հետ 1914թ.-ին, և նրանք նշանակվեցին Աժ-ի կողմից որպես միսիոներներ Չինաստանում 1914թ.-ի նոյեմբերին⁷⁰: Նա թույլ առողջություն ուներ երեսունվեց տարի շարունակ, որոնց ընթացքում նա ծառայեց Չինաստանի կենտրոնում և հյուսիսում, նաև երկու ժամկետով Ցինգտաոյում:

Սելզերները որոշել էին ավետարանել նույնիսկ քաղաքական կոնֆլիկտների և պատերազմների ժամանակ⁷¹: Երկրորդ Համաշխարհային պատերազմի ընթացքում ճանապարհները բանտարկեցին նրանց պատերազմական գերիների ճամբարներից մեկում չորս տարով՝ 1942-1945թթ.-ին⁷²: Նրանք վերադարձան ԱՄՆ, երեք տարի աշխատեցին Հոլանդիայում, ինչից հետո աշխատեցին որպես օգնականներ մի տարեցների համալիրում, որը գտնվում էր Սիեթլում, Վաշինգտոնում: Նրանք թոշակի անցան Վանկուվերում՝ Բրիտանական Կոլումբիայում: Էրիզելը մահացավ 1959թ.-ի սեպտեմբերի 7-ին⁷³:

Մերին Վիպրիկ Կելլեր (1889-1953)

Մերին Վիպրիկ Կելլերը ծառայել է և որպես ամուրի, և որպես ամուսնացած միսիոներ: Ինչպես հարյուրավոր հաստատական կանայք, նա անտեսեց

հասարակական կարծրատիպերը կանանց կարողությունների, ուժի և տոկունության մասին⁷⁴։ Նա չէր ժխտում, որ միսիոներական կյանքը լի է խիստ դժվարություններով, բայց դիմացկունության և հարմարվողականության օրինակ էր ցուցաբերում։

Մերիենը, իր առաջին ամուսինը՝ Կառլ Վիտտիսը (-1914թ.) և մի ամուսնի տղամարդ միսիոներ երեք ամիս ապրեցին ջունգլիներում գտնվող մի փոքրիկ հյուղակում՝ կառուցված գերանների վրա, այն բանից հետո, երբ ժամանեցին Արևելյան Աֆրիկա։ Նա նկարագրում էր, որ այն նման էր հավաքնի, և հիշում էր.

«Դժբախտաբար, մենք հանկարծակիս էինք գալիս ամեն անգամ, երբ անձրև էր գալիս... Մենք չգիտեինք, թե ինչ էր առանց թրջվելու գիշերային հանգիստը (որովհետև ջուրը շիթերով ներս էր թափվում պատերից)։ Մեր տղաները, ամուսինս և մյուս երիտասարդը, ով մեզ հետ էր եկել, ջանում էին լավացնել մեր պայմանները, բայց ամեն ինչ անօգուտ էր, որովհետև մենք չունեինք պատշաճ շինարարական նյութեր։ Նրանք հարկադրված էին քայլել յոթ կամ ինը մղոն՝ մի փոքր խմելու ջուր բերելու համար։ Գիշերը աղյուծները և այլ կենդանիներ գաղտնաբար պտտվում էին մեր շուրջը, և մեր տղաներն արթուն էին մնում ու կրակոցներ էին արձակում՝ նրանց վախեցնելու և թշելու համար»⁷⁵։

Նա սնունդ էր պատրաստում սահմանափակ մթերքներից, որը հայթայթում էին տեղացիները, և ձեռագործ սպասք էր օգտագործում։ Երեք ամիս անց նրա ամուսինը և իրենց ծառայակիցը մահացան թերսնումից և տենդից։ Նրա ամուսինը կտակ չէր կազմել, այնպես որ Մերիենը չէր կարող կանխի-

կացնել հովանավորների վճարագրերը, որոնք գրված էին նրա անունով։

Այնուամենայնիվ, դրանից հետո Մերիենը չհամարեց իրեն ազատված միսիոներության կանչից։ Նա վերադարձրեց այն գումարը, որը նրա ընտանիքն ուղարկել էր իրեն Միացյալ Նահանգներ վերադարձնելու համար, և շարունակեց գործել որպես ամուսնի միսիոներ, նույնիսկ Առաջին Համաշխարհային պատերազմի սկզբից հետո։ Նա խոստովանում էր, որ կորցնում էր ամեն ինչ Ավետարանի համար՝ ներառյալ իր կողակցին, աշխատակիցներին, ֆինանսները և ընկերներին։ Հետագայում նա պատմում էր իր միայնության մասին. «Թեև ես բաժանված էի իմ սիրելիներից, ես բարօրություն էի ցանկանում նրանց։ Բայց Աստված վերցրեց իմ բոլոր հենարանները»⁷⁶։ Նրա միսիոներական կայանը միակն էր, որը բաց էր մնացել Կենիայում ողջ պատերազմի ընթացքում. մնացած բոլորը փակ էին։

Արձակուրդից հետո, 1920թ.-ին Մերիենը վերադարձավ Աֆրիկա՝ քարոզելու և սովորեցնելու նորոգված վճռականությամբ։ Նա ամուսնացավ Օտտո Կելլերի հետ (1888-1942թթ.), ով իր առաջին ամուսնու ընկերն էր և փորձված միսիոներ էր։ Մի քանի տասնամյակ շարունակ նրանք քարոզեցին Ավետարանը և հարյուրավոր եկեղեցիներ հիմնեցին այն տեղացիների հետ, որոնց իրենք մարզել էին ծառայության համար։

Ամփոփում

Վաղ հոգեգալստականները համաձայն էին, որ համաշխարհային ավետարանչությանը հրատապ առաջադրանքը հնարավոր կլինի իրականացնել միայն նրանց միջոցով, ովքեր կանչված են և ուղարկված են Սուրբ Հոգու զորությամբ։ Էլիս Լուսը մտորում էր Հոգեգալստական շարժման վաղ շրջանի միսիոներական աստվածաբանության և գործելակերպի արդյունքների շուրջ, երբ գրում էր. «Սուրբ Հոգին գալիս է այս օրինյալ Մկրտությամբ, որպեսզի լինի զորություն՝ ծառայության համար, և գրի մեր սրտերում Աստծո նամակն այն մարդկանց, ովքեր չեն ճանաչում Նրան։ Այնպես որ, այս նամակն առաջին հերթին ուղղված չէ մեզ, այլ ուրիշներին, թեև մենք, անկասկած, վաշելում ենք դրա օրինությունը»⁷⁷։ Աժ պատմաբան Գարի ՄակԳին գրում է, որ կանանց ակնառու դերը ծառայության մեջ հատուկ է այնպիսի արթնությանը, որում «ցանկացած մարդ կարող է ընտրվել Հոգու կողմից որոշակի ծառայության համար»⁷⁸։

Կին միսիոներների ժառանգությունը ցույց է տալիս Հոգու զորությունը, որը գործում է մի խմբի միջոցով, որը զրկված է իր կարողությունից մշակույթի

և կրոնի պատճառով։ Նրանք անցան մշակութային և կրոնական արգելքները։ Նրանք իրականացրին Գործք 2.17-ի մարգարեությունն այն մասին, որ Աստված զորացնելու է կանանց այնպես, ինչպես և տղամարդկանց՝ Իր վկաները լինելու համար։ Նրանց հարմարվող և հոժարական ծառայությունը դոներ բացեց չավետարանված կամ անտեսված ազգերի մեջ։ Այս կանայք տարան Ավետարանը անհրաժեշտ մարդասիրական ծառայությունների հետ՝ վերափոխելով տեղաբնակների վարքագծերը, մշակույթները և հասարակական ակնկալները։

«Աստծո ժողովները» հաստատվել է ողջ աշխարհով մեկ վաղ շրջանի հոգեգալստական արթնությունների ժամանակակից, մասամբ շնորհիվ կանանց եռանդի և ինքնազոհաբերող ծառայության։ Թույլ տալով իր հետևորդների մեծ մասին (կանանց) քարոզել Ավետարանը՝ Աժ-ն արձակեց զորացված կին ծառայողների ալիք, որին անթիվ եկեղեցիներ և ծառայություններ ողջ աշխարհով մեկ պարտական են իրենց գոյությանը։

Ռոզմարի Դահեր Կովալսկին Գիտությունների դոկտոր է, «Աստծո ժողովների» նշանակված ծառայող, և ժամանակավոր դասախոս «Հյուսիս-Արևմտյան Համալսարանում» (Կիրկլենդ, Վաշինգտոն) և ԱՄԱՄ-ում (Սինգապուր)։ Նա ապրում է իր ամուսնու՝ Վալդեմարի հետ Բանդունգում, Ինդոնեզիայում։

ՆՇՈՒՄՆԵՐ

¹ Այս հոդվածը վերամշակված է Ռոզմարիի ատենախոսությունից, որի վերնագիրն է՝ «Ո՛ւմ ուղարկեմ։ Եվ Ո՛վ կգնա Մեզ համար. Սուրբ Հոգու զորացումը վաղ շրջանի հոգեգալստական կին միսիոներների համար» (Գիտությունների Դոկտոր, «Աստծո ժողովների» Աստվածաբանական սեմինարիա, 2012թ.)։

² «Կանանց աշխատանքը՝ կանանց համար»։ սա 19-րդ դարի կարգախոս էր, որը խթանում էր կին կամավորականների և հատուկ պատրաստված օգնականների ծառայությունը աղքատ և կարիքավոր կանանց, որոնց տղամարդ օգնականները չէին կարող ծառայել։ Նրանց թվում էին կանայք, ովքեր մեկուսացված էին ընտանիքի անդամ չհանդիսացող տղամարդկանցից մուսուլմանական հասարակություններում, մարմնավաճառները, այրիները, որբերը և այլ կանանք այնպիսի շրջաններում, որտեղ տղամարդկանց աշխատանքը նրանց հետ ողջունելի կամ մշակութապես թույլատրելի չէր։

- ³ Աննա Ս. Ռեյֆ. «Խնդիրներ՝ մտածելու և աղոթելու համար», «*Վերջին անձրևի Ավետարան*», նոյեմբեր, 1922թ., էջ 12:
- ⁴ Տկն. Վերնոն Մորիսոն. «Քսանյոթ տեղաբնակ մկրտվել է», «*Վերջին անձրևի Ավետարան*», մայիս, 1927թ., էջեր 15-16:
- ⁵ Ջուլիա ՄակՌիչարդսոն. «Աստծո փրկությունն Աֆրիկայի սրտում», «*Վերջին անձրևի Ավետարան*», հունիսի 1, 1926թ., էջեր 10-11:
- ⁶ Ինես Սփենս. «Երգն իր սրտում. Բլանշ Էփլբի» Հաղթանակի հերոսները, հատ. 1 (Սփլինգֆիլդ, Միսուրի, «Աստծո ժողովների» Արտաքին միսիայի բաժին, ամսաթիվը նշված չէ), էջ 6:
- ⁷ Էփլբին և Քանքըլ նշված են «Միսիոներական օրագիր, 1924թ.»-ում («Կանտոնի, Հարավային Չինաստանի միսիոներական համաժողով», Կանտոն, Չինաստան), էջ 54:
- ⁸ Բլանշ Էփլբի. «Քույր Շամի հրաշալի պատմությունը», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», օգոստոսի 4, 1928թ., էջ 9:
- ⁹ Տրինիդադ Է. Սեյեկի. «Ֆիլիպինների «Աստծո ժողովներ» կազմակերպությունը և վաղ միսիոներների դերը», «*Հոգեգալստական հետազոտությունների ասիական ամսագիր*» հմ. 8:2 (2005թ.), էջ 274: Սփենս, էջեր 3-14:
- ¹⁰ Բլանշ Էփլբի. «Ինչպես մենք ազատվեցինք Լոս Բանոսի բանտարկությունից», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», հունիսի 16, 1945թ., էջ 1:
- ¹¹ Բլանշ Էփլբի. «Ես հիշում եմ», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», մայիսի 24, 1964թ., էջ 5:
- ¹² Ուեյն Ուորներ. «Երկրորդ Համաշխարհային պատերազմի հավատքի հերոսները», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 24.4 (ձմեռ, 2004-2005թթ.), էջ 3:
- ¹³ Բլանշ Ռ. Էփլբի. «Հոգվածներ, լուրեր, և այլն», ՖՀԺԿ:
- ¹⁴ Բերնիս Լ. Լի. «Դիմում միսիոներական ծառայության նշանակելու համար» (1921(")): Նույնը:
- ¹⁵ «Արդյո՞ք այս փարոսը կմնա», «*Վերջին անձրևի Ավետարան*», հունիս, 1920թ., էջեր 13-14:
- ¹⁶ Սառա Կոքս. «Սահառանպուր, Ն. Հնդկաստան», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», մայիսի 14, 1921թ., էջ 13:
- ¹⁷ Բեռնիս Լի. «Աշխատանքը բորոտների հետ Ուսկա Բազարում», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», նոյեմբերի 23, 1929թ., էջ 6:
- ¹⁸ Էլիս Վուդ. «Էլիս Քրիստի Վուդ» (ինքնակենսագրությունը նրա ԱԺ-ի Համաշխարհային միսիայի գործի մեջ), 1923թ., էջ 3:
- ¹⁹ Ադել Ֆլուուեր Դալտոն. «Ռիսկի դիմել Քրիստոսի համար», «*Woman's Touch*», նոյ-դեկ., 1983թ., Լ6: «Արգենտինա», Սթենլի Մ. Բերքհիսի և Էդուարդ Մ. Վան դեր Մասսի խմբ. (Գրանդ Ռեփիդս, «Ձու-դերվան», 2002թ.), էջ 23: Նրա գործունեությունը Վենեսուելայում ավարտվեց այն ժամանակ, երբ Ժերար Բեյլին՝ նրա տղամարդ միսիոներ գործակիցը, չցանկացավ շաշխատել ծառայող կանանց հետ:
- ²⁰ Դերիլ Պլատ և Քլիֆտոն Լ. Հոլլանդ. «Բողոքական շարժման սկզբնավորման ժա-

- մանակագրություն. Արգենտինա», 2002թ., www.prolades.com/cra_regions/sam/arg/arg-chron.pdf (մուտքը՝ դեկտեմբերի 2, 2008թ.):
- ²² «Աստծո ժողովների միության համառոտ պատմություն», «*Աստծո ժողովների միություն*» (խսպ.), <http://www.uad.org.ar/folders/informacion.html> (մուտքը՝ դեկտեմբերի 2, 2008թ.):
- ²³ Էլիս Վուդ, օրագիր, դեկտեմբերի 9, 1914թ.:
- ²⁴ Բերգես և Վան դեր Մասս, էջ 889: Տեն նաև Առնո Վ. Էնս. «Մանը, Միլյուն և միսիան Արգենտինայում. Եկեղեցու աճի ամենարկրկիտ դիտարկում» (Գրանդ Ռեփիդս, «Վ. Բ. Էրդմանս», 1971թ.), էջեր 76-77:
- ²⁵ «*Աստծո ժողովների միություն. Արգենտինա*» (խսպ.), <http://www.uad.org.ar/index.html> (մուտքը՝ հունվարի 2, 2009թ.):
- ²⁶ Էլիս Վուդ, օրագիր, մայիսի 17, 1912թ.:
- ²⁷ Էլիս Վուդ, «Ձորավոր դրսևորում», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», փետրվարի 3, 1934թ., էջ 7:
- ²⁸ Նոռա Բ. Բլան. «Հիսուն տարի առանց արձակուրդի», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», օգոստոսի 28, 1960թ., էջ 5:
- ²⁹ Ջորջ Մ. Քեյլի. «Սայնամ, Հարավային Չինաստան», «*Շաբաթական Ավետարան*», դեկտեմբերի 8, 1917թ., էջ 10:
- ³⁰ Նույնը:
- ³¹ Մարգարեթ Քեյլի, դիմում նշանակման համար, ՖՀԺԿ:
- ³² Ջորջ Քեյլի. «*Էկկլեսիա. Մարգարեթ Քեյլի. հիշատակի թիվ*» (Հոնկ Կոնգ, Չինաստան. «Կանտոն Քրիստեն Թեմփլ», 1933թ.), էջ 7: «Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոն. տեն նաև էջ 11, որտեղ մեջբերվում է Մարգարեթի նամակը՝ ուղարկված 1932թ.-ի հուլիսի 21-ին. «Բազմաթիվ հրաշալի բժշկություններ: Մարդիկ բժշկվում էին իրենց նստատեղերի վրա, երբ լսում էին հոսքը: Ամեն օր մի քանիսը լցվում էին Սուրբ Հոգով, և մեկ օրում 10 մարդ մկրտություն ստացավ», տեն նաև էջ 12, որտեղ Մարգարեթը գեկուցում էր, թե ինչպես էր քարոզում 30 երիտասարդ կանանց և մի քանի բժիշկների Ֆու Յի Յեն հիվանդանոցում (1932թ.-ի դեկտեմբերի 20) մի նամակում, որը գրվել էր նրա մահից օրեր առաջ:
- ³³ Տկն. Ջորջ Մ. Քեյլի. «Աստված պատասխանում է մի չինացու աղոթքին տասնչորս տարի անց», «*Վերջին անձրևի Ավետարան*», հունվար, 1917թ., էջ 10:
- ³⁴ Տկն. Ջորջ Քեյլի. «Քարոզելով և ապրելով Ավետարանը Հարավային Չինաստանում», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», սեպտեմբերի 8, 1923թ., էջ 2:
- ³⁵ Սթենլի Հ. Ֆրոդշեմ. «Մեր միսիոներների օրհասական վիճակը Չինաստանում», «Քրիստոնեական Ավետարան», հունիսի 1, 1918թ., էջ 11:
- ³⁶ Մերի Լեդբերթեր, նամակ Նոել Պերկինին, փետրվարի 11, 1933թ., ԱԺՀՄ Պահոց: Մարկ Վ. Քեյլի. «Միսիոների ամունությունը և քաղաքացիական պատերազմը.

- Ջորջ Քեյլին և Եվգենիա Վանը Չինաստանում, 1935-1950թթ.», (հետազոտական հոդված, Հյուսիսային Կարոլինայի Պետական համալսարան, ամսաթիվը նշված չէ), էջ 22: Ջորջը շարունակեց ծառայել որպես անկախ հավատքի միսիոներ, և ամունանացավ մի չինացի կին հովվի՝ Եվգենիա Վանի հետ: Քսան տարվա միասնական կյանքից հետո Ջորջը վերադարձավ՝ հովվելու մի մեթոդիստական եկեղեցի Հյուսիսային Կարոլինայում իրենց որդի Ջոնի հետ՝ թողնելով Եվգենիային և իրենց որդեգրված դստերը՝ Լիլիին: Նա «արձակեց» Եվգենիային իրենց ամունական երդումներից, և 1955թ.-ին՝ 67 տարեկանում, ամունանացավ իր երրորդ կնոջ հետ, ով ամերիկայից էր, և ապրեց նրա հետ քսան տարի՝ մինչև իր մահը 1975թ.-ին:
- ³⁷ Ձեռագիր նշում Յ. Ն. Քեյլի կողմից, Ռուբի Կլարիսսա Ֆեաչայլո. «Դիմում միսիոներական ծառայության նշանակելու համար», հունիս, 1919թ.: «Հրաշալի է նրա տարիքի համեմատ, և նա պատրաստվում է ամունանալ միսիոների հետ, թեև նա երիտասարդ է. ես հաստատում եմ նրա մեկնումը, Յ. Ն. Բ.»:
- ³⁸ Ռուբի Նայքոդեմ Պետերսեն. «Ֆրենկ Նայքոդեմ» (կենսագրությունը՝ նրա այրու կողմից), փետրվարի 18, 1954թ., ԱԺՀՄ Պահոց: Տեն նաև «Նոր դպրոց տղաների համար Հնդկաստանում», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», օգոստոսի 21, 1926թ., էջեր 10-11:
- ³⁹ Ֆրենկ Նայքոդեմ. «Հնդկաստանը քաղաքակրթ չէ», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», հունիսի 24, 1922թ., էջ 12: Ֆրենկ Նայքոդեմն ապշել էր՝ տեսնելով, որ մի տասնյոթամյա տղա «լավ ընտանիքից» մահացավ այրոցներից, երբ նրա հագուստը սկսեց այրվել: Նրա մոտ կանգնածներից ոչ մի մարդ չօգնեց նրան հանգցնել կրակը, որովհետև նրանք մտածում էին, որ այդ տղան դե էր: Նման «անմարդկային վարքը» դրդեց Ֆրենկին մի նամակ գրել՝ պարսավելով «քաղաքակրթության» բացակայությունը Հնդկաստանում: Նեպալի նման փակ երկրները բացվում էին Արևմուտքի մարդաբանների և այլ դիտորդների համար Ռուբիի նման միսիոներների տեղեկությունների միջոցով: Տեն նույնպես Պրն. և Տկն. Ֆրենկ Նայքոդեմ. «Նեպալի կարիքը», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», հոկտեմբերի 30, 1926թ., էջեր 10-11: Ռուբի Կ. Նայքոդեմ. «Հապաղումը՝ ծրագրված սատանայական ուժերի կողմից», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», սեպտեմբերի 28, 1940թ., էջ 8, և Ռուբի Կ. Նայքոդեմ. «Վերադարձ դեպի Երկիրը», «*Լուրեր Հյուսիսային Հնդկաստանի դաշտից*», 4.2 (ապրիլ, 1941թ.), էջեր 6-7:
- ⁴⁰ «Նայքոդեմը՝ Հիսուսի հետ», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», սեպտեմբերի 19, 1936թ., էջ 7:
- ⁴¹ «Եղբայր Ֆրենկ Նայքոդեմը գրում է...», «*Հոգեգալստական Ավետարան*», հունիսի 26, 1920թ., էջ 12: Տեն նաև «Մի քանի շա-

- բաթ առաջ...», «Հոգեգալստական Ավետարան», սեպտեմբերի 2, 1922թ., էջ 13:
- ⁴² Ռուբի Նայթըն. «Այն «մայրերին», ովքեր կարողում են «Ավետարան» թերթը», «Հոգեգալստական Ավետարան», հունվարի 13, 1934թ., էջ 11: Ռուբի Նայթըն. «Խնդրանք մայրերին», «Վերջին անձրևի Ավետարան», փետրվար, 1934թ., էջ 2:
- ⁴³ «Քրիստոսի հետ 73 տարեկանում. Տկն. Ռուբի Կ. Պետերսեն», «Հոգեգալստական Ավետարան», դեկտեմբերի 23, 1973թ., էջ 27: Նրանց երեք երեխաները մնացին եկեղեցում և ծառայության մեջ, իսկ նրանց որդին՝ Ֆրենկ Կրտսերը, հետագայում դարձավ «Ավետարանականների ազգային միության» գանձապահը:
- ⁴⁴ Մեյնարդ Լ. Քեյսամ. «Մահախոսական Տկն. Ռուբի Պետերսենի համար» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Թիմ» Սգո սրահ, հոկտեմբերի 24, 1973թ.):
- ⁴⁵ Պիտեր Ումիրո, նամակ Լյուդ Փեյջին, մարտի 8, 1924թ. ՖՀԺԿ:
- ⁴⁶ «Եղբ. Ալբերտ Թ. Փեյջը գրում է...», «Հոգեգալստական Ավետարան», հուլիսի 27, 1918թ., էջ 10:
- ⁴⁷ «Եղբ. և Քույր Փեյջերը գրում են...», «Հոգեգալստական Ավետարան», ապրիլի 16, 1918թ., էջ 11: Տեն նաև Իվին Կարլսոն. «Ինչ-որ մեկի հիշատակը. պատմություն Ֆիջիի առաջագնաց միսիոներների մասին», «Հոգեգալստական Ավետարան», դեկտեմբերի 31, 1989թ., էջ 21:
- ⁴⁸ Սառա Լ. Դաուլ. «Քույր Լու Փեյջը ննջեց Քրիստոսում», «Հոգեգալստական Ավետարան», մայիսի 3, 1919թ., էջ 4:
- ⁴⁹ ՕԼԻՎ Փեյջ Դեյան. «Վերադարձ դեպի վաղը», չիրատարակված ձեռագիր, 1986թ.: ԱժՀՄ Պահոց:
- ⁵⁰ Հ. Բ. Գարլոբ, նամակ Էվերետ Ֆիլիպսին, հուլիսի 6, 1968թ., որտեղ նա մեջբերում է մի նամակից, որն ուղարկել էր նրան Ջոն Պերկինսը հունիսի 8-ին, 1944թ.-ին. «Մեր արձակուրդի ժամանակ՝ 1906-1907թթ.-ին, մենք հոգեգալստական վերապրում ունեցանք, և Մ. Ե. (Մերթոնիստական Երիցական) Խորհուրդը հրաժարվեց կրկին ուղարկել մեզ: Բայց մենք՝ զգալով, վստահելով և հավատալով, որ Աստված ցանկանում էր մեր վերադարձը, վերադարձանք որպես անկախ միսիոներներ՝ վստահելով Տիրոջը մեր մատակարարման համար»: Տեն նաև Սթենլի Հ. Ֆրոդշեմ. «Նշաններ, որոնք հետևում են. Հոգեգալստական արթնության պատմությունը քսաներորդ դարում», վերն. հրատ. (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1946թ.), էջեր 171-172:
- ⁵¹ Ֆրոդշեմ, էջ 172:
- ⁵² Ջոն և Ջեսի Պերկինսներ. «Աղոթքի կարիք ունենալով», «Փեսագուի ավետարեթը», դեկտեմբեր, 1934թ., էջ 3:
- ⁵³ Ջոն Պերկինսի միսիոներական գործը, ԱժՀՄ Պահոց:
- ⁵⁴ Մարգարեթին անվանում էին Փիլիս, երբ նա ամուրի էր ծառայության մեջ, և Շայրեր՝ ամուսնանալուց հետո և մինչև իր միսիոներական կարիերայի վերջը:

- ⁵⁵ Բեյլ Մալիդի ստորագրությունը հայտնվեց Ալստերի Ուլստի Կանանց հոգակազմի ցուցակում 1912թ.-ի սեպտեմբերի 28-ին Իռլանդիայի Դուռնգալ քաղաքում, որը Մարգարեթի ծննդավայրն է: Ալստերի ունիոնիստները հակառակ էին Իռլանդիայի ինքնավարությանը: Ռոբերտ Ա. Մալիդ. «Ալստերի ուլստը», Մալիդի ազգաբանությունը և ընտանեկան պատմությունը. http://malseed.com/malseed/records/ireland/proni/ulster_covenant/ulster_covenant.htm (մուտք՝ հուլիսի 19, 2011թ.):
- ⁵⁶ Ադել Ֆլաուեր Դալտոն. «Հարցազրույց Մարգարեթ Փիլիս Շայրերի հետ», ամառ, 1976թ., էջ 1: Տպագրված ձեռագիր, ԱժՀՄ Պահոց:
- ⁵⁷ Դալտոն. «Հարցազրույց Մարգարեթ Փիլիս Շայրերի հետ», էջ 2: «Ինձ Աֆրիկա ուղարկեց մի անկախ հոգեգալստական եկեղեցի: Հոգու թափումը նոր էր եղել, և դա լիովին նոր եկեղեցի էր: Ես ասացի հովվին և մյուսներին, որ Աֆրիկա գնալու կանչ ունեի, բայց չգիտեի, թե որտեղ: Նրանք ասացին. «Գնա և պատրաստվիր. վերադարձիր մեզ մոտ այն ժամանակ, երբ պատրաստ լինես: Մենք կաջակցենք քեզ»: Այնպես որ, ես ուսումնասիրում էի Աստվածաշունչն ամեն գիշեր և պատրաստվում էի»:
- ⁵⁸ Մարգարեթ Փիլիս Շայրերի. «Դիմում միսիոներական ծառայության հաստատելու համար», նոյեմբերի 11, 1919թ.:
- ⁵⁹ Նույնը: Շայրերը խելամուտ էր և վաղ տարիքից սեր ուներ ուսման հանդեպ: Այն, որ անցյալում նա լրջորեն զբաղվել էր ինքնակրթությամբ և քաղ էր նոր բաների համար, օգնեց նրան առաջադիմել ուսման մեջ և սովորեցնել միսիոներական դաշտում: Նա դարձավ ակնառու թարգմանիչ, ավետարանիչ և եկեղեցիներ հիմնադրող:
- ⁶⁰ Հ. Մ. Ռայթ. «Միսիոներական թիմն ապահով կերպով ժամանել է», «Հոգեգալստական Ավետարան», մարտի 19, 1921թ., էջ 19:
- ⁶¹ Նույնը: Տեն նաև Դալտոն. «Հարցազրույց Մարգարեթ Փիլիս Շայրերի հետ», էջ 4:
- ⁶² Դալտոն. «Հարցազրույց Մարգարեթ Փիլիս Շայրերի հետ», էջ 6:
- ⁶³ Նույնը, էջ 8:
- ⁶⁴ Նույնը, էջ 7:
- ⁶⁵ «Իմ սովորություն էր՝ պատվել գյուղի առաջնորդին, նույնիսկ եթե նա քրիստոնյա չէր... Երբ ես որևէ գյուղ էի գնում, առաջին հերթին ես այցելում էի առաջնորդին: Նա ասում էր իր մարդկանց. «Թմբկահարեք և ասացեք իմ երեխաներին, որ այս սպիտակամորթ կինն այստեղ է և ինչ-որ բան է ցանկանում ասել նրանց»: Մինչ նրանք թմբկահարում էին, ես նստում և զրուցում էի առաջնորդի հետ: Նրանցից շատերն ասում էին ինձ. «Սպիտակամորթ կին, մենք քրիստոնյա չենք, բայց մենք ցանկանում ենք, որ դու իմանաս, որ մենք համակրում ենք քրիստոնեությանը: Մենք արդեն ծեր ենք, բայց մենք ցանկանում ենք, որ դու վերցնես մեր տղաներին և սովորեցնես նրանց: Նույնը:
- ⁶⁶ Նույնը, էջ 7:
- ⁶⁷ Նույնը, էջեր 7-11: Մարգարեթը մեծ հարգանքով էր վերաբերվում Լյուդին և աջակցում էր նրան. «Իմ ամուսինը շատ տաղանդներ ունեցող մարդ էր: Նա կարող էր անել գրեթե ամեն ինչ: Նա առաջինը սկսեց տպագրությունը Գանայում»:
- ⁶⁸ «Միսիոներներ, որոնք արդեն Քրիստոսի հետ են. Մարգարեթ Շայրեր», «Հոգեգալստական Ավետարան», փետրվարի 26, 1984թ., էջ 29:
- ⁶⁹ Տկն. Ջորջ Ս. Սելեյթեր. «Բժշկված՝ Չինաստանում ծառայելու համար», «Վերջին անձրևի Ավետարան», հուլիս, 1918թ., էջ 21:
- ⁷⁰ Էրիզելլ Սելեյթեր. միսիոներական գործը, ԱժՀՄ Պահոց:
- ⁷¹ Էրիզելլ Սելեյթեր. «Վտանավոր օրեր Չինաստանում», Հոգեգալստական Ավետարան, մայիսի 14, 1927թ., էջ 4: Տեն նաև Ջորջ Ս. Սելեյթեր. «Պատերազմի սարսափները Չինաստանում՝ պատմված միսիոների կողմից», Հոգեգալստական Ավետարան, դեկտեմբերի 18, 1937թ., էջ 6:
- ⁷² Էրիզելլ Սելեյթեր. «Առաջին բժշկական ստուգումն արձակուրդի ընթացքում», օգոստոսի 28, 1947թ., ԱժՀՄ Պահոց: Նրա բժիշկն առաջարկեց նրան չվերադառնալ, քանի որ նա բազմաթիվ հիվանդություններ ուներ:
- ⁷³ Էրիզելլ Սելեյթեր, միսիոներական գործ:
- ⁷⁴ Սյուզեն Հիլ Լինդլի. «Դուր քայլ եք արել՝ դուրս գալով ձեր սովորական միջավայրից. Դարմարություն կանանց և կրոնի մասին Ամերիկայում» (Լուիսվիլ, Կենտակի, «Վեստմինստերի Ջոն Նոքսի հրատարակչություն», 1996թ.), էջ 75: «Մարդկանց համար անհավատալի էր, որ կինը կարող է դիմանալ ճանապարհորդության, բնակության և աշխատանքի դժվարություններին «ոչ քաղաքակիրթ» վայրում՝ առանց ամուսնու պաշտպանության և առաջնորդության, և եթե մեկը սխալմամբ հավատար, որ նա կարող է անել դա, ապա նրա ճշմարիտ կանաչությունն հատկանիշները միանշանակ կերպով կասկածի էին ենթարկվելու: Հնարավոր էին բացառություններ ամուրի կնոջ համար, ով կարող էր ճանապարհորդել և ապրել ամուսնացած զույգի հետ, բայց նման բացառություններ արվում էին հազվադեպ և դժվամորեն:
- ⁷⁵ Մերիեն Է.Վիտտի. «Լինել առաջագնաց պատերազմի վտանգների միջև», «Վերջին անձրևի Ավետարան», հունիս, 1919թ., էջ 6: Այստեղ, ինչպես և այլու պահոցային փաստաթղթերի մեջ, ամերիկյան միսիոներներն անվանում էին տեղացի տղամարդ օգնականներին «տղաներ»՝ անկախ նրանց տարիքից կամ փորձառությունից, ինչն արտացոլում էր Արևմուտքի մարդկանց մեծամիտ վերաբերմունքն այլ մշակույթների հանդեպ:
- ⁷⁶ Նույնը, էջ 7:
- ⁷⁷ Էլիս Է. Լուս. «Կենդանի ուղերձներ». «Հավատքի հաղթանակները», հոկտեմբեր, 1921թ., էջեր 226-227:
- ⁷⁸ Գարի Բ. ՄակԳի. «Ավետարանը պետք է քարոզվի. «Աստված ժողովների» Արարքին միայնի պատմությունը և աստվածաբանությունը մինչև 1959թ.-ը» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1986թ.), էջ 46:

Վերջին ձեռքբերումները

«Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնը (ՖՀԺԿ) տպագիր նյութերի, բանավոր պատմությունների, լուսանկարների և մշակութային ու պատմական արժեք ունեցող առարկաների զարմանալի հավաքածու ունի: Բազմաթիվ չափանիշներով, այն մեծագույն հոգեգալստական պահոցն է աշխարհում: Շատ աստվածաբաններ և եկեղեցական առաջնորդներ, ովքեր ցանկանում են գրել Հոգեգալստական շարժման պատմության մասին, անցկացնում են իրենց առաջին հետազոտությունը ՖՀԺԿ-ում: Մենք պարտավոր ենք հարյուրավոր մարդկանց, ովքեր նվիրաբերել են բազմաթիվ նյութեր ՖՀԺԿ-ին նախորդ տարվա ընթացքում: Ստորև պատմվում է ստացված հավաքածուներից վեցի մասին:

Դոկտոր Սթենլի Մ. Հորտոնի հավաքածուն

Դոկտոր Սթենլի Հորտոն, ցուցադրում է իր գրքերի մի մասը ԱժԱՍ-ում:

Իսկ «Աստծո ժողովների» գլխավոր վերակազմի Վեսլի Սթիվերթը նրա քեռին էր:

«Հարվարդի» շրջանավարտ Դոկտոր Հորտոնը «Աստծո ժողովների» Աստվածաբանական սեմինարիայի (ԱժԱՍ) Աստվածաշնչի և Աստվածաբանության Պատվավոր և Վաստակավոր Պրոֆեսոր էր: Նա դասավանդեց ԱժԱՍ-ում 1978-1991թթ.-ին: Նախկինում նա Աստվածաշնչի ուսումնասիրության բաժնի ամբիոնի վարիչ էր «Կենտրոնական Աստվածաշնչյան քոլեջում» 1948-1978թթ.-ին, և պրոֆեսոր «Մետրոպոլիտեն» Աստվածաշնչյան ինստիտուտում 1945-1948թթ.-ին: Ավելի, քան 25 տարվա ընթացքում նա կազմում էր «Աստծո ժողովների» Կիրակնօրյա դպրոցի ուսումնական ծրագիրը չափազանց անդամների համար: 1980թ.-ին նա նախագահեց «Հոգեգալստական հետազոտությունների ընկերությունը»: Դադարելով դասավանդել 1991թ.-ին՝ նա շարունակեց զբաղեցնել «Լոգոն փրեսի» կողմից հրատարակվող հոգեգալստական դասագրքերի շարքի գլխավոր խմբագրի պաշտոնը Սփրինգֆիլդում մինչև 2.000թ.-ը: Իր դասավանդման կարիերայի ընթացքում Հորտոնը հյուրընկալվող պրոֆեսոր էր տարբեր համալսարաններում և սեմինարիաներում, բոլոր աշխարհամասերում՝ բացի Ավստրալիայից և Անտարկտիկայից: Հորտոնը և նրա հանգուցյալ կինը՝ Էվելինը, երեք երեխա ունեցան:

Դոկտոր Հորտոնն ավանդեց իր անձնական նամակները և փաստաթղթերը ՖՀԺԿ-ին: Այդ հավաքածուն բաղկացած է նրա նամակագրությունից, թե՛ ուսանողական, և թե՛ պրոֆեսորական ժամանակվա նշումներից, նրա գրավոր նյութերից և այլ նյութերից՝ կապված նրա եկեղեցական և ակադեմիական պաշտոնավարության հետ:

Մայր Լիզի Ռոբինսոնի և Վերա. Էլայջա Լ. Հիլի հավաքածուն

ՖՀԺԿ-ի տնօրեն Դարին Ռոջերսը և Էլայջա Լ. Հիլը (աջ կողմում):

Մայր Լիզի Ռոբինսոնը (1860-1945թթ.)՝ «Աստծո եկեղեցին Քրիստոսում» հարանվանության (ԱԵՔ) Կանանց մասնաճյուղի հիմնադիրը, ծառայել էր Չարլզ Հ. Մեյսոնի կողքին և տասնամյակներ շարունակ կարևոր դեր էր ունեցել ԱԵՔ-ի կազմավորման մեջ: Որպես կանանց օժանդակ ծառայությունների ղեկավար՝ նա հիմնադրեց Աղոթքի և Աստվածաշնչի ուսումնասիրության թիմը և Կարուձևի շրջանը: Նա նույնպես օգնեց հիմնադրել Միսիոներական բաժինը (որը սկզբնականորեն հայտնի էր որպես Ներքին և Արտաքին միսիայի թիմ): Էլայջա Հիլը, ով ԱԵՔ հարանվանության ծառայող և պատմաբան է, ավանդեց Ռոբինսոնի անձնական փաստաթղթերը ՖՀԺԿ-ին:

Մայր Լիզի Ռոբինսոնի և Վերա. Էլայջա Լ. Հիլի հավաքածուն ընդգրկում է Ռոբինսոնի և նրա դստեր՝ Իդա Ֆ. Բեյքերի անձնական փաստաթղթերը, ինչպես նաև այլ հրատարակություններ, որոնք Հիլը հավաքել է: Այս հավաքածուն ընդգրկում է մոտավորապես 500 օրագինալ լուսանկար (մոտ 1899թ.-ից 1960-ական թթ.-ը), մոտավորապես 100 ԱԵՔ հրատարակություն և Հիլի հետազոտումների արդյունքում ձեռք բերած նյութերը և փաստաթղթերը Ռոբինսոնի մասին:

Այս հավաքածուն նվիրաբերվեց 2013թ.-ի հոկտեմբերի 4-ին՝ ուրբաթ օրը, «Աստծո ժողովների» Աստվածաբանական սեմինարիայի Վիլյամ Սեյմուրի աղոթքատանը: Հիլը, ով յոթ գրքի հեղինակ է և ում աշխատությունների թվում է Ռոբինսոնի կենսագրությունը, խոսեց Մայր Ռոբինսոնի կյանքի և ժառանգության մասին: Գլենդա Գուդսոնը, ով կազմել է ԱԵՔ առաջագնաց կին միսիոներների պատմությունը, ներկայացրեց պատմական ակնարկ ԱԵՔ շարժման ծառայող կանանց մասին: Խմբային քննարկումը, որին մասնակցում էին Հիլը, Գուդսոնը, ՖՀԺԿ-ի տնօրեն Դարին Ռոջերսը և «Աստծո ժողովների» միսիայի պատմաբան Բարբարա Կավանես Փարքսը, նույնպես տեսագրվել է: Այս ծառայությունը և խմբային քննարկումը կարելի է դիտել agtv.ag.org կայքում:

Փոլ և Ջեն Քրաուչ

ծնողները՝ միջազգային ավետարանիչներ և հովիվներ Էդգար և Լորի Բեթանիները, օգնեցին հիմնադրել «Հարավ-Արևելյան Աստվածաշնչյան ինստիտուտը» (այժմ՝ «Հարավ-Արևելյան Համալսարան» Լեյքլենդում, Ֆլորիդայում): Էդգար Բեթանին նույնպես ծառայեց որպես «Աստծո ժողովների» գործադիր երեց մինչև իր մահը 1975թ.-ին:

«Կենտրոնական Աստվածաշնչյան համալսարան» ավարտելուց հետո (1955թ.), Քրաուչն աշխատեց որպես մեծեր մի շարք ռադիո և հեռուստատեսային կայաններում: «Աստծո ժողովները» հանձնարարեց Քրաուչին կազմակերպել և ղեկավարել իր նոր ստեղծված Հեռուստատեսության և ֆիլմերի պատրաստման բաժինը, որը գտնվում էր Բերբանկում՝ Կալիֆոռնիայում: Նա զբաղեցրեց այդ պաշտոնը 1961-1965թթ.-ին: 1975թ.-ին Քրաուչները հիմնադրեցին «Երրորդություն հեռարձակման ցանցը» (ԵՀՅ կամ ԹԻԲԻԷՆ): «ԹԻԲԻԷՆ»-ը աճեց՝ դառնալով ամենամեծ կրոնական հեռուստատեսային ցանցն աշխարհում:

«ԹԻԲԻԷՆ»-ն ավանդեց 80 արկղ նյութեր ՖՀԺԿ-ին, որոնց թվում էր Ս. Մ. Ուորդի անձնական գրադարանը, ով «Արթնության ժամը» ռադիո հաղորդման հաղորդավարն էր 1953-1978թթ.-ին:

Հենրի Ջեռոհայնների հավաքածուն

Հենրի Ջեռոհայնեն, մոտ. 1965թ.:

առաջնորդ Լևի Պեթրուսի ազդեցությունը՝ ՔԺԸ-ն աճեց՝ հասնելով մոտ 100 եկեղեցու ԱՄՆ-ում, և 100-ի՝ Կանադայում:

Ջեռոհայնենը մեծացել է ֆինն գաղթականների համայնքում, Միչիգանում: Նա երկու տարի սովորեց «Սուոմի» քոլեջում, մինչև «Մինեսոտա-Դոլուս» համալսարանում պատմության բակալավրի աստիճան ստանալը: Դրանից հետո նա ստացավ Ծառայության Դոկտորի աստիճան «Հյուսիսային Մկրտական Աստվածաբանական համալսարանում», Լոն-բարդում, Իլինոյսում: Նա և նրա կինը՝ Մաքսինը, չորս որդի են ունեցել: Ջեռոհայնենը հաջորդեց Էլմեր Էրիկսոնին՝ որպես Դոլուսի (Մինեսոտա) Ավետարանի «Խորան» եկեղե-

Փոլ և Ջեն Քրաուչների հավաքածուն

Փոլ (1934-2013թթ.) և Ջեն (1938-) Քրաուչները, որոնք հայտնի են որպես քրիստոնեական հեռուստատեսության հիմնադիրներ, խոր արմատներ ունեն «Աստծո ժողովների» մեջ: Փոլի ծնողները Էնդրյու և Սառա Քրաուչները, միսիոներներ էին Եգիպտոսում, և «Աստծո ժողովների» հիմնադիր անդամներ: Ջենի

ցու հովիվ, որը ՔԺԸ-ն գլխավոր համայնքներից մեկն է: Նա նույնպես ծառայեց այլ եկեղեցիներում՝ Միչիգանի Լաուրիում քաղաքում, Մինեսոտայի Կոլեկտ քաղաքում և Իլինոյսի Կրիստալ Լեյք քաղաքում:

Ջեռոհայնենը ՔԺԸ-ի անվանափոխության, մանրակրկիտորեն մշակված վարդապետական հայտարարությունների և քաղաքականության հեղինակն էր 1950-1980-ական թվականներին: Ջեռոհայնենի ընկերներից մեկը՝ աստվածաբան Ռոբերտ Վեբերը, գրել է, որ նա «շատ խոհեմ և խոր մարդ է»: Նրա խորությունն արտահայտվում էր ամեն ինչում, ինչ նա անում էր՝ ներառյալ քարոզելը, գրավոր աշխատությունները և անձնական հարաբերությունները: Նա կամուրջներ կառուցեց տարբեր ավանդությունների հարող քրիստոնյաների միջև և գործուն մասնակցություն ունեցավ խարիզմատիկ նորոգման մեջ:

Ավելի, քան 60 տարի շարունակ Ջեռոհայնենը հավաքել էր ՔԺԸ-ին վերաբերվող նյութերի մի հարուստ պահոց: Նա հարցազրույցներ էր վերցրել անթիվ մարդկանցից, կուտակել էր հազվագյուտ հրատարակություններ և գրել էր ծավալուն նյութեր պատմական աշխատության համար, որը, թեև ծրագրում էր, բայց այդպես էլ չհրատարակեց: Ջեռոհայնենն ավանդեց իր հավաքածուն ՖՀԺԿ-ին, որպեսզի այլ մարդիկ շարունակեին այն տեղից, որտեղ նա կանգ էր առել: Այս հավաքածուն թույլ է տալիս թափանցել Հոգեգալստական շարժման կարևոր հատվածներից մեկի մեջ, որը եզակի ներդրում ունեցավ ամերիկյան և համաշխարհային քրիստոնեության մեջ ազդեցիկ տեղական եկեղեցիների, հրատարակությունների և միսիոներական գործունեության միջոցով:

«Պատտեն» համալսարանի պահոց

Բիբի Պատտեն, մոտ 1931թ.

«Պատտեն» համալսարանը, որը հիմնադրվեց որպես «Օբլենդի Աստվածաշնչյան ինստիտուտ» 1944թ.-ին նշանավոր կին ավետարանիչ Դոկտոր Բիբի Հ. Պատտենի կողմից (1913-2004թթ.), երկար ժամանակ է, ինչ Կալիֆոռնիա նահանգի Օբլենդ քաղաքի կարևոր մասն էր: Պատտենը սկսեց իր ավետարանչական ծառայությունը, երիտասարդ տարիքում: Նա ավարտեց «ԿՅԱԼԲ» Աստվածաշնչյան քոլեջը 1933թ.-ին և ծառայության նշանակվեց «Քառակողմ Ավետարանի միջազգային եկեղեցու» կողմից 1934թ.-ին: 1944թ.-ին, Օբլենդում հաջողությամբ պսակված արթնության հավաքույթների արդյունքում, ստեղծվեց «Օբլենդի Աստվածաշնչյան համալսարանը», «Պատտեն» Քրիստոնեական կրթության ակադեմիան և «Քրիստոնեական տաճարը»: Նա նույնպես կազմեց «Ամերիկայի Քրիստոնեական Ավետարանական եկեղեցիները» (ԱՔԱԵ), որը ծառայության էր նշանակում համալսարանի ավարտած ուսանողներին և «Ավետարանականների ազգային միության» անդամ էր:

2013թ.-ին՝ այն բանից հետո, երբ խիստ ֆինանսական դժվարությունների պատճառով «Յունիվերսիթի Նաու» շահույթ հետապնդող կրթական ընկերությունը ձեռք բերեց «Պատտեն» համալսարանը, այն քրիստոնեականից վերածվեց աշխարհիկ հաստատության: Համալսարանը ձեռք բերելուց հետո համալսարանական պահոցը տեղափոխվեց ՖՀԺԿ: Վերջին տարիներին այդ պահոցն ավելի զարգացավ շնորհիվ Դոկտոր Աբրահամ Ռուելասի, ով տարիներ շարունակ աշխատել է

Շարունակելի էջ 78-ում

թափում «գրեթե ամեն քրիստոնեական շարժման վրա Միացյալ Նահանգներում»: Երկրորդը՝ նա հավատում էր, որ «այն արթնությունը, որն» օտար երկրներում է, Ամերիկա կբերի «այն արթնությունը, որը պետք է գա»: Նա կանխատեսում էր, որ «ամբողջ աշխարհում ապրող մեր եղբայրների պարզությամբ, նախանձավորությունը և հոգևոր զորությունը» ի վերջո կբերի «նոր այցելության մեր հայրենի երկրում»⁶:

«Աստծո ժողովներն» աճում է Ամերիկայում, ինչի իրական պատճառն ԱՄՆ-ի ազգային ձևափոխությունն է: Այն սկսում է ընդգրկել ավելի քիչ սպիտակամորթ հետևորդներ և ավելի արտացոլել այն ազգային, լեզվական և հասարակական բազմազանությունը, որը գոյություն ունի համաշխարհային եկեղեցում: ԱՄՆ-ի հիմնադիր հայրերը և մայրերը հիմք դրեցին այս ազգային փոփոխության համար 1914թ.-ին, երբ նվիրեցին այս Ընկերակցությունը «մեծագույն ավետարանական աշխատանքին, որն այս աշխարհը երբևէ տեսել է»: 1921թ.-ին, ԱՄՆ-ն ընդունեց տեղաբնակների կողմից կառավարվող եկեղեցու սկզբունքը՝ որպես իր պաշտոնական միսիոներական ռազմավարություն, համաշխարհային ավետարանչությունն ավելի արդյունավետ կերպով իրականացնելու համար: Շնորհիվ այս ռազմավարության իրագործման (այն որ ամեն մի ազգային եկեղեցի ինքնավար է և չի վերահսկվում Արևմուտքի կողմից)՝ բարձրացան ազդեցիկ ազգային եկեղեցիներ և առաջնորդներ: Եվ այժմ, իրադարձությունների ներկա զարգացման պայմաններում, հնարավոր է, որ այդ եկեղեցիները նորոգում բերեն Ամերիկային:

Դարին Զ. Ռոջերսը, ով Հումանիտար գիտությունների մագիստրոս և Իրավագիտության դոկտոր է, «Ֆլաունթ» հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնի տնօրենն է և «Աստծո ժողովների ժառանգություն» ամսագրի խմբագիրը:

ՆՇՈՒՄՆԵՐ

¹ Ջորջ Օ. Վուդ. «Աստծո ժողովների Համաշխարհային ընկերակցությունը. Միաբանվել՝ մեր առաջադրանքն ավարտելու համար», գետեղված «Միասին՝ մեկ առաքելությամբ. Հոգեգալստական համագործակցությունը համաշխարհային ավետարանչության մեջ» հոդվածում, խմբ. Արտո Համալայնեն և Գրանտ ՄակՔլանգ (Քլիվլենդ, Թենեսի, «Pathway Press», 2012թ.), էջեր 123-130: Տե՛ս նաև Վիլյամ Սոուլսար. «Աստծո ժողովների Համաշխարհային ընկերակցությունը. Միաբանված միսիոներական հոգով», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 31 (2011թ.), էջեր 40-47:

² Թոմաս Ֆ. Տիմմերման. «Մտորումներ՝ կապված հոբելյանի հետ», «Հոգեգալստական Ավետարան», ապրիլի 5, 1964թ., էջ 2:

³ Քեյթ Թրեյսի. «Հինգ պատճառ, թե ինչու Հարավային Մկրտական եկեղեցիներն մեծ մասը գրեթե չի մկրտում «հազարամյակայիններին»», «Christianity Today», Մայիսի 29, 2014թ., <http://www.christianitytoday.com/gleanings/2014/may/five-reasons-why-southern-baptist-baptize-millennials-sbc.html> (մուտքը՝ հունիսի 21, 2014թ.):

⁴ «Աստծո ժողովները (ԱՄՆ) տոնում է 24 տարի տևող աճը: Համաշխարհային աճը հասնում է 67.5 միլիոնի», «ԱՄՆ-ի Նորություններ», հունիսի 16, 2014թ.:

⁵ Կառլ Բրյումբաք. «Հանկարծակի երկնքից. Աստծո ժողովների պատմությունը» (Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, «Ավետարան» հրատարակչություն, 1961թ.), էջեր 350-351:

⁶ Նույնը, էջեր 352-354:

Շարունակելի էջ 77-ից / Վերջին ձեռքբերումները

որպես դասախոս և ադմինիստրատոր «Պատտեն համալսարանում»: Նա նույնպես «Կասկածի ոչ մի նշույլ. Բիբլի Պատմության կյանքը և ծառայությունը» գրքի հեղինակն է («Սեյմուր փրեն», 2012թ.): Պատտենի հավաքածուն ընդգրկում է համալսարանական դասագրքեր, դասընթացների ծրագրեր և պարբերականներ, ծավալուն նամակագրություն Պատտենի և նրա ամուսնու՝ Կառլ Թոմաս Պատտենի միջև, լուսանկարների ալբոմներ և գրանցամատյաններ, ինչպես նաև այլ հրատարակություններ և նյութեր: Բիբլի Պատտենն աներևակայելի անձնավորություն էր, և այս հավաքածուի նյութերի մեծ մասը կապ ունի նրա և նրա ընտանիքի հետ:

Վերա. Ջորջ Վ. Սաութվիկի հավաքածուն

Ջորջ Վ. Սաութվիկ

Ջորջ Վ. Սաութվիկը (1918-2006թթ.) հայտնի անձնավորություն էր Հարավային Կալիֆորնիայի հոգեգալստական եկեղեցիներում: Տարբեր ժամանակներում նա ծառայող է եղել հետևյալ չորս ընկերակցություններում. «Քառակողմ Ավետարանի միջազգային եկեղեցի», «Աստծո ժողովներ», «Ով ցանկանում է» և «Առաքելական

սրբություն»: Ավարտելով «ԿՅԱՆՔ» Աստվածաշնչյան քոլեջը Լոս Անջելեսում, նա սկսեց ուսուցանել Աստծո խոսքը և հավաքել աստվածաբանական գրքեր և պարբերականներ: 1975թ.-ին նա և նրա կինը Լեոնան, հիմնադրեցին «Աստվածաշնչի ուսուցման ծառայությունը», որն ուղարկում էր իր ուսումնական լսաժապավենները ողջ աշխարհով մեկ: Իր բոլոր առաքելությունների հետ մեկտեղ, նրան հիշում են իր քաղցրաբար վարքով և Հոգեգալստական և Անգլո-խրա-յեական ուղերձները հավատարմորեն ուսուցանելով:

Սաութվիկը նշանակալի հավաքածու էր կազմել, որը բաղկացած էր 4.000 գրքից, ինչպես նաև բազմաթիվ պարբերականներից, գրքակներից, թոռցիկներից, լուսանկարներից և այլ պահոցային նյութերից: Նրա մահից հետո նրա ընտանիքը հանձնեց այդ հավաքածուն Չարլզ Ջենինգսին, ով հովիվ էր Օվասոյում՝ Օլյահոմայում: Ջենինգսն ավանդել էր այդ հավաքածուն ՖՀԺԿ-ին: Սաութվիկը հարում էր Միարարական, Անգլո-խրայեական, Կալվինական և «Վերջին անձրևի» համոզմունքներին, և նրա հավաքածուի մեծ մասը ներկայացնում էր այդ փոքրիկ ավանդությունները Հոգեգալստական շարժման մեջ: Այս կարևոր հավաքածուն ընդգրկում է բազմաթիվ հրատարակություններ, որոնք այլապես հասանելի չէին լինի հետազոտողների համար: Բազմաթիվ գրքեր, որոնք չէին համապատասխանում ՖՀԺԿ-ի չափանիշներին, փոխանցվեցին «Աստծո ժողովներին» Աստվածաբանական սեմինարիայի գրադարան: Անգլո-խրայեական հավաքածուն, որը նրա հավաքածուի մի մասն է և որը որոշվել է չդնել շրջանառության մեջ, տեղադրվելու է գրադարանի Հատուկ հավաքածուների սրահում, իսկ մյուս նյութերն ընդգրկվել են շրջանառվող հավաքածուների թվում: ✠

Շարունակելի էջ 35-ից / Ո՛վ ով էր Հոբ Սփրինգսում

¹⁹¹ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սիրինգսի լուսանկարը (L0303): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Ֆյաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

¹⁹² Դոն. և Տկն. ՄակԿենզիների դուստրը, հետագայում ամուսնացած Վիլյամ Կլարենս Վիլերսի հետ: Հոթ Սիրինգսի լուսանկարը (L0303) (ինքնությունն անորոշ է): Միլի (Վիլերս) Դեյ, անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, ապրիլի 10, 2014թ.:

¹⁹³ Հոթ Սիրինգսի լուսանկարը (L0303) (ինքնությունն անորոշ է): Միլի (Վիլերս) Դեյ, անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, ապրիլի 10, 2014թ.:

¹⁹⁴ Հոթ Սիրինգսի լուսանկարը (L0303) (ինքնությունն անորոշ է): Միլի (Վիլերս) Դեյ, անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, ապրիլի 10, 2014թ.:

¹⁹⁵ Լ. Ա. Մերսեր Կրտ., նամակ Ուեյն Ուորնե-րին, նոյեմբերի 19, 1987թ.:

¹⁹⁶ Դոնեյ Միլեր, անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, ապրիլի 14, 2014:

¹⁹⁷ Լոյկնը:

¹⁹⁸ Ջոշուա և Վիլի Միլերների դուստրը, հետագայում ամուսնացած Թոմաս Հ. Գրանտի հետ: Վերա. Էռնեստ Սթրոնգ, անձնական այցելություն Աժ Պահոց, մարտի 23, 1993թ.: Փեն Գրին (Տկն. Թոմ), անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, հունվարի 31, 2001թ.: Հոթ Սիրինգսի լուսանկարը (L0303):

¹⁹⁹ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սիրինգսի լուսանկարը (L0303): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Բրյուսթաբ., էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Ֆյաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Քսանհինգ ծառայող», էջ 8: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վայնհաուս, «Աստծո ժողովները», էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պատմությունը», էջեր 8-11: «Առաջին Աստծո ժողովը, Վան Բյուրեն, Արկանզաս. Ընծայման օրը՝ հունիսի 9, 1985թ.», էջեր 8-9: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42: Բարնետ. «Պատվիրակները կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9:

²⁰⁰ Վերա. Էռնեստ Սթրոնգ, անձնական այցելություն Աժ Պահոց, մարտի 23, 1993թ.: Փեն Գրին, հարցազրույց, հունվարի 31, 2001թ.: Հոթ Սիրինգսի լուսանկարը (L0303): Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

²⁰¹ Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351):

²⁰² «Քսանհինգ ծառայող», էջ 8:

²⁰³ Ֆորեստ Գ. Բարկերի քույրը: Վերա. Էռնեստ Սթրոնգ, անձնական այցելություն Աժ Պահոց, մարտի 23, 1993թ.: Փեն Գրին, հարցազրույց, հունվարի 31, 2001թ.: Հոթ Սիրինգսի լուսանկարը (L0303): Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

²⁰⁴ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

²⁰⁵ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

²⁰⁶ Հոթ Սիրինգսի լուսանկարը (L0303): Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Ուորնե. «Հոթ Սիրինգսի կանչը, Արկանզաս», էջեր 1, 6: Ֆյաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Քսանհինգ ծառայող», էջ 8: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վիլի Թ. Միլսեմ, հարցազրույց «Առաջնորդների Ազգային ինստիտուտում», դեկտեմբեր, 1973թ.: Վիլի Թ. Միլսեմ, «Մեր Աստծո ժողովների ժառանգությունը» հուլիսի 12, 1989թ.: Վիլի Թ. Միլսեմ. «Ժամանակագրություն», 1896-1914թթ., ծեռագրով, տարեթիվը նշված չէ: Ջեյն Կարնիլ.

«Վիլի Թ. Միլսեմ. Հոգեգալստի առաջադ-նացը Ապալաչիայում (Մենթ Փոլ, Վիրջի-նիա, հրապարակված հեղինակի կողմից, 1980թ.): «Տղամարդիկ, ովքեր մասնակցե-լին Առաջին խորհրդին, կրկին հանդիպում են 66 տարի անց», էջ 26: Քանիզեմ, էջեր 12-13, 38: Ուորնե. «Այցելություն մեր պատմական վայրերը»: Հարցազրույցներ բանավոր պատմությունների մասին Վե-րա Ռայլի, Դոլի Սմիթ, Վիլի Միլսեմի, Դեյվիդ Լի Ֆոլդի հետ. Ինդիանապոլիս, Ինդիանա, «Ուսուցիչների համաժողով», օգոստոսի 8, 1989թ.: Միլսեմ, «Վիլի Միլսեմիսը հիշում է 2. Հ. Մեյսոնին», էջ 8: ՄակԳի. «Սրբերը բռնում են իրար ձեռքե-րը», էջեր 4-13:

²⁰⁷ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.:

²⁰⁸ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սիրինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆյաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: «Թաքն-ված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ըն-կերակցության համար», էջեր 6, 10:

²⁰⁹ «Առաջին Աստծո ժողովը, Վան Բյուրեն, Արկանզաս. Ընծայման օրը՝ հունիսի 9, 1985թ.», էջեր 8-9:

²¹⁰ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Դ. Կ. Մեր-ֆի. «Ջեյնույց Օլիվհոմայից», «Շաբաթական Ավետարան», մայիսի 22, 1915թ., էջ 3:

²¹¹ Տկն. Դոն ՄակՄեյնս (Ուոլտեր Օլիվերի դուստրը), հետախուսային հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, հունիսի 1, 1994թ.:

²¹² «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սի-րինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.: «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Ուորնե. «Հոթ Սիրինգսի կանչը, Ար-կանզաս», էջեր 1, 6: Բրյուսթաբ., էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Հասթի, էջեր 58-59: Ֆյաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Առաջին գործադիր երիցական կազմի լուսան-կարը (L0304): Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վայնհաուս, «Աստծո ժողովները», էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պատմությունը», էջեր 8-11: Ֆյաուեր. «Աստծո ժողովների պատմությունը», էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», մայիսի 20, 1914թ.: Ջոզեֆ Օպերման, նամակ Ուեյն Ուորնեին, հուլիսի 11, 1989թ.: Գոս, էջեր 174-178: Դեյվիդ Լի Ֆոլդ, Ուեյն Ուորնեի հետ անցկացրած հարցազրույցի տեքստը, ապրիլի 10, 1981թ., էջեր 1, 27: Ուորնե. «Այցելություն մեր պատմա-կան վայրերը»: Բուրկե. «Ինչպես տափաստա-նային կրակը», էջեր 40-42: Բարնետ. «Պատ-վիրակների կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9: Բարնետ. «Հույեր», էջեր 2-3: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914): Ջոնսթոն. «Անհավատությունից դեպի Քրիստոսը», էջեր 58-65: Ջոնսթոն, «Հովարդ Ա. Գոս», էջեր 109-120:

²¹³ Դ. 2. Օ. Օպերմանի դուստրը, հետագայում ամուսնացած Լեսլի Ռեյնի հետ: Օպերման, նամակ, հուլիսի 11, 1989թ.: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914):

²¹⁴ Օպերման, նամակ, հուլիսի 11, 1989թ.: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խում-բը (L2914):

²¹⁵ Դ. 2. Օ. Օպերմանի որդին: Օպերման, նա-մակ, հուլիսի 11, 1989թ.: Օպերմանի Աստ-վածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914):

²¹⁶ Դ. 2. Օ. Օպերմանի որդին: Օպերման, նա-մակ, հուլիսի 11, 1989թ.:

²¹⁷ Դ. 2. Օ. Օպերմանի դուստրը, հետագայում ամուսնացած Մայլս Ռինգլի հետ: Օպեր-ման, նամակ, հուլիսի 11, 1989թ.: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914):

²¹⁸ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սի-րինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.: «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քա-նի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդա-նի են», էջեր 6-7: Ուորնե. «Հոթ Սիրինգսի կանչը, Արկանզաս», էջեր 1, 6: Բրյուսթաբ., էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Հաս-թի, էջեր 58-59: Ֆյաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Առաջին գործադիր երիցա-

կան կազմի լուսանկարը (L0304): Ռիգու. «Ես հիշում եմ», էջ 3: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վայնհաուս, «Աստծո ժողովները», էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պատմությունը», էջեր 8-11: Ֆյաուեր. «Աստծո ժողովների պատմությունը», էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», մայիսի 20, 1914թ.: Դեյվիդ Լի Ֆոլդ, Ուեյն Ուորնեի հետ անց-կացրած հարցազրույցի տեքստը, փետրվա-րի 26, 1981թ., ժապավեն 2, 3, և ապրիլի 10, 1981, էջ 27: Ուորնե. «Այցելություն մեր պատ-մական վայրերը»: ՄակԳի. «Սրբերը բռնում են իրար ձեռքերը», էջեր 4-13: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42: Բար-նետ. «Պատվիրակների կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9: Հլլ. «Ես այնտեղ էի, երբ դա տեղի ունեցավ»: Ջոնսթոն. «Անհա-վատությունից դեպի Քրիստոսը», էջեր 58-65: Ջոնսթոն. «Հովարդ Ա. Գոս», էջեր 109-120:

²¹⁹ Եվ Կառլ Բրյուսթաբ., և Վիլյամ Մենգի-սը նշում են, որ Հոթ Սիրինգսում ներկա է եղել Ֆրեդ Պիտցերը, ոչ թե Ջոն Պիտցերը, բայց սա պետք է որ սխալմունք լինի: «Հո-վիվների և երեցների ցուցակը»: Բրյուս-թաբ., էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: Վայնհաուս, էջեր 31-32, 35: Ֆյաուեր, հա-մակարգված նշումներ, էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1914թ.:

²²⁰ Ջերարդ Ս. Փոուսի, նամակ Գլեն Գորին, հուլիսի 27, 1992թ.: Օպերմանի Աստվա-ծաշնչյան դպրոցի խմբակը (L3660):

²²¹ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սիրինգսի լուսանկարը (L0303): Հուլիսին, էջեր 37, 45: Ջերարդ Ս. Փոուսի, նամակ Գլեն Գորին, հուլիսի 27, 1992թ.: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խմբակը (L3660): Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրա-կը», էջեր 40-42:

²²² Ռոբերտ Պրեստոն (թողը) Բեդ Աքս, Միչի-գան, անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, մարտի 14, 1997:

²²³ Բրանն. «Այն վաղ հոգեգալստական օրերը»:

²²⁴ Լոյկնը:

²²⁵ Ֆյաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

²²⁶ Ռեյմունդ Թ. Ռիչիի հայրը: «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սիրինգսի լու-սանկարը (L0303): Բրյուսթաբ., էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Ֆյաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Պատ-վիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Քսանհինգ ծառայող», էջ 8: Բար-նետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքն-ված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վայնհաուս, «Աստծո ժողովները», էջեր 31-32, 35: Բարնետ. «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պատմությունը», էջեր 8-11: Ֆյաուեր. «Աստծո ժողովների պատմու-թյունը», էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1914թ.: Դեյվիդ Լի Ֆոլդ, Ուեյն Ուորնեի հետ անցկացրած հարցազրույցի տեքստը, ապրիլի 10, 1981թ., էջ 26: «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Բուրկե. «Ինչպես տափաս-տանային կրակը», էջեր 40-42:

²²⁷ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Ֆյաու-եր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Ֆյաուեր. «Աստծո ժողովների պատմու-թյունը», էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1914թ.:

²²⁸ «Քսանհինգ ծառայող», էջ 8: Հուլիսին, էջեր 37, 45: Բուրկե. «Ինչպես տափաստա-նային կրակը», էջեր 40-42:

²²⁹ Հոթ Սիրինգսի լուսանկարը (L0303): Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351): «Աժ Կազմակերպչական հա-վաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Բրյուս-թաբ., էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Ֆյաուեր, չիրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Քսաներեք տարվա պատվիրակների

Ճարտանկելի էջ 80-ին

Ճարունակելի էջ 79-ից / Ո՛վ ով էր Հոթ Սփրինգսում

լուսանկարը (L7209): Քաննիինգ ծառայող», էջ 8: Ռիգս, էջ 3: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: «Հաղթանակի հիսուն տարի. 1914-1964թթ.», էջեր 3, 6-7, 20: Դեվիդ Լի Ֆոլոյ, Ուեյն Ուորներին հետ անցկացրած հարցազրույցի տեքստը, ապրիլի 10, 1981թ., էջ 24, 26: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42: Բարնետ. «Պատվիրակները կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9:

²³⁰ Ուիլֆրեդ Ռայլի (Մեսա, Արիզոնա), անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, ապրիլի 3, 1996թ.:

²³¹ «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Քաննիինգ, էջեր 12-13, 38: Լեթի Փայլ, հարցազրույցներ Դուլի Սիմսի և Վերա Հ. Ռայլիի հետ, մայիսի 2, 1989թ.: Վերա Հ. Ռայլի, հեռախոսազրույց Գլեն Գորիի հետ, հուլիսի 6, 1994թ.: Գլեն Գոր. «Ռայլիի կյանքը. Վերա Ռայլիի ժառանգությունը», «Քրիինգ», հմ. 43:3 (օգոստոս-հոկտեմբեր, 2002թ.), էջեր 14-15: Գոր. «Հուշեր Հոթ Սփրինգսից», էջ 17: Հիլլ. «Ես այնտեղ էի, երբ դա տեղի ունեցավ»:

²³² «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Լեթի Փայլ, հարցազրույցներ Դուլի Սիմսի և Վերա Հ. Ռայլիի հետ, մայիսի 2, 1989թ.: Վերա Հ. Ռայլի, հեռախոսազրույց Գլեն Գորիի հետ, հուլիսի 6, 1994թ.: Քաննիինգ, էջեր 12-13, 38: Գոր. «Ռայլիի կյանքը»: Գոր. «Հուշեր Հոթ Սփրինգսից», էջ 17: Հիլլ. «Ես այնտեղ էի, երբ դա տեղի ունեցավ»:

²³³ Լ. Լ. և Ջոսի Ռայլիների դուստրը, հետագայում ամուսնացած Լուրդենա Հեմֆրիսին հետ: Վերա Հ. Ռայլի, հեռախոսազրույց Գլեն Գորիի հետ, հուլիսի 6, 1994թ.: Գոր. «Ռայլիի կյանքը»: Հիլլ. «Ես այնտեղ էի, երբ դա տեղի ունեցավ»:

²³⁴ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

²³⁵ Լ. Լ. և Ջոսի Ռայլիների դուստրը: Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Լեթի Փայլ, հարցազրույցներ Դուլի Սիմսի և Վերա Հ. Ռայլիի հետ, մայիսի 2, 1989թ.: Վերա Հ. Ռայլի, հեռախոսազրույց Գլեն Գորիի հետ, հուլիսի 6, 1994թ.: Քաննիինգ, էջեր 12-13, 38: Հարցազրույցներ քաննիինգի պատմությունների մասին Վերա Ռայլիի, Դուլի Սիմսի, Վիլի Սիլսափի, Դեվիդ Լի Ֆոլոյի հետ. Ինդիանապոլիս, Ինդիանա, «Ուսուցիչների համաժողով», օգոստոսի 8, 1989թ.: Գոր. «Ռայլիի կյանքը»: Հիլլ. «Ես այնտեղ էի, երբ դա տեղի ունեցավ»:

²³⁶ Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Տկն. Փրենս Ռոբերտս. «Հրեշտակներին հետ», «Քրիստոնեական Ավետարան», սեպտեմբերի 12, 1914թ., էջ 2:

²³⁷ Տկն. Փրենս Ռոբերտս. «Հրեշտակներին հետ», էջ 2:

²³⁸ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): ««Ժառանգություն» իմանում է այլ մարդկանց մասին, ովքեր ներկա էին 1914թ.-ի հավաքույթին», «Աստծո ժողովների ժառանգություն», հմ. 4:2 (ամառ, 1984), էջ 12:

²³⁹ ««Ժառանգություն» իմանում է այլ մարդկանց մասին, ովքեր ներկա էին», էջ 12:

²⁴⁰ Չարլզ Գ. Ռոբինսոնի որդին: Նույնը:

²⁴¹ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303) (ինքնուրույն անորոշ է): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ, 1914թ.: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր

խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10:

²⁴² «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351): Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

²⁴³ Լա ծնվել էր Իտալիայում: Անդերսոն, նամակ Ջ. Ռ. Ֆլաուերին, օգոստոսի 11, 1939թ.: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914):

²⁴⁴ Լա եկել է մանուկ հասակում այլ ընտանիքի անդամների հետ, անկասկած մորեղբայր Ջեյմս Քարնսհանի, մորաքույր Հաննա Քարնսհանի, և իր երկու քույրեր Վեյմայի և Վադայի հետ. հետագայում ամուսնացած էր Ֆ. Մայերսի հետ: Քաննիինգ, էջեր 12-13, 38:

²⁴⁵ Նույնը:

²⁴⁶ Նույնը:

²⁴⁷ Սթրոնգ, անձնական այցելություն: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

²⁴⁸ Ջոզեֆ և Էֆֆի Ռասսելների դուստրը: Սթրոնգ, անձնական այցելություն: Բուրկե.

²⁴⁹ Սթրոնգ, անձնական այցելություն: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

²⁵⁰ Ջոզեֆ և Էֆֆի Ռասսելների դուստրը: Սթրոնգ, անձնական այցելություն:

²⁵¹ Ջոզեֆ և Էֆֆի Ռասսելների դուստրը: Սթրոնգ, անձնական այցելություն: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42:

²⁵² Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914) (ինքնուրույն անորոշ է):

²⁵³ Օպերմանի Աստվածաշնչյան դպրոցի խումբը (L2914) (ինքնուրույն անորոշ է):

²⁵⁴ Լա Քառույցների ընտանիքի գաղմկին էր: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303):

²⁵⁵ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

²⁵⁶ Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Հասթի, էջեր 58-59: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Քաննիինգ ծառայող», էջ 8:

²⁵⁷ Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351): Հասթի, էջեր 58-59: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Քաննիինգ ծառայող», էջ 8:

²⁵⁸ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.: Բուրմաք, էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Հասթի, էջեր 58-59: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»:

«Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Անդերսոն, նամակ Ջ. Ռ. Ֆլաուերին, օգոստոսի 11, 1939թ.:

²⁵⁹ Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351): Հասթի, էջեր 58-59: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): «Քաննիինգ ծառայող», էջ 8:

²⁶⁰ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

²⁶¹ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

²⁶² «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209):

²⁶³ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

²⁶⁴ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հիգինս, «Հոգեգալստի առաջադեպները», էջեր 41-43: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.: Գոր. «Հոգեգալստի առաջադեպները», էջեր 21-22:

²⁶⁵ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հիգինս, «Հոգեգալստի առաջադեպները», էջեր 41-43: Գոր. «Հոգեգալստի առաջադեպները», էջեր 21-22:

²⁶⁶ Ջոն Ջեյ Ուիլսոն (Վիլյամ Տերիլի ծոռը),

անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, մայիսի 13, 2002թ.:

²⁶⁷ «Խոսք և վկայություն», ապրիլի 20, 1914թ.:

²⁶⁸ «Խոսք և վկայություն», մայիսի 20, 1914թ.:

²⁶⁹ Հետագայում ամուսնացած Ջ. Քեյլի Քեննիինգի հետ: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303):

²⁷⁰ Ջեյմսի ցեղի ավետարանիչ, Տկն. Ֆիլիս Բենկսոն (Ուոթ Ուոլթերի թոռնուհին), հեռախոսային հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, մայիսի 13, 2014թ.:

²⁷¹ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Գլխավոր խորհրդի արձանագրություն», ապրիլ 1914թ.:

²⁷² «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Ուորներ. «Հոթ Սփրինգսի կանչը, Արկանզաս», էջեր 1, 6: Բուրմաք, էջեր 67, 162-190: Մենգիս, էջեր 97-107: Հասթի, էջեր 58-59: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

²⁷³ Առաջին գործադիր երիցական կազմի լուսանկարը (L0304): Պատվիրակների լուսանկարը 23 տարի անց (L7209): Բարնետ. «Քառասուն տարի առաջ»:

«Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Վալինաուս, «Աստծո ժողովները», էջեր 31-32, 35: Բարնետ.

²⁷⁴ «Աստծո ժողովների վաղ շրջանի պատմությունը», էջեր 8-11: Ֆլաուեր. «Աստծո ժողովների պատմությունը», էջեր 20-23: «Խոսք և վկայություն», մայիսի 20, 1914թ.:

²⁷⁵ Դեվիդ Լի Ֆոլոյ, Ուեյն Ուորներին հետ անցկացրած հարցազրույցի տեքստը, ապրիլի 10, 1981թ., էջ 27: Ուորներ. «Այցելություն մեր պատմական վայրերը»: Բուրկե. «Ինչպես տափաստանային կրակը», էջեր 40-42: Բարնետ.

²⁷⁶ «Պատվիրակները կազմում են Աստծո ժողովները», էջեր 5, 8, 9: Բարտել. «Հուշեր», էջեր 2-3: Ջոնսոն. «Անհավատությունից դեպի Քրիստոսը», էջեր 58-65:

²⁷⁷ Տկն. Լեյն Ուայթ (Սթիվեն Ուայթի հարսը), հեռախոսային հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, մայիսի 12, 2014:

²⁷⁸ Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7: Ֆլաուեր, չհրապարակված ցուցակ, 1939թ.:

²⁷⁹ «Թաքնված ծառայություն Գլխավոր խորհրդի Ընկերակցության համար», էջեր 6, 10: Այվայն Կոգեր (գաղմուկու դուստրը), անձնական հարցազրույց Գլեն Գորիի հետ, մայիսի 1989թ.:

²⁸⁰ Էֆթոն և Օպալ Ուայլիի դուստրը, հետագայում ամուսնացած Է. Ռ. Ֆոստերի հետ: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Այվայն Կոգեր, հարցազրույց, մայիս, 1989թ.:

²⁸¹ Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Այվայն Կոգեր, հարցազրույց, մայիս, 1989թ.:

²⁸² Էֆթոն և Օպալ Ուայլիի որդին: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303) (ինքնուրույն անորոշ է): Այվայն Կոգեր, հարցազրույց, մայիս, 1989թ.:

²⁸³ Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): Պատվիրակների լուսանկարը 50 տարի անց (L4351):

²⁸⁴ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»: Հոթ Սփրինգսի լուսանկարը (L0303): «Աժ Կազմակերպչական հավաքույթի մի քանի մասնակիցներ, ովքեր մինչ օրս կենդանի են», էջեր 6-7:

²⁸⁵ Համաձայն ընտանեկան պատմության՝ Հ. Հ. և Հիլդա Վրեյները մասնակցել են համաժողովին:

²⁸⁶ Նույնը:

²⁸⁷ Նույնը:

²⁸⁸ Հ. Հ. և Հիլդա Վրեյների որդին: Նույնը:

²⁸⁹ «Հովիվների և երեցների ցուցակը»:

²⁹⁰ Հիգինս, «Հոգեգալստի առաջադեպները», էջեր 42: Ուորներ. «Այցելություն մեր պատմական վայրերը»: ՄակԳի. «Ուրբերը ընդունել են իրար ձեռքերը», էջեր 4-13: Քաղուտլեր, «Ես ինչու եմ»: Կալուտլեր. «Առաջադեպ ծառայողը պատմում է վաղ տարիների մասին»: Ուորներ. «Հյու Քաղուտլերը ինչու է Առաջին Բարիկադը»: ՄակԳի. «Հոգու մարդիկ», էջ 108:

²⁹¹ Տկն. Փրենս Ռոբերտս. «Հրեշտակներին հետ»:

²⁹² Առաջին «Աստծո ժողովը» (Նորտ Լիթլ Ռոք, Արկանզաս), 1914-1974, հոբելյանական գրքույկ:

«Ժառանգություն» ամենամյա հրատարակություն

Պատվիրեք 2014թ.-ի հրատարակության հավելյալ օրինակներ ձեր ընտանիքի անդամների և ընկերների համար: Այս համարում դուք կգտնեք ոգեշնչող պատմություններ «Աստծո ժողովների» մասին՝ Թ. Բ. Լեոնարդի, Միջնադարյան ծառայության, Դեմետրիոս Բազանի, Խոսե Գիրոնի և Լին Միսիոներների մասին: Հինգ կամ ավելի օրինակներ պատվիրելու դեպքում, մեկ օրինակը կարժենա 5 դոլար:

«Ժառանգություն» ամենամյա հրատ. 2014թ.	8.00 դոլար
«Ժառանգություն» ամենամյա հրատ. 2013թ.	3.00 դոլար
«Ժառանգություն» ամենամյա հրատ. 2012թ.	3.00 դոլար
«Ժառանգություն» ամենամյա հրատ. 2011թ.	3.00 դոլար
«Ժառանգություն» ամենամյա հրատ. 2010թ.	3.00 դոլար
«Ժառանգություն» ամենամյա հրատ. 2009թ.	3.00 դոլար

iFPHC.org

«ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ» ԱՄՍԱԳԻՐ

«Աստծո ժողովների ժառանգություն» ամսագրում դուք կարող եք կարգալ առաջագնացների, եկեղեցիների և նորարար ծառայությունների մասին, որոնք օգնեցին ձևավորել մեզ՝ դարձնելով այնպիսին, ինչպիսին մենք այսօր ենք: Ամսագրի գունազարդ էջերը, որոնք ներկայացնում են մեր հոգեգալստական անցյալի վառ պատմությունները, կոգեշնչեն և հուշեր կարթնացնեն: Մենք հրատարակում ենք «Ժառանգությունը» 1981թ.-ից: Երբեք ուշ չէ ընթերցել բաց թողած համարները: Անցյալում հրատարակված համարները հասանելի են առանձին օրինակներով, ընդհանուր կազմով, «CD-ROM»-ով և ՖՀԿ-ի կայքէջից ներբեռնելու միջոցով:

Այցելեք մեր «Ժառանգություն» ամսագրի կայքը

www.iFPHC.org/Heritage

- > Օգտագործեք մեր որոնման համակարգը՝ հոդվածներ գտնելու համար
- > Անվճար ներբեռնեք հոդվածները
- > Պատվիրեք նախորդ համարները
- > Պատվիրեք «Ժառանգության» նոր համարներ և հավաքածուներ

«Աստծո ժողովների ժառանգություն» (1981-2006թթ.) «CD-ROM»

«Ժառանգություն» ամսագրերի այս «CD» հավաքածուն թույլ է տալիս օգտվողներին կատարել լիարժեք տեքստային որոնումներ՝ պահպանելով էջերի դասավորությունը: Այս ապրանքի համար պահանջվում է «Adobe Acrobat Reader» ծրագիրը

ԱԺԺ (1981-2006թթ.) CD-ROM 750480 20.00 դոլար

Պատվիրեք «Ժառանգություն» ամսագրի նախորդ համարների անհատական հավաքածու (1981-2013թթ.): Հասանելի է 101 տարբեր համար, քանի դեռ նյութերն առկա են պահեստում: Ամեն համարի արժեքը՝ 3.00 դոլար:

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԵՐՏՎՈՒՄ Ե ՏԵՍԱՆՅՈՒԹ

«Պատմությունը կերտվում է» տեսանյութը լուսաբանում է ժամանակակից Հոգեգալստական արթնությունը և «Աստծո ժողովների» կազմավորումը 1914թ.-ին: Սկզբնականորեն այս տեսանյութը ստեղծվել է որպես ներածական նյութ «Աստծո ժողովների» գլխավոր գրասենյակում կազմակերպվող էքսկուրսիաների համար: Այն խմբագրվել է տեղական եկեղեցիներում դիտելու համար, և պարունակում է նոր երաժշտություն, հեղինակի պատմություն և գրաֆիկական էֆեկտներ: «Պատմությունը կերտվում է» տեսանյութը գերազանց միջոց է «Աստծո ժողովների» պատմությունը հասկանալու և փոխանցելու համար անդամական դասերի և եկեղեցիներում անցկացվող այլ կրթական միջոցառումների ժամանակ: (Թարմացված՝ 2008թ. / Տևողությունը՝ 8 րոպե 50 վայրկյան)

«Պատմությունը կերտվում է» տեսանյութը կարելի է անվճար ներբեռնել http://ag.org/top/About/history_video.cfm կայքէջից:

Բարձրորակ «DVD» ձևաչափը կարելի է ձեռք բերել 20 դոլարով:

Պատմական տեսանյութ «DVD» 750494 20.00 դոլար

Սպառավաճառք. քանի դեռ նյութերն առկա են պահեստում

Գնեք «Պատմությունը կերտվում է» օրիգինալ տեսանյութը, որն առաջարկում է Աժ պատմության ավելի մանրամասն վերլուծություն, քան 2008թ.-ի թարմացված տարբերակը, քանի դեռ այն առկա է պահեստում: (1999թ. / Տևողությունը՝ 28 րոպե)

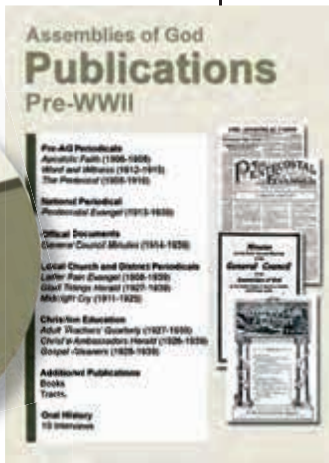
Պատմական տեսանյութ «VHS» 750195 19.95 դ. 5.00 դ.

Տեղ խնայեք ձեր գրապահարանի վրա: Ժամանակ խնայեք տեքստային որոնումներով զբաղվելիս:

Ֆինանսներ խնայեք՝ ստիպված չլինելով օրիգինալ նյութեր գնել: ՖՀԺԿ-ի ապրանքները ստեղծված են ձեր հարմարավետության համար: Քանի որ մեր բոլոր թվային ապրանքները լայնորեն օգտագործվող «Adobe Acrobat» ծրագրի «PDF» ձևաչափով են, դուք կարող եք կենտրոնանալ պատմությունն ուսումնասիրելու վրա, ոչ թե նոր անձանոթ ծրագրի: Մեր ապրանքներից ամեն մեկը պարունակում է ուսումնասիրության համար նախատեսված նյութերի հազարավոր էջեր տեքստային որոնման հնարավորություն ունեցող «CD-ROM» և «DVD-R» սկավառակներով:

Ձեզ անհրաժեշտ կլինի «Adobe Acrobat Reader» ծրագրի 6.0 կամ ավելի բարձր տարբերակը՝ ՖՀԺԿ-ի թվային ապրանքներն օգտագործելու համար:

ՖՀԺԿ թվային ապրանքները համատեղելի են «Windows»-ի և «Mac»-ի հետ:

ՀՐԱԺԱՐՈՒՄ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

«Ֆյաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնի թվային ապրանքները այն նյութերի պատճեններն են, որոնք գտնվում են իր պահոցներում: ՖՀԺԿ հավաքածուն, ինչպես և այս ապրանքները, կարող են պարունակել բացակայող կամ մասաված էջեր և վատ որակ ունեցող շարվածք: Այս ապրանքների ստեղծման ընթացքում արվել է ամեն մի ողջամիտ փորձ՝ այս հավաքածուներն ամբողջացնելու և լավագույն հասանելի օրինակներն օգտագործելու համար:

«Հոգեգալստական Ավետարան»

«Հոգեգալստական Ավետարանը» մշտապես կարևոր դեր է կատարել «Աստծո ժողովների» համար: Այս թերթի բազմաթիվ հոդվածները ներկայացնում են ուսմունքներ վարդապետական հարցերի վերաբերյալ, ոգեշնչող վկայություններ և օժանդակ նյութեր եկեղեցու աճի և միսիոներական գործունեության մասին: Ինչպիսի թեմա էլ լինի, «Հոգեգալստական Ավետարանը» լավագույն աղբյուրներից մեկն է, որտեղ կարելի է ընթերցել «Աստծո ժողովների» աստվածաբանական հարցերի և ծառայողական միտումների մասին:

ՀԱ (1913-1969թթ.) 1 «DVD+R» **750486** 99.95 դոլար

ՀԱ (1913-1949թթ.) 10 «CD-ROM» **750418** 139.00 դոլար 99.95 դոլար

Գլխավոր խորհրդի արձանագրություններ և զեկույցներ

«Գլխավոր խորհրդի արձանագրությունները և զեկույցները» արժեքավոր աղբյուր է նրանց համար, ովքեր ցանկանում են իմանալ, թե ինչպես են «Աստծո ժողովներում» քննարկում հիմնական վարդապետական հարցերը, դժվարությունները համաշխարհային միսիայի մեջ, ազգային ծառայությունների հիմնադրումը և մի քանի տասնյակ այլ ծառայողական և եկեղեցական խնդիրներ: Այս ամենը և ավելին փաստագրված է «Գլխավոր խորհրդի արձանագրությունների և զեկույցների» մեջ:

ԳԽԱՀ (1914-1999թթ.) «CD-ROM» **750439** 20.00 դոլար

Հավելյալ հրատարակություններ «CD-ROM»-ով

«Վերջին անձրևի Ավետարան» (1908-1939թթ.) 2 «CD-ROM» **750417** 30.00 դոլար

«Խոսք և վկայություն» (1912-1915թթ.) և

«CD-ROM» **750419** 15.00 դոլար

«Հոգեգալստական» (1908-1910թթ.)

«Առաքելական լույս» (իսպ.) (1965-1973թթ.) և

«CD-ROM» **750446** 15.00 դոլար

«Հոգեգալստական Ավետարան» (իսպ.) (1972-1992թթ.)

Մեր առաջարկը

Մեր ամենասպառիչ Աժ-ի նյութերի հավաքածուն՝ բաղկացած ավելի, քան 40.000 էջից

«Աստծո ժողովների» հրատարակությունները. երկրորդ Համաշխարհային պատերազմից առաջ

Գերազանցեք որոնումներ կատարելու ավանդական միջոցները: Ունենալով այս «DVD-R» սկավառակ՝ ձեր տրամադրության տակ կլինեն ավելի, քան 40.000 էջ պարունակող գրքեր, գրքուկներ, համազգային և տեղական պարբերականներ և քրիստոնեական կրթական նյութեր չափահասների և երիտասարդների համար: Հիմնական նյութերի թվում են «Հոգեգալստական Ավետարանը» (1913-1939թթ.) և «Գլխավոր խորհրդի արձանագրությունները և զեկույցները» (1914-1939թթ.), ինչպես նաև «Առաքելական հավաքածու» (Ազուլա փողոցի թերթը) և այլ պարբերականներ, որոնք նախորդում են «Աստծո ժողովների» ստեղծմանը: Որպես լրացուցիչ նյութ՝ այս սկավառակն ընդգրկում է 10 «MP3» ձևաչափով աուդիո հարցազրույց այն մարդկանց հետ, ովքեր կամ ներգրավված են եղել ծառայության մեջ վաղ շրջանի տարիներին, կամ մասնակցել են վաղ շրջանի տարիների նշանակալի իրադարձություններին և ճանաչել են այդ շրջանի հայտնի մարդկանց: Եթե դուք որոնում եք առաջնային աղբյուր հանդիսացող նյութերի լայնածավալ հավաքածու, որպեսզի պատկերացում կազմեք «Աստծո ժողովների» կազմավորման տարիների մասին, կարող եք դադարեցնել ձեր որոնումները:

ԱժՀ1 (1906-1939թթ.) «DVD+R» **750487** 39.95 դոլար

50,000+ էջից բաղկացած պարբերականների և գրքերի հավաքածու մեկ «DVD-R» սկավառակով

Բժշկող ավետարանիչներ

Այս «DVD»-ն պարունակում է հինգ հանրաճանաչ բժշկող ավետարանիչների պարբերականները և գրքերը, որոնք մեծ ազդեցություն ունեցան վաղ Հոգեգալստական շարժման վրա: Այդ ծառայողներն են Ջոն Ալեքսանդր Դուրին (1847-1907թթ.), Էյմի Սենփի Մակֆերսոնը (1890-1944թթ.), Կարի Ջադ Մոնտգոմերին (1858-1946թթ.), Չարլզ Ս. Փրայսը (1887-1947թթ.) և Մարիա Վուդվորտ-Էստերը (1844-1924թթ.): Ընդհանուր առմամբ ավելի, քան 50.000 էջից բաղկացած այս «DVD» սկավառակն առաջարկում է նյութերի հարուստ աղբյուր նրանց համար, ովքեր հետաքրքրված են բժշկության ծառայությամբ և վաղ Հոգեգալստական շարժմամբ:

Բժշկություն (1881-1957թթ.) «DVD+R» 750488 49.95 դոլար

Մեր առաջարկը

Նույնպես հասանելի են առանձին «CD-ROM» սկավառակներով

«Բժշկության տերևները»

ԲՏ (1894-1906թթ.) 6 «CD-ROM» 750441 100.00 դոլար

«Ոսկե հատիկ»

ՈՀ (1926-1957թթ.) 2 «CD-ROM» 750436 30.00 դոլար

«Հավատքի հաղթանակները»

ՀՀ (1881-1946թթ.) 2 «CD-ROM» 750433 30.00 դոլար

Նշում. Այս պարբերականները նույնպես հասանելի են չափավոր գծով գնով՝ որպես վերնու մեկնաբանված «Բժշկող ավետարանիչներ» «DVD» սկավառակի մաս:

Վաղ շրջանի պարբերականներ

«Վստահություն»

«Վստահությունը» վաղ բրիտանական հոգեգալստական պարբերական էր: Այն հրատարակվում էր անգլիական ռեկտոր Ա. Ա. Բոդդիի կողմից, ով մկրտվել էր Հոգով 1907թ.-ին: Քարոզները և գեկույցները, որոնք ներկայացվում էին Բոդդիի եկեղեցական համայնքում անցկացրած համաժողովներին և արթնության հավաքություններին, գրի են առնվել «Վստահության» էջերում:

Վ (1908-1926թթ.) «CD-ROM» 750420 20.00 դոլար

«Խոսք և գործ»

Սեմյուել Գ. Օտիսը հրատարակում էր «Խոսք և գործ» թերթը՝ գովազդելու համար հոգեգալստական հավաքությունները և եկեղեցիները Նոր Անգլիայի շրջանում, ներառյալ հավաքությունները Մարիա Վուդվորտ-Էստերի, Էյմի Մակֆերսոնի և Սմիթ Վիգգլ-վորտի մասնակցությամբ: Համարները բաղկացած են քարոզներից, հոդվածներից և վաղ Հոգեգալստական շարժման նորություններից:

ԽԳ (1899-1940թթ.) «CD-ROM» 750434 20.00 դոլար

Ակադեմիական ռեսուրսներ

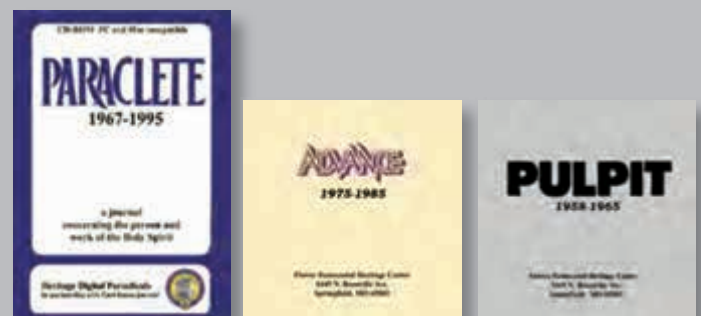
«Հոգեգալստական հետազոտությունների միության» թերթեր

Այս թերթերը ներկայացվում էին «Հոգեգալստական հետազոտությունների միության» ամենամյա հավաքություններին 1982-ից 2004թթ.-ին: Դրանք պարունակում են հոգեգալստական աստվածաբանության վերաբերյալ հետազոտություններ հետևյալ բնագավառներում. Աստվածաշնչի ուսումնասիրություն, Պատմություն, Միսիա և Միջմշակութային հետազոտություններ, Փրիստիկություն, Գործնական աստվածաբանություն և Քրիստոնեական կազմավորում, Կրոն և Մշակույթ, նաև Աստվածաբանություն:

ՀՀՄ (1982-2004թթ.) «CD-ROM» 750490 99.95 դոլար

Աստվածաբանություն և Ծառայություն տեղական եկեղեցում

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՊԱՐԱԿԼԵՏ

ԱՌԱՋԱՆՑՈՒՄ

ԱՄԲԻՈՆ

1

2

3

1 «Պարակլետ» (1967-1995թթ.) ամսագիր Սուրբ Հոգու Անձի և աշխատանքի մասին, որը հրատարակվում էր Աստծո ժողովների կողմից: Այն բաղկացած է երկխոսություններից և քննարկումներից այդ ժամանակվա ամենաթեմ աստվածաբանական հարցերի շուրջ:

«CD-ROM» 750435 20.00 դոլար

2 «Առաջանցում» (1965-1995թթ.) ամսագիրը կարևոր դեր է կատարել եկեղեցու առաջնորդների ընթացիկ կրթության մեջ: Այն պարունակում է հոդվածներ Սուրբ Հոգու աշխատանքի մասին, քարոզների թեմաներ, նաև գործնական խորհուրդներ պարունակող հոդվածներ, որոնք անդրադառնում են ծառայությանը տեղական եկեղեցում:

2 «CD-ROM» 750465 40.00 դոլար

3 «Ամբիոն» (1958-1965թթ.) «Առաջանցում» պարբերականի նախորդողը: Այն «Աստծո ժողովների» առաջին պարբերականն էր, որը ստեղծվել էր՝ անդրադառնալու համար գործնական աստվածաբանության և առաջնորդության հետ կապված հարցերին, որոնք բախվում էին հովիվներին:

«CD-ROM» 750464 15.00 դոլար

«Առաջանցում» և «Ամբիոն» հավաքածուն
3 «CD-ROM» 750466 45.00 դոլար

Թվայնացված հրատարակությունները՝ տեքստային որոնման հնարավորությամբ, հետազոտողի երազանքն է: Այս նյութերի համար պահանջվում է «Acrobat Reader» ծրագրի 6.0 կամ ավելի բարձր տարբերակը: Ամեն ապրանք այս էջում բաղկացած է մեկ «CD» սկավառակից, եթե այլ կերպ նշված չէ:

ԱԺ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԿԻՐԱԿՆՕՐՅԱ ԴՊՐՈՑ

Կիրակնօրյա դպրոցի ուսուցումներ
չափահասների համար

1927-1934թթ.	750003	20.00 դոլար
1935-1944թթ.	750004	20.00 դոլար
1945-1959թթ.	750005	20.00 դոլար
1960-1974թթ.	750006	20.00 դոլար
1975-1998թթ.	750007	20.00 դոլար

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԱՄԵՆՕՐՅԱ ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

«Ավետարանի հասկերը հավաքողներ»

1928-1938թթ.	750008	20.00 դոլար
1939-1950 թթ.	750009	20.00 դոլար
1951-1956 թթ.	750010	20.00 դոլար

Լի կյանքով

1956-1970 թթ.	750011	20.00 դոլար
1971-1980 թթ.	750012	20.00 դոլար
1981-1989 թթ.	750013	20.00 դոլար

ԿԱՆԱՆՑ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

«Տեսանկյուն»

1957-1977թթ.	750014	20.00 դոլար
--------------	--------	-------------

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՄԻՍԻԱ

«Միսիոներական կոչ»

1944-1955թթ.	750030	20.00 դոլար
--------------	--------	-------------

«Համաշխարհային կոչ»

1955-1959թթ.	750031	20.00 դոլար
--------------	--------	-------------

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆ

«Քրիստոսի դեսպանները» (ամսական)

1926-1930թթ.	750050	20.00 դոլար
--------------	--------	-------------

«Քրիստոսի Ավետարներ»

1930-1941թթ.	750016	20.00 դոլար
1942-1951թթ.	750017	20.00 դոլար
1952-1961թթ.	750018	20.00 դոլար
1962-1970թթ.	750019	20.00 դոլար

«Ծանր ու թեթև»

1979-1981թթ.	750032	20.00 դոլար
--------------	--------	-------------

«Կենդանի երիտասարդություն»

1970-1974թթ.	750003	20.00 դոլար
1975-1979թթ.	750004	20.00 դոլար

«Երիտասարդական առաջնորդ»

1975-1996թթ. (3 «CD»)	750035	45.00 դոլար
-----------------------	--------	-------------

ԱՅԼ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆՆԵՐ

«Աղաղակ կեցողներին» («Բարի լուրի խորան», Նյու Յորք Սիթի)

1911-1925թթ.	750036	20.00 դոլար
--------------	--------	-------------

«Բարի լուրի ավետարներ» («Բարի լուրի խորան», Նյու Յորք Սիթի)

1927-1958թթ.	750037	20.00 դոլար
--------------	--------	-------------

«Ազատության ավետարներ» («Նորթ-Սայդ Աժ», Ֆորտ Վորտ, Տեխաս)

1951-1958թթ.	750038	20.00 դոլար
1959-1974թթ.	750039	20.00 դոլար

«Արթնության լուրեր»

1950-1954թթ.	750041	20.00 դոլար
--------------	--------	-------------

ՈՉ ԱԺ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Աստծո եկեղեցին (Քիվլենդ, Թենեսի) «Ավետարան», «DVD»

1910-1950թթ.	750495	89.95 դոլար
--------------	--------	-------------

Աստծո եկեղեցին (Քիվլենդ, Թենեսի) Արձանագրություններ

1906-2002թթ.	750047	19.95 դոլար
--------------	--------	-------------

Աստծո եկեղեցին (Քիվլենդ, Թենեսի) Հրատարակություններ «DVD»
Ընդգրկում է «Աստծո եկեղեցուն» բոլոր խոշոր հրատարակություններն իր սկզբնավորման տարիներից: Ընդգրկում է գրքեր, Գլխավոր ժողովի արձանագրությունները, «Աստծո եկեղեցուն» «Ավետարան» պարբերականի բոլոր հասանելի համարները, առաջին հրատարակված երգարանը և բազմաթիվ ոչ այնքան հայտնի հրատարակություններ:

1901-1923թթ.	750048	49.95 դոլար
--------------	--------	-------------

Է. Վ. Կենյոնի պարբերականները

1898-1948թթ.	750042	20.00 դոլար
--------------	--------	-------------

«Ավետարանի կանչը» (Ռուսական և Արևմտյան

Եվրոպայի միսիա) և առընչվող հրատարակություններ	750043	20.00 դոլար
---	--------	-------------

«Շնորհք և ճշմարտություն» (Մեմֆիս, Թենեսի,

Խմբ. Լ. Պ. Ադամսի կողմից)	750044	20.00 դոլար
---------------------------	--------	-------------

«Բաց Աստվածաշնչի եկեղեցիներին» պարբերականները

Ընդգրկում է «Աստվածաշնչյան չափանիշի եկեղեցիներին» և «Բաց Աստվածաշունչ» Ավետարանական միության պարբերականներ, մինչև այս երկուսի միավորումը 1935թ.-ին, որի արդյունքում կազմվեց «Բաց Աստվածաշնչի եկեղեցիները»:	750049	20.00 դոլար
--	--------	-------------

«Հոգեգալստական միսիոներական միություն» (Մեծ Բրիտանիա) Նամակներ և արձանագրություններ

1909-1928թթ.	750045	20.00 դոլար
--------------	--------	-------------

«Վատահոություն» (Ռոչեստերի Աստվածաշնչի ուսուցման դպրոց)

1908-1932թթ.	750046	20.00 դոլար
--------------	--------	-------------

«Հոգեգալստական Միսիոներական միություն», «Աստծո եկեղեցին» (Քիվլենդ, Թենեսի) և «Բաց Աստվածաշնչի եկեղեցիներ» թվային ապրանքները տրամադրվել են համապատասխանաբար «Դոնալդ Գիլի Կենտրոնի» (Մեթյուսի Հոլ, ՄԹ), «Դիքսոնի Հոգեգալստական հետազոտությունների կենտրոնի» (Քիվլենդ, Թենեսի) և «Բաց Աստվածաշնչի չափանիշի եկեղեցիներին» (Դես Մոյնես, Այովա) կողմից: Օրիգինալ նյութերը հասանելի են տրամադրող կազմակերպություններում:

**Ո՛վ կարող է մոռանալ
Ս. Մ. Ուորդին, Դեն Բեթսե-
րին և «Արթնության ժամը»
ռադիո հաղորդման երգչա-
խումբը:**

Քառասուն տարի շարունակ
նրանց ծայնները լսվում էին ողջ
աշխարհով մեկ «Աստծո ժողով-
ների» «Արթնության ժամը»
ռադիոհաղորդման եթերում: Մեր
«Արթնության ժամը» հաղոր-
դաշարը ներկայացնող ապ-
րանքների շնորհիվ դուք կարող
եք կրկին զգալ Ս. Մ. Ուորդի

ջերմությունը, մեկ անգամ ևս
ստանալ նրա իմաստուն պա-
տասխանները կյանքի դժվարին
հարցերին և լսել ձեր սիրելի
երգերը՝ «Արթնության ժամը»
երգչախմբի կատարմամբ:

Ս. Մ. Ուորդ

«Արթնության ժամը»

Լավագույն երգերի հավաքածու
21 երգ՝ ընտրված ռադիո հաղորդումներից և
«Արթնության ժամը» երգչախմբի
1970-ական, 1980-ական և 1990-ական
թվականների լսարկղներից:

ԱԺԼՀ «CD» **750473** 14.95 դոլար

**Այս «CD» սկավառակի
երգերը.**

«Օրինյալ հավաստիա-
ցում»
«Գրված կարմիրով»
«Փառաբանության սիմֆո-
նիա»
«Դու ապաստանես ես իմ»
«Փնտրիր ինձ Գաիի մոտ»
«Իմ կյանքը Քեզանում է, Տեր»

«Նա եկավ ինձ մոտ»
«Եկեք փառաբանենք
Ամենակարողին»
«Տիրոջ անունով»
«Անուն՝ վեր բոլոր
անուններից»
«Միաբան»
«Այո, Նա արեց դա»
«Վեր կաց և բժշկված եղիր»

«Նա եհովան է»
«Ելի, իմ անձ, ելիր»
«Քիչ առաջ ես տեսա
Հիսուսին»
«Դեպի Փառքի երկիրը»
«Սուրբ քաղաքը»
«Տերունական աղոթք»
«Այո, այն իմն է»
«Ես կօրհնեմ Տիրոջը»

Սպառավաճառք. քանի դեռ նյութերն առկա են պահեստում

«Արթնության ժամը»

Դասական հավաքածու
Պարունակում է Ս. Մ. Ուորդի
14 քարոզ՝ նրա հաջորդող Դեն
Բեթսերի նախաբաններով և
հարցազրույցներով:

«Արթնության ժամը»
Դասական հավաքածու

7 «CD» **750463** 59.95 դոլար

«Արթնության ժամը»
Դասական հավաքածու

7 Լսաժապավեն **750455** 39.95 դոլար

«Արթնության ժամը»
Դասական հավաքածու

1 «MP3-CD» **750470** 29.95 դոլար

«Արթնության ժամը»

Վերականգնում 2005թ.

Մի շարք երգեր և մեկ քարոզ
2005թ.-ի Գլխավոր խորհրդի
հավաքույթներից Դենվերում՝
Կոլորադոյում:

«Արթնության ժամը» Վերականգնում
ժապավեն **750485** 9.95 դ.՝ 4.95 դոլար

«Արթնության ժամը» Վերականգնում
«VHS» **750483** 19.95 դ.՝ 9.95 դոլար

«Արթնության ժամը»

Վերականգնում 2003թ.

Անցկացվել է 2003թ.-ի
Գլխավոր խորհրդի
հավաքույթների հետ
Վաշինգտոն Կ.Շ.-ում:

«Արթնության ժամը» Վերականգնում
ժապավեն **750469** 19.95 դ.՝ 4.95 դոլար

«Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնի բանավոր պատմության ծրագրի նպատակն է՝

պահպանել այն մարդկանց պատմությունները, որոնց կյանքի ճանապարհները հատվել են «Աստծո ժողովների» հետ: Այս ծրագիրը սկիզբ առավ ավելի, քան 25 տարի առաջ, և այժմ ՖՀԺԿ-ն ունի ավելի, քան 600 հարցազրույցից բաղկացած հավաքածու: Հարցազրույցների տևողությունը 30 րոպեից մինչև 8 ժամ է: Հարցազրույցները հասանելի են լսաժապավեններով, «RealAudio» ֆայլերով, «CD» սկավառակներով, տեսաժապավեններով և «MP3-CD» հավաքածուով:

Այցելեք մեր բանավոր պատմության կայքը

www.iFPHC.org/oralhistory

- > Լսեք հարցազրույցների անվճար ձայնագրությունները
- > Օգտագործեք «Պահոցի ընդլայնված որոնումը»՝ հարցազրույցներ գտնելու համար
- > Պատվիրեք առանձին հարցազրույցներ
- > Պատվիրեք հարցազրույցների հավաքածուներ «MP3-CD» սկավառակներով

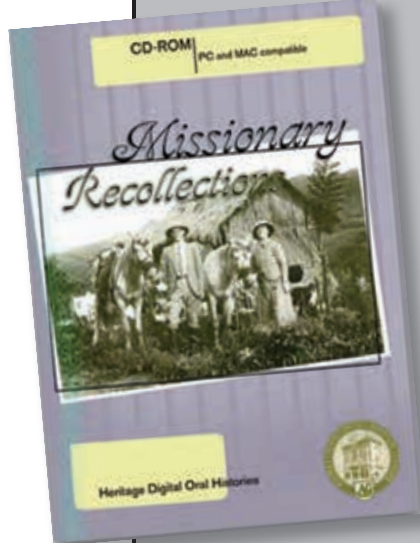
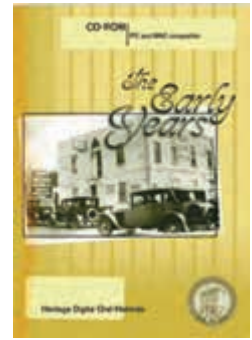
Վաղ շրջանի տարիները

Այս հավաքածուի հարցազրույցները վերաբերում են «Աստծո ժողովների» և Հոգեգալստական շարժման վաղ շրջանի տարիներին: Բազմաթիվ հովիվներ, ավետարանիչներ և առաջնորդներ հիշում են Ազուա փողոցի արթնությունը, Աստծո ժողովների հիմնադրման համաժողովը 1914թ.-ին և մեր պատմության վաղ շրջանի տարիների ավետարանչությունները: Էլիս Ռեյնոլդս Ֆլաուերը, Ջոզեֆ Ուոննենմաները, Ս. Մ. Ուորդը և Էռնեստ Վիլյամսը այն բազմաթիվ մարդկանց թվում են, ում հարցազրույցները կարելի է գտնել այս «MP3-CD» սկավառակում:

ՎՀՏ «MP3-CD»

750430

20.00 դոլար

Միսիոներների հուշերը

Այս 16 ժամ տևողությամբ հարցազրույցների հավաքածուն, որը բաղկացած է միսիոներների բանավոր պատմություններից, «Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնի հարուստ հավաքածուի ընդամենը մի մասն է: Դուք կարող եք ավելի լավ ծանոթանալ այս մարդկանց պատմություններին և իմանալ մեր բանալի միսիոներներից մի քանիսի դժվարությունների, վտանգների, ուրախ և տխուր պահերի մասին օտարերկրյա միսիոներական դաշտերում՝ Աֆրիկայում, Հնդկաստանում, Չինաստանում և Լատինական Ամերիկայում:

Հարցազրույցներ հետևյալ միսիոներների հետ.

Հյուսիս և Բեթի Բեյքեր, Հ. Ս. Բոլլ, Ադա Բոլտոն Բարդ, Եվա Բլում, Մյուրի Ն. Բրաուն Ավագ, Ջոն Հ. Բերգես, Ալֆրեդ և Էլիզաբեթ Քոպլանդ, Ջարլզ Գրինամլեյ, Մեյվին Լ. Հոջիս, Ջ. Ֆիլիպ Հոգան, Մեյնարդ Լ. Քեթչամ, Հովարդ Ս. Օսգուդ, Էլեյնոր Լ. Ֆիլիպս, Հարիետ Վիլյամս Շխունմեյքեր, Աննա Սթաֆորդ, Էսթեր Հարվի, Լորեն Օ. Թրիփլեր Կոտ, Արթուր Բերգ, Լուիս Ջետեր Ուոլկեր, Աննա Թոմասոն, Վալերիա Ֆրանկ-սեն, Ադել Ֆլաուեր Դալտոն, Գրեյս Ուոլթեր և Մարջորի Բրաուն:

ՄՀ «MP3-CD»

750431

20.00 դոլար

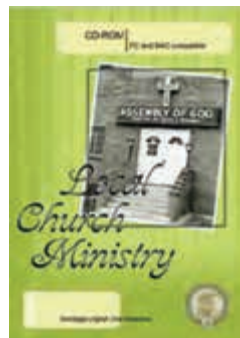
Ներքին միսիա

Այս 28 ժամ տևողությամբ բանավոր պատմությունների հավաքածուն վերաբերում է «Աստծո ժողովների» ներքին միսիային: Այն բաղկացած է հարցազրույցներից 14 տղամարդկանց և կանանց հետ, ում ծառայության հոգը բանտերն էին, Կենտակիի սարերը, Ալյասկան, հնդկացիների ռեզերվացիաները, «Կոչ դեռահասներին» ծառայության կենտրոնները և այլ տարածքներ, որտեղ կարիքներ կան: Դուք կլսեք Էնն Ալֆի, Դեյվիդ Հոգանի, Էնդրյու Մարաքի, Փոլ Մարկստրոմի, Լույս Մորտոնի, Ֆրենկ Ռեյնոլդսի, Կյորտիս Ռինգենսի և յոթ այլ միսիոների ձայները:

ՆՄ «MP3-CD»

750437

20.00 դոլար

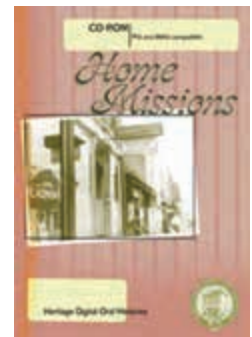
Տեղական եկեղեցու ծառայություն

Այսօր անհնար է գրուցել Բոնդ Բաումենի, Ջեյմս Համիլի, Մերի Ռամսի Վուդբերիի և 20-րդ դարի վաղ շրջանի այլ հովիվների հետ: Բայց կարելի է վերցնել այս սկավառակը և լսել ավելի, քան 10 ժամ տևողությամբ հազվագյուտ հարցազրույցներ 12 առաջնորդի հետ, որոնք ծառայել են Ամերիկայի բոլոր հատվածներում: Առաջին անգամ դուք կլսեք «MP3-CD» սկավառակով, թե ինչպես նրանք կարողացան կառուցել Աստծո թագավորությունը այն կարևոր դիրքերի շնորհիվ, որոնք զբաղեցնում էին «Աստծո ժողովների» կազմում:

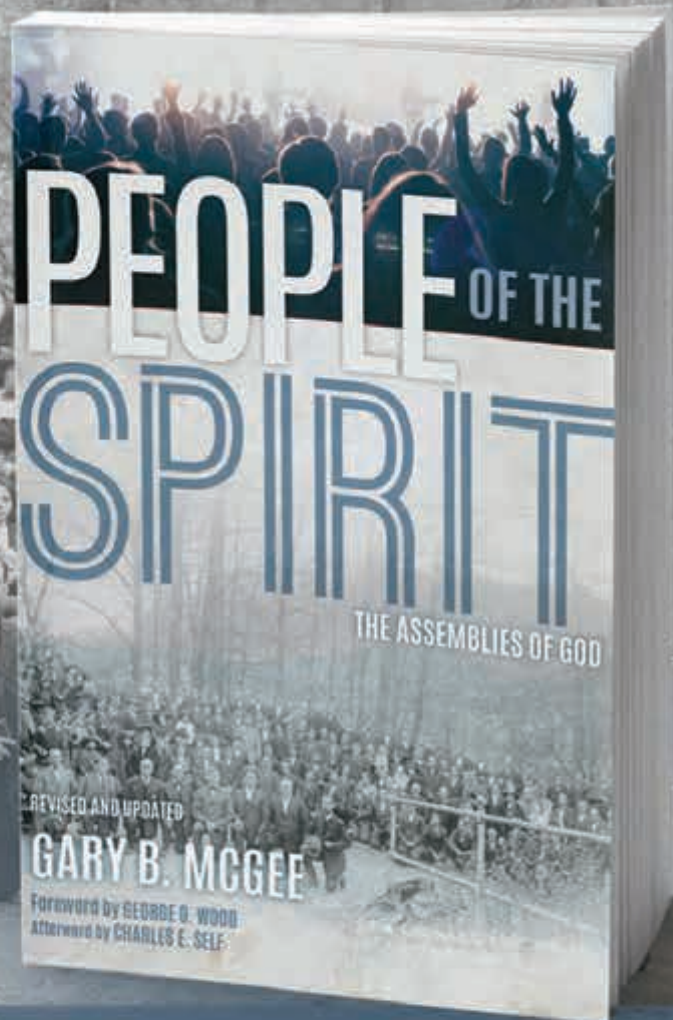
ՏԵԾ «MP3-CD»

750474

20.00 դոլար

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ
ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ
ՄԱՐԴԿԱՆՑ
ՄԱՍԻՆ
ՈՐՈՆՑ
ՄԻԶՈՅՈՎ
ԱՍՏՎԱԾ
ԱՔՏԱՍՈՎՈՐ
ԳՈՐԾԵՐ
ԱՐԵՑ

MY HEALTHY CHURCH®
Equipping Spirit-Empowered People

MYHEALTHYCHURCH.COM
TOLL FREE: 855.642.2011
f /MYHEALTHYCHURCH
t @MYHEALTHYCHURCH

ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԱՌԱՋԱՅՐԵՔ

Օգնեք ՖՀԺԿ-ին պատմել «Աստծո ժողովների» պատմությունը

Երբևէ մտածել եք այն մասին, թե ինչպիսին կլինի «Աստծո ժողովները» տարիներ անց: Դուք միայնակ չեք դրանում: Ահա թե ինչու է «Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնը ձգտում պահպանել և տարածել «Աստծո ժողովների» ժառանգությունը և առանձնահատուկ վկայությունը:

Դուք հիշում եք Ս. Մ. Ուորդին, Դեն Բեթսերին և «Արթնության ժամը» հաղորդման երգչախումբը: Արդյո՞ք ձեր կյանքը փոխվել է որևէ հովվի, ավետարանչի, միսիոների, եկեղեցու կամ «Կոչ դեռահասներին» կենտրոնի միջոցով: Աստված օգտագործում է մարդկանց, վայրերը և իրադարձությունները, որպեսզի փոխի պատմության ընթացքը անհատների և ամբողջ ազգերի համար:

Որպես «Աստծո ժողովների» մաս՝ մենք ոգեշնչող ժառանգություն ունենք: Դուք և ես գիտենք այս մասին, բայց շատերը հնարավորություն չեն ունեցել սովորել այն մարդկանց իմաստությունից, ովքեր եղել են մեզանից առաջ:

Կա չորս միջոց, որով դուք կարող եք օգնել մեզ պահպանել մեր հոգեգալստական ժառանգությունը և փոխանցել այն հաջորդ սերնդին.

1

Վստահելով մեզ ձեր կյանքի և ծառայության ընթացքում կուտակված նյութերը

«Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնը ձգտում է ձեռք բերել այն նյութերը, որոնք կապ ունեն ձեր ծառայության և համաշխարհային Հոգեգալստական շարժման հետ.

• Ամսագրեր	• Քարոզներ	• Լուսանկարներ
• Օրագրեր	• Հարցազրույցներ	• Լրագրերի կտրածոներ
• Գրքեր	• Առդիո և վիդեո նյութեր	• Ելքամներ
• Տեղեկագրեր	• Նամակագրություններ	• Հիշատակի առարկաներ
• Գրքույկներ	• Տեղական եկեղեցիների պատմություններ	• Համալսարանական դասագրքեր

Միզուցեք ձեր նվիրատվությունը լինի հենց այն, ինչն անհրաժեշտ է մեզ՝ մեր բազմաթիվ հավաքածուներից մեկի պակասող մասերը լրացնելու համար:

2

Նվիրաբերելով ձեր օգտագործած գրքերը

Վերադարձրեք ձեր օգտագործած գրքերը ծառայության մեջ՝ նվիրաբերելով դրանք «Աստծո ժողովների» Օգտագործված գրքերի տեղեկատվական կենտրոնին:

«Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնը մշտապես ընդունել է պահոցային նյութերի, ինչպես նաև գրքերի նվիրատվություններ, բայց երբեմն մարդիկ առաջարկում են գրքերի հավաքածուներ, որոնք դուրս են ՖՀԺԿ-ի հետաքրքրության շրջանակներից: Այժմ, ԱԺԱՍ-ի, «Կենտրոնական Աստվածաշնչյան քոլեջի» և «Իվենջել» համալսարանի գրադարանների հետ մեկտեղ, ՖՀԺԿ-ը կարող է ընդունել անձնական գրադարանների նվիրատվություններ ԱԺ ծառայություններին: Այն պահոցը կամ գրադարանը, որն ուղղում է որևէ նվիրատվություն մեր Տեղեկատվական կենտրոնին, պետք է կարողանա ընտրել լավագույն նյութերն այդ նվիրատվությունից: Մնացած գրքերը «4WRD Resource Distributors» կազմակերպության միջոցով հասանելի կդառնան միսիոներներին, արտասահմանյան Աստվածաշնչյան դպրոցներին, ԱՄՆ-ից դուրս բնակվող անհատներին և ԱՄՆ-ում գտնվող շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններին:

Թեև ընդունվում են բոլոր նյութերը, հետևյալ նյութերը մասնավոր հետաքրքրություն են ներկայացնում ՖՀԺԿ-ի համար.

1) Ցանկացած նյութ, որն առնչվում է «Աստծո ժողովների» կամ ավելի լայն Հոգեգալստական և Խարիզմատական շարժումների հետ, որոնց թվում են գրքեր, գրքույկներ, բրոշյուրներ, ամսագրեր, չիրատարակված ձեռագրեր, աուդիո ձայնագրություններ, վիդեո ձայնագրություններ, նամակագրություններ, Լրագրերի կտրածոների կամ լուսանկարների Ելքամներ, տեղական եկեղեցիների պատմություններ և պատմական ու մշակութային արժեք ունեցող իրեր:

2) Կրոնական բնույթի ցանկացած գրքեր (աստվածաբանություն, եկեղեցու պատմություն, միսիա, կենսագրություններ, մեկնություններ, և այլն):

3) Ցանկացած ակադեմիական գրքեր (ընդհանուր առմամբ, գրքեր բազմաթիվ տողատակի նշումներով կամ վերջի ծանոթագրություններով, կամ համալսարանական հրատարակչությունների կողմից հրատարակված գրքեր):

4

Ֆինանսապես աջակցեք ՖՀԺԿ-ին

Հնարավոր է, որ դուք ցանկանաք ֆինանսապես աջակցել «Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնին՝ այս հիշատակի ծառայության ապագան ապահովելու համար: Դուք կարող եք տրամադրել անհրաժեշտ աջակցությունը «Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնին՝ նվիրաբերելով կանխիկ գումար կամ անշարժ գույք, կամ պարզապես ընդգրկելով հետևյալ բառերը ձեր կտակի մեջ.

«Ես նվիրաբերում եմ, կտակում եմ և փոխանցում եմ «Աստծո ժողովներ» հիմնադրամին, 1445 Ն. Բունվիլ Պող., Սփրինգֆիլդ, Միսուրի 65802 հասցեով (գրեք այստեղ նվիրաբերվող գումարի չափը)՝ օգտագործվելու ի աջակցություն «Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնի ծառայությանը»:

Կտակված միջոցներն ազատ են գույքահարկից և կարող են էապես կրճատել ձեր ակտիվների չափը, որոնք յուրացվում են կառավարության կողմից: Կտակված միջոցը կարող է լինել որոշակի գումարային չափ՝ դոլարով, որևէ անշարժ գույք, անշարժ գույքի որևէ մաս կամ անշարժ գույքի մնացորդի ամբողջը կամ մի մասը: Դուք նույնպես կարող եք անվանել «Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնը որպես շահառու անկանխատեսելի իրավիճակների դեպքում՝ այն դեպքում, եթե որևէ անձնավորություն, ում անունն ընդգրկված է ձեր ժառանգության մեջ, հեռանա կյանքից: Առաջարկվում է օգտվել իրավաբանի օգնությունից՝ ձեր կտակը կազմելու կամ փոփոխելու համար:

Եթե դուք ցանկանում եք, իմանալ, թե ինչպես կարող եք օգնել մեզ պահպանել մեր հոգեգալստական ժառանգությունը և փոխանցել այն ապագա սերունդներին, կապ հաստատեք ինձ հետ: Շնորհակալություն, որ նվիրված եք Աստծուն և «Աստծո ժողովներին»:

Dan Rodgers

Դարին Զ Ռոջերս, Հումանիտար գիտությունների մագիստրոս և Իրավագիտության դոկտոր էլ. փոստ: drodgers@ag.org

«Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոն
1445 Ն. Բունվիլ Պող.

Սփրինգֆիլդ, Միսուրի, 65802 ԱՄՆ

հեռախոս. (417) 862-2781 • (877) 840-5200

(առանց հավելավճարի)

կայք. www.iFPHC.org

3

Աջակցելով «Ուեյն Ուորների Հետազոտական ընկերակցությանը»

Ուեյն Ուորները՝ «Ֆլաուեր» Հոգեգալստական ժառանգության կենտրոնի նախկին տնօրենը (1980-2005թթ.), հայտնի է ողջ «Աստծո ժողովներում»: Նրա տնօրենության ներքո այս կենտրոնը դարձավ մեծագույն քրիստոնեական պահոցը, և կուտակեց հոգեգալստական պատմությանը վերաբերվող նյութերի մեծագույն և ամենահասանելի հավաքածուն աշխարհում: Նա «Աստծո ժողովների ժառանգություն» ամսագրի հիմնադիր-խմբագիրն էր, և գրել կամ ամբողջացրել է տասնմեկ գիրք և անթիվ հոդվածներ:

2006թ.-ի հոկտեմբերին «Աստծո ժողովների» առաջնորդները հիմնադրեցին «Ուեյն Ուորների Հետազոտական ընկերակցությունը»: Այն մշտական ֆինանսավորում ունեցող ծրագիր է, որի նպատակն է՝ խրախուսել պրոֆեսորական-դասախոսական անձնակազմին, անկախ հետազոտողներին և ուսանողներին օգտվել և հրատարակություններ անել Կենտրոնի նյութերի հարուստ պաշարներից: Ամեն տարի այս ծրագիրը դրամաշնորհներ է տրամադրելու հետազոտությունների և ճանապարհորդությունների համար սահմանափակ թվով անձանց, որոնց հետազոտություններն «Աստծո ժողովների» պատմության վերաբերյալ մեծ մասամբ հրատարակվելու են և օգուտ են բերելու մեր Ընկերակցությանը:

Արդյո՞ք Ուեյնի գրավոր նյութերը կամ անձնական շփումը նրա հետ խրախուսել է ձեզ: Արդյո՞ք դուք գնահատում եք «Աստծո ժողովների» ժառանգությունը: «Ուորների ընկերակցությանը» ֆինանսական ներդնում անելով՝ դուք կպատվեք Ուեյնի ակնառու ներդրումն «Աստծո ժողովների» պատմության պահպանման և ընկալման մեջ, և զարկ կտաք հոգեգալստական պատմության գիտական զարգացմանը:

ՍՊԱՍԵՔ

Դեն մի՛ նեպրեք դա:

Արդյո՞ք դուք ունեք հոգեգալստական պատմական նյութեր, որոնք պետք է պահպանվեն:

Արդյո՞ք դուք ճանաչում եք ինչ-որ մեկի, ով նման գանձեր ունի իր ձեռնահարկում կամ նկուղում:

Դուք կարող եք նվիրաբերել այս նյութերը ՖՀԺԿ-ին: Մենք ցանկանում ենք պահպանել դրանք և հասանելի դարձնել բոլորին, ովքեր գրում են ԱԺ-ի պատմությունը:

«Ֆլաուեր» Հոգեգալստական Ժառանգության կենտրոն
Զանգահարեք մեզ առանց հավելավճարի. (877) 840-5200
Գրեք մեր էլ. փոստին. archives@ag.org

